

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07004

ELYE BOHER

Elijah Levita

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אליה בחור

פאעטישע שאפונגען אין יידיש

ארויסגעגעבן צום

פירחהונדערטן יארטאג

פון זיין טויט

(1949—1549)

אין 3 בענדער

מיט פילאָלאָגישע באַמערקונגען, אלטיידישן

ווערטערבוך און אַ קורצער גראַמאַטיקע

119

יודא א. יאָפּע

Copyright 1949

by

Judah A. Joffe

Published by

Judah A. Joffe Publication Committee

LITHO IN U.S.A.

אליה בחור

פאעטישע שאפונגען אין יידיש

ערשטער באַנד

(1507—1508)

רעפראָדוקציע פון

דער ערשטער אויסגאַבע

בבאָ דאָנטוואָ

אייזנה 1541

מיט אַ קורצן אַריינפיר

פון

יודאָ א. יאַפּע

דעם ליכטיקן אַנדיינק
פון חיינע עלטערן

פייגע-העניע	און	יחיאל-ליטמאן
ת'ר'ב — ת'ר'פ"ב		ת'ר — ת'ר'צ"ב
1842 — 1921		1840 — 1932

י א פ ע

א וואָרט צום לייענער

אין ווינטער 1923—1924 איז מיר געלונגען צו קויפן אַ בּבּאָ-בּוּך אַן אַ שער און לעצטע 2 בלעטער. פון ביבליאָטעקע פון יידישן טעאַלאָגישן סעמינאַר האָב איך באַקומען דעם אַמסטערדאַם (1661) בּבּאָ-בּוּך און האָב גענומען שטודירן די צוויי טעקסטן. פּראָפּעסאָר אַלעקסאַנדער מאַרקס האָט מיך שטאַרק צוגערעדט אָפּצודרוקן דעם בּבּאָ-בּוּך, און איך וויל אים דאָ זאָגן אַ האַרציקסטן דאַנק פאַר אַנרעגן און דערמוטיקן מיך אין פאַרלויף פון די אַלע יאָרן. ווען דר. מאַקס וויינרייך האָט אין 1931 דערציילט דער יידישער וועלט, אַז ער האָט געפונען דעם ערשטן דרוק פון בּבּאָ-בּוּך, האָב איך זיך אָנגעפרעגט אין אַ בריוו, צי ער ריכט זיך דעם בוך צו פאַרענטלאַכן און, אויב ניט, צי ער האָט עפעס אַנקעגן דעם, אויב איך וועל אים איבערדרוקן. דר. וויינרייך האָט מיר געענטפערט אַז איך מעג איבערדרוקן דעם אַנטדעקטן טעקסט און איך ניץ איצטער אויס די געלעגנהייט אים צו באַדאַנקען פון טיפּסטן האַרצן פאַר דער לויבן מיר צו טאָן דאָס וואָס זויערע מקוים ערשט איצטער — מיט זיבעצן יאָר שפעטער.

אַ פאַר ווינטערס האָבן מיר ערנסט געאַרבעט אָף די פּאָטאַסטאַטן מיט פריינט נ. ב. מינקאוון, און שפעטער האָב איך געלייענט דעם בּבּאָ-בּוּך אין מיינע יידישע קורסן אין פּראָנציווישן אוניווערסיטעט*), אין 1943—1944 פאַרשיידענע טיילן, און אין 1945—1946, פון אָנהייב ביזן סוף.

די רעזולטאַטן פון עטלאַכע-אויף-צוואַנציק יאָר אַרבעט איבערן בּבּאָ-בּוּך וועלן אַריינגיין אין II באַנד: (1) פּילאָלאָגישע באַמערקונגען שורה נאָך שורה; (2) אַ קורצע גראַמאַטיקע פון אליה בחורס שאַפונגען אין יידיש; (3) אַן (ערשטער) אַלטי-יידישער ווערטערבוך; (4) רשימה פון טעקסטן פון בּבּאָ-בּוּך און בּבּאָ-מ עשה; (5) די איטאַליענישע מקורים פון יידישן ראַמאַן; און האַפּנטלאַך אַ ביבליאָגראַפיע וועגן אליה בחורן. דער III באַנד וועט אַנטהאַלטן אַ רעפּראָדוקציע פון פאַריז און וויענע; ה מ ב ד י ל; ש ר י פ ה פ ון ו ו ע נ ע צ י ע, און פּילאָלאָגישע באַמערקונגען.

צום סוף וויל איך אויסדריקן מיין האַרציקסטן דאַנק די ברידער קאַמינסקי, פאַר זייער וואַרעמען אינטערעס וואָס זיי האָבן אַרויסגעוויזן צו מאַכן די אויסגאַבע אַזוי קינסטלעריש שיין ווי מיגלאַך.

אַפּריל, 1949.

*) École Libre des Hautes Etudes.

דעם פאָעטס נאָמען

וויאָזוי דאַרף מען שרײַבן דעם נאָמען פֿונעם מחבר פֿון בֵּאָ-בּוֹךְ? געוויסע וויסנשאַפֿטלעך שרײַבן אליהו בחור, אַנדערע ווידער שרײַבן פשוט אליה, אָן דעם וואָו סוף וואַרט. פֿאַר מיר איז דער אויסלייג אליה בחור דער איינציקער באַרעכטיקטער אין אַ בּוֹך וועגן בֵּאָ-בּוֹך. אין דעם ערשט-דרוק וואָס ווערט דאָ רעפּראָדוצירט, ווערט דעם אוואַרטס נאָמען דערמאָנט גאַנצע דריי מאַל, און אין אַלע דריי פֿאַלן איז דער אויסלייג דערזעלביקער — אליה:

- [1] איך אליה לוי דער שרײַבר [פּראָלאָג 1].
- [2] אבר ווי ווינציג ווער עש אליה בחור גישעהן [8. 136].
- [3] דוך וויל איך אויך נעגן ואר [=צוערשט] ווער דש בוך הוט גימאכט אונ' גישריבן אליה בחור נענט ער זיך צוואַר. [3-1. 649]

צי אַ צונעמעניש בחור קומט דערפֿון וואָס ער האָט, — נאָך יענע צייטן נאָך, — חתונה געהאַט שפּעטלאַך אין לעבן, ווייס מען ניט, און איך וועל אַוודאי ניט אונטערנעמען זיך דאָ די רעמעניש צו באַשיידן, אָבער גראַד מיט אַ פֿאַר טעג צוריק האָט מיר פֿריינט יצחק ריבֿקינד אַנגעוויזן אַף אַ זייער-טשיקאַווער שאלה-תשובה וואָס איך גיב דאָ איבער לשם אינפֿאַרמאַציע: אין משה קוניצעס ספֿר המצרות, ווין 1820, ס'קה, איז דאָ אַ שאלת, צי אליה בחור איז געשטאַרבן יונג ווי זײַן נאָמען וויל האַבן אַדער אַף דער עלטער און בחור איז אַ צונאַמען. משה קוניץ בריינגט אליה בחורס אַ ליד געדרוקט אין שער ידורא, ווינציאה ש"ה, וואו ער שרײַבט: „המשורר הוא, אליהו, בחור זקן, פ' לגבורה". און אין דער הקדמה צו זײַן גראַמאַטיקע ספֿר הכחור [1517] ווען ער איז שוין אַלט געווען 48 יאָר רופֿט ער זיך אַליין אָן אליה בחור, הייסט עס דער צונאַמען שטאַמט ניט פֿון דעם ספֿרס טיטול!

אליה בחור

דער מענטש און דער קינסטלער

אליה בן אשר הלוי אשפנזי, געוויינטלאך בעסער באקאנט
אונטערן נאמען עליא לעוויטא*) אדער אליה בחור, איז געבארן
געווארן אין דארף איפשהיים**) אן דער אייז לעבן נירנבערג
אין 1469 און איז געשטארבן אין ווענעציע אין 1549.

ער איז געווען דער יינגסטער פֿון די 9 זין אין דער פֿאמיליע
און זיין ערשטער לערער אין העברעיז איז געווען זיין פֿאטער.
מיר ווייסן ניט זיכער, צי די רדיפות אין דייטשלאנד, צי דער
וואונטש צו לערנען העברעיז וויסנשאַפֿטלאך האָט אים געבראכט
קיין איטאליע. אָבער אין 1496 איז ער שוין געווען אין ווענעציע,
ווייל אין איטאליע האָט זיך געלערנט דער הומאניסט רויכלין, דער
גרעסטער העברעיז-קענער, וואָס זיינע לערערס זיינען געווען
איטאליענישע און שפּאַנישע יידן און זיי האָבן פֿאַרמאָגט אַן אַ
פֿאַרגלייך גרעסערע קענטענישן אין העברעיז איידער די יידן
אין דייטשלאנד. עס קען גריילאך זיין אז דאָס האָט געצויגן
אליה בחורן קיין איטאליע.

אין 1504 געפֿינט ער זיך שוין אין פּאַדוּאַ מיט אַ היפּשער
צאָל תּלמידים: דאָ האָט ער פֿאַרעפֿנטלאַכט אַן איבעראַרבעטונג
פֿון קמחים גראַמאַטיקע, און זי איז געוואָרן אַן אַנגענומענער
טעקסטבוך פֿון העברעיז באַ די ניט-יידן.

אין 1509 האָט דער שוואַ פֿאַרכאַפּט פּאַדוּאַ, אליה בחור האָט
פֿאַרלאָרן זיין ביסל פֿאַרמעגנס און איז אַנטרווען צוריק אין ווע-
נעציע. ער האָט געמוזט אָנהייבן אַפּסניי אין זיין ניער היים,
און דער קאַמף מיט נויט און הונגער איז געווען אַ שווערער,
אָבער אַרום 1514 באַקענט זיך אליה בחור מיט עדושידיאָ דאָ
וויטערבאַ, שפּעטער קאַרדינאַל אין רוים.

דרייצן יאָר האָט אליה בחור געוואוינט אין רוים אין קאַר-
דינאַלס הויז, האָט מיט אים געלערנט העברעיז, און האָט פֿאַר-
אים געמאַכט לאַנגע אַפּשריפֿטן פֿון די גרויסע קבלה-שריפֿט-
שמעלער: אין בריטישן מוזיי געפֿינט זיך אַ גרויסער בייכיקער
מאַנוסקריפּט Add. N27, 199 פֿון העכער 1200 בלעטער וואָס
אליה בחור האָט צוזאַמענגעשמעלט פֿאַרן קאַרדינאַל עדושידיאָ.
וועמען קבלה און מיסטיציוז האָבן גוואַלדיק געאינטערעסירט.

*) Elia Levita.

**) Upschheim.

אין 1517 האָט אליה בחור געדרוקט זיין באַרימטע גראַמאַטיקע ספֿר הַבְּחֹר און דערנאָך זײַנען געקומען פֿסדר ביכער וועגן פֿאַרשיידענע פֿראַגעס און אין פֿאַרשיידענע פֿעלדער פֿון העב־רעישער שפראַכוויסנשאַפֿט.

אַבער אין 1527 האָט דער קיניג קאַרל פֿאַרנומען רוים און אליה בחור האָט ווידער פֿאַרלאָרן אַלץ, וואָס ער האָט פֿאַרמאַגט, און אויך די מאַנסקריפטן פֿון זײַנע נייע ווערק. צוויי יאָר האָט ער געוואַנדערט פֿון איין שטאָט אין דער אַנדערער, אַבער עס איז אים געלונגען צו פֿאַרעפֿנטלעכן די פֿרֿי-אליה אין פיזאַרע (סאַנטשינאַ) און אין 1529 האָט ער זיך דערשלאָגן קיין ווענעציע. דאָ איז אים ווידער געקומען צוהילף עדזשידיאַ און אויכעט אַן אַנדער תּלמיד זײַנער אין העברעיִש, דער פֿראַנצויזישער אַמבאַ-סאַדאַר זשאַרוז דע סעלוו.

אין 1538 האָט ער אין ווענעציע געדרוקט מסורת המסורת וואו ער האָט דערקלערט, אַז די נקודות און די טראַפּ (טעמים) זײַנען ניט קיין באַשטאַנדטייל פֿון תּורה־מעקסט, נאָר גאַר אַ שפּעטערדיקער צוואוואַקס און האָבן ניט קיין שום הייליקייט אין זיך — און דאָס האָט אַפֿגעהויבן קעגן אים אַן אמתן שטורעם צווישן די פֿרומע אַרמאַדאַקסן.

צוריקגעקומען קיין אייזנא, דײַטשלאַנד, האָט ער דאַרט אַפּגעדרוקט מתורגמן, שמות דברים (1542) און תּשבי 1541—1542 מיט ייִדישע און דײַטשישע ווערטער צו פֿאַרטייטשן העברעיִשע און אַראַמעישע אויסדרוקן (אַדער ווערטער). דער שמות דברים איז אינדעראמתן געווען אַ ייִדיש-אַדער (אַדער דײַטש) העברעיִשער ווערטערבוך פֿאַר קריסטלעכע דײַטשע סטודענטן פֿון העברעיִשער קאַמפּאַזיציע. אַ קורצע צײַט (ביז אין 1542) איז אליה בחור פֿאַרבליבן אין דײַטשלאַנד, ווי אַ „קאַ-רקמאַר“, דאָס הייסט אַ בעל מגיה אין פּאַול פּאַגיוסעס בוך-דוקערני. פּאַגיוס האָט צוגעזאַגט עטלעכע איבערזעצונגען וואָס ער האָט באַשטעלט באַ אליה בחור: איוב איז ווירקלאַך געווען פֿאַרטיק צום דרוק, אַבער דער גאַנצער מאַנסקריפט איז פֿאַרלאָרן געגאַנגען ביז הייַנטיקן טאַג! צום סוף האָט לעוויטאַ דערפֿילט, אַז ער איז שוין צו אַלט און האָט זיך ווידער אומ-געקערט אין זײַן ליבער ווענעציע (1544), צו שטאַרבן בשלום

מיט מיין ליבער אלטער פֿרוי" (הקדמה צום מתורגמן). אבער אויך דארט איז ער ווייטער אנגעגאנגען מיט זיין ארבעט. א יידישע איבערזעצונג פֿון תהילים (אן העברעיִשן טעקסט) איז ארויס פֿון דרוק אין ווענעציע 1545, פֿאר פֿרומע מיידלאך און מאַנסבילן וואָס האָבן קנאַפּ געלערנט אין די יונגע יאָרן, אזוי אז זיי זאָלן קענען פֿאַרוויילן שבתים און יום-טובֿים און ליענען געמלאַכע שמועות און ניט מיטריך בערן און די „שיינע גליק" (גראַד דאָס וואָס לעוויטאָ האָט צוגעזאָגט אָפּ דער לעצטער זייטל פֿון בִּצְאָ-בוּךְ!).

פֿאַרוואָס האָט ווענעציע אזוי צוגעצויגן דעם טרוקענעם פֿילאָלאָג און גראַמאַטיקער זיין גאַנצן לעבן? די ווייטערדיקע שורות פֿון פֿ. מוראַטאָוס געשטאַלטן פֿון איטאַליע (לינפּציג, I, 1924, 21—22, אין רוסיש) וועלן מאַכן דעם לוינערער אין אַ געוויסער מאָס גרינגער צו באַנעמען מיט וואָס פֿאַר אַ צויבער ווענעציע האָט געווירקט אָפּ אליה בחורן:

„כדי צו קליידן און אויספוצן אַמדי אַלע פֿרויען און אַלע פֿאַטריציאַנערקעס וויפֿל גאַלד האָט מען געדאַרפֿט האָבן, וויפֿל פֿערל אזוי באַליבטע פֿון די ווענעציאַנער פֿרויען, וויפֿל שפּיגלען, וויפֿל פֿוטער, שפּיצן (קרוזשעוועס) און אַבנים טובֿות! קיינמאַל און אינערגעניט איז ניט געווען אַנגעזאַמלט אזאַ רייכטום און פֿאַרשניידנאַרטיקייט פֿון געוועבן ווי אין ווענעציע פֿון xvi יאָר-הונדערט! אין טעג פֿון גרויסע יום-טובֿים און פֿייערונגען זיינען די זאָלן פֿון פֿאַלעצן, די קלויסטערס, די פֿאַסאַדן פֿון מויערס, די גאַנדאַלעס, און אַפֿילו די פֿלעצער זיינען געווען אַלע באַהאַנגען און אויסגעלויגט מיט סאַמעט, שפּאַניער און זעלטענע קאַבריצן. בשעת די פֿראַצעסיעס אַפֿן הויפט-קאַנאַל פֿון ווענעציע פֿלעגן הונדערטער גאַנדאַלעס ווערן באַדעקט מיט העל-רויטע זייד-שטאַפֿן.

„אבער פֿאַר אונדז איז שווער, כּמעט אוממיגלאַך דאָס אַלץ זיך פֿאַרצושטעלן. כּאָ אונדז איז שוין פֿאַרלאָרן געגאַנגען דער כּוח צו פֿאַרשטיין די שווינקייט פֿון געקאַלירטע טייערסטע גע-וועבן, וואָס האָבן באַדעקט אומגעהייערע שטחים אַדער האָבן זיך ווי קאַסקאַדן אַרונטערגעלאָזן פֿון די הויכע סופֿיטן.

„דער היינטיקער לעבן גיט נישט דעם אויג אזעלכע יום-טובים, און נישט געוועב קענען מיר, נאר בלויז שטיקלאך געוועב. אט דערפאר קען אונדזער באגריף וועגן דער באצירונג פֿון אַ ווע-געציאָנער יום טוב זײַן גאר ווייט פֿון דעם אמת, פונקט אזוי ווייט ווי דער באגריף פֿון אַ יום טוב אַ מענטשן וואָס האָט געזען נאר ריטשקעלאַך און קליינע טײַכן“.

אַט אין דער, מיט פֿאַרגעניגן אָנגעלאָדעוועטער, רײַכסטער און גלענצנדיקסטער שטאַט פֿון יענער צײַט, האָבן פֿאַרמעגלאַכע ייִדישע משפּחות גענומען אַ פֿולן אַנטייל אין דעם פֿינקלענדיקן, פֿריידיקן, זוניקן גאַסלעבן פֿון דער געמיינדע, און עס איז קיין חידוש נישט וואָס זײַן לעבנספֿרייד האָט פֿון אליה בחורן געמאַכט אַ געמײַנעם אומוואַקלדיקן ליבהאַכער פֿון ווענעציע, ווהיין ער האָט זיך אומגעקערט צו פֿאַרברײַנגען די פֿאַר יאָר ביז זײַן טויט, אין דער שטאַט וווּ ער האָט געפֿונען אַ לעבנסלאַנגע באַגײַסטערונג און אַנשפּאַר אין פֿאַרלויף פֿון אַ קאַרגן האַלב יאָרהונדערט.

אַט דאָ, אין אַטדער רוישנדיקער קאַכעדיקער אַטמאָספֿערע האָט זיך דער פּאַעט געשטיקט און געפּלאַגט אין עקסטער נויט און הונגער אין זײַנע יונגע יאָרן, און דאַרט האָט ער פֿאַרפֿאַסט דעם פּאַסקוויל המבדיל (1514) וווּ ער האָט נישט געזשאַלעוועט קיין זידלווערטער און ניבול-פה צו מאַכן חוּק און אַש פֿון איינעם אַ לערער פֿון העברעיִש, הלל הפּהן, מן הסתם אַ קאַנקורענט אַף תּלמידים אין דער העברעיִשער שפּראַך. אין דעם פּאַסקוויל, ווי אויך אין אַ צווייטן, האָט אליה בחור זיך באַנוצט מיט די ערגסטע זידלווערטער, ווי עס איז געווען אָנגענומען אין דעם מין שריפּטן אין איטאַליע אין יענער צײַט.

דער אַנדער פּאַסקוויל פֿון דעמזעלביקן כאַראַקטער, אַ ליד אויף די שריפּת בון וונידיג (ווענעציע, 1509) איז געווען אויכעט פֿאַרכונדן מיט אליה בחורס ערשמע יאָרן לעבן אין ווענעציע, וווּ ער האָט זיך געוואַרפֿן צו אַ סך אַרכעטן: געשריבן צופּעליק „געלעגנהייטס-לידער און האָט זיי געדעקלאַ-מירט און אַפֿילו פֿאַרגעזונגען פֿאַר געזעלשאַפּט-פֿאַרזאַמלונגען, ווי בּבֿאַ-דאַנטוּנאַ (בּבֿאַ-בוך) און פּאַריז און וויענאָ,

אבער קענטיק אלץ מיט ווינציק הצלחה, און איז ציטנווייז
געווען געצווונגען צו פירן דעם לעבן פֿון א וואַנדערנדיקן אַקטיאָר-
דעקלאַמאַטאָר :

„גון וויל איך אויך איין ווינציג זינגן
„מיט מיינס בויון קול
„בון נוייא גשעהן דינגן
„די אידרמן ווישן זול“.

א מענטש מיט א זעלטן-שמאַרקן חוש פֿאַר דעם הענוג פֿון
שעפֿערישער אַרבעט אין יעטווידער פֿעלד פֿון זיין פֿילזימיקער
טעטיקייט, האָט ער אין די שלום-ווערטער (סיום הספֿר) פֿון זיין
העברעישן תּ שבי (1542) פֿאַרצייכנט די פֿלאַמענדיק-יונגט-
לאַכע התלהבות פֿון אַ דריי-און-זיבעציקיאָריקן זקן — דעם
עסמעטישן גענוס פֿון שעפֿערישער אַרבעט אין טרוקענער פֿילאָ-
לאַגיע — אין אַטדי אייביקע שורות :

„אַריבערקומענדיק די בערג (אַלפֿן) אַפֿן וועג קיין אייזנאָה“
(אַינינגעלאָדן האָט אים פֿאַול פֿאַנגוס צו קומען מיטאַרבעטן אין
דייטשלאַנד) — דערציילט ער — „בין איך געשטאַנען פֿאַר-
ציטערט, אין געדאַנקען האָב איך געטראַכט וועגן ווערטער און
האַב זיי אַפֿגעשריבן אַפֿן טאַוול פֿון מיין האַרץ. און וויבאַלד
איך בין נאָר צוגעקומען צו דעם האַרבעריג לעבן שליאַך, האָב
איך געעפֿנט דעם ריזעזאַק, אַרויסגעשלעפט מיין נאַטיץ-בוך
און האָב פֿאַרצייכנט די ווערטער, וואָס דער אַלמאַכטיקער האָט
אַריינגעלייגט מיר אין האַרצן“. די ריזן-בערג אין יאַרמאַלקעס
פֿון אייביקן שניי האָבן אַפֿגעטריימלט זיין האַרץ מיט גאַטס-
פֿאַרכט אין אַן „עסקעפֿ“ פֿון טאַג-טעגלאַכער רומיגע פֿון שפּראַכ-
פֿאַרשן !

אליה בחור האָט ליב געהאַט פֿל המינים לעכנספֿרייד, און
טערענצים ווערטער — איך בין אַ מענטש, און איך רעכן קיין
מענטשישע זאַך איז מיר ניט פֿרעמד*) — זיינען געווען ווי
אַנגעמאַסטן פֿאַר אליה בחורן.

אין די איטאַליענישע ריטערלאַכע ראַמאַנען פֿון מיטל-
אַלטער האָט לעוויטאַ אַנטדעקט אַן אומבאַקאַנטע וועלט, וואָס
האַט באַצויבערט זיין גלויענדיקע פֿאַנטאַזיע און באַפֿרידיקט זיין

*) Homo sum, humani nihil a me alienum esse puto (Heauton-
tim. I, 11).

מעמפערצמענטס פֿאַרליבע צו דראַמאַטישע און פֿאַנטאַסטישע מיוזשעטן. ווען ער האָט שוין גוט געקענט אימאַליעניש האָט אים מיט פּישוף פֿאַרכאַפט באַוואָ דאַנטאַנאַ, די טאַסקאַנער ווערסיע (באַלאַניע 1497) אין 22 געזאַנגען פֿון קנאַפע 1400 אַכט-שורהדיקע סטאַנסן, פֿון דעם אימאַליענישן אַטאַוואַ רימאַ אַריגינאַל.

זיין ראַמאַן האָט געהייסן, ווי אין אַריגינאַל, באַאַ דאַנ-טונאַ (דער נאַמען באַאַ-בוך האָט זיך באַוווּזן אין די שפּעטערע אויסגאַבעס), און האָט אַנטהאַלטן 650 סטראַפֿעס, אַ פּראַלאַג, אַן עפּילאָג (5262 שורות אַרום און אַרום) און אַ קורצע פֿאַרזייעניש פֿון די אימאַליענישע ווערמער מיט זייערע טייטשן. באַאַ-בוך איז געוואָרן דער באַליבסטער, צום מיינסטן געלייענטער ייִדישער בוך מיט אַ וועלטלאַכן ליטעראַרישן אינ-האַלט, וואָס האָט, אין אומצאַליקע אויסגאַבעס, זיין אַייביק-פֿרישן חן און פּישוף אויסגעווירקט אַף פֿאַפּצן דורות ייִדישע ליענער פּמעט ביו אונדזער צייט. און אין דער לעצטער תקופֿה, אין אַ פּראַזאַזישער ווערסיע (וואָס האָט דאָ און דאַרמין נאָך אַלץ פֿאַרהיט די אַריגינעלע גראַמען פֿון פֿיר הונדערט יאָר צוריק) אונטער דעם נייעם (שוין דריטן!) נאַמען באַאַ מעשה האָט זיך דער ראַמאַן נאָך געדרוקט אין 1909—1910.

דעם ראַמאַנס אויסערגעוויינטלאַכע פֿיר יאַרהונדערטער דויערנדיקע פּאָפּולאַריטעט איז געווען אזוי אַפּפֿאַלנדיק און ווייט-פֿאַרשפּרייט, אַז דורך אַ קלייניקן קנייטש האָט זיך דער נאַמען פֿאַרוואַנדלט אין באַכע-מעשה (פֿון סלאַוויש באַכע, באַכע), גע-וואָרן אַ סינאָנים פֿון באַכקע מעשיות.

אין די 5262 געגראַמטע שורות פֿון באַאַ-בוך איז דאָ נאָר איין איינציקער סלאַווישער וואָרט — ווי ווייט איך ווייס געפֿינען זיך אינגאַנצן דריי סלאַווישע ווערטער אין לעוויטאַס ייִדיש. העברעישע ווערטער אין באַאַ-בוך זיינען פֿאַראַן עטלאַכע און זיכעציק, גאַר היימישע אין היינטיקן ייִדיש, ווי למשל הקדש, מזל-טובֿ, חתן, פּלה, ברוכים היושבים, בשורה אַזוֹו. אַכער אַ דרייצנאַריקער קאַנטאַקט מיט דעם קולטורעל-העכערן אימאַליענישן אַרום ווי

אויך די שפראך פֿון איטאליענישן אַריגינאַל האָבן געווירקט אַף אליה בחורם איבערדיכטונג. דאַרטן געפֿינען זיך אַ 5-6 טויז איטאליענישע ווערטער וואָס געהערן צו פֿאַרשיידענע קאַטעגאָר- ריעס: היים, קיך, געשיר, סאַציאַלע קלאַסן, ים-שיפֿערני, אַב- סטראַקטע באַגריפֿן אַזו"וו. ער האָט זיי כּמעט אַלע פֿאַר- רעגיסטרירט סוף בוך אין דער ערשטער אויסגאַבע.

מע דאַרף וויסן אז אין ייִדיש זײַנען פֿאַראַנען אינגאַנצן נאָר 3 ליטעראַרישע שאַפֿונגען אין אַטאַווּאַ רימאַ (סטאַנסן). די צווייטע נאָך בַּאַ-בוך איז דער ראַמאַן פֿאַריז און וויענה, וואָס פֿון אים איז פֿאַרהיט געוואָרן בלויז אין עקזעמ- פּליאַר (געדרוקט אין בערן-וועראַנע, אין 1594, הייסט עס 45 יאָר נאָך לעוויטאַס טויט), און אַפֿילו אין אַמדעם עקזעמפּליאַר פֿעלט איין דריטל, די ערשטע 24 פֿון 72 בלעטער.* אין די לעצטע יאָרן האָט זיך איינגעשטעלט אַן אַנגענומענער בליק, אז דער מחבר פֿון פֿאַריז און וויענה איז אליה בחור. ווי די זאַך שפּייט איצטער, בין איך גענייגט איינצושטימען מיט דעם פֿאַר- שפּרייטן קוק, אָבער בלויז אַ גענויע און געדעמאַלירטע לינג- וויסטישע אויספֿאַרשונג פֿון גראַמען (די 5262 גראַמען פֿון בַּאַ-בוך האָבן מיר מיט פֿריינט נ. כ. מינקאַוו פֿאַרשריבן און אויסגעקלאַסיפֿיצירט, און איך האָב זיי פּינקטלאַך דורכגעשטו- דירט), כאַראַקטעריסטישע נוענדונגען און אויסדרוקן, שטענדיקע פֿאַרמולעס אַזו"וו וועט דערווייזן אַף זיכער, צי אליה בחור איז געווען דער מחבר פֿון דעם דאָזיקן ראַמאַן.

די דריטע שאַפֿונג, דאַס איז די אַטאַווּאַ רימאַ באַאַרבעטונג פֿון דעם ריטערלאַכן ראַמאַן קינג (י) ג ארמ (י) ש הוף (דער אַלמ-איינגלישער ציקל King Arthur's Court אַזוי באַרימט דורך דעם „רונדן טיש“) און דאַ ווערט די פּראַבלעמע אַמך מער פֿאַרפּלאַנטערט און קאַמפּליצירט דורך דעם פֿאַקט, וואָס מיר פֿאַרמאַגן נאָך אַנדערע ווערסיעס פֿון דעמעלביקן סיוזשעט אין ייִדיש און עמלאַכע פֿאַרשיידענע דרוקן און מאַנוסקריפּטן.

(* אַ פּאַטאַסטאַטישע רעפּראָדוקציע פֿון אַ באַנצן עקזעמפּליאַר (געדרוקט) אָנהייב 17-טן יאָרהונדערט) איז געווען אין ווילנער ייוואַ ביבליאָטעק. צי ער געפינט זיך אין די געראַטעוועטע ביכער-קאַסעס וואָס זײַנען אַנגעקומען אין ניו-יאָרק קען מען דערוויילע ניט זאָגן.

איינער פֿון די לעצמע האָט שוין געעקזיסטירט אין 15-טן יאָר-
הונדערט און מיגלאַך איז ער געשריבן געווען מיט יאָרן
פֿרױער: פֿון מיין פֿריוואַטער אינפֿאַרמאַציע, מיר שריפֿטלאַך
צוגעשיקט פֿון בוכהענדלער לאַס אין יאָר 1925, האָט דער פֿתֿ-ידי
אַן אייגנהאַנטיקע אופֿשריפֿט פֿון זײַן אַמאָליקן אייגנטימער, דעם
באַרימטן תלמודיסט יוסף ב"ר משה פֿון הויכשטעטט, דעם מחבר
פֿון לקט יושר, וואָס האָט געלעבט אין 1420—1488. די פֿאַר-
בינדונג און צווישן-שייכות פֿון די פֿאַרשיידענע טעקסטן פֿון
קינ(י)ג ארמ(י)ש הוּף פֿאַדערט גאָר גאָר פֿיל לאַנג-
דויערנדיקע און אומדערמידלאַכע האַרעוואַניע און פֿאַרשן צו זײַן
באַרעכטיקט זיך אַרויסצוזאָגן קאַטעגאָריש אין דער פֿראַגע.

מיט אַ פֿאַר יאָר צוריק האָב איך באַקומען אַ פֿאַטאַסטאַט
פֿון דער אַטאַוואַ-רימאַ-ווערסיע און אַמאַ ניט לאַנג אויך פֿון אַן
אַלטן מאַנוסקריפֿט, אָבער איך וועל ניט וואַגן אַרויסצוזאָגן אַ מיי-
נונג, און פֿון אַ פֿעסטן באַשלוס אין דער פֿראַגע איז אַוודאי
אַפּגערעדט. מער ווי אַ העלפֿט פֿון שער, זײַן אונטערשטער טייל,
איז אַפּגעריסן און מע קען ניט וויסן דעם יאָר און אַרמ פֿון דרוק,
כאַטשע דער שריפֿט, די וויניעמקע אַאז"וו האָבן דערלויבט
שטיינשניידערן צו באַשיידן מיט אַביסל זיכערקייט, אַז עס איז
אַ פֿראַגער דרוק פֿון אַרום 1652—1669. אויך ווייסן מיר ניט צי
דעם אַוואַרס נאַמען איז געווען אַף דעם פֿאַרשוונדענעם טייל
שער צי נײַן.

אַ באַהויפּטונג איז געמאַכט געוואָרן אין דער דיסקוסיע,
אַז די השערה פֿון אליה בחורם מחברשאַפֿט איז אַ פֿאַלשע: זע
ד"ר מאַקס ווינערנאָך אין בילדער פֿון ייִדישער
ליטעראַטור-געשיכטע (ווילנע 1928), ז' 190—191.
ווי געזאָגט, עס איז אומבאַדינגט נײַטיק מער ווי סתּם איבערצו-
לייענען אַטדעם זעלמענעם דרוק צו קענען באַשיידן די פֿאַר-
וויקלע פֿראַגע אַזוי אַדער אַזוי. אָבער . . . פּשוט איין בליק
אַפֿן סאַמע אויבן פֿון דער צווייטער זײַט, אינעוואַניק פֿון שער-
בלאַט, אַנטפלעקט אַ רייצנדיק-משיקאַווע אַנצוהערעניש, אַז אַפֿשר
איז לעוויטאַ פֿאַרמ דער מיגלאַכער מחבר פֿון קינ(י)ג
ארמ(י)ש הוּף. אַ שורה וואָס מע קען קוים-קוים באַמערקן,
געדרוקט מיט פּיצניקע אותיות איבער דער כרייט סאַמע אויבן

פֿון דעם צעפֿליקטן שער-בלאט זאגט איינפֿאך און אן שום באַרימערֿי:

„דער ניגון פֿון בַּא בוך טריפֿט זיך דרויף גאר עבן“. אין פשוט ייִדיש: „איז אַהער גאַר צוגעפֿאַסט“.

מיר קערן זיך אום צוריק צום בַּא-בוך, וואָס זײַן ערשטדרוק איז געווען אומבאַקאַנט בײַ 1931, ווען ד״ר ווינערניך האָט אים אַנטדעקט אין דער „צענטראַל-ביבליאָמעק“ אין ציריך: מיר פֿאַרמאַגן צוויי מאַנוסקריפֿטן (וואָס מע רעכנט) פֿון 16-טן יאָרהונדערט, און גאַנצע עקזעמפּליאַרן געדרוקטע אין: פּראַג 1660; אַמסטערדאַם 1661; פֿאַרנאָרט אַם-מאַין 1691; וויל-מערשדאָרף 1724; פּראַג 1767; און אַ דרוק אָן אַ שער באַ מיר, וואָס דער דרוקאַרט און צײַט איז דערוויילע אומבאַשטימט. אין דעם פּראַלאַג פֿון ערשטדרוק, געזעצט אין שריפֿט דורך זײַנע צוויי אייניקלאַך אונטער זײַן אויבערויכט, דערציילט לעוויטאַ אַז נאָך דעם ווי ער האָט געדרוקט אַכט-ניין ביכער אין דער הייליקער שפּראַך, איז באַ אים געבליבן, אַז עס איז נישט מער ווי רעכט אַנטקעגנצוקומען דעם פֿאַרלאַנג פֿון פֿרויען (וואָס קענען נישט קיין העברעיִש) און דרוקן פֿסדר אַלע זײַנע „טוייטשי בוכר“ און לידער, וויילע ער איז שוין אַלט און קען הינט-מאַרגן שטאַרבן. ער גיט צו אַז ער וועט זיי דרוקן איינעם נאָך דעם אַנדערן אין זייער (כראַנאָלאָגישן?) סדר און עס וועט זײַן בלויז נאַטירלאַך אַנצוהאַלן מיטן בַּא-בוך, וואָס ער האָט פֿאַרפֿאַסט מיט 34 יאָר פֿרויער, און אויב די צײַט וועט קלעקן, ריכט ער זיך פֿאַרעפֿנטלאַכן אַלע זײַנע ייִדישע ביכער.

די איינציקע זאַך וואָס מע קען דערפֿון דרינגען אין, אַז ער האָט געהאַט אַ צאַל וויכטיקע ביכער אין ייִדיש, מיגלאַך אַפֿילו אַזוי פֿיל ווי די צאַל ווערק אין העברעיִש — ווער קען עס איצטער וויסן — און אַז צווישן זײַנע מאַנוסקריפֿטן זײַנען אַפֿשר געווען נאָך אַנדערע שאַפֿונגען פֿון דעם שניט פֿון בַּא-בוך און געשריבן אין דערזעלביקער שפּראַך.

די וואָס האָבן געשריבן וועגן באַרימטן שמואל-בוך, האָבן ווי אַ פֿלל אָן מינדסטן קוויינקל דערקלערט, אַז דאָס איז די העכסטע מייסטערשאַפֿונג פֿון ייִדישער וועלטלאַכער ליטעראַטור.

אין מיניע אויגן [און איך רייך אן שום פרעמענויעס אז יענע זינען אומגערעכט] איז אזא אנטשיידונג צו הויך און אומבא-
 רעכטיקט: אזא אויסצייכענונג געהערט ריכטיק דעם בֵּאָ-בּוּך
 (אָדער פּאַרײַז און ווײַענאַ). אינדעראמתן וואָס האָט אַ
 געוויסע צײַט מיטגעווירקט אין דער גרויסער פּאַפּולאַריטעט פֿון
 שמואל-בוך?

ערשמנס — די גרויסע פּאַפּולאַריטעט פֿון דעם שמואל-
 בוכס העלד, דעם גרויסן קיניג דוד: די עפיש-דראַמאַטישע,
 זיך-אָן-אופֿהער-ביימנדיקע געשעענישן אין זײַן לעבן; זײַן בײַ-
 קומען גלות, אַ העלדישער דועל וואָס האָט אופֿגערעגט און אופֿ-
 געמריסלט אַ יודנס נשמה ביז אירע טיפֿסטע טיפֿענישן; זײַן
 ווערן פֿאַרטריבן און פֿאַרפֿאַלגט פֿון מלך שאולן; זײַנע לאַנגע
 מלחמות מיט די פּלשתים; זײַן ענדלאַכער געווינען דעם קיניג-
 שטול, — אַט די אַלע זאַכן האָבן אויסערגעוווינטלאַך שטאַרק
 געאַימפּאַנירט דעם צוהערערס אָדער לייענערס פֿאַנטאַזיע, האַרצן,
 און געפֿילן.

ווייטער איז שמואל-בוך אנטשטאַנען באלד נאָך 1450,
 ווען יידיש איז אין סטרוקטור נאָך אַלץ געווען אזוי נאַענט צו
 דער שפּראַך פֿון ניבעלונגענליד און זײַן כאַראַקטעריס-
 טישער סטראַפֿע, אז דער שמואל-בוך האָט זיך גרינג
 אַנגעקליידט אין דער ניגעשאַפֿענער הילדעבראַנד-
 סטראַפֿע. דאָס איז געווען אַ פֿיר-שורהדיקע סטראַפֿע מיט
 bb, aa גראַמען (ערשמע און צווייטע, דריטע און פֿערטע), פֿון
 11 ביז 13-טראַפֿיקע פֿערזן, מיט אַ צעזורע (איבעררייס), וואָס
 האָט געשניטן די שורה אָפּ צוויי האַלבפֿערזן מיט דריי אַקצענטן
 יעדערער, דאָס הייסט 6 אַקצענטן אין אַ שורה. דאָס איז געווען
 די נישטיקע ענדערונג פֿון דער אַריגינעלער ניבעלונגען-
 סטראַפֿע, וואָס אין איר אַכטן האַלבפֿערז זײַנען געווען 4 און ניט 3
 אַקצענטן ווי אין די פֿאַריקע 7 האַלבפֿערזן. זי איז געווען
 ווונדערלאַך צוגעפאַסט פֿאַר יידישער פּאָעזיע און דער ריטמיש-
 פּראַסאָדישער קאַנטור פֿון דער סטראַפֿע, מיט זײַן גראַציעזן
 און ענערגישן גאַנג האָט זייער גרינג געפֿונען חן אין דעם ווייט-
 פֿאַרשפּרייטן געשמאַק פֿון יענער צײַט.

פארקערט, דער אטאווא רימא סטאנס איז געווען אליה בחורם שפאגל-נייער אינדיווידועלער אופטו, א דערגרייכונג וואס דערהייבט זיך נאך העכער, וויילע ווען ער האט זיך פאר-מאסטן צו שאפן עפעס נייע וואס זאל זיך ניט דארפן שעמען פאר דעם איטאליענישן מוסטער, האט ער ווירקלאך געמוזט פיינהאמערן דעם ווארט-אוצר פון א דעמאלט אקערשט שפראצן-דיקער שפראך אין דעם קאפריזונעם געשמאלט פון אטאווא רימא. דורך איר נייקייט גופא און איר היפשלאך פארפלאגטערטן דעסין (עס גראמען זיך: 1-3-5 שורה, 2-4-6 שורה און 7-8, די פארמולע שמעלט דעם גראמען-שליסל פאר cc, ab, ab, ab, האט זי געפאדערט א היפשן סכום ריטמישער און פראסא-דישער איבערדערציונג אפילו פון א הויך-קולטורעלן צוהערער. אבער פון דעם שווערן געראנגל איז אליה בחור ארויס מיט א גלענצנדיקן דערפאלג העכער א יארהונדערט פרייער איידער די דייטשן איז געלונגען איינצופירן דעם אכט-שורהדיקן סטאנס אין זייער ליטעראטור. עס איז וויכטיק צו געדינקען אז ערשט אין 1626 (דאס הייסט 118 יאר נאך דעם ווי בלא-בוך איז פארפאסט געווארן!) איז ארויס פון דרוק א דייטשע איבער-זעצונג פון טארקוואטא מאססאס באפרייטער ירושלים, די ערשטע דייטשישע שאפונג אין אקטאועס, אין 12-טראפיקע „אלעקסאנדרינער“ (6 יאמבן).

און נאך אטדי אלע זאכן האבן דער דערפאלג און פאפולאר-ריטעט פון שמואל-בוך קיינמאל ניט געקענט זיך פאר-גלייכן מיט דעם דערפאלג און פאפולארטעט פון בלא-בוך אין די אויסערגעוויינמלאך גרויסע קרייזן יידישע ליענערס. צווישן 1544 און 1612 (באזעל) זיינען געווען אינגאנצן 6 גער-דרוקטע אויסגאבעס פון שמואל-בוך. צי זינט יעמאלט זיינען געווען, און אויב יא איז וויפל, אנדערע אויסגאבעס, האבן מיר היינטצוטאג קיין פונק אינפארמאציע. אבער פון בלא-בוך זיינען געווען זייער פיל אויסגאבעס, עטלאכע, ווי שוין פרייער געזאגט, זיינען געדרוקט געווארן אין היינטיקן, צוואנציקסטן, יארהונדערט.

די פרייפליסנדיקע, פמעט טענצלענדיקע שורות פון

ש מואל-בוך, ווי למשל, אַמדי (7-טע סטראַפֿע, גענומען פֿון שמערק אונד לייטצמאַן, ביבעלאיבערזעצונגען, ז' 246):

נון זאש אין זעלבן צייטן צו רמה אין דער שטאט
איין מאן דער היש אלקנה, דער מאכט די ארמן זאט,
דער זעלביג מאן אלקנה האט צו זיינס לייב
חנה אונ' פנינה גענומן צו צוויי ווייב,*) —

אזעלכע ריטמישע שורות, וואָס קלינגען ווי פֿינקל-גלעקעלאַך, קענען ווערן און זיי ווערן באמת מאַנאַטאַן און דערעסן נאָך אַ פֿאַר צענדלינג איבערחזרונגען.

די זאך איז נאָר אַנדערש בנוגע אויסערלאַכער פֿאַרמעלער פֿולקומענקייט אין בֿאַ-בוך. לאַמיר נעמען בלויז אַ פֿאַר אילוסטראַציעס:

[1 ווער דא וויל שלופֿן אויף הויט גאנצרי
דער נים (=נעם) איין מייל בור (=פֿאַר) איין פאנצער:
(49.7-8)]

אַן עכט שעקספירישע צוויי-שורה, אזוי עצהט טיריץ זיין פֿאַמער און די קאַמאַראַדן זיינע צו ראַטעווען זיך: אַנמלוּפֿט אַמדי זעל-ביקע מינוטעלע, אַ מייל צווישן אייך און די נאַכיאַגערס איז אייער פֿאַנצער — וועט איר היינט קענען שלאָפֿן מיט אַ גאַנצער הויט.
[2 און אַט זיינען די דונערנדיקע שורות אין מויל פֿון בֿאַס „בווער“ מוטער בראַנדאַניע: איר יונגער ליבהאַבער הערצאָג דאַדאַן פֿון מאַנאַצא (מיניץ) האַט פֿאַררעמעריש דערהרגעט איר אַלטן מאַן, דעם באַליבטן האַר פֿון פֿאַלק, און זי וויל זיי איבער-ריידן צו פֿאַרגעסן זייער אַלטן קיניג (4-35.3):

דא זעכט (=זעט) אן מיין ליבן מן דודן
דען יונגן, שט(א)רקן שטולצן ריין.

ווי ווונדערלאַך אַמדי ווערמער פֿאַסטן דעם בילד פֿון אַ גרויסן העלד וואָס זי וויל אַרויסרופֿן אין דעם פֿאַלקס פֿאַנטאַזיע אין קאַנטראַסט מיט זייער אַלטן שוואַכן קיניג וואָס איר ליבהאַבער האַט געהרגעט און זי וויל, זיי זאָלן פֿאַרגעסן וואָס גיכער.

*) איך בין נים זיכער אַז דער אויסלייג איז אַבסאָלוט ריכטיק, וויילע איך האָב דאָ געטראַנסקריבירט צוריק פֿון אַ פֿראַנסקריפֿציע מיט לאַטיינישע אותיות. מיגלאַך אין יודישן אַריגינאַל, וואָס איך האָב קיינמאַל נים געזען, איז אויס-געלייגט מן, זש, מכט אַזוי"וו.

[3] ריינדיק וועגן דעם אומזין פֿון דער אומגלייכער חתונה צווישן דעם אלטן גוידאָנען און דער יונגער לעבנס-שפרודלעך-דיקער ברענדאָניע, באַמערקט אונדזער פּאָעט (העכער פֿיר הונדערט יאָר צוריק, אַבער גאָר-גאָר ווי עס פּאַסט אַ מאַדערנעם פּסי-כיאַטרי) קאַלטבלומיק-סאַרקאַסטיש און מיט פֿולער סימפּאַטיע און רחמנות פֿאַר דער באַעווילהער פֿרוי (8-6.6).

ביי אים הט זיא איין קושטליך לעבן.

וואש זיא ביגערט וואר איר גיאכט.

זי הט גומי טעג און כוזי נאכט:

[4] ווי אַ מוסטער פֿון אַ גאַנצער סטראַפֿע וועלן מיר נע-

מען 440 :

דורך די הויל שנורטן זי אין איינר קלייני ווייל.

דא ביגונד עש הער צו טאגן.

דרוזיאנה דיא קונט ניט אזו רייטן אין אייל.

ווען (=וויילע) גנצי גויין מונט (=חדשים) הט זי

גיטראגן.

אונ' דא זיא ווארן גיריטן וירציג (=פֿערציג) מייל.

דא הוב זי זיך אן זיר (=זייער) צו קלאגן.

זי מושטן איין ווינציג לאנצמר (=לאַנגזאַמער) רייטן.

דא זאהן זי איין שונן וואלד בון (=פֿון) ווייטן:

ווי עס איז געווען צו דערוואַרטן, איז לעוויטאַס טעכנישע

מייסטערשאַפֿט אין גראַמען און פֿערזן-שריבן געוואַקסן מיטן

פּראָגרעס פֿון שאַפֿן. דאָ וועל איך גאָר געבן עמלאַכע מוסטערן

פֿון זיינע קונציקע צוזאַמענהעפֿטן צוויי ווערטער צום

גראַס מיט איין וואַרט פֿון אַנאַנדער שורה:

[1] נון די ווארהיים זאגן וויל איך.

עז דוכט מיר אויך זיין רעכט און ביליך: (פּראַ-

לאַג 11-12).

[2] ווש גרושי ורייד (=פֿרייד) טרייב נון זיין באַטירי

(=פֿאַמער)

נון ה (א) ט ער איין בורג גרובן (=גראַפֿן) דען

באט ער.

אונ' זולט זיין זיין רעכט גיבאטר (=קוואַטער)

(8.1,3,5)

דא האבן מיר פֿאר א צוגאכ נאך אן אינעווייניקסטן צווייִוואַרטיקן גראַס ה (א) מ ער, פונקט ווי אין מיטן פֿערז „אין דעש קוניגש קאמר קאם ער היינין“ (206.1).

[3 אורלב נם ריצרד אונ' בון איר שיד ער־
דוך גידוכט ער אן זיין הערן אלזא בידער־
ער הט אופֿט מוט אום צו קערן ווידר: (5, 3, 1, 19).
[4 אז בלד אז ער עש אישט (=עסט) זא דר
שט (א) רט ער־
מה ריוח דש איך אין אזו לנג מ (א) רט ער: (7-8, 65).

[5 ווערשטו נורט איין וויניג גלייכר־
איז ער ווייז זא אנט ווייך ער (6, 4, 126)
[6 ער היש גרוב־ אונגלין דיש קוניגש בֿיט ר־ (=פֿעמער)
אונ' דש דוויג אלז (=אַלץ) גיועתן העט ער: (7-8, 169)

דא איז אויך וויכטיק צו באַמאַנען אז אין גראַמען האַט
אליה בחור ניט געמאַכט קיין שום אונטערשייד צווישן די ייִדישע
(=געראַמישע), העברעיִשע און איטאַליענישע ווערטער: יעט־
ווידער וואַרט פֿון איין שפראַכלאָכן באַשטאַנדטייל האַט ער
געגראַכט מיט ווערטער פֿון אַנדערע גרופֿעס.

מיר האַבן דערמאַנט אז לעוויטאָ איז געווען אַ מענטש ווי
דער לאַטיינישער שריפֿטשטעלער טערענצו האַט זיך פֿאַרגע־
שמעלט דעם אמתן מענטשן, — און דער ראַמאַנטיזם פֿון דער
ריטערלאַכער עפאָכע האַט באַרירט קרובֿישע סטרוגעס טיף אין
זײַן נשמה און האַט געפֿונען אויסערגעוויינלעכן חן אין זײַנע
אויגן און ביז גאָר פֿאַרכאַפט זײַנע עמאַציעס און פֿאַנאַזיע.

מיט אַ צונעמעניש בחור האַט ער פֿרײַ אַרויסגעזאָגט זײַן
ליב־האַבן פֿרויען, און ווען דער אומשולדיקער ייִנגל בײַאָ קערט
זיך אָפּ פֿון דער הייסבלוטיקער אַכצניאַריקער דרוואַנעס צו
האַסטיקע ליבעדערקלערונגען (דערמאַנט זיך ווי אַנאַנדער איטאַ־
ליענישע מיידל — אַ קינד, שעקספירס פֿערצניאַריקע דושוליעטע
פֿאַרגעסט זיך אין גוואַלדיקן עקסטאַז פֿון ליבע!) — איז ווען
בײַאָ לאַזט אַראָפּ די אויגן, מאַכט לעוויטאָ געמיטלאַך:

„אבר ווי ווינציג ווער עש אליה בחור גישעהן“: (136.8) —
„אזוינס וואַלט קוים געקענט זיך טרעפֿן מיט אליה בחורן.“
אַבער פֿון דעם צו קומען באַשולדיקן אליה בחורן אז ער

איז געווען א מין אומפארענטפערלאכער לץ און האט געשריבן
א מין פארנאגראפישן ראמאן איז שוין גאר אנאנדער זאך.
אונדזערע ליטעראטור-היסטאריקער ציילן אויס זיינע חמאים.
ערשמנס פאלן אפ יענע זאכן, וואס לעוויטא האט ניט געשריבן
און מע האט זיי ארויסגעפישט פֿון פֿארקריפלמע שפעטערדיקע
אויסגאבעס, איידער ד"ר ווינרניך האט געפֿונען דעם ערשמדרוק
פֿון 1541.

קיין בייזע פונות האט מען דא ניט געהאט, אבער די באשול-
דיקונגען זיינען אין תוך געווען פֿאלש און האבן געקריוודעט
אליה בחורן.

[1] מע האט געטייט אפ אליה בחורם לצונות און מע האט
געצימירט: עם זיינען געקומען צו כבאס חתונה, „פֿיל לצנים“
און „כני פֿופציק פֿרעמדע מנינים“. אין ערשמדרוק איז בלויז 3
(ניט פֿופציק) מנינים, און עם איז געווען חצונים, ניט
לצנים. (638.7)

[2] עריק ווייזט אן אפ (269.5), „ער דערשמייך דאס פֿעֿרד
אז איין וואַנץ“. אין אַריגינאַל שטייט: „און שטאך עש דעם
פֿעֿרד אין זיין פֿאנץ“ (=בויד) ! אבער אן אפֿגעֿרעגטער
קולטורעלער מענטש קען אפֿילו היינטצוטאג זאגן וועגן אַנאנדערן,
וואָס האָט אים דערצאָרנט: „איך וועל אים צעקוועטשן ווי אַ
וואַנץ“. בלויז אַ היפֿערבאַלישער אויסדרוק פֿאַר דעם אומגעהייערן
אונטערשייד צווישן די קעגנערישע פוחות!

[3] ווידער צימירט עריק ווי כבאָ זעצט אַרוף דעם קראַנץ
אַפֿ דרויזאַנעס קאַפּ: „ער זעצט איר אויף אונ' אים קאַפּ זי
זיך קראַצט“. אין ערשמדרוק איז עם: „ער זיצט אירש אויף
אונ' אין קופּף זיך קראַצט“ — ער קראַצט זיך ווי אַ פֿאַרשעמ-
טער יינגעלע וואָלט עם נאַטירלאַך געטאָן (138.7). און אפֿילו
מיט עריקס טעקסט, ווער זאָגט עם אז מע קראַצט זיך אין קאַפּ
גאַר . . . ווען עם בייסט דאָרט ? ..

און דאָס איז אויכעט ניט קיין שאַנד: ווען דיגענעס
אַקריטאָס, דער גרויסער העלד פֿון גרעקישן מיטלאַלמעֿרלאַכן
פֿאַלקעפֿאַס (10—11 יאָרה). קומט אַהיים, זעצט זיך זיין מוטער
אַפֿדערעד, ער לייגט דעם קאַפּ איר אין שוים און זי נעמט אים

לויזן דעם קאפ — דער שטארקפארשפרייטער נאטירלאכער
אויסדרוק פֿון צארטער מוטערליכע אין אלע ליטעראטורן פֿון
12—13 יארהונדערט. אלץ איז א פֿראגע פֿון צייט, אַרט און
געזעלשאַפֿט!

אפֿילו דער באַרימטער רוסישער פּאָעט דערזשאַווין
(1743—1816), דערציילנדיק ווי ער פֿאַרבײַנגט זײַנע לעצטע
יארן מיט דער ווייב אין זייער דאָרף, דערמאָנט איין צײַטפֿאַר-
טײַב: „איך ווער פֿון מײַן ווייב דורכגעזוכט אין קאַפּ“*), און
ער האָט בשום אופֿן ניט געלצעוועט אָדער געוואַלט שרײַבן
גראַבע אומאַנשטענדיקע זאַכן!

אויב נ. שטיף האָט געשריבן מיט מער גאַל און פעס ווי
אַנדערע, איז האָט ער כאַטש געשריבן וועגן די זידלפֿאַסקווילן
המבדיל און שריפה פֿון ווענעציע הויפט-
זאַכלאָך און האָט גערעדט פֿון בלאַ-בוך פֿאַרבײַנייענדיק.
אַבער שטיף אליין האָט געזאָגט אז די גאַנצע עפּאָכע איז געווען
אַזא און ער האָט געצימירט דיזעלביקע „מגושמדיקע אָפֿנקייט אין
אויסדרוק“ פֿון מלכים-בוך (1543) און שמואל-בוך (1544).
ד״ר מאַקס עריק צײַכנט זיך ספּעציעל אויס צווישן די לימע-
ראַטור-היסטאָריקער וואָס טײַטן מיט בײַזע פֿינגער אָף אליה
בחורן. אין געשיכטע פֿון ייִדישער ליטעראַ-
טור, ז' 194 (וואַרשע 1928) זאָגט ער: „מיט גרויס הנאה
ווערט באַשריבן, ווי בלאַ און דרוזינה פֿייערן זייער ליבע...
דער ליבע-מאַמענט ווערט געשילדערט אין גרעלע שאַרף-פֿײַזשע
פֿאַרבן, אַן קײן שום גײַסטיקער אָדער ראַמאַנטישער פֿאַר-
טײַפֿונג...“

אַ לײַענער פֿון עריקס בוך וואַלט דאָך זיכער פֿון די ווערטער
עריקס געדרונגען אז אין דעם איטאַליענישן אָריגינאַל איז דער
עפֿיזאָד באַהויבט מיט דער זעלטנסטער קווינט-עמענציע פֿון
גײַסטיקער און ראַמאַנטישער פֿאַרטיפֿונג און אליה בחור האָט
פֿונדערפֿון געמאַכט אַ סצענע פֿאַרן געשמאַק פֿון בעל־עגלות.
איז לאַמיר נעמען צוערשט די דרײַ פֿאַרשיידענע איטאַליענישע
ווערטיעס.

*) Женою в голове ищуся.

1] דערנאך האט ער מיט די אַרעמס אַרומגעכאַפּט
דרוויאַנעס האַלדז,

האַט זי אַ וואַרף געטאַן אַפֿן גראַז ;
דרייַ מאַל האַט ער זי . . . ווי דער בוך דערציילט,
איז יענער שעה איז די דאַמע געוואָרן טראַגעדיק
מיט צוויי זכר קינדערלאַך ווי דער געזאַנג זאַגט ;
איינעס האַט מען אַ נאַמען געגעבן סיניבאַלד,
און דער אַנדערער דער הויכגעאַכטער גווידאַן.
דער ערשמער איז געווען אַ קיניג, דער צווייטער
אַ באַרימטער הערצאָג.

דערנאָך איז כּבֿאָ אַנטשלאַפֿן געוואָרן.
דאָס זיינען די שורות 1280—1289 פֿון דעם עלטסטן
(ווענעציאַנער) צוויי־פֿערזיקן געגראַמטן נוסח, וואָס פּיאַ ראַינאַ
ציטירט.*) אין דער דריטער שורה האָב איך ניט איבערגעזעצט
(.) דעם גראַבן אימאַליענישן וואָרט פֿאַר סעקסועלע
באַציונגען.

2] שטייענדיק ביידע אַזוי באַ דעם וואַסערקוואַל
האַבן זיי זיך אַנידערגעזעצט אַפֿן קילן גראַז
אַפֿדערעד.

די ליבע האַט בּבֿאַן געדריקט בשעת ער האַט
גערעט,

ער האַט שוין מער ניט געקענט (אויסהאַלטן).
האַט זי געדריקט אין די אַרעמס,
און קושנדיק זי אין די ליפֿן און צערטלענדיק זי
האַט ער געזאַגט זייער האַסטיק מיט אַטדי
ווערטער :

„אַ מיין שיינע און שטראַלנדיקע דאַמע,
איך וויל מיט אייך האַבן געשלעכטלאַכע
באַציונגען.“

דאָ אַפֿן אַרט האַט ער געגלוסט אַפּריכטן
מיט איר אַ באַציונג אין אַ געשלעכטלאַכן אַקט
אידער דער אַפעטיט איז באַ אים אַפּגעגאַנגען.

*) Pio Rajna, *Ricerche intorno ai Reali di Francia* (Bologna, 1872),
p. 530.

ער האט עס געטאן צוויי מאל
 און עס האט אים נים פארשטאט.
 (ווייטער חזרט זיך איבער דער אויסדרוק „געשלעכט-
 לאזע ליבע“ און ווי דרוויאנע איז געווארן טראגעדיק מיט צוויי
 יינגלאך ווי אין 1] אויבן.)
 דאס איז פון דער מאסקאנא אין 20 קאנטאס (ווענעציע 1491)
 ז' 45.

[3 אין דעם מאסקאנא דרוק אין 22 קאנטאס (באלא-
 ניע 1497), דעם איינציקן מיגלאכן אריגינאל וואס לעוויטא האט
 געניצט — קיין אנדער אויסגאבע אין 22 געזאנגען ביז אין יאר
 1537 (ווענעציע) איז נים באקאנט — ווערט דער ליבע-עפיוואד
 איבערגעגעבן אט וויאזוי :

„דערנאכדעם האבן זיי זיך אנדערגעזעצט לעבן
 יענעם קוואל
 האבן זיך אפגעפרישט די הענט און דערנאך
 דעם פנים

און שטייענדיק אזוי א וויילע זיך אויסצורוען,
 זיינען זיי ביידע געווארן פארכאפט פון ליבע,
 און שמועסנדיק אזוי האבן זיי זיך גענומען
 האלדן,

מיט גרויסער צארטקייט און פריידיקן הארצן,
 און דארט באלד גענומען פראווען די חתונה,
 איינער מיט דעם אנדערן און מיט גרויסער הנאה,
 באפאלנדיק מיט די נאטירלאזע
 געווער, האט בבא

עס געטאן צוויי מאל און עס
 האט אים נים פארשטאט.

דאס זיינען די סמראפעס 2—3 אף בלאט C3a, און ווייטער
 קומט פונקטלאך דאסזעלביקע, אז דרוויאנע איז געווארן
 טראגעדיק מיט צוויי יינגלאך, ווי זיי האבן געהייסן, ווי שייך און
 קלוג און בארימט זיי זיינען געווארן אזוי“ו.

קען מען אזעלכע בילדער אויפשטעלן ווי מוסמערן פון
 „גייסטיקער אדער ראמאנטישער פארטיפונג“? איך מיין אז
 מיינע ליענער וועלן מיט מיר איינשטימען אז בשום אופן נים!

און איצטער לאַמיר אַ קוק טאָן אָף דעם ליבע-עפּיזאָד אין
בבא-בוך און פּראַכירן דערגיין וואָס האָט דאָרט אַזוי דער-
צאָרנט עריקן.

דא וואָרן זי גירימן זיבנציג מייל
דא וואָנדן (=האַבן זיי געפּונען) איין ברונן שון
אויש דער מושן (=מאַסן)
דא שטייגן זי אב דא ביי דעם ברונן
אונ' רומן (=האַבן גערוט) דו (=דא) אן דער
זונן: (349.5-8)

און איצטער קומט דער עפּיזאָד גופּא, אינגאַנצן איין
סטאַנס פּאָן 8 שורות! (350)
און אשן (=האַבן געגעסן) ווש זי האָט ביי דעם
קוואַל

און וואָרן זיך גנג ווידר דר קוויקן
דר נוך הוב זיך די ורייד (=פּרייד) ערשט אל
בבא דער מעם (=האַט געמאַן) ווש ער האָט צו
שיקן (=טאַן)
דרוויאָנה שרייאַ אז איין דיבא אים שט(א)ל
אך דורפֿט ער זי אין קמפּא (קאַם) ניט פּיקן
ווען (=ווילע) זי ווש (=וואַר) אים צו מול ניט
אויז ווייכן
ווש זי דראַן גיוואַנן דש זולמו אן די צין (=ציינ)
שמרייכן:

אין אונדזער ייִדיש מיינט עס:
און באַ דעם קוואַל האָבן זיי געגעסן וואָס זיי האָבן
מיטגעהאַט,

און האָבן זיך אינגאַנצן ווידער דערקוויקט.
ערשט דערנאַכדעם האָט זיך אָנגעהייבן די גאַנצע
פּרייד.

בבא האָט געמאַן וואָס ער האָט געהאַט צו טאָן.
דרוויאַנע האָט געשרייען ווי אַ „דיב“ אין שטאַל;
אויך האָט ער זי ניט געדאַרפֿט פּיקן אין קאַם
[ווי אַ האָט טוט אַ הונ!].

וויילע זי האָט אים גאָר ניט אויסגעווייכט [און
אַרויסגעדרייט זיך].

וואָס זיי האָבן דורך דעם געוונען, זאָלסטו זיך אָפּ
די ציין שמרייכן:

דיב א האָט מען געמיטשט גנב (דייטש Diebe). אַבער
פאַרוואָס זאָל אַ גנב אַזוי שרײַען אין שטאַל, ווען ער וויל אַפּטאָן
די זאַך שטילינקערהייט, קיינער זאָל ניט וויסן בשעת ער מוט עס?
דער אמת איז אַז דאָ מיינט דיב(א) — אַ גנב, אַ געגנבֿהמע זאַך,
אַ לעבעדיקע חיהלע — אַ קעלבל, שעפּסעלע, ציגעלע, הינדל,
הינטל, וואָס שרײַט און קוויטשעט אַ גוואַלד ווען אַ גנבֿ כאַפט עס
אין שטאַל אינדער־פּינצטער.

איך מיין, אַז דאָ האָט דער הייסבלומיקער אליה בחור גע-
שריבן זייער בילדעריש. און ווען מע קלאַגט זיך, אַז דאָס איז
גראַב, מגושמדיק אַזו"וו, וויל איך געבן אַ פאַר אינטערעסאַנטע
ציטאַטעס:

אין איין פּלה ליד געשריבן פֿון דעם באַרימטן
הגאון מהרר יעקב אולמאַ ז"ל (געשטאַרבן אַרום 1618) וואָס איז
געדרוקט צום סאַמע סוף פֿון דעם ייִדישן מינה גים (צווייטע
אויסגאַב, מיט האַלצשניטן, וועגעציע 1593) געפֿינען זיך אַט די
שורות; ער מוסרט דעם חתן:
„רעכט טו בגלויקן,

„מיט וווּ דו הושט צו שיקן. (2-12.1)

און ווענדט זיך צו ביידן, ספּעציעל דער פּלה:
„טו איינש ווש דו אנדר וויל,

„זא ווערט איר אז גומש וויל. (5-14.4)

„ווער דו אנדר אויבר ווינט דער איז דער

„ג(י)רעכטר". (14.15)

פונקט די ווערטער פֿון בֿאַ-בוך (וואָס מע האָט צו
שיקן), און די פּלה זאָל טאָן וואָס דעם חתן גלוסט זיך.
אַבער דער בליק אָפּ דעם גאַנצן ענין פֿון מאַן-און-ווייב
באַציונגען און פֿליכטן גייט צוריק אַסך טיפּער אין דער פֿאַר-
גאַנגענהייט אַרײַן. מע האָט מיר געגעבן אַ ציטאַטע פֿון תּלמוד,

וואס זאגט בפירוש אז א פשרה פרוי איז יענע וואס מוט איר מאנס ווילן: אשה בשרה — עושה רצון בעלה.
זאל מען מיך נאר ניט שלעכט פארשטיין, אז איך וויל רייני-וואשן אליה בחורן. מע מוז געדינקען אז מיר האבן צו טאן מיט א ריטערלאכן ראמאן אנהייב 16-טן יארהונדערט, און אז דער דעקאמעראן (1348—1350) האט זיך שוין פארשפרייט צווישן די ליינערס פון אלע קולטורעלע שיכטן נאך לאנג פאר אליהם צייטן!

און אויב אפילו עס איז צו גלויבן אז די גאנצע טראדיציע איז ניט זיכער אדער זי איז נאר אפאקריפיש, דארף מען האבן אין זינען וואס פאר א שמועסן מע האט געפירט אין הויף פון דער איינגלישער קיניגין עליוזבעט בשעת זי פלעגט פארבריינגען די צייט מיט איר אינטימען קרייז פריינד — די אַנגעזעענע שריפט-שמעלער און שטאטסמלייט — ווי די טראדיציע גיט איבער.
אויב מע וועט זאגן, ווי מע האט געזאגט, אז דאס זינען געווען ניט-יידן, און אז די יודישע קרייזן זינען געווען באלעכט מיט העכערע עמישע פרינציפן, וועל איך אנווייזן אף עטלאכע דאקומענטן.

[1] אין ביבליאטעקע פון קעימברידזשער אוניווערסיטעט (אין איינגלאנד) געפינט זיך א מאנוסקריפט (געשריבן אין 1504) א געגראמטער סדר נשים, וואס דער ערשמער טייל פון אים איז איבערגעדרוקט געווען אין ווענעציע אין 1552 (אן עקזעמ-פליאר איז דא אין דער ביבליאטעקע פון ניו-יארקער יודישן טעאלאגישן סעמינאר) — זיכער ניט קיין שונד-ראמאן פון א מין וואנדערנדיקן פאעטי-דעקלאמאטאר, אליה בחור. אף בלאט 80 ווערט באשריבן ווי די פרויען שמועסן וועגן דער פלה אפמארגן נאך דער חופה: „די נשים זאגן איר עדות אלע) וויא זי הוט גשריאן אז איין דיפ (א) אין דעם שטאל.“
אבער דאס זינען פונקט די ווערטער וואס עריק זאגט מיט א שמעכווערטל וועגן זיי אז „מיט גרויס הנאה ווערט באשריבן, ווי בכא און דרוויינה פֿיערן זייער ליבע.“ עס איז קלאר אז אונדזער פאעט האט געבארגט דעם אומשיינעם זאץ אינגאנצן פון א פרומען ספר, אדער ווייניקסטנס, איז עס געווען אן אלגעמיין אַנגענומענער

פֿאַרגלייך-אויסדרוק אין מויל פֿון פֿאַלק.*)

א בלאַט ווייטער 81ב ווערן באַשריבן די מנהגים נאָך דער ברית-מילה: „נאָך דער ברית און דעם טאג דעם דריטן. זו קומן די ורויאן אלט אונ' יונק דא הער צו שלייפֿן (גנבֿהן זיך אַרײַן). אייני באַר (=פֿאַר) דיא אנדר נאָך דעם קינד זי און די מילה גרייפֿן. דש לושן זי יא ניט הלם. ליכר מעמן זי עש ווער עש אלט“. און בשעת באַדן דעם קינד „זי גרייפֿן אים ניוואך (=נעכאַך) ווש אים אים אישט אוואַנצערט (=רוקט זיך פֿאַרויס)“.

[2 אין דעם איינציקן עקזעמפּליאַר פֿון בר יקרא תּפֿילה, אינגאַנצן אין ייִדיש (איכענהויון 1544, ביז דער מלחמה אין מינ-כענער שטאַט-כיבליאַטעק) זאָגט דער איבערזעצער (אַרויסגע-בער ?) אָף דער פֿאַרלעצטער זײַט, רעקלאַמירנדיק זײַן סידור אין פֿאַרגלייך מיט די פֿרײַער געמאַכטע אַנדערע: „עש איז אזא גרושר אונטר שאייד אז צווישן איינס אלטן וויבא אונ' איינר יונגן מאיידן (=מיידל)“, — כּמעט די לעצטע ווערטער אין אַ ספֿר תּפֿילה !

[3 אין מראה המוסר (1610) איין „געטליך אונ' וועלט-ליך ספֿר“, געפֿינען מיר אַזאַ שפּריכוואָרט פֿאַרגלייך 5b (אשר יגע לקנות ספֿרים . . .). „דער אזו פֿיל ספֿרים קפֿט (=קויפֿט) און פֿרשטיט זיא ניט, פֿאַרגלייכט זיך איינס קאך דער דא בראט און זיד(ט) פֿר אנדרי לייט אונ' ער עשט זיא ניט, און גלייך איינר דער איין בתּולה נעמט און ווייט זיא צו ברויכֿן ניט.“

נאָך אַזעלכע ציטאַטעס פֿון הייליקע ספֿרים טאָר מען מער קיינמאַל-ניט עפעס אויסזעצן אַנטקעגן בַּא-בּוּך און זײַן פֿאַרפֿאַסער !

ווי אַן „אופֿטו“ זײַנעם האָט מען געלויבט אליה בחורם „פֿאַרײַדישונג“ פֿון דעם איטאַליענישן אַריגינאַל דורך העברעיִשע ווערטער און אויסדרוקן, ווי למשל: מע גיט דרוואַנען אַפּ מוּל טוּב ווען זי ווערט בַּאָס פֿלה; דרוואַנעס קרובֿה לויפֿט

(* שטיף ציטירט דיזעלביקע ווערטער (איר שריאט אלזו זער אלש איין דיב אין איינס שטאַל) פֿון שמואל-בוך, אוגסבורג 1544, I, 92ב. פּגל. מינסקער שריפט, ז' 159.

איר „געבן שלום“; מע דערציילט א געשעעניש „פֿון אַלף ביז אן דער תּיו“. אַבער דאָ אין ניו-יאָרק, צווישן מענטשן וואָס ריידן נאָר איינגליש, און אַמאָל קענען קיין ייִדיש אינגאַנצן ניט — איז מזל טובֿ דער איינציקער פֿאַרשפּרייטער אופֿן צו „גראַטולירן“ די גליקלאַכע עלטערן פֿון אַ טאַכטער וואָס באַקומט דעם דיפּלאָם אָפֿ אַ באַרנאַרד קאַלעדזש „קאַמענסמענט“. און ווי אַנדערש האָט דרוואַנעס קרובֿהמע געקענט זאָגן אויב ניט: „כֿל איר גיין געבן שלום“, ווען זי איז געלאָפֿן אַרומצוכאַפֿן די אַנגעקומענע דרוואַנע? ווי אַנדערש קען מען זאָגן „פֿראָם עי טו זי“, „פֿראָם אַלפֿאַ טו אַמעגאַ“* אויב ניט פֿון אַלף ביז תּו, וויילע דער אַלף-בית איז דערועלביקער אין העברעיִש און ייִדיש?

די העברעיִשע ווערטער האָט אַ בלינדער געקענט באַמערקן אין בֿבֿאָ-בוך, אַבער די העברעיִשע ווערטער זיינען קוים מערער ווי די איטאַליענישע, נאָר פֿונדערפֿון איז ניט געדרונגען, אַז לעוויטאַ האָט „פֿאַראַיטאַליעניזירט“ דעם ראַמאַן. דאָס זיינען ריין-מעכאַנישע פֿונקטן פֿון „פֿאַרייִדישונג“ און דערצו איז געווען אומנייטיק צו זען אַן איטאַליענישן אַריגינאַל און וויסן וואָס דאָרט טוט זיך.

איך פֿאַרשווינלאַך מיין אַז די דרני סטאַנסן (441—443)

וואָס באַשרייבן ווי דרוואַנע גייט צו קינד מיטן צווילינג, אין דער ווילדערניש פֿון וואַלד, ווען זי וויינט און קלאָגט ווי אַ דורכשניט-לאַכע ייִדענע, אַז זי איז אַן „עלנטע“ אַן טאַטע-מאַמע און אַן אַ הייבן וואָס זאָלן אופֿוואַרטן און אופֿפּאַסן אָפֿ איר, זי לאָבן און דער-קוויקן, — און דערנאָך דער געטרייער האַלב-מענטש, האַלב-הונט פּעלוקאַן מאַכט אַ מין סופּה און אַ געלעגער און העלפֿט בֿבֿאַן מיט גרויסער צאַרטקייט „נעמען“ די נייגעבאַרענע, און לסוף באַ-פֿאַלט ער אַ מאַנאַסטיר און פֿאַרכאַפט פּל המינים עסנוואַרג פֿאַר דרוואַנען, אַבער ספּעציעל די הינער און האָט אַזויאַרום הינער-יויך וואָס אַ ייִדישע פֿרוי באַטראַכט ווי אַ מוז פֿאַר אַ קימפּעטאַרן, — אַזאַ סצענע גיט צו הונדערט מאָל מער אמתדיק-ייִדישלאַכן קאַלאַריט און כאַראַקטער ווי אַלדי העברעיִשע ווערטער און אויס-דרוקן אינאַיינעם צוזאַמענגענומען.

*) From A to Z, from alpha to omega.

און דאסזעלביקע קען מען זאגן וועגן סטאנס 25. בראנדאניע פארשמעלט זיך טיף אין דער נאכט אז זי איז שרעקלאך קראנק. און שרייבט און קערט די וועלט אז אט-טאט זי שטארבט. דער אלטער קיניג, וועמען זי פלאנעוועט מארגן אומצובריינגען, בריינגט איר דעם נאכט-טאט, אפשר קען ער איר מיט וואס העלפן: „הארץ מנינם, טייערע, וואס פעלט דיר?“ עס איז איבעריק צו זאגן אז אין אימאליענישן מקור האט זיך דער קיניג אזוי ווייט ניט דערנידעריקט, דאס איז א טיפישע סצענע פון אינטימען יידישן פאמיליענלעבן.

ווען בכא, שוין א דערוואקסענער, באווייזט זיך פאר זיין קוואטער סיניבאלדס זון, טיריזן, זיין אמאליקן עלטערן חבר, וואס דערקענט אים שוין ניט, נאך די אלע ספנת-נפשות און צרות וואס בכא האט איבערגעלעבט אין די צווישנדיקע יארן, — איז טיריזן מיט זיינע רעקרוטן ווערן פארגאפט פון בכאס העלדישער פיגור און פארגלייבן אים מיט העקטארן און פיאראוואנטע. אי פון די האמערישע שלאכטן ארום טראיע אי פון די מיטאלאטער-לאכע אימאליענישע מלחמות האט די טאסקאנא דא געשעפט נעמען פון גרעסטע העלדן וואס וואלטן געווען טויטע ווערטער פאר לעוויטאס לייענערס אדער צוהערערס. האט ער די צוויי נעמען פארביטן מיט דיטריך פון בערן און הילדעבראנט (512.7-8), די העלדן פון די פאפולערסטע יידישע רימערלאכע נאוועלעס און דערציילונגען, פונקט יענע וואס אלע פרומע מוסר-ספרים האבן שטענדיק געדונערט אנקעגן זיי, אין די הקדמות פון: יידישן חומש (קאנסטאנץ 1544); אליה בחורם תהלים איבער-זעצונג (ווענעציע 1545); שיר השירים (קראקע 1579); און מעשה-בוך (באזעל 1602).

און פונקט אזוי, ווען אליה בחור האט געוואלט מאכן קלאר און פארשטארקן אין די מוחות פון זיינע יידישע לייענערס אדער צוהערערס די גדולים פון מעדיצינישער געשיכטע, גאלענוס און היפאקראט וואס די טאסקאנא דערמאנט זיי, האט ער צו די צוויי, גאליענוס און אפוקראט, צוגעגעבן דעם וועלט-בארימטן יידישן דאקטער אבן צענה (אוויצענא, איבן-צינא) אין 570.3-5. אין אטדי ערטער (איך האב גענומען בלויז עטלאכע) האט

אליה בחור באמת „פֿאַרײַדישט“ זײַן אימפּאָליענישן מוסמער, אַבער
מע קען זאָגן אז אַפּטמאַל האָט ער עס גיכער געמאַן אונטער-
באַװוסטזײַניק, װײַל ער איז געװען דורך און דורך אַ ייד,
און זײַן גאַרער פּרצוף, זײַן גאַנצע אינדױוידװאַליטעט האָבן זיך
אויסגעדריקט און אײַנגעשמעמפלט אין זײַן אײַגנאַרטיקן און
גרויסן בַּאַ-בױך.

װאַס איז שײַך צו דער באַשולדיקונג אז אין בַּאַ-בױך איז
נימאַ קײן כאַראַקטער-שילדערונג, אז די העלדן זײַנען הילצערנע
מאַנעקענען (עריק, 193, און איבערגעחזרט נאָך אים באַ צינבערגן
76, 97), אָן שום כאַראַקטער אָדער אינדױוידװאַליטעט, װײַל אײַך
בלױז זאָגן אז לײענען אַ פאַר צענדלינג מאַל און יאַרן שטודירן
דעם ראַמאַן האָבן מײַך איבערגעצײגט, אז בראַנדאַניע, דרוואַנע,
פעלוקאַן, בַּאַ און די מאַנאַכן זײַנען בולט-אויסגעפרעגטע פּער-
מאַנאַזשן, אַנגעפֿילט מיט לעבעדיקן און פֿאַרשײדנאַרטיקן
אינטערעס.

דער בּאָ-בּוּך טעקסט

[1] די רעפּראָדוקציע איז אַביסל פֿאַרגרעסערט פֿון אַריגינאַל, דעם איינציקן עקזעמפּליאַר פֿון ערשטדרוק (אייזנה, 1541) וואָס דר. מאַקס וויינרײַך האָט געפֿונען יולי 1931 אין דער ציריכער „צענטראַלביבליאָמעק“.

דער אַריגינאַל איז געדרוקט מיט שוואַרצע (ניט בלאַע!) טינמ.

[2] פּונקטוואַציע: א) צווישן די גראַמענשורות [] איין פּונקט אויבן דער שורה; ב) צום סוף פֿון יעדער סטאַנס (=אַכטע שורה) אַ צוויי-פּונקט [:].

דאָ האָב איך פֿאַרריכט דורכױס, אָן ווייטערע באַמערקונגען. [3] די נומעראַציע פֿון סטאַנסן (650), און פֿון די שורות אין פּראָלאָג און עפּילאָג האָב איך צוגעשטעלט, עס זאָל ווייטער זײַן גרינג צו ציטירן פֿון בּאָ-בּוּך.

[4] די אותיות (איינער, אַמאַל אַ פּאַר, אַפֿט איבערגעקערטע) וואָס געפֿינען זיך סוף בלאַט-שורה, ווי למשל א (12), ג (45), ש און א (56), ך (5), ק (9), זינען ניט קיין דרוקפֿעלערס: די מאַדע איז געווען ניט צו שפּאַלמן אַ וואָרט סוף שורה און אַריבערטראַגן אין דער ווייטערדיקער שורה, — פֿלעגט מען שטעלן סתּם אותיות צו פֿאַרפֿילן עטוואָס דעם בלאַנקן טייל שורה.

דרוקפֿעלערס

ERRATA

A) Left uncorrected owing to various technical difficulties: the Square Brackets [] contain the correct readings.

א) איבערגעלאזענע אין דער רעפּראָדוקציע צעליב פּאַרשיידענע טעכנישע שווערי-קייטן: די אויסבעסערונג-גען געפֿינען זיך אין די קלאַ-מען [].

15, שורות 1, 2, 3 — סוף אותיות צו הויך; 21.7 גענידגר
[גינעדיגר]; 41.7 פֿלױיפֿן [פֿלױפֿן]; 54.8 דאַר [דער];
66.1 גיבורטן [גיבורטן]; 81.5 אן אנדר [אנדר]; 84.2 איינז
[איינז]; 86.6 די טשויון [שטויזן]; 94.1 דאַרן [דראַן];

95.8 הבט אויך [אויך]; 114.8 נוך אם [אם]; 118.1 גינגאן
 [גינגאן]; 162.1 דרוויאנה [דרוויאנה]; 181.7 איך שיש [שיש];
 182.3 ניט גלוק [קלוג]; 189.2 ער ליקט [ליגט]; 197.1 אומנדר
 [אומדרר?]; 204.8 און [=אונ']; 206.8 חתון [היתון, פֿגל
 205.4]; 208.2 גיבורדן [גיבורדן]; 220.5 מכר [אכר];
 222.1 מכאט [מאכט]; האליגן [האייליגן]; 263.4 ועכטן
 [ולעכטן]; 271.6 בר [פר] הומן [המן]; 294.6 דש עש [ער?];
 311.2 בלאיין [בלאוון?]; 333.5 דיין [מיין?]; 376.1 שורקליט
 [שורקליט?]; 376.5 פעלקון [פעלוקן]; 376.7 דרוויאאה
 [דרוויאנה]; 381.1 ווראף [ווארף]; 395.2 גילאפֿן [גילוֿפֿן];
 396.5 שלאש [שלוש, פֿגל 397.6]; 422.8 גיבארן [גיבורן];
 504.2 געבן [גענערד — גראם פֿעלט!]; 508.1 נוך רו [נוך]
 ראשט; 517.8 אננדרן [אנדרן]; 528.1 מכט זיך [זי?];
 537.8 (ער היב) איבעריק; 546.4 שעכטן [שמעכֿן]; 578.5 איך
 די [דיר?]; 580.2 אונגליג [אונגליק]; 580.5 זאיינס [זיינס];
 614.4 דא אז [איז]; 619.4 דריין [דריין?]; 629.6 גילעלנקן
 [גילענקן]; 633.4 מעטשו [מעטשטון]; 635.5 דש+ [זי?];
 637.4 וועלט+ [איך?] אין; 649.8 געבן+ [רו?] בור; לעצמער
 אימפֿאליענישער וואַרט (שמירן); באשט או [אונ'].

POSTSCRIPT

פּאָסטסקריפט

43.6 שמערקן [שמערקן]; 114.6 ארמניאה [ארמוניאה]; 199.1
 דש אויך [אויך]; 279.3, 293.7, 294.8, 386.8, 468.2, 499.3
 613.4, 638.3 דרוויינה [דרוויאנה]; 281.8 לויט [לויט]; 364.1
 376.5 פעלקון [פעלוקן]; 639.5 פעלקאן [פעלוקאן].

B) Emended in the present reproduction. (The readings of the original are in [] brackets.) ב] אויסגעבעסערטע
 אין אונזער רעפראדוקציע (די ווערטער פֿון אָריגינאַל שטייען אין [] קלאַמערן).

4.5 ווייב [וייב]; 5.1 וואלט [וואלט]; 12.5 אזי [אין] עז;
 14.5 דוקומן [דוקומן]; 19.6 ניט לושן [ושן]; 45.3 דורטן
 [דורען]; 45.5 צווערד [צווערד]; 59.2 זיין [ויין] ניט;
 60.4 מרייבן [מרייבן]; 60.6 הולט [הול]; 66.7 דש [רש]

ליב; 68.6 ואטרש [ואטרע]; 74.8 גניץ נלמט [צלמט]; 79.8 ער
[עד]; 84.8 זי [וי]; 104.5 אנפפֿנגן [אנפפֿנגן]; 105.2 אויך
[אויך]; 107.1 און 108.5 דרווייאנה [דרווייאנה]; 114.3
דרווייאנה [דרווייאנה]; 135.6 שמוקן [שמוקן]; 144.5 וויל
זיא [זיא]; 145.3 דראקון [בראקון]; 146.7 שמערקשמן
[שמערקשמן]; 154.8 ער זיך [ויך]; 165.5 דר [רר] מורדט;
172.8 זאנט [זאנט]; 174.5 מלמט ער [עד]; 117.4 שטאך [שטאך];
181.2 הובירן [הובורן]; 181.4 זולשמו [זולשמו]; 183.8 ואלן
[ומלן]; 187.8 רעכן [דעכן]; 188.3 קושמן [קושמן]; 194.4
ווארן [ווארן]; 194.5 וריידן [ודיידן]; 196.3 אום גון [גין];
196.7 עבן [עבן]; 196.8 הונדרט [הונדרע]; 197.2 דער רייט
[דייט]; 198.6 דרווייאנה [דרווייאנה]; 199.4 דר [דר] צו;
207.8 גישעפֿטיג: [גישעפֿט]; 210.8 זאגן [זאגן]; 220.6 ער
[עד] עש; 224.5 דר [רר] גין; 231.7 ברובאנט [ברובאנט];
233.3 ער דין [ריין]; 234.5 וואלמן [וואלען]; 238.6 ווערדן
[ווערדן]; 239.8 הרויש [הרויש]; 240.5 שטט [שעט];
241.1 זי [זי] שריי; 247.4 איך ... בור צאגן [אך ... צאגן];
268.6 ביהענדר [ביהענדע]; 270.3 דרעאט ... טופֿא [דרעאט...
עופֿא]; 272.6 ווארן [ווארן]; 273.8 אויך [אלייך]; 274.7
בורן [בורן]; 289.5 דר [רר] נוך; 290.3 דאר [דאר]; 292.7
פֿלאנדרן [פֿלאצדרן]; 296.2 אונטר [אונטר]; 300.8 לאנד
[לאנר]; 301.3 דאנקט [דאנקטן]; 301.4 גיגן [גיגן]; 311.2
בארם [אברם]; 348.1 שלושיל [שלושול]; 348.4 זאמילט
[זאמילט]; 358.5 זיין [זיין] האר; 358.6 אים [ואים];
366.6 וארלמט [ואלרט]; 384.4 אנפפֿנגן [אנפפֿנגן]; 389.4 ער
[עד] איז; 393.3 אומדר [אומדר]; 396.2 קנשט [קנשט];
400.4 וואר [ואר] ער; 403.5 זונר [זונר]; 405.8 אן דער
[דער]; 420.7 מיט [מיט] זיין; 421.7 ווי [וי] בלד; 421.8
אנמיגין [אנעגיגן]; 436.2 דר [דר] שלאגן; 456.1 דער [דער];
459.4 קעמין [קעמין]; 484.3 דען [דען] וואלד; 485.4 די
נעשט [נעשט]; 497.3 בורבאש [בורבאש]; 499.8 נוך מינים
[מינים]; 526.4 אונ' [אינ']; 527.6 מיט [מיט] וריד; 534.5
דער [דער]; 538.1 דר [רר] נוך; 540.2 וואל [ואל];

549.4 שטעץ [שטען]; 553.1 אגושטין דו [אגושטין די];
 554.7 איך [אין] קאן; 571.5 קריפטן [קרופטן]; 573.3 אומדן
 [אומדן]; 578.3 רעטרישר [ורעטרישר]; 579.6 מענכם [מענבם];
 580.1 דער [דאר] מער; 587.1 סיניבלד [טניבלד]; 612.6 חדש
 [חרש]; 618.8 גישניארן [גישניארן]; 620.8 וואו זי [זו];
 623.1 די [דו] קירטן; 623.3 גיוועזן [גיוועזן]; 625.4 און זולמן
 [זולמן]; 630.2 קענן [קמנן]; 637.4 ווארכט [ווארכט];
 637.6 דריין? [דריין]; 638.7 ויל [ויל]; 640.1 נון [נון];
 640.6 שפרך [עפרך]; 640.7 אורלאב [אומלאב]; 643.3 דא
 הין [הי]; 644.2 מארגריטה [אאנגריטה]; 645.1 דרוזיאנה
 [דרוזיאנה]; 645.7 הילף [הילף]; עפילאג 7 אונ' [אונ'].
 ג] די פאסיקלאך איבער ב, כ, פ האב איך אויסגעמעקט
 אדער צוגעשטעלט (אין איבער א הונדערט ווערטער) אן ווייטערע
 זארגן, אחוץ געציילטע פאלן וואס איך האב גערעכנט פאר נייטיק
 צו פארצייענען אין דעם לייסטער ב].

POSTSCRIPT

פאסטסקריפט

66.7 מיין זון מין [מיין]; 81.5 אן אנדר [אנדר]; 84.2 איינג
 דרוזיאנה [דרוזיאנה]; 135.6 שטוקן [שטוקן]; 137.6 דו [רו]; 144.5
 66.1 גיבורטן [גיבורטן]; 358.2 דש [דע] זי; 539.4 העל-
 פרטן [העלפרטן].

פִּנָּח דאַנטוֹנאַ

דייטש דש בוך איין הופש נַ
טרעכט • מן קענט וואל
אליה בחורש נַ

מעכט :

אי ווארדן

נדרוקט

15

איינה אין דער שטאט • אוב

אליה המלך אי גליך

דש פרט :

איד

איה אוי דער שרייבר • דינר
 אר ורומן ווייבר • מיט אירן
 אוב מיט צוכטן • אוב איך אוש איך אונז בידוכטן
 • אוב שטיט אויך וואל צו נאכן • דש איר איטל-כי 5
 ורויאן בור אובל הבן • ווארום איך ביט אויך בור
 זיא דרוק • מיינר טויטט בוכר איין שטוק •
 דש זיא זיך אונן דינן דר מייאן • אוב שבחות
 אוב ימים טובים דינן איין • בון די ווארהייט 10
 זיין וויל איך • עז דוכט איך אויך זיין רעכט אוב
 בליך • דא וויל איך אין דער הייליגן נשטיעט •
 עכט אודר בויין בוכר הון נשטיעט • אוב מיט
 דער דרוק אין די וועלט הון מכן קומן • זא הון איך 15
 מיר אויך בור נכונן • דיא וויל איך האלט אן ענר
 מיינר טאג • אוב הויט אודר מורק קיר איך אויך
 די נאגן • דא ווערן אל מייני בוכר אוב מייני אידר
 • ור נעשן אוב נאגט דר נידר • דרום זול מיר 20
 קיינש דר בון דוקן • איך וויל זיא אל בוך אנכדר
 דרוקן • אוב ווערן איר האט בוך אנו ויל •
 ווערט מיר אנדרש ביט צו קורן דש זיל • אוב וויל
 אן היבן בשעה טובה • אן דעס דויגן בוך דש דא 25
 הייטט **בונא** • אוב דש איז ווער איך
 אוב נעט וואר • דש עז איז בון ויר אוב
 דרייסן יאר • דש איך עז אויז איינס וועלט בוך

הון נַמאַכט • אבר ויל הון איך דר צו נַטראכט • 30
 ווער דיבן אַייט דער ווערט עז איבן • אבר עז
 זיין איטליכי וועאשי ווארט דיבן • ווער זיא ניט
 בֹּר שטיט דער נוך • אן דעם אר הינטרשטן
 באַטאן אין דעם בוך • דא וויל איך זיא אויז
 36 • וויידיך • בוך דעם און בית נר ביישיידיך •
 אבר דער ניבן דער דאהרויף ווערט נן • דען
 קאן איך אויך ניט נעבן צו בֹּר שטין • דען איינר
 קובט מוזינה אדר שוואַה • זא וואלט
 איך אים וואל הבן נַהואַפֿן • אבר איך 40
 זיבן עש אַייט איינס וועאשן נַיבן
 • קאן ער דרויף אַכֿן אין
 ביסרן זא הב ער דאבן :

גדט

דען זאל מן איביג אובן • אוב זייבי
וואונדער זאל מן קובדן • ווען ער איז
ניאכערט אוב דר הובן • אין ורומר לויטן מונדן •
ער איז צוועלטן אונטן אוב אובן • זיין אוב איז ביט
צו קובדן • קיין מעגש דער עש קאן צולעבדן •
2. ווען עש הוט בוך דרום בוך לעבדן :

זיין הייליג באמן זאל מיך שטערקן • דש מיר ביט
מוש מיש אינג • צו צולעבדן דש דוויג ווערקן •
איין וועלש בוך צו טויטש צו ברינגן • אוב דש
איך זאל צור מיך מערקן • אוב ביט זעלן אן קיינר
לייא דינגן • אוב דש די לויט זאלן מיינר זאכן • בון
3. הורט אויף עש וויל זיך זאכן :

מן שפריכט וויא אין לאאפרטן • ווש צגעשן צור
אנגן צייטן • איין הערצונ צון הוהר ארטן • זיין
לייבן וואר ביט אין וויטן • הערצונ צוויידן היש זאלן
דען צארטן • איין שטארקר דעגן אין זאלן שטרייטן
• אוב מיט קרושר אירן טרוג ער די קרונה • אין
4. איינר שטט די היש אנטונה :

דא אינן הט ער זיין צייט ור טריבן • אוב וואר בון
איין מן צון זעכצן יארן • דש בוך הוט אונז אנו
נשריבן • וויא דער הערצונ זאל הוך צבורן • אל זיין
טאג און ווייב ווש צבליבן • אוב מיט ורויאן צוועגן

און בױר ווארן • אוב דא ער קאם אין זיין אילטר
• ווען מאן אין שון צו דיקט :א וואורד אים
5. בורט קילטר :

אל דש ווערמאן וואלט אין ביט קאטקן • ער טעט
אז וואלט ער דר ורירן • עז שפרכן צו אים זייבי
ווייז ריקן • ציבעדיך הער בואנט אונזרס הירן •
שיקט אזוי :זכן אין אלן איקן • אירנט נוך אייבר
יובנ ווארמי דירן • די אויך זא ווערמאן אוב
אוייער סקאטן • וואל אים ווער ער לעבנר L
6. איין זילעמן :

דיש הערצונן טוכטר בון בורנבייה • דיא וואור
אים צו דער אי זעבן • איר זייכן וואר ביט ביז
ני באבילונייה • זיא זיכל אים וואל אוב וואר אים
עבן • זיא וואר זיהייסן דיא שון בראנדובייה •
ביי אים הט זיא איין קושטליך לעבן • וואש זיא
ביצערט וואור איר זיאלט • זי הט זיטי טען אוב
7. בויז נאלט :

זיא ווערמאט אין מיט זעטן מורן • איך קאלן אויך
ביט זיין זיאלן • דעס שימפסא בראך אזוי דער
בורן • דיא שון בראנדובייה די וואור טרן • אוב
זינאן איין זון בון זעטש זיטרן • קיין שונר קינד
זך זון זי מיט אויגן • דעס זיין זיבערד זא וואל זון
זאלן • ער היש עז **ברבא** מיט זיינס זאלן :

8.

ווש נרושי זרייד טרייב בון זיין באטיר • דו מולט
איר בון וואל קלאבן • בון הט ער איין בורן נרושן
דען באט ער • דש ער אים זאלט היבן דען קבאבן •
אול זאלט זיין זיין רעכטר ניבאטר • דער נרוש טעט
ווש ער וואלט הבן • דער זעלבין נרוש היש סיביבאר
• זיין שאוש היש שבשימון אין איינס ווארד :

9.

קיין ועשטר שאוש וואר ביא נייעהן • דיבן הילט
דער הערצון ווש ער הט אייגן • עש אלקבון
אנטונה איין מייל אורד זעהן • ווש נבויט אויף
איין הוהן שטייגן • דער הערצון ביננד בוס סיביבאר
בו ייעהן • בים מיין זון אול אוש אין דיין ווייב זיין
• אול הייש אים אויג ווארטן מיט אן דיבן •
אול ווען ער וויינט זא הייש אים זיבן :

10.

סיביבאר גס דען יונגן הערן • אול ברוכט אין נון
שאכשימון זיינס ווייבן • זיא זיינט אין בון הערצון
נערן • זיא וואושט ביט וואש זיא מיט אים זאלט
טרייבן • ון זאך דא ער ביננד נרוש בוס ווערן •
דש ער וואורד איין האן זייבש אייבן • דא ער
וואר איין יונג בון זיהן יארן • דא טרון ער
שטעט זווין דרייא אין הארן :

11.

אוב סיביבאר דער אערנט אין ועלֶטן • שטעלן
 שירמן אוב טורבירן • אידראן וואלט ער הרמן
 אוב שעלֶטן • נר ווילר וונך אים זיין הירן •
 אונטר וויילן מיט זיר בונף קנעלֶטן • צוך ער צו
 זיכר אונטר שפאלצירן • אבר זי ווש אים ווינצין
 איבשאפט סלֶטן • זי הט אין ווינט בון זייבש
 ואתיר וועלן :

12.

דען מוכט זי ניט אין הרן בוך זעהן • ער נב איר
 איין קלייבזריירן • איין מול בינכד זי צו איר זעלבש
 צו זייען • אויווי זייבש נרושן הערלן אידן • בון
 דאטיר אוב אונטר איז עז מיר נישטען • נָט נעב
 אין דען הילוך אלי ביידן • וויא הבן זיא ניהט דיא
 בושטן הערצר • דש זיא מיר הבן נעבן דען א
 אלטן וערצר :

13.

איין זין וויל איך דר צו טראלֶטן • אוב זולט עז מיר
 זיין לעבן קושטן • איך וויל ניט ביי אים אזו בור
 שואלֶטן • אוב בור שימאן אוב בור רושטן •
 איין וויבן יונג וויל איך מיר אכטן • דער בוך זייבש
 ווילן מיט מיר ווערט פושטן • בון הט זי איין
 הוצ מן דער היש ריצארד • אויף בושעהייט נר
 נשייד ער ווארד :

14.

איין מול רופט ני אין אין די קעמבוסה . דיא
 איר דער הערצונג הט אושן בויאן . אוב שפרך ה
 וילשטו מיך ביט צור רופן . איין צרושי זך וויל
 איך דיר צטרואן . אוב וויל דיר שענקן טויגנט
 דוקוטן . אוב טושטו עש ביט עש ווערט ל
 דרך צרויאן . איך וויל דרך מכן איצובר טופן .
 איך וויל שרייאן דו הבשט מיך ווען בוטן .

15.

ריצרד דער שפראך צינערני מרובה . ווש
 דורפט איר מירש אנו הוך דר ביטן . איז דוך
 קיינר איי אונטר דער זוכן . דש איך ביט טו
 ווען איר מירש טוט ציביטן . ער הט אבר ג
 דענוך שיר די שיישן צוואונן . ער ציטרט נייך אז
 העט ער דען ריטן . ער צידוכט קוס איך דיר
 אויז דער צראסן . דו זושט מיך ביט מין הינן דר
 שנאסן :

16.

ברנדובייה שפרך דו זושט דרך דר וועגן . איין
 צוך צו ציהן ביי אין סראנצה . דא זיצט איין
 יונקר שטאלצר דעגן . דער הייטט הערצונג דורן
 בון מאנצה . איין זאלן שטאך איין מול איין
 דעגן . זיינס איבן זאטר אין זיין פאנצה . דרוס
 זושטו צו אים שפרעכן . איך וועל אים זיין
 זאטר העלסן רעכן :

ח ה

אוב דען דווייץ ברייף זושטו אים טראגן • דיש
 ער הער קומט אין לאמפרטן • איין מן זול ער
 צו טוט דר שאאגן • אין ייעגס ווארד איז זיין
 טיר נארטן • דא וויל איך אין איין שיקן יאגן •
 הייש אין מיט זיין קנעכטן אויף אין ווארטן •
 ער ווערט ביט ביל דורסן ועכטן בוך שקארמוזון •
 18. הייש אים בורט נעבן דורט דיש קוזון :

דען זול ער הער קומן אובר שטוק אוב אובר
 שטייגן • אוב איין בעמן די שטט בור און זכן •
 זא וויל איך דען זער שרייאן אוב ווייגן • ווער איך
 בוויארט קעגן בור גרושס אכען • מיט אים וויל
 איך מיך באר ור אייגן • גר באר וועגן מיר די
 הילכזייט מען • אוב טאגן אוב נכט וויל איך אן אים
 הענגן • ווש איך בור זוימט האן וויל איך איין
 ברעגן :

אוראב גס רינדד אוב בון איר שיד ער • אוב גס
 דען ברייף אוב בוך זיין שטרושן • דוך נידוכט ער
 אן זיין הערן אלא בידער • אוב טרייב מיט אים
 זעלבש איין יאמר גרושן • ער הט אופעט מוט אום
 צו קערן ווידר • דוך וואלט אין דער טוייבל ביט
 וושן • דש אונבאין זאל זיך אזו שבגן • ער בוך
 דא הין אוב קס גן מינגע :

ער רייט צום פאליש אוב באנד אן זיין בֹּוֹן • אוב
 קס הבויף אין זאל נֶט־עטן • אוב זַנט דודן ווש זי
 אים הט ביבֹוֹן • אוב נב אים דען ברויף אש זיא
 אין הט נֶט־עטן • ער אייט דען ברויף צווייא דריי
 מואן • אוב דר בוך ווייז ער אין זייבן ווייזן רעטן •
 אוב מיט נרושן צורן זַנט ער צו זיין בוטיין • שאַנט
 21. וואַקש אויף דען מיט קבוטיין :

ואננט אין אוב ווערעט אין אין טורן • דער ור
 רעטר דער מוש העבן • איך וויל ביט נֶט־רויאן
 דער וואַשן הורן • זי מיינט איך דורט הין צו
 שפרעבן • די צֹר רעטריי דיא זי אן מייין ואטיר
 צֹרן • דיא מייבן זי איך צו צו ברעבן • ריִצֶרד
 דר שרק אוב הוב אן צו ייעהן • נענידנר הער איר
 זואט אויך ביט ור נעהן :
 22.

שיקט אויז אוב זייט אויכש דר ורוּן • איך וויל
 איך נַמ אויך צֹר ביבֹוֹן • וינט איר דש איך הון
 נֶוּן • זא זואט איר איך אַעבנדין שיבֹוֹן • דודן
 נֶדוֹכט איך זואט עש זואַן • ער הוט אַעכט זואר
 דש וואורד איך ויבֹוֹן • עש איז איין זך דיא דיא
 איז צו נַבן • ווען קיין יונג ורויא מאַן קיין אַטן
 מן הבן :

23.

ער שפּרד צו ריזרד ציך הין גר דרוט • אוב הייש
זיא זיך וואו דרויף ריכטן • שפּריך איך וויל איר
העלסן אזוי איר בוט • דש וויל איך מיך נגן איר
צור ספּאליכטן • אנו ברוכט איר ריזרד דש בוטן
ברוט • בון הורט אויף ווש זי קונט ריכטן •
דא עש זיא בון דוכט צייט דער נכן • דא ביננד
זיא זיך גר קרבן צו מאכן :

24.

אן איינס זונטן נכט צו דרייאן • דער בורא
מוש זיא וטן אוב ואייגן • דא הוב זיא אן צו
קרובצן אוב צו שרייאן • קיין מעבש קונט זיא
דר שווייגן • זונג אוב לעבר מעכט זיא זיך שפּייאן
• זיא שפּרד דיש טוטש דיש בין איך אייגן •
אזוויא מיין לעבן מוש איך אושן • דיא מוטר וויל
זיר דש הערן אב שטוסן :

25.

דער הערצונ קאס צו איר נגאנגן • דו זיבי קרון
וואש איז דיר ווידר וארן • דש הארן נלא: טעט
ער איר זאנגן • אוב שפּרד זיבש הערן דיא באנגן
דיין הארן • אוב זאנגן זיר וואורנוך הושטו צור
זאנגן • קייברלייא זושטו דיר ביט שפּארן • זאנגן
זיר וואש דו ווילשט הבן גערן • איז עש אין דער
וועלט זול עש דיר ווערן :

26.

• ברברובייה שפרך טורשט איך אויך מואן •
 איך וואלט אויך גערן ביטן איין בעטלין • א
 דז איך אויך זאלט מורגן ורוואן • אונז אויך רייטן
 יאגן בוך איין ווילד ברעטן • רש וואלט איך עשן
 אין איינר ברואן • אודר דרויש מכן איין ווארם
 ברעטן • אונז ליבר הער קונט איך מירש גשיקן
 מיך דוכט עש וואורד מיך גבן דר קוויקן :

27.

ער לינט זיך צואיר אונז זי מיט אנבדר ריטן • ביש
 עש בינגד דא הער צו טגן • דא בור ער וואקש
 אויז זיינס ביטן • אונז היש אים זיין הרביש אל
 דר טרמן • אונז שפרך מן זאלט אויף טרוואביטן •
 מיט אל זייני קבעטן וואלט ער ציהן יאגן • דא
 ברברובייה בינגד דש צו עהן • דא שפרך זי
 ליבר הער דש זול ביט גישעהן :

28.

איך זג אויך ליבר הער טרוואן אים רעכטן • דש
 הארביש מוכט אויך דר היגן • דורסט איך דוך
 מיט ביאגט ועכטן • דרום רוט איך אויך מיט
 וויגן • ציכט בוויארט דא הין מיט צוויין קבעטן
 • די אובריגן אשט דא היימן זיגן • איך הט גנוגן
 גיזעלשטעט אן אין בידן • דער ליב אודן איש זיך
 אובר רידן :

אזב רייט דא הין דען : עלויץ מורן . דער הערצון
 זרום אזב דאר צו ערבר . מיט צוויין קבעלטן און
 אף זורן . אויף זייער העט צורט ער אין שסערבר
 . בון היט זיך אין דעם וואלד צור בורן . הערצון
 דורון דער אונדש צור דערבר . אזב ווארטט
 דורט ביט ווייט צון דאכן . מיט ויר הונדרט
 : ניהארבישטי מאכן :

הערצון צוויידן מיט זיבן הוברן . דער יאנט כורט
 אין קלייביש וויין . דא עש דוכט דורון זיין
 שטוברן . דא קס ער וואקש הר צור צו איין .
 אזב שאונ צוויידן גר טיסי וואונדן . אזב שושן
 אויף אין מיט אירן ספייין . דש די ספייין באיבן
 אין אים שטעקן . דא שטארב ער איידר אויף
 : דעם וואקן :

אזב דא דז רויץ בון וואר נישעהן . היבין אין די
 שטט קאמן זי צו רעגן . דורון דורון הובן זי אין
 צו ייטהן . אזב הובן אן צו מורדן אזב צו ברעבן
 . א: בל: א: אין ברנדזביה וור דר :עהן . צון ווייטן
 ווש זי אין וואל קעבן . אזב גר ביהענד און זי אים
 אנטגן . אזב צורט אין הייס ער מושט זיך צו
 : איר און :

32.

דרום איבן הערן איר זואט שוואן • ווש אונקליק
 קואט בון דען בון וויבו • ווי מלכט די אירן ון
 צו שטוקן הויאן • דש זי אירי בובריי מיט דעם
 וואלט טרייבן • אן אונקליק קואט בון דען ורויאן •
 זעכט ווש שאמה האלכש בוכר שרייבן • ווי ער
 זוכט איין ורויא איין רייני • אוב אן זיין טאן
 ואנד ער ביא קייני :

33.

בון הורט ון אין דער שטט נרוש יארמן • אוב
 מענען מענשן ווייבן ווארמן • בון בורק אוב
 יענטאוורן • בון רייכ אוב בון דען ארמן • בון
 קוין ווייטן אוב בון קרוואירן • עש העט און
 איין שטיין דר בארמן • עש ווש איין נרוש
 שרייאן אוב קערן • אויווי אויווי אונזרש איבן
 הערן :

34.

עש ווארן אירר ויל די וואלטן עש וועבדן • אירן
 איבן הערן וואלטן זי יא רעכען • שווערט אוב
 שפיס כאמן זי אין אירי העבדן • דען אורדר
 וואלטן זי יא דר שטעכען • בראנדובייה שיקט בוך
 אין ביהעבדן • אוב מיט נעטן ווארטן הוב זי אין צו
 שסרעכען • ווש וואלט איר אן היבן מיט אונש
 בידן • עש איז נישעהן איר זואט דש ביטט דר
 צו רידן :

35.

אוב' הוט אויך דער אלט הערצוגן ווידון • טף
 אוייער טן גרושי טרוייא ביוויין • דא זעכט אן
 מיין איבן מן דודון • דען יונגן שטרקן שטובן
 ריין • איר זאט אל בון אים נישענקט הון •
 וויין נערטן אוב' זעלד אוב' וויין • אוב' אוייער קיינר
 זון בידורסן צאלן הוייער • בוך זון בוך זינז בוך
 שטוייער :

36.

דרום זאט איר זאלן מיינר אירן • אוב' אושט עש
 באיבן ביי איינס נאייכן • אוב' אוייער טרוייא זאט
 איר אים שוויין • רש איר אים וואלט הולדן אל
 טעקט/אייכן • זי נידולטן אויך ווש זון מיר אונש
 זיל ווירן • מיר וועלן עש אזו אשן הין שאייכן •
 • אוב' שוואורן אים אל אירי טרוייאן • אבר אובר
 אירן דנק אוב' מיט גרושן רוייאן :

37.

בון הט בובא דש נישרייא בור בומן • אוב' הט
 זיך בור בורכט בור בורמן • סיגיבאד זיין נידאטר
 אלזו זרומן • דער הט דיש יונגן גרושן זורמן • ער
 וואשט ביט וואו ער וואר הין קומן • ער זוכט
 אין דען נגלן זורמן • ער זוכט אין אים הויז אין אן
 עקן • הינטר אן ועסרן אוב' הינטר אן זעקן :

38.

דר בוך זוכט ער אין אים שטל הין אוב' ווידר •

אין אלי ווינקאן די דא ווארן • בון הט זיך בוצא גליקט
דורט בידר • אין איין גרושן ספערד בארן • אוב
דא ער הורט זיין גיבאטר בידר • דא קס ער
זאקש הר בור צו וארן • אוב מיט ביידן ארמן וועג
ער אין אום זאגן • אוב שערך איבר גיבאטר ווי
39. איז עש גנן :

דא זנט אים סינבאר גנן דש וועגן • אוב בון זיינס
ואטר די איידן מערן • דר בוך גנן סינבאר זאקש
אויז לעגן • וואו ער וואושט די אלטן הערן • די
שטעגן צוידון גטרויא ווארן צוועגן • אוב זנט אין
דש זי דרויף צווארבט ווערן • אוב זאטן מיט אים
דר בון ציהן • אוב מיט בוצא גי שנשיאמן וליהן :

40
אזו שידן זי היימליך בון דאגן • צו דרייאן אין
דיא נכט אודר שפעטר • מיט איינס גרושן
שרייאן אוב צאגן • אוב אין איינס בזן רעגן
וועטר • עש ווארן לעכט איר עכצין מאגן •
אובטר אין וואר דער בור רעטר • ריצרד דער
דרון דען בריף הט גטראגן • אבר איר קייבר
41. וואושט נישט דא בון צו זאגן :

זיא גטרויאטן אים מיט און זאגן • זיא זיינטן
ער ווער בוך אז בור צייטן • דער בור רעטר
וואלט זיך באז ביזאגן • ער גידוכט דא איז ביט

מין צו בייטן • ווי וויל איך אויך מיט דורון בן צו מלך
• היימליך וויל איך אום רייטן • אוב וויל זי גלג
דורון אל ור סעווייסן • אוב וויל מלך דש ער זיא
42. אוש דר גרייסן :

וואקש ער אין די שטט ווידר אום רעבט • אוב
גלג דורון ור ריט ער זי אזי זאמן • איין אוב איין
ער זי אים אל בעבט • די דא בורטן בובא צו זיינר
זאמן • דורון גליך בור צורן ברעבט • ער
שפרך קומן זי מיר אין דיא קלאמן • ביא ג
דעס אלטן בוך בון שוין הויזן • איך וויל אין ווידליך
43. מיט קובן אויזן :

אירי אויז וויל איך אין אויף וויקן • ביט אנדרש
ווען מיט גרושן שטרייבן • וואקש שפרך ער
צו זיין שטרקן ריקן • גיט זעכט אוב איר זיא
קובט דר רייבן • אוב אויער סעערה מעכט
וואל שטערקן • אוב שפורבט זי זיר אין אירי
ווייבן • זי שפרבן גערן גינדיגן הערן • אוב ג
44. רענטן דא היז אז זי אובננין ווערן :

אוב דא זי ריצרד בון הט ור רוטן • דא הוב ער
אן ווידר בוך צו טראבן • אוב שפרך ליבי גינעלן
איך וויל אויך רוטן • רייט איין ווינצין אלבוס מיט
דעס קבאבן • ווש דורכט איר איין אזו דרוטן

קײן זורן דורסן מיר בױר בימין הבן • בױן אידראן
זײן מיר בון וואל זיכר • אום בימנט דורסן מיר
45. זעבן איין קיכר :

אזו הובן זי אן נר אנזום צו רייטן • אובױ רייטן
בווארט איין קלייני וויילן • דא זאהן זי דורטן צו
בױן ווייטן • הינטר אין ביי איינר האבן מײלן •
הער קוואן אובר צוטרעך ועלד בייזייטן • איין נ
נרוש ויינטליך מיר בוך איילן • סיניבל שפראך
דש איז אובר אונז דר נגמן • ווײן מיר ביט זא
46. זײן מיר נואנגן :

ריצארד שפרך איך וויל נן זעהן • וואו זי היין
צײהן אורד ווער זי זעבן • אי ער הטש נריט זא
מאר עש נישעהן • ער רעבט אז איין ספײל בױן
דער זעבן • אובױ צו אין ביינבד ער צו ייטען •
איי אושט אוייער ספערד ווקש רעבן • ווען זי
זײן אוייער נוארדן איבן • רעבט מיר ביט באלד
47. זא ווערן זי אויך אנטריבן :

אובױ נר ביהעבד ער ווידר אום קירט • די ור ט
רעטריי נרייף ער אן מיט וויצן • בון הט סיניבלד
איין זון העך צאירט • דען היש מן דען שטארקן
טיריבן • נגמן צײהן מן ער זיך וואלו ווערט • דער
רייט וארן אן דער שפיצן • אובױ יך ריצרד אויף
אובױ בידר רעבן • דש עש וור איין ור רעטריי ק

48. קובט ער וואל קעבן :

צו זייבס צאטיר הוב ער אן צו שטרעכן • קובט
איר דש דוזיג אל ביט מערקן • ווערליך ריצרד וויל
אן אונז ברעכן • איך זיך ער בורט בור רעטרישי
ווערקן • איך וויל אין בייא בוך גן דר שטעכן •
ער רעבט גיגן אים מיט גרושן שטערקן • אוב
שטאך אין מיט דער לאבן אין זייבס מיגן • ל
דש ער דא הין ביל אוב קערט אויף די גאלן :

49.

זיין האל: וואר אים בון גיברוכן • בוך וויא בוך אוד
האט ער ביא גי יעהן • זיין בור רעטריי וואר
גען גירוכן • אלזו זול אל דען בור רעטרן גישעהן
• אוב דא אין טיריג בון האט דר שטוכן • דא
קערט ער אום אוב הוב אן צו יעהן • ווער דא
וויל שאוסן אויף הויט גאנצער • דער בים איין מיין
בור איין פאלנער :

50.

דא הובן יעבי אן ווקש צו יאגן בוך • אוב די דוזיגן
הובן אן צו וליהן • גישבשימון וואר אין גוך •
אביר בובא קובטן זי ביט הר בוך ציהן • ער זש
אויף איין סקערד דש וואר גר הוך • דש וואש
אים אובל גידיהן • ווען ער עש שטאך מיט
זייבן שסורן • דא שאונ עש אויף היבטן אוב
וארן :

51.

צון דעם סעֶערד אושט ער שפרינגן • אוב וין
 דא בידר אויף דען רוקן • די ווינט רעגטן נאר
 גרינג • ווי באר טעטן זי אין אויף צוקן • יעני
 קאמן נַ שבשימון צו דרינגן • אוב צוהן וווקש
 אויף די שאק ברוקן • דא זי זאהן דש בובא וואר
 דוישן נבליבן • ווש גרושן יאמר וואר דא
 גטריבן :

52.

בובא ווער גערן אויף דש סעֶערד גישפרינגן •
 ער קונט זיך אבר צור אין מיט גרוון • זי באמן
 מיט אין דען ארמן יונג • אוב היבין נַ אנטונה
 ווארן זי אין צורן • אין די שטט קאמן זי גדרונגן
 אוב שפערטן צו טורן אוב טורן • אוב צו דודן
 אוב ברברגבייה אף ביידן • ברזקטן זי בובא מיט
 גרושן וריידן :

53.

זי זאהן אין אן אובר די זייטן • אוב ווארן מיט
 אים צון וויניק ווארטן • דש אושן מיר שטין צו י
 דיין זייטן • אוב וואלן גן צון דען צון שבשימון
 דורטן • אין דעם שאוש וואלטן זי מיט לענקר ג
 ביטן • זי רייטן הרויז צור די סעֶורטן • צו
 ברעכן אוב צו ואנגן אוב צו ראבן • אוב באמן
 אלש ווש זי קונטן הבן :

54.

זי טעטן רעכט אז די ווייץ • זי ווערן צוועגן
 זוכשט נאכץ ור אורן • אוב דש שאוס טעטן זי
 וואל שפיין • אויף מעכך זייט אוב איכץ יארן
 • מיט זיך מיט הולץ אוב מיט אייץ • אוב
 מיט וויין אוב אול אוב קורן • אירר ויר הונדרט
 הילטן זיך דיבן • דאר טוויבל העט עש ביט קובן
 צוויבן : 55.

הערצון דודון דעם טעט עש ואשט צורן • אוב
 שפרך דש וויל איך ביט אושן איך • אל דש לאנד
 דש מיר אישט צווארן • דש וויל איך אלן דרויף
 זר קריץ • בון הט ער איין ברודר הוך צבורן •
 דען היש מן דען שטרקן אלווריץ • דא ה
 שיקט ער בוך וואל ביי אין סראבנה • דער קם
 צו רייטן מיט טויזנט אלבן : 56.

דא שיקט ער אין מיט אל זיין ריקן • דש זיא ש
 שנשיאון זולטן דר שטיין • זי אווריבן טעטן עש
 צו אן איקן • זי ווייץ אין אל הרויז די וויץ • דען
 תחת טעטן זי אויף דיקן • דעבוך מושטן זי
 וואל שטיל שווייץ • אזו ווערט דער קריץ מעככי
 טען • אז איר היבטן בוך וואל ווערט הזרן א
 זאמן : 57.

אוב דא ער הט צווערט ביי דען יארן דריי • דא

בִּזְךְ דַּרְוֵן זַעֲבֵשֶׁט אַזײ אַנטוֹנאַ • אין דֶשׁ וועלד
אָנְט ער זיך גַר ורײ • מיט אַל זײן הערן אױב ך
באַרױבאַ • זײן גַנְזַעֲלֵט שטריקט ער בױהבֵט דאַר
בײ • אײן נֶכֶט דאַ אַמֶן זי אַל אין דעס סאַנױה •
אַױב אײדרױן ױאַר בױן ױאַל אַנטשױסֶן • דאַ הױב
58. דַרױן אַן גױ שרײאַן גײַט וואָסֶן :

אַײדרױן דער ױאַר דר בֵּן אַנטױסֶן • אױב אײן
גַרױשן שרעקן זי אײן באַמֶן • זײן ברױדר דער
זרױנט אין דער זאַכֶן • ױש דאַ ױערן די גַרױמן די
דאַ אײס קאַמֶן • דַרױן דער שפּרך אײך מױש
זַעֲבֵשׁ אַלכֶן • ױי אײך בײן גַלעגֶן אין אײנס טראַמֶן
• ױי בױבאַ ױער הער אױבר מײך גַרײטן • אױב
59. העט מײר מײן דרוסל אב גַנְשױטן :

דאַ שפּרך אַלױברײן וואָן מײנר אײרן • אײך זַן דײר
די טרס זײן גײט אַל גַלױגֶן • אײך שױנר דײר ברױדר
בײ מײן אײרן • דער דױזײן יױכֶן ױערט דײך בױך
סױגֶן • דרוס ױלשטױן דײך דֶשׁ דױזײן דר ױערן •
דו זױשט גױ מױל גײט ױײטער ורױגֶן • אױב דו זױשט
זײנר מױטר אַנפײטן זַן • דֶשׁ זי אײרן זון זױשט
60. דײמױך דר שױמֶן :

דַרױן שפּרך גַנְךְ ױאָדֶשׁ דר • אױב זאַן דען טראַמֶן

טראם מיין ווייבן • איך ווייש וואל ווען זי עש
 ווערט ניוואר • זא ווערט זי אירן זון ור טרייבן •
 אודר ווערט אין אושן היין ריכטן נר • אזו נר האלט
 הוט זי מיין אייבן • דש דער טראס ניט א
 מוכט וואר ווערן • אלבוריין שפרך איך וויל עש
 טון נערן : 61.

דא צוך ער אין די שטט הייבן • אוב זנט ברנדונה
 די נשיכטן • דא באס זי איין נרושן שרעקן איין •
 דוך וואלט זי עש ניט ור ביכטן • אוב שפראך הייש
 אין און זורט זיין • די נך וויל איך אים וואל אזוי
 ריכטן • מיט בוכא אוש ער מיך שאפן • ער
 ווערט עש ניט דורסן סייכטן קייגס ספאפן : ב
 62.

אלבוריין דער צוך דא ווידר היין • דש ער דורן
 די ענטוורת וואלט זיין • בון טראכטט א
 ברנדובייה אייבן זיין • דש זי דער בוז חוזה •
 מוז שאפן • ווי זי אירן זון וואלט ריכטן היין •
 דש עש ניט זאל קומן אין דען טען • אוב דא
 זי בון דען צונג הט נכונדן • דא שיקט זי בוך
 63. בוכא צו דער יעאביין שטונדן :

בוכא דער קאס צו איר נאנאן • אוב זנט איבי א
 מוטר ווש איז אייער בינרן • זי זנט איך הון נהט

כוך דיד צור אנן • קום אוש אונו נן שפצירן •
 מיט זיינר הבט ווש זי אין ואנן • אוב צורט א
 אין דורך איין קאמר אזר וירן • אוב אין דער
 הינטרשטן זי דא אין ור שפערט • דער ארם
 ינגן שריי אוב קערט : 64.

זי וואלט בון נגן שפילן דיש ניווישן • דש מן אין
 ביט זואט שרייאן הורן • די קאמרן דר צור ווז זי
 צו טוישן • אוב צור איקליכי טור הינגן זי צוואו
 שטורן • בוצא ביןגד דער שימסעא צו ור 22
 דרישן • ער נידוכט ווען וויל דש אזויף הורן • איי
 עי הוט מיך מיין אומר דא ורנעשן • בון וואלט
 65. איך בין איין אומר נערן עשן :

ער הוב אן צו שרייאן אוב שריי נך אויט • דראי
 טן אוב דריי נכט נך עבן • בון וארכטט זיך
 ברנדובייה די בויז הויט • מן וואור הארן דש
 נשריי דר נעבן • אוב נידוכט איך וויל אים איין
 קרויט • אין אייבס עשן נך היימליך נעבן •
 אז באר אז ער עש אישט זא דר שטרטער • מה
 66. ריזח דש איך אין אזו אנן ארטער :

איין נידוכטן הובלין זי אים ברייט • אוב דש קרוט
 איש זי אים דריין רייבן • אוב דר בוך רוסט זי
 איר מיט • נך אין אלטש קאמר ווייבן • זי
 ב ס

שסרד איך הון ביי מיינס אייד • בכא מיינ זון א
מין אבן איבן • דש איב מיינ קינד דש חסן גרושן
67. דא בידן אלן אין איין קאמר גאושן :

דען נבזן טן איז ער דא בידן ניעשן • ברעבן
אים דש הובלין אוב הייש זיך אבן • און צבערד
הון איך אין ור געשן • הייש אין מירש ביט
ור אובל הבן • דש קאמר ווייב באס דש עשן
• אוב ווקש ברוכט זי עש היבאב דעס קנאבן
• זי שפערט אויף די קאמר אוב ואנד אין זיבן
• דש ער וואר אונגעכטיג אוב קונט קוים ש
68. זיבן :

ער קאס צו איך צו קריכן אן דען וועבדן • די זיל
וואש אים קוים אין דער באז גבליבן • ער ביל
אין דש הובלין מיט ביידן העבדן • צום מויל וואלט
ער איין בישן שיבן • די מייד ביל אים דרוכטר
נך ביהעבדן • ווען בון זיינש ואטרשוועטן ווש זי
אים איבן • אוב שסרד איבר זון הויר מיר צונך
עבן • אוב איש קיין בישן ביא דיינס ש
69. אעבן :

דיין מוטר וויל אונקליק שטיפטן • דיין אעבן ווערט
דיר בון איך גימוון • דש הובלין הוט זיא דיר
טון ור ניעטן • אישטו עש עש ווערט •

דיך אובל ביקוואן • בון הוט אונז ניאנץ די ניי
שרייטן • ווי איין הונטליין ווש ניקוואן • מיט איר
אין דער קאמר היינין נואסן • אנו באר א: דיא
70. קאמר ווש ניוועגן אוסן :

די ורויא די וויינט נגן דעס קנאבן • אוב שפרך
צו אים אין זאלר מושן • וילשטו מיר דש דוזין
ביט נלאבן • זא וויל איך דיך עש דא זעהן לושן
• איין בישן טעט זי כוס הובלין שאבן • דעס
הונטליין וואש זיא עש דאר שטושן • אוב אי
עש דען בישן אב הין שאיקט • דא נישוואל עש
71. דש עש נגן דר שטיקט :

א: באר א: בובא דש הט נייעהן • דא הוב ער זיך
אן צו שאאן אוב צו ראסן • אויויא לידר ווי זול
מיר נישעהן • איך וואלט מיך נערן זעלבשט
בור קויסן • קום איך היבויש מן ווערט מיך ה
זעהן • דיך הוב ער אן נר זער צו אויסן • אוב
ווקש דורך די שטט לוף ער הין וועק • מיטן דורך
72. דען קוט אוב דורך דען דרעק :

בונך וועגן בונך שטען מן אים ביט בענט • ער ר
רעמט זיך ביט אנדרש ווען דער טורן • דורך
די אויט הין וועק ער רעבט • אוב דר צו וואר
ער אויך צו שטרובלט מיט זיין הורן • קיי

קין מעבש דער אין צו מול ביט קעבט • אזו נר
יעמקליך וואר ער צווארן • זיין שובי זארב
וואר אים בור באיך • אוב דא ער צום טור וואז
היבוש צשטריכן : 73.

דא הוב ער אן אובר צווערך ועלד צו שטרייכן •
קין ווען וואר אים ביט צוויגן • קין סעערד היט
אים ביט קובן גלייך • עש ווער צונגן צוועגן בון
אייגס ריגן • זיין קראסט בינגר אים צו אנטווייכן
• ער זינט זיך בידר אין איינר וויגן • אוב דא ער
הט צרוט איין קאייגש וויילן • דא הוב ער אן ווידר
דר בון צו איילן : 74.

אוב און איין ווינגלין בור זיך באז • אוב קאס ביז
צו דעם מער אוב רואט ווידר • בור צרושם הונקר
אש ער דש נראז • דר שאגן ווארן אים אל זייני
גלידר • אוב דא ער בון איין ווייל דא ציגעשן וואז
• דא אינט ער זיך שאוסן בידר • אוב בייא דעם
מיד באייב ער דא איין • אוב שאיף די גנן בכט מן
דורסט אין ביט וויגן : 75.

אן דעם זעלבן אורט דא ער דא זאגן • דש וואר
ביט ווייט בון שקייבזביאה • ער שאיף וואל דריי
שטובד אויף דען טאגן • דא קאס צו בארן איין
הוסשי גליאה • עש איז ווערליך וואר זוש איך אויך

זַן • זי קאס צו צארן צון בארבריאה • אייבר
זאך הרויש און אז: נצבערדן • אוב זאך אין דורט
76. אין אויף דער ערדן :

צו דען קויף אויטן הוב ער אן צו זין • איך זיך
דורט ביט ווייט צון היבן • דא אינט זאין זון טוט
דר שאן • דען זיך טריין אל זיין זיבן • אייבר
זייט זיר וועטן אין הרין טראן • ווער ער זיז דז
ווערן זיר זייכט איבן • אירר זיר אין דש קליין
שיסאן שפרונגן • אוב צורטן אין די נליאה דען
77. ארזן זונגן :

ער הט איין נישטאש אז: וואט זון אין בקראבן •
ער דורט זיך ביט אום איין הערן • ער וואר און
מעכטין זי מושטן אין זאבן • זייט צוקר אוב זייט
טרייאה דסערן • אוב זייט עשין רייבן זי דען
קנאבן • אוב זייט זאלביר צו איין נגן קערן •
אל זייבי נלידר די אוברן אוב די אונטרן • זיז ער
זיך ביננד צו דר מונטרן :
78.

אוב דא ער בון צו אים זעאבר קאס • אוב דש
זי אין האטן טון דר קוויקן • ער אן אים זעאברט
וואונדר באס • זייט זיין אוימן וואר ער אום זיך
פליקן • ער נידוכט בין איך צוועגן זאס • אונדר

הון איך ביט ציגען אין שטיקן • וויא בין איך
אז אין דער נליאה ניקומן • הוט מיד דער
טויביל הרין צינמן : 79.

זי זייטן אים וואו ער וואר ציוועגן • אונז ווי זי אין
אין די נליאה האטן ציטראגן • בודא וואר בון נגן
צבעגן • אונז זיין צרושי שובהייט די שטיט ביט צו
צאגן • זי האטן מיט אים איין צרוש וועגן • נאר
צרושי איבשאסט זי מיט אים סעלאגן • זי טראגן
אין אן אויף איר העכערן • ווען וואש זי אין הישן
וואר ער ביהעברן : 80.

אי זי עש רידטן זא וואר ער שון דאר צישפרינגן
• אונז דינט דען קויף אויטן און • מיט ורויכען
מוט אונז שטעט צינגען • מיט יוכען אונז וריידן
אונז שאן • בון וואלט איקליכר הבן צור זיך דען
ינגען • איין צרושר קריץ וואז צווישן זי צאלן •
איבר שפראך איך הון אין צום אור ערשטן צי ע
זעהן • זא הון איך אין צילאבט וואר דער אנדר
ייעהן : 81.

זא הוב דער דריט אן צו שפרעכען • זא הון איך
אין ציטראגן אויף מייבס רוקן • דער וירד שפרך
איך איש מיד אי דר שטעכען • אי דאש מיד
אוייער קייבר וואט יוקן • די קוסף די וואלטן

וואלטן זי אן אנדר צו ברעכן • זי הובן אן איר
וויר אזוי צו צוקן • אונז שריאן אונז הטן איין גרוש
ניסאנדר • בבא דער צוקט וואקש איין חדר :

82.
אונז שאונג אין הויסן היבין מיט וריידן • רש זיך
די רודר ווש גלייך ביין • מיט דער רודר ווש ער
זי שיידין • אירי וויר מושטן זי אל אושן איין •

אונז שפרך איך שוויר ביי מייבן איידן • איר
דורסט צו מול אום מיך ביט קריין • אושט דריין
רידן בידר מאכן • אונז ניט אל איין וויבין דאכן :

83.
אונז וואלט איר וואלן מייבס הירן • זא טרעט
איין וויבין אויף איין אורטן • איך זן אויך איר
זאלט ביט דראן ור אירן • הורט מיר צו איין צוואיי

ווארטן • איך זאן איך וויל אויך אן סערבירן •
ביז מיר קומן צום בעשטן פורטן • זא בור ל
קויסט מיך דען צו אייבס קנעכטן • זא א

מוכט איר טיילן דש זעלבין געלט מיט
רעכטן :

84.
אזו אישן זי זיך אל בבא שאיכטן • די אייבן די ז
וואז איין אל עבן • זי הובן זיך אן מיט אנגדר צו
ור ריכטן בבא מלט זי אירי העבר אנגדר געבן

• אונז דא בון ווארן גישעהן די גישיכטן •
אויף דעם מער ווארן זי אום שוועבן • איין

ווייל מיט ווינד איין ווייל מיט באגאזע • אוב מיט ע
85. בובא הטן זי איין גרוש שוואזע :

ער נגט אין גך ביל בויער מער • אוב דר בוך
הובן זי אין אן צו ורוגן • ווער זיין וואטיר אוב זיין
מוטר ווער • אוב אוב ער העט ורזייגט אודר מונן
• בובא שפרך נגט דער הער • הוט מיין וואטר
אוב מוטר טון פאנגן • זי זיין ארס עש האטן זי די
לויט אויז • צו בורבערק אינג זי בייז איס ברויט
86. הויז :

מיין וואטיר איז איין גבורבר אובגך • אוב מיין
מוטר איז איין פֿרבצונן • די הוט מיך אושן
טטערבן הובגך • זי איז איין קרנץ הויט איין בוני
• איך בין גיוועגן איין בויר יובגך • איך העט
איר גשישן אין ריא טשוזין • אי איכש לעבגך
בון איר היט גליטן • דש גנן אבר הון אך דרוס
87. גמיטן :

די קויף לויט לאכטן איין גטי ווייל • אוב אין
איר בוישט ווארן זי אל קיטרן • זי בורן לעכט בוך
צוואו דריי מייל • דא בתנגד עש גך ווילד צו וויטרן
• צום לאנד צו הטן זיא גרוש איין • בור אבגשט
ווארן זי אל גיטרן • זי וואלטן בארן ביי דש פורט

צון אבקונה • דא הוב אן איין גרושי סרטונה :

88.

עש ווש איין גרושר ווינד אוב רעג • אוב איין
ווינטליך פליצן אוב דונדרן • אירש אטבן הטן זי
זיך אן דר וועג • אין רש מער ווארפן זי אירי

פונדערן • זי הובן אן צו זיך אירי בעשטי זעג •
איטליכר דער זינט איין ביזונדערן • אוב גאר אין
אייבר קורץ צורן זי גאר ווייטן • אוב דש וואשר
89. שאונ היכין צו אן זייטן :

אוב דער זעגן זינט אין האדרן • אוב דער טימון
בראך אין שטוקן • אים וואשר זינט זי אום א
פסלדרן • ביש זייטן אין דען רוקן : זי וואורן
גלייך צו באדרן • דוך גאב אין ג' דש גוקן • דש
זי זייטן אין מער איין איזאה צונדן • אוב די
90. גליאה ווקש דא אן בונדן :

זי באנדן זי דש זי זיך ביט קובט ריגן • אוב קיין
שופסן טעטן זי ביט שפארן • דער ווינד ביזונד
זיך בון צו זיי • דא זאהן זי דש זי אין וואנדערן •
ווארן • איין שוני שטט שטונד אין אבטנגן • זי
הובן אן הין צו צו וארן • די זעלבין שטט די היט
ארמוביאה • זי צורן הין צו זייט דער גליאה :

91

עש ווש גר איין רייכר קובין דיין • דען זעלבין
קובין זי ארמיביין הישן • אין דער שטט וור מן דער

גליאה איבן • די בוקשן הורט מן דיבן שיען •
דער קובין גיבן מיט זיין הערן אויף די זיבן • זיא
זאהן די גליאה הער ווישן • זי בורן ביש אין דש
פורטה • אוב די אבקר ווארען זי איין דורטה :
92.

אוב דא דש דויגן בון וואר גישעהן • דער קובין
אוב זיין הערן גיבן דאר שואבן • אוב זי הובן די
גליאה אן זי געהן • דער קובין ווש מיט דען קויף
ווייטן שוואבן • די קויף אויט הובן אן זי געהן
גיבעדיג קובין וואלט איר קויסן איין ריגאבן •
מיר ווען אויך איין געבן און אלי וואכדיל • זון בבא
93. זאגטן זי אים גאבן דען הגדיל :

אל דיבן ווי ער אין וואר גווארן • אוב דר בוך וויין
זי אים דען קבאבן • ער ווש ווייש אוב רוט מיט
שוונן הארן • קיין גברעכען קונט מן אן אים
זי מול ביט האבן • ער זאך אין אן הינטן אוב
וארן • אוב אויף אוב בידר מעכט ער אין טראבן
• רעכט אז איין סעערד דש מן וויל בור קויסן
מעכט ער אין אויף אוב בידר אויסן :

94.
דארום איבן הערן גידעבקט דארן • וויא אייגש
הערבונן זון קאס זון זוכר מושן • דרום זול זיך
וויא זיך בומר קיין מן • אויף גיט בוך אויף געלט זר
לושן • ווען ער ווייש ביט וואר זי ער קומן

קוואן קן • ווען אין דש אונזיק ווערט שטאשן
 ווען די וועלט איז צו איינר איינר נאָליכֶן • דער
 95. ניט אויף דער קוואט הער אב נאָליכֶן •
 א: אונזרס בֵּכָא דא אויך וואר נאָשעהן • זעכט
 וואוהרצו דרבנן אין גרוש בוטן • דא אין דער קוביץ
 בון הט נאָשעהן • זא ורוינט ער ווי זי אין בוטן •
 די קויף אויט הובן אן צו יעהן • קיין ספֿעביץ אינר
 ווען הובדרט דוקוטן • דער קוביץ שפרדך וואלט
 איר ניט מינר הבן • זא הבט אויך דש נעלט נעט
 96. מיר דען קבאבן :

בון הט דער קוביץ איין מארשאק • דעס נאב
 ער דען יונגן צארטן • אונב שפרדך דא איך ביבעל
 דיר דען שאק • מיך אין די ספֿערד אויז ווארטן
 • טוט ערש ניט זא צו ביר אים זיין באק •
 רייש אים זיין האר אויז דער טווארטן • ווען איך
 זיך אים וואל אן אן זיין אויגן • דש ניט איז זר
 97. זורן אן אים קיין שאק :

דער מארשאק טעט אין אין דען שטאן • ביא
 אים וואר ער ביי דען יארן צווייאן • דען ספֿערדן
 מושט ער אויז ווארטן אן • ער מושט אין אישטן
 אונב שטרייאן • אין אידראבש אויגן ווש ער וואל
 ניוואן • ווער אין כורט זאך דען וואר ער דר ורייאן

ווען ער ווארד אן טן אי וייבר • גר נישט דולט זיך
98. דער מארטאק זייבר :

ער וואר ויישט אוב שון גלייך אויף גבאון • אוב
זיין הור ווש גלייך אז גאר גשלאגן • אויף זיין באקן
ברענט ער אז צוואו רונן • אוב הט איין שון סאר
שווארצער אויגן • ווען ער הריין רייט אין וואוש
אוב אין הונן • דא הט די גנן שטט דר בון צו
זאגן • בון הט דער קובינהוך גיבורן • איין
99. האמשי טוכטר בון אלכ ציהן יארן :

קיין הוסער גשטאלט אוב שוכרן אייבן • בוך
ורויא בוך וואן בי גוואבן • זי הט צוואיי אויגן
אז צוואו שייבן • אין אירס קוספא אז איין ר
קרעבנקל בראבן • איר שוכהייט שטיט ביט גנן
צו שרייבן • זי ווש גיהיישן די שון דרוזיאנה •
איין מול דא זיך זי דורט בון ווייטן • בבא אובר
100. דען סאגן דא הער רייטן :

זי זאך ווי ער זש אזו וואל צו ספערד • אוב מיט
זיין שפזרן טעט ערש היילן • אייבר אין הוך
מאלט ער עש אויף שפרינגן בון דער ערד •
די גנן שטט ווש אים בוך שוילן • דא אין זאך די
יובק ורויא ווערד • דא שפרך זי צו אירן יובק
ורויאן • אודר איך מוש דא הין אב בום ועבשטר

סאָצן • מיין לעב טאָג איך קיין הומערן ל
101. רינאָצן :

דר בוך בינאָד זי אין איר :עאָברט צו נידענקן •
אך גַו ווי איז דש דער שונשטן קנאָבן • ווש נַעט
אובֿ נַט וואַלט איך דרום שענקן • דש איך איין
זאָכן מאַן זאָלט הבן • זיין שונהייט הוט מיד גַבן
טון קרענקן • ווער ער ביי מיר ער מושט מיד
זאָבן • זאָ איך אין ביט באַלד ווידר :עהן • זא
102. וויש איך ביט ווי מיר זאָ נישעהן :

אן איינס זונטן מורגן דש נישאך • דש בוצא ל
רייט אבר שפאצירן • ער אובֿ אין טייל זיכר
ניצען אויך • די שון דרוזייכה די וואָר אין דר ל
קווירן • גַב מיט ליבן אויגן זי אין אן זאך • זיא
הוב אן אובֿ ווש אים הובֿירן • איר הערן דש ה
ברעבט איר בוך דעס יונגן • זי ווער נַערן הער
103. אב צו אים נישפּרונגן :

בוצא דער רייט דא הין זיין שטרושן • עש ה
האָלף ביט איר לעבן אובֿ איר ווינקן • זי איש אים
בוך איין זאָלן איין גרושן • בֶּור און מעכטיג וואַלט
זי הין זינקן • זי זינט זיך בוך אים אין זאָכר
מושן • דש זי ביט מוזלט עשן בוך טרינקן •
די זעבליג נכט אַנט זי זיך און נַעשן בידר • דיא

נאבן נכט ווארף זי זיך הין אוב ווידר :

104.
נוך בוכא טעט זי זיך זיד ור אבן . זי קובט
קוים ווארטן ביז עט הער טאנאט . אוב וקש אין
אירט בארטש קאר נאבן . ער מיט דעם
קוסף צום ביט הרויש ראנט . נר איסוף וואז ער
זי אגסבן . דו איבי טוכטר ער צו איר גנט
• דו בישט מיין טרושט אין אל מיין זורן . וואש
105. ווילשטו הבן אנו ורוואן מורן :

זי שפראך איבר ואתיר נבעדיך הערן . מיין בי
נערגן וויל איך אויך דא זאגן . איין נבעט זואט
איר מיר הויט נעווערן . איין קוך זואט איר מיר
זושן אויף שאגן . איין נרושן פושט וואלט איך
מאלן נערן . מיין יונק ורוואן אום דעם מיטאגן
אוב איר זואט מיר סערבירר דאר צו נעבן . דיא
106. מיר נבאן אוב מיר זיין עבן :

דש זא זיין דו איבי טוכטר מיין . איך וויל דירש
נערן דר אבן . ניס נוך אל דעם ווילן דין . וועלכי
סערבירר דו ווילשט האבן . דרוזיאנה שפראך
איך דוכט אס בישטן זיין . איך נעס בבא דען
יונג קנאבן . אין אוב זיין נטי צעלן . דער קובין
107. שפרך זא נ הין אוב בישטעלן :

ווי באלד דרוזיאנה דא נוך איס שיקט . דא קאס

דער דעם אויש דר קורן • ווי נר איסליך זי אין דא
אן סליקט • זי זיך אין אן הינטן אוב ווארן • זי דוכט
נלייך זי ווער נגן דר קוויקט • דר בוך אוישסרט
זי איס אין זיין אורן • דו איבש נישטאט דו שטערן
העלר • אכט אוב סערביר מיר אויף מייגס טעלר :
108.

דש זול זיין ביננד בלא צו זמן • מן זיצט זיך בון
צו דין טישן • קושטליך ביננד מן אויף צו טרן •
ניזוטן אוב גיברוטן הזר אוב וישן • דרתיאנה איש
בון בלא גיט איר אויך • דען נגן טיש אש זיא
קיין בישן • איר אושט קס איר אי לענגר אי וישטר
109. זי העט גערן געהט איין אנדרי מונעשטר :

איר אושט דער וואש זיך אנו :ער שטערקן • דש
אל די דא ווארן אין דער שטובן • די ביננדן עג צו
מערקן • די אויט צו אנגדר דא אן הזבן • אי ווי
בֹּרֵט די די בושטן ווערקן • מיט אייגס בֹּר אוסן
רוס בובן • בון וואלט זי אירן אושט בושן בישר
• אוב אובטר דעס טיש איש זי גערן וואן איר
מעשר : 110.

בלא דער נאב ווקש ענדן • די יונק וריאן היש
ער זיך רוקן • אוב אינט זיך אויף אלי בידי העבדן
• דעש ער דאש מעטר וואלט אויף צוקן •
דרתיאנה די וואר בון אויך
ביהעבדן

ביהעברן • אובֿ אונטר דעם טיש ווש זי זיך בוקן
אובֿ שפרך איי דש דו מושט דר באינדן • קבשטו
111 ערשט דש מעשר ביט זינדן :

אובֿ אונטר דען טיש זי אין קושט • גלייך אז היט
זי נוך דעם מעשר גנריסן • אובֿ איין אנדרי
שמועה זי דא הריין מושט • איי ווי איז דש מ
מעשר א:א אזביא גשליסן • בכא בור אויף אובֿ
זיין באקן וואושט • עש וואר איס אש היט אין
איין נאכז אן גיספֿיסן • אובֿ וואקש שאונ ער זיין
אויפֿן אונטר • אובֿ וואר ויל רוטר ווען איין זונטר :

112.
ער וארכטט עש היטן גינעהן • די אויט די דר נעבן
ווארן גינעשן • אובֿ דא דש דוויג וואר גשעהן •
אן גינג בון טיש מן היט בון געשן • ויל גרוש גינד
בינגדן זי אל זו ייעהן • בכא דער וואלט עש אויך
ביט בור געשן • ער גינג זו דדרווייאנה אובֿ וואלט
אורלאב בעמן • אובֿ קונט קויס רידן בור גרושם
שעמן :

113.
אובֿ שפרך גַן גינעמן אויך איר אידלש ווייב • אבר
ער רידט און אלי אישטן • ור געבט מיר דש ג
איך ביט לענגר ביי אויך באייב • איך מוש גן
דען ספֿערדן מישטן • זי שפרך גַן היז דו איבר
וייב • גַנט מוש דיר
דיין לעבן

דיין לעבן ורישטן • דו הושט מיר נדיבט גן זאל דירש
ור נעלטן • בון אכט אוב זיי מיר ביט מין אזו זעלטן :

114.
זיין אויגן הוב ער קוים אויף בור שאנדן • אין
דען שטל מושט ער זיך ווקש איין • דרוזייאנה
דער וואר בוך אס נר אנדן • עש שטונד אין פ
אזו איין נטי וויין • דא קאס דאר צו רייטן ל
אויז ורעמדן אנדן • איינר זאש בון ארמביאה
בייא הונדרט וויין • ער היש מקאברון איין דען
אויז דער קורן • זיין וואטר וואז איין קוביג הוך
ניבורן :

115.
דער זעלבין קוביג אזא ווערד • דער הט צו
מוז קיין אנדרן ערבן • דעש מקאברון גלייכן
וואר ביט אויף ערד • בוך דרוזייאנה וואלט ער
שטערבן • ער קאס דאר ניריטן מיט טויזנט
ספערד • ער מיינט זי יא צו דר ווערבן • ויל נעלט
טעט ער דרויף בור צירן • דער קוביג טעט אים
אן נרושי אירן :

116.
איין נרושן זאל איש ער אים ברעכן • דען איש ער
בשלאגן מיט נארן ראגן • דינן וואש איין נרוש
פושטן אוב צעכן • אוב אונטר וויין רייטן זי אויך
שלאגן • דר בוך בירייטט ער אים איין שטעכן •
צו ארמוביאה מיטן אויף דעם פאלזאן • אוב

יש מען נר ווייט שראבן • אוב ויל ברוקן מיט
מעבלי באבן : 117.

דא עש בון קאס צו דער צייט • דש דער טן בון
דעס שטעכן זואט ווערן • דא זאך מן איין נרוש
איין נרייט • בון מעבליס ריטר אוב נרושס הערן
• עש קאמן דאר ויל ווייט בון ווייט • אוב
אויז מעבלי שטט בון וערן • אוב מעבלי נטר
קוטליכר שטעלי • אידרמן און אן די וענשטר
אוב אויף די טעלי : 118.

די שון דרוזיאנה די קאס אויך נאנאן • דש
שטעכן וואלט זי אויך צו שויאן • זי נאנאן הריין נר
קושטליך בראנגן • מיט מעבליס אידן הוסשן יונק
ורויאן • זי שטעלט זיך הוך אן איינס נאנאן • דער
וואש אויש מערמל שטיין ניהויאן • אייגר שטונד
ביי איר אין וואש אוב הזין • דער קובט נר וואן
אויף דעס הורן באזן : 119.

דעס זעלבין וואר ביבאן ווארן • ווען דרוזיאנה
צו אים וואורד שפרעכן • דש ער זואט באזן מיט
דעס הורן • דא זואט אידרמן אויף הורן צו
שטעכן • אוב דש זעבן זואט אייגר האבן ור אורן
• ווען ער דש נאבט וואורד ברעכן • דא הזבן זי
אן אירי העלס אויף צו בינדן • אוב רעבטן נא

120. אנגדער נַךְ נַשׁוּיגדן :

בבא וואר בון בור דש טור נריטן • דען ספערדן
וואלט ער נרא: אב שניידן • דא ער עש אב הט
נישביטן • איין קרעכנזאין ויכט ער אים אויז
וויידן • מיט וייבן באומליך אין דער מיטן • איי
ווי שטונד עש אים א:ו נישוויידן • צוויי בורדן
נרא: באנד ער אויף דש ספערדן • אובן דרויף
121. עלבט זיך דער דעמ ווערדן :

זיין זעבן די היבן ער אן זיין זייטן • אוב אן די
שטט רייט ער נַךְ ורייאן • דא הורט ער אויף
דעס ס/אזן בון ווייטן • איין ויינטליך יוכנן אוב
שרייאן • הין צו ביננד ער ווקש צו רייטן •
אוב זאך צו ביי איינס שטיך אודר דרייאן • דא
זאך ער ווי מקברון דער שטרק דעגן • וור אן
122. שטעכרן אובן נאעמ :

מיט זיכר קראכט די שטארק א: אייזן • דא הט
ער זי אן נישטוכן בידר • אא: דש ער דרוזייאנה
וואלט זוייזן • ווי שטארק דא ווארן אן זיין נאידר •
ביז אן הער הט ער ביהאטן דען פרייזן • אוב
ער היט נערן נישטוכן ווידר • איר קייכר וואלט
זיך אן אין מין מאכן • דא בבא דש זאך דא הוב
ער אן צו מאכן :

123.

אוב שפרך צו איינס זיינר ציגען • וואלט איך
דוך אויך שטעכן צערן • קוגשטו איר בוייארט
בישטילן • דש איך העט איין טילט אוב איין
שפערן • אא וויא וועלט איך דען מקאברון זען •
אוב ווער ער האט בוך איין מול אז שווערן • זיין
ציגעל שפרך איי דו ליבר אנדיל • ווערשטו דו דוך
צו קוועטשט אין דעם ציפרודיל :

124.

בובא דער רענט דא הין צון דעם סאזן • דש
ער דש צראז וואלט בידר איין • דא קאס צו
רייטן איין רינאן • מיט איינס טילט אנטנאן
• דען באס ער איס מיט צו וואלט אויש דער
טאזן • דער רינאן טורשט זיך ביט ריין • ער היט
צערן איינס איין שפער צינומן • דא קוגט ער
קיין ביראן אין קומן :

125.

ווקש רענט ער דא הין אין שטאן • אוב דש
צראז טעט ער היינין צורן • אוב זוכט אין די
ווינקלן און • אוב ער קוגט איין שפער דר
שפורן • דא ווש איין שטאנך דורט בידר מ
ציבאן • די אן דורט הינטר דער טורן •
עש וואר איין אונך שווערר דיקר ריין • אוב
וואש קרוואס אוב אס אוב רודך אז איין איין :

דא ער אין דאר זאך וואש ער נײַך לעבן • אא
 זיין טײַך דוכט ער זיך ביט רייכר • אוב שפרך וויא
 קוואשטו מיר אז עבן • ווערשטו בורט איין וויבין.
 נײַכר • אא ווי וויל איך דעם מקאברון דעש
 קוציאן געבן • איז ער ווייז זא אנט ווייך ער
 • וואקש באס ער דש ספערד צווישן די
 שפורן • אין אייבס אויגן סליך וואר ער ווידר
 דא וארן :

ווייכט אויז ווייכט אויז הוב ער אן צו שפרעכץ •
 מקאברון מוש זיך מייבר ווירן • אידראן וויל איך
 הויט אן אים רעכץ • מיט דער שטאנגן ווש
 ער זיך גען אים קערן • מקאברון ווש וואקש גען
 אים שטעכץ • אבר בוצא בישטובד מיט גרושן
 אירן • ער שטך מקאברון מיט זייבר שטאנגן •
 דש אים זיין זיל וואר שיר אנטגען :

צון דעם ספערד דא מושט ער וואן • אז אבנאז
 ער וואר אויף די ערדן • דש ער נײַך ווידר אויף
 ווש סראן • אנדרש קובט אים ביט דרוז ווערדן
 • זיין קנעכט קאמן צו אפען און • זי זיגטן
 אין ווידר אויף דש ספערדן • אידראן הוב אן צו
 שמוצרן אוב צו יוכען • אוב אכץ אוב ספוייען אוב
 צו ספוכען :

ער העט זיך גערן צור שאגן צור קרויך • ער
 טורשט קוים אויף היבן זיין אויגן • זיין ארס הט
 ער אים שיר צו ברויך • דש טורשט ער צור שגדן
 ביאן זאגן • זיין קנעכט וואלטן עש הבן גרויך •
 זי הובן אן אויף אן צו שאגן • דש זאך דרויזיגה
 אויב טעט איר צורן • אויב וואקש איש זי אויף באזן
 דש הורן • 130.

דא מן דש הורן בון באזן הורט • דא טורשט זיך
 קיין מעגש מין רורן • דש שטעכן וואר בון זר
 שטורט • דרויזיגה איש זיך ווידר הייס צורן •
 אידרמן געב צו ער הין גיהורט • בבא אינט זיין ריין
 ווידר הינטר די טורן • אויב דעס רינגאן גאב ער
 זיין שילט ווידר • אויב דר בוך אינט ער זיך איין
 וויילן שאוסן נידר • 131.

ער וואר אז מוד דש ער זיך קוים רינט • אזא הט
 ער זיך דר וואלטט אויב דר טובט • אויף איין
 בורדן גראז ער זיך דא אינט • אויב וואלט דא
 שאוסן ביז אן דען אויבט • מן רידט צון אים אין
 אן גענט • אידרמן זיין גרושי מאכט אויבט • זיא
 געטן אל זול דער יונג לעבן • די וועלט ווארט ער
 דורך אנגדר געבן • 132.
 דרויזיאגה די וואלט אים בון אכר באז • זי קונט

זיין צו מול בית ור נעשן • אוב דא אידראן צון
דעם וועגבון ווש • די אויט די ווארן נגן עשן •
דא נגן זי היבאב צו אים אויף דש נראז • אוב
וואלט הבן איין ווייל ביי אים ניעשן • דא לאנער
אוב שאיף אויף זייבם אקן • אוב אז צוואו רונן
133. ברעגט ער אויף זיין באקן :

זי נאך וויא ער דא שאיף זא נוסן • אלי ויד הט
ער צון אים נעשטריקט • דא נאס זי אין ביי דען
צויעשן • אוב צוך אין ביש דש זי אין אויף וויקט •
נר איסאך ווש זי אין נרוישן • זי שפרך ווארום אים
דש שאווען זא וואל שויקט • שטי אויף דו בישט
נבונן גלען • עלן דיד צו מיר דו שטולצר
דען :

בבא שפראך דש זיין עלצמי אויט • ווש בן ערט
איר אירלי יובק ורויאן • זי שפרך ווער איך גיט
נעמען הויט • מאן העט דיד צו שטוקן ניהויאן •
ווי אוועט האב איך דיר ניווינקט אוב נעטויט • דו
וואלשט מיך אבר ביא אן שויאן • בבא ווער נערן
נילווען זיין שטרושן • זי הילט אין נעשט אוב וואלט
135. אין בית אושן :

זי זייט דו בישט זייבש הערצן בינער • ווארום
ווישטו וויא • וויינטו מיר אלז דייבן חרן

הואט איך דיר ווער • רדווארשט דרך באז צו מיר
שמוקן • איי ווארום מעשטו דרך אזו שווער •
רדו בריכשט מיר מיין הערץ אזו נאכץ צו שטוקן •
בין איך דרך ביט אזו שוויצליך • הון איך דרך דא
136. צוויי ווייבר צווייצליך :

הרויש צוך : יא איר צוויין שבייוויישי טוטן • אוב
שסרך זיין דש בישן אויז צו שאאן • בור נאעכטר
וואלט זי זיך אויז שוטן • זי שסרך וויא קאזשטו
עש דען בור זיין • בוכא טעט עש צו מון ביט קרוטן
• אונטר שאונער זיין צוויי אויגן • ער מוכט
זיא בור שאגדן ביט אן זעהן • אבר ווי ווינצין
137. ווער עש אליה בחור גשעהן :

דרווייבנה דער וואר בון וויבר אוב וויא • איר
הערץ דש טעט זיך נבץ קרענקן • זיא שסרך דש
דיך איין נטץ יאר בישטי • מך דרך דש איך אן
דיך קאן נידענקן • אוב אי איך איצונט בון דיר
ניא • רדו זאשט מיר דרך עזוש שטענקן • רדו ליבש
מיין חיבונ טוריכטש וענצליין • שענק מיר איין
138. ווייבן דיין רון קרענצליין :

בבא ווארף איר דש קרענצליין דאר • דש עש
ויל בור איר אויף די ערדן • דרווייבא בון אבר
וירר וואר • אוב שסרך וויא הושטו די בושטן

נבערן • היב עש אויף אוב זען מיר עש אויף
נר • אודר עש ווערט דך נרויאן ווערן • ער
זיצט אירש אויף אוב אים קופֿן זיך קראצט •
דא קושט זי אין אינז מויל דש עש שמאצט :

139.

אוב זייט וויא שמעקשטו אזו איניקליך וואו • דו
שטולצר רעגן אויז דר קורן • אוב אז טוייער אז
איך זגן זול • דש איך נליך דר קוויקט בין צווארן
• אוב איבר ורויבט זאן מיר דוך אין מול • בון
וועס דו בישט צבורן • דיין וואטיר אוב מוטר
דיא זולשטו מיר בעבן • אוב וואו זי זיצן אוב
ווער זי זעבן :

140.

בבא שפרך די וויל דש איר מיך ביט אז זער •
זא וויל איך אויכש נליך זגן • איך הון זי נאושן
ייעבש זייט דיט מער • זי הבן מיך אויז אירם
הויז נשאגן • איך הון אירר ניהט קלייבי ער • דעס
בעטיל טובן זי נוך יאגן • אים אנד זי הין אוב
הער אום וואנדרן • אוב ווארן בון אייגס הקדש
צום אנדרן :

141.

דרוויאגה שפרך איך האט בישט דר בון • דו
אוינשט ווערליך אין דיין רוצן • דיין נשטאלט דש
טוט ביט ווייזן בון • דש דו הושט נעטן ויל
העברן נרוצן • דו בישט ווערליך קייבש
ר ח

בעטארש זון • דיין מוטר הוט זיך אושן בויגן •
אז' הוט היימליך דש איר קעגן שאסן • מיט
142. דעם בעשטן שוואר אודר ספאסן •

זיא רידט מענלן נטן שוואבק • צון אייטל אובן
טוייארישן זאכן • די ווילן וואר איר צו וואל ביט
לאבק • בוכא דען מעכט זיא אוסט לאכן • בון
הורט אויף איין אנדרן שוואבק • וואש אונקליך זיך
דא וואלט מאכן • דיא ווילן דש זי דא בייא
אנגדר ווארן • דא וואר איין גרוש אונקליך ווידר
143. ווארן :

ווען עז וואר איין ווילן דער שוואדאן • מיט זייכס זון
צו רייטן קומן • אז' ציהן טויגנט שטרקר מאן הט
ער מיט אים צומון • דער טורנער האט זיא
צבלאזן אן • אין דער שטאט וואזר עש זר בומן •
דען קויבין בינדר עש :ער צו דר שרעקן •
ער און אויף די וויאר מיט
144. אן זייבן ריקן :

אז' גרונט דען שוואדאן ווש ער בינערט • אודר
ווש אים זונשט ווער עבן • ער ששראך מיין זון
אי: דייבר טוכטר ווערט • איך וויל דש דו אים
זי זושט נעבן • אודר איך וויל זיא בעמן מיט דעם
שווערט • עש מזו אויך און קושטן דש לעבן •

דו הושט אים זי בור היישן דו מושט עש האטן
דארום נב אים זי מיט נטן אוב אוש נט
145. וואטן :

בון וואש דיש זעלבין שווארש זון . דער
העשליכשט מאן דער ביא וואש נבורן . ער האט
אין נשטאלט אז אין דראקון . אוב האט נרושי
אופן אוב נרושי אורן . ווער אין בורט : אדך דער
וואך דאר בון . ער וואר ויל שווערזר ווען די מורן
. אוב האט אין בערטלין ווי די נישן . אוב
146. אונזער וואר ער נהיישן :

ער וואר רעכט ווי די טוייביל נשטאלט . קיינס
מעבשן וואש ער ביט נלייכן . אוב וואר נרוש אוב
לאבן אוב דר צו אלט . איינס נבצן דיר טעט ער
ביט ווייכן . אוב מיט זייגר נרושן שטארקן
נשוואלט . האט ער אונטר טון מענך קובין רייכן
. ווען ער וואר דער שטערקשטן מאכן א
אייבן . דיא דא ביא ווארן נבן אויף צווייא
147. בייבן :

אזו באאר אז אין דער קובין זאך . דיא שמרד ער
דו איידין היידן . איך זאנדר אוב דיינס באטר
אויך . עש וואט אויך בון היבן שידן . מיין
עזכר איך דיר בי בור שמרד . איך שמיש

וואל אין איין זאלן איידן • דרום זואשטו דיק אירר
ביט ור מעשן • מיין טוכטר איש דיק ביט קרויט
דרויז עשן : 148.

זולט איך מיין טוכטר אייבם טוייביל געבן • איך
וואלט זי אי : עאבר שעכטן • אוזיער דער שפרך
זא ור בים מיך עבן • זא מושטו ווערליך מיט מיר
געכטן • אויב עש מוש אויך אלן קושטן אויך אעבן
• קום בווארט דרויש מיט אל דיין קבעכטן •
דער קוביך שפרך וואשטו עש הבן • איך וויל דיר
קומן דש זואשטו גלאבן : 149.

זאקש שפרך ער צו זיין ריקן • בון בעמט
באך אויערי בעשטי וואסן • מיר וואלן אוב: ביט
זושן א: אב שריקן • דרויף דורסן מיר צו מול
ביט שאוסן • דש נשריי וואש נרוש אין אלן עקן
• מקברון אויב זיין זאלק אויך צו אסן • ער
שפרך צום קוביך זושט אויך ביט נרויזן • אוזיער
דעם נטרוא איך וואל צו זיין : 150.

ויל מיכר ווען אין אייכר קלייבן שטונדן • דא
זאמליטן זי זיך אל אן איין עבדן • אירר צוואלן
טויזנט זיך ביי אבנדר צונדן • דער קוביך טעט
זי צום טור אוי: זעבדן • דר בוך ער אויב

מקברון איר העלם אויף בוכרן • אוב גאמן שרע־
שפער אין אירי הענרן • אוב מיט שווערטן
אוב בונן אוב סע־יין • ווארן זי צום טור הינזי
איינן : 151.

דא זאכרן זי איר זאלק נר מורטליך שטרייטן •
אוב שאונן זיך : ער מיט דען היידן • עש ב־יין זיל
צו ביידן זייט זי • ווארן ניט ב־ן אנבר צו שייידן •
דער קובינן אוב מקאברון קאמן צו רייטן • אוב
רענטן אונטער זי מיט וריידן • איטליכר זיך אונטער
איינן הויסן מאכט • אוב שטאכ־ן אין זי דש עש
זיידן קראכט : 152.

דעס מקאברון אוב דעס קובינן בידר • דען היט
איינר נערן זונן צו : עהן • זיל מענכ־ן היידן שאונן
זי דר בידר • אום איר לעבן וואר עש אין נישעהן
• קיין צרושר שטרייט נישאך בוך ב־אר בוך זידר •
דש זייל איך אויף זיין ווארהייט יעהן • אוזיסר
שטרייט אן איינס אנדרן אורט • מענכ־ס טעט
ער אן דען ביטרן מורט : 153.

ער אויף איינס צרושן העל־סנט רייט • ביאנט
טורשט זיך ב־ור איס ציריין • ב־ורט איין שטעהן
שטענן און אוב ברייט • אוב מקאברון רענט איס
אנטזיין • דא שפראך מקאברון בון בייט בון
ר ג

ביט • ריין ניקייט וויל איך דיר איין • אוב
רענט נגן אים מיט זיכר שטאקן • אוב זייט
154. דו בוזוויכט ניב ריך ניבאנגן :

לוציכר וואר בון אויך ביט ביל • אוב וואלט זיך
ביט אבא שריקן אושן • נגן זיין אויגן ניבן אים
קיין גרויל • ער רענט אויף אין מיט קרעכטן
גרעשן • אוב שטאך מאקברון אונטר דען גיל •
דש ער דא לאנג אויף דער שטראשן • לוציכר
היש אין הין וועק בורן • אוב זואטן אין ביברן
155. דש ער זיך ביט קונט רויין :

דאר נאך רענט ער בור זיך באש • אוב שטאך
איר ויל נידר אויף דען פלונ • דש זיא טוט לאנגן
אויף דעם גראז • קיינש מענשן וואלט ער ביט
שוונ • ער קאס אן דש אורט דא דער קויבין
וואש • ער קענט אין אן דער קרון • אוב שפרך
דו בישט וואל דער רעכט שווארין • ווארט איך
156. וויל ריך מאכן וואל נידווארין :

אי זיך דער קויבין רעכט אום זאך • דא לאנג ער
אונטר דעם פסערד הר בידן • ער וואושט
נעלברש ביט וויא אים נישאך • ער שרייא איך
בינער איין ורידן • לוציכר אבר צו זיבן קנעכטן
שפראך • דש זיא מיט אים בון דאנן שידן • אוב

צֹרֵט אין אויך צו דעם אנדרן • זיא אושן בייך
157. מיט אונש הייס וואנדרן :

זיין וואך דיא דש גינעהן היטן • דיא בינכרן
וואקש היבטר זיך צו ציהן • זיא וואהן מיט אנבדר
אין דיא וויטן • אויף דיא שטאט ווארן זיא גידיהן •
אין טייל וואלטן אירן הערן היטן • זיא וואלטן
שטערבן אי זיא וואלטן וויהן • זיא היבן אין דיא
היידן אז אין די הובדן • זיא שאונן אן אנבדר גר
158. טיסי ווארן :

בון אושן מיר זיך דיא אן אנבדר שאאן • אוב
קעמפסן אז דיא ביישינן האבן • אוב וועלן
אין וויל בון טבא זאן • דער וואש בוך אין שטאל
בייא זיבר דרוזיאנה • בון וואש אין דער שטאט
היין גרוש קאאן צו שרייאן אוב צו ווייבן זיא אל
בינאגן • דרוזיאנה דיא הורט דש דויגן גימוויל •
אז שפראך ווש מאן זיין דש גידרוואל :
159.

בוצא דער זאגט גינדיגן יונק גרויאן • איך הון
עש וואל זר אטבנשט זר בומן • אושט מיד גן
אויסן זא וויל איך שוואן • וואש דא איז דאש
שרייאן אז דש ברווין • זיא זייט איך ווארנט
דו ווערשט דר בון הויאן • שווער דש דו ווילט
ווידר קומן • בצא שוואור אנדר ער מוש זיך טאסן

דא קושט זי אין אינש מויל אוב איש אין אויסן :
 160.
 ער צוקט מיט אים אין וויין נארט רויט . אוב אונף
 וואקש היבוש צו דעם שטאלן . דא ואנד ער ויל
 ציהארנישטי אויט . די ווינטן אוב שרייאן און .
 ער ורוקט אין ווש דש ביטויט . ער שפראך אוי
 ווי וויא זיין מיר צואאן . דער שוואן הוט אונש
 אוביל אנספֿנגן . דער קויכין אוב מאקברון זיין
 בייד ניבאנגן . 161.

בבא דעם נינגעש אוביל איין . אים ווש לייך אום
 זיין ליבן הערן . ער אונף וואקש ווידר אין שטאל
 הייבן . ער וואר ביט צוועגן דר צון וערן . דא
 שטונד באך דרוזיאנה אוב ווארטט זיין . דא נגט
 ער איר די ליידיגן מערן . אויירן ליבן ואטיר הט
 איר ור אורן . ער אוב מאקברון זיין ניבאנגן
 ווארן : 162.

דרוזיאנה די היט נערן צוויינט נאר זיר . אבר זי
 מושט איר מויל ור בינדן . ווען זי וארכטט זי ור
 לור אירי איר . ווען מן זי אים שטאל וואר וינדן .
 בבא שפרך וויינט ביט מיר . איך וויל מיך דעש
 אונטר ווינדן . דש איך אויארן ואטר וויל דר
 און : וואט איך ווישן דש מן מיך וואט
 קרוין :

דרזייבנה די זאגט ווילטו יא נן • אוב ווילשט צורן
 אין ווילדש וועגן • זא וויל איך דך הארכישן ביז
 אין דיא צין • מיט הרביש אויז דר לעגן • אוב
 מיט אייבם שארסן נטן קין • דש איז אז אייבש
 זעלין ברודר ניוועגן • דער וואר דאר שאאן
 אין טערה די מורי • אז זר וואר מוש רעכץ זיין
 באט דער בורא :

• אין דעס הארכיש מאנשטו דך ורישליך וואן
 אוב צון מיינן וועגן : זאשטו עש אן טראגן •
 אבר אייבראייא וויל איך דך ואר ורונן • דש
 זאשטו מיר ביט אב שאאן • דו הושט מיר אופט
 צור קאונן • די ווארהייט זאשטו מיר בון זאן •
 זא מלשטו מיך איין וויכין בש ניוטר • זאן
 מיר ווער איז דין ואטר אוב דין
 מוטר :

בזא זייט דיא וויל איר עש יא וואלט הון • דא
 וויל איך אויך דיא ווארהייט אושן איבן ווערן •
 מיין ואטר הוט ניהיישן הערצונן קוידון • צו
 אנטובא איז ער ניוועגן איין הערן • נאר
 זר רעטראיך דר מורדט אין רודון • מיין מוטר
 זאך עש ביט זאשט און נערן • זיא באס
 אין צו אייבם מאן אוב וויז מיר דיא ויין •
 ד ה

דא ווער בון ויל בון צו שווייגן :

166.

א: באלך א: דרוזיאנה דש הורט • דא שפרנגן זיא
נלייך אויף צור וריידן • אוב און נאך דעם הארבש
דער אים ניהורט • אוב זי האלף אין נעלבש און
קליידן • אוב דען העלס זי בון דער ערדן אנפורט
• אוב זיצט אים אין אויף מיט אירן העבדן ביידן
• אוב נאב אים אין שווערט דש היש פומעלה
• אוב שטעקט אים אין פֿעֶרד דש היש

רונדעלה :

167.

מיט דעם שווערט העט אן הור נישורן • אוב היט
נטיילט אין וארן • אויז און שווערטן ווש עש אויז
דר קורן • עש נרייכט אים נלייך ביי אן די ווארן
• אוב דש פֿעֶרד וואר ביזייברט ווארן • דש
אים קיין וואסן קונט שארן • מיט דעם טוייבל
הט אן עש טון באבן • דש עש זיך ווירט נגן
הונדרט זאלן :

168.

דא בבא בון וואר נגן בירייט • דא שפראנגן ער
נרינגן צו פֿעֶרדן • דרוזיאנה וויינט אוב צו אים
זייט • זיך היז דו איבר דעגן ווערדן • דש זיך
דער אומעכטינגן בלייט • דער דא הוט בישסן
היזן אוב ערדן • בוך זיך זיך

דיך דורך איין ווייניג צו מיר ביזער • דא קושט זי
169. אין איינש מויל ער קושט זי ווידר :

אין דעם דש זי דא ביי אים שטונד • מיט אירן
ביידן ארמון אום ואנגן • אוב קושט אין אין זיין
רוטן מונד • דא קאס איינר דא הער נאנגן •
אין דער האנט טרון ער די זעלבין שטונד • דיש
קובינש באביר אן איינר שטאנגן • ער היש
נרוצ אונגין דיש קובינש ביטר • אוב דש דויגן
170. אל: נייעהן העט ער :

אוב שפרך ווי איינשטו דאש דרוזיאנה • דו
צורשט ווערדיך ווילדי ניבערדן • עש ווער נינגן
בון איינר סטאנה • איך צורכט דו ווערשט
אייני ווערדן • דיין בזבריי וויל איך דורך דו
מאגן • דו מוכשט וואלן דש דו ביט ווערשט קוואן
אויף ערדן • דיין באטר אינט ניבאנגן דען וויל מן
ראגן • אוב דו שטישט דא צו בואן מיט איינס
171. רינגלן :

ווי אושטו דיר אזו נאר קיין גרויז • ביט נין אונטר
דיין נישטעהאטי אויגן • דו טעשט זיל בעשר דו
זעכשט צום הויז • דאט דורך דער דיבֶר מוש
שאלגן • דער בון ווארט איש ער זיל אויש • דיא
וואלט אים בבא ביט צור טראנגן • ער שמראך

וויא הושטו אזו אין נעטרו . אוב מיט דער
בושט שאנן ער אין אין שערל :
172.

דש ער נייך ביל בור אים דר בידר . דש ער
ווידר אויף ווש פראן . דער שטרייך ניכט אים
דורך אל ניין נאידר . ער לוף דא הין אוב איש דש
באביר ואלן . דרויאיאנה דיא הוב עש אויף ווקש
ווידר . בבא דער רענט דאהין אויש דעס
שטאלן . דרויאיאנה דיא :אך אים נוך אין ניטן
ווען . אוב נאנט אים נוך אירן בעשטן :ען .
173.

אן דעס ווען נאנד ער ויל אויט אום קירן . דיא
דיא היידן טעטן הינטר זיך ייאן . בובא דער
באט זיא אל נאר זירן . אבן הערן אושט אונש
ביט ור זאנן . קומט מיר ווען אונז אירר ווירן .
הט איר ביא אין שפריך ווארט הורן :אן . ווער
דא וליכט דען יאנן מן . אוב ווער זיך ביט ווירט
דען שאנן מן :
174.

נון ווארן אירר נאר ויל דורטן . די זיך ערשט
רעכט ביזאנן . אוב מיט בובא ווידר אום קורטן .
אוב ביננדן זיך ווידר צו דר מאנן . דש מעט ער
מיט זיינן ניטן ווארטן . דש זיא אל אין וריש
הערן ניוואנן . אוב דען נאנן ווען האטן זיא

יאמר זו זעהן • אן דער גרושן מורדריי די דא וואר
175. גשעהן :

אין הערטן שטיין היט עש זר דרושן • א: אן
זי דר שאאן א: ווארס • מעבן מעבשן באט זור
זר גושן • דעס ווש אב איין בין דעס איין ארס
• אוב דען הט איין בוקש דר שושן • דעס גנן
הרויש דער באזא דארס • איין טייל וואהן דר
בן מיט קוססא גוואונטן • איין טייל ווירטן זיך
176. דש בישט דש זי קונטן :

בבא דער וריש דען באר הין שבורט • רונדעל
אנט ער דען זאס אויף די אורן • אוב אונטר די
היידן הייבין ער פורט • זי מיינטן ער ווער אונזיגן
גווארן • רונדעל דש שנארעט אוב רהוט אוב
מורט • אוב בייש אוב שאונ אויף הינטן אוב וארן
• עש טורשט אים גימנט קומן אן זיין זייטן •
אין איינר קורץ מאלט עש אום זיך גאר
177. ווייטן :

בבא מיט זיינר שארען אבן • טעט ער מעבן
מענשן ביקומן • קיין שיאט דער באייב בור אים
ביט גאבן • ער שטאך זי אן זו דרומן • ער וואר
דער ערשט וארן אן דעס טבן • רייל אנדרן

ואנטן אים אומרדן • צו צו זעהן העט איינר
וואל מונן זר אאנן • ווען עש אין אויך ביט ווער
אן נאנן : 178.

וויא בוכא שטרייט מיט נרושם שטורם • אוב
וויא דש ער בורט איין ויינטליך וועגן • בון איינס
וואוטינן אינט וואורם • דא ווער עש ניוק בון
ניוועגן • אין זאלר מוש אוב אין זאלס פורם •
דש קיין הייד בור אים קובט ניבעגן • אומדר הויאן
אובשטעבן אוב בור זיך רייטן • אנזיכר זאך ער
דרט בון וערן שטרייטן : 179

ער זאך וויא ער אים זיין זאלק בידר שאונן • דאש
זיא איר לעבן אל דורט אישן • מיט דער שטעהן
שטבן די ער טרוגן • מעכט ער דש באלט בון
מעבכס ווישן • בכא טעט עש צירן אוב וויא
ניוק • אין זיין הערלן טעט עש אין זר דרישן •
ער וועבדט רונדעלה אוב ווקש דאר רענט • דא
ער אין זאך ער אין וואל קענט : 180

ער שפראך בון זאלן מיר דו ניגען • בישטו
דער דא איך בון הון הוירן זאלן • בישטו דער
טויביל אויש דער העלן • דש דו אידראן צו טוט

וילשט שלאָן . מיט מיינר לאַנן וויל איך דיר וילן
• דיין בושעהייט וויל איך דיר ביט ור טראַן .
אזיכער אים אונטר זיין אונן נקט . אוב עז ווער
181. זיין ערנשט אורר אוב ער אין יוקט :

אוב זייט דו אראש קינד וואוהרוין בישטו אויג .
דו הישט איין בעשר נישטאלט צו נן הוצירן . קום
מיט מיר אין מיינש ואטיר הויג . אוב צום טיש
זושטו אים סערבירן . אוב ווער איין הייד אוב
ווערשע הרויג . ווארום ווילטו דיין לעבן ור אירן
בכא שפרך איך שיש אין דיר אוב אין דיין נלאבן
• דא וויר דיר ווילשטו עצווש בון מיר
182. האבן :

אזיכער זיך זיינר נבן אנטרוכט : ער וואלט זיך
ביט אן אין קירן . ער היט אים ביט נוק צו אים
ניבאוכט . ער שטילט זיך ביט ויל צו ווירן . די
שטערק היט ער הינטר אים ביט ניבאוכט . בכא
רענט אויף אין נאר זערן . אוב דורך דען שילט
שטאך ער אין הין וועקן . דש די לאבן באיב אין
183. אים שטעקן :

אין דעם זאטיל קונט ער ביט באיבן . עש
וואלט אים נלייך אנטען די זילן . דיא אבן דיא
שטעקט אים אין זייגס איבן . מין ווען דריי

דריאל וידטל בון אייבר אין • ווי די היידן ווארן
אין יאר טרייבן • דש איז ביט צו זאגן בוך צו
דר צילן • ציטר וואסן שרייאן זי און • דא זי
184. אין זאהן בון רעס העלפנט וואן :

בבאש וואק דש וואלט אויך ביט בור צאגן • זיא
באנגטן אים טך אזי זאמן • רען היידן טעטן זי
בוך יאגן • דש גלייך הרויש שאנג די וואמן • מיט
קריסטן ווארן זי אויף זי שאגן • אוב היבן אין גר
טיפי שראמן • אוב אל די היידן די זי נורט בונדן
185. • שאנגן זי אין זי'אז אין די הונדן :

דער שווארצן דער וואר בון ביט אים ועלד •
אין שטרייט וואר ער ביט גריטן • ער הוטט די
ניבאנגן אים ניבעלט • בון אין נינג ער ביט אין
טריטן • עש ווארן דער ניבאנגן אין נאכצי וועלט
• דער קובין זאש אין דער מיטן • זי ווארן
ניבונדן זי קובטן זיך ביט רורן • דער שווארצן זאש
186. גלייך אונטר דער טורן :

דא זאך ער אין וואקש הער רעגן • רעס היר
וועבדט ער זיין אקן • ער רעגט ווי אין ספילן
בון דער זעגן • אין ארס האט מן אים טון אב
האקן • בור באוט קובט מן אין ביט קעגן •
אין גרושי שראס האט ער אים באקן • וואקש

שטיין ער אב ב'ום ס'ענד • ב'ור דעס שווארן
187. זאבן ער אויף די ענד :

ביט אנדרש דער שווארן ב'ון אים היט • ווען
אוייערן זון הוט זין ב'ו טוט דר ש'אנן • אי
ער דש ווארט הט אויז נ'ריט • דא קירט ער אויף
די נ'אן • דער שווארן שוואור ביי מאהמיט •
דש וויל איך אין ביט ור טראן • אוב' צו דעס
קובי' הוב ער אן צו שפרעכ'ן • מיין זון וויל איך אן
188. דיר רעכ'ן :

איך וויל דיר דיין זון נ'עבן • מיט מיר מושטו הייס
וואבדדן • עש מוש דיק ווער'יך קושטן דיין לעבן
• אוב' נ'עבשטו מיר נ'אנן וואבדדן • אין דעס
דא זאך ער הער שטרעבן • אוב' זער אס'ן צו
ב'ושאין אבדדן • דער קאס צו דעס שווארן אוב'
זייט נ'עבדיך הערן • אויוויא אידר דער נ'אר בזון
189. מערן :

אויירן א'בן זון הט איר ור אורן • ער אקט דר שאן
אויף דער שטרושן • עש הט נ'טון איין
יבנך ב'ון אכ'ציהן יארן • ער דר שאנ'ט אויך ואלק
און מושן • ער קואט הר בוך מיט נ'רושן צורן •
ביט וזייט היבטר מיר הון איך אין נ'לושן • זיין
וואלך קואט אים בוך ווש זי אומר קובן • איך וזייש
ביט ביער ווען דש מיר אבטרובן :

ה א

רער שולדאן דער וויינט אוב יאמרט זי . אומיא
 לידר מיינט איבן קינדן . אויווי וואו איז בון אן
 מיין איר . נומר מיין קאן איכש אובר ווינדן . בון
 וויל איך וואקש דר בון אובר מיר . די נבאכנאן
 היש ער וואקש בינדן . ער וואלט זי הבן אן מיט
 אים נבואן . דא זאך ער דש נרוש היר הער
 קומן :

דא שפרך ער דש ווערט אובר מיך דר נן . זי
 קומן דא הער מיט מעכטן . דא טאן זיך ביט
 לעבנך צו זוימן מיין . מיט אין וויל איך ביט ועכטן
 . וואקש איש ער אן דיבן איין אוב שטין . אוב
 לין דר בון מיט ציהן קבעכטן . גוס מיר הט ער
 ביי צוואו מיין . בבא אוב זיין וואק קאמן הר
 בוך צו איילן :

מיט איינס נרושן נישריי אוב רומור . קאמן
 זי אויף דעס שולדאן צו דריבן . דעס שולדן
 ביט אנדרש דרויש וואור . ווטן דש ער אין דש
 שוף קובט שמריבן . אוב שטיש בון לאנד
 אוב הין וועק הין בור . דען זענל צוהן זי אויף נר
 נריבן . בבא שרייא אים בוך ביט זייא דיכש
 אנטרוכן . איך וויל דין בוך קומן דא היימן
 זאכן :

193.

בבא צו דעם ניצעלט צו ראנט • ויא ניבאנכי
 זי דא צונדן • דען קוביך ער דורט און באנד
 • אוב הענד אוב צוש ווארן אים ניבונדן •
 • בבא שערנן ווקש אב אוב אין אויף באנד •
 • אוב שפרך ניבעגשט מוש זיין די שטונדן •
 דש דוך זיין אבן ניבעריין הערן • זיין אויגן
 ווידר אן זיכטיג ווערן :

194.

דער קוביך שפרך איך היטש זעלבשט ביט נימינט
 • אוב הוב אן בבא אום דען האז צו וואן • אוב
 צור גרושם וריידן ער גלייך וויינט • עש ווארן
 דא גרושן וריידן אוב שאן • מקאברון זיך אויך
 מיט אים צור איינט • אזו טעטן די אנדרן און
 • ווער בבא ביט די הבט קובט געבן • דען דוכט
 גלייך ער קובט ביט לעבן :

195.

בבא הוב אן צו אין צו זיין • וואו אויף אוב דר צון
 איר אבן ניגען • די אובריין היידן וואן מיר דר
 שאמן • איטליכס איש ער איין סכערד בישטאן
 • דען היידן ווארן זי זיר בוך יאן • וועלכן זי ואנדן
 טעטן זי וען • דער קוביך זאך בבא אזו וואוטן
 אוב טובן • אוב שפרך דו בישט איין דען דער
 איז צו אובן :

196.

דו הושט מיר אן דינס טאָנאַטון • דש איך דיר מיין
לעבטן וויל נירענקן • מיט קיין סעָערד :ואשטו מיין
אום גן • קיין שושיל :ואשטו מיין שווענקן • דו
זואשט זיין מיין אאר אוברשטר בארון • ווש דו
ווילשט הבן דש וויל איך דיר שענקן • בבא שפרך
זא וושט וויט זיין עבן • די הונדרט נאָרן די איר
אום מיך הט געבן :

197.

זי אנו מיט אנגדר אומגדר דיטן • בבא דער רייט
אים אן דער זייטן • דא זי דיא היידן בון אל דר
שלאַק דיטן • דא קאמן זי אין די שטט צו רייטן •
מיט שאַלמאין סעווייטן אוב טרומעטן • די גרושן
שאלן הורט מן בון ווייטן • אוב מיט גרושן וריידן
ווארן זי אנפסעגן • אוב די שון דרוזאיינה
קאס אויך גינאָגן :

198.

דא דארף איך אויך ביט גן בון • די ורייד די זי
מיט אנגדר טריבן • אוב ווי זי ווארן אז ורוינטאָיך
צו אנגדר טון • אוב וויא זי זיך קושטן אוב דיא
באקן רייבן • עש וור בון נעָט אידרומן גענך דא בון
• בבא אוב דרוזיאנה ביי דעס קובינן באיבן • זי
זיצט זיך נעבן אירן וואטר אויף די באקן • אוב
שפרך ליבר וואטר איר מוכט מיר וואל דאנקן :

דש אויך דער דעגן אויש דר קורן • הוט דר אונט
 בֵּון דען היידן אוייער אַעבן • איך הון אין ניהרנשט
 נהינטן אונֶ וארן • אונֶ הון אים רונדעאה דר צו
 נעבן • אבר איך הון אים נאובט אונֶ נישווארן
 • דש ער מיר צו איינס אילֶאן מאן זאל זיין
 עבן • אונֶ איך וויל זיין זיין אילֶש ווייבן •
 200. דר אונט ער אנדרש אוייערן זיבן :

בון הוט ערש נטון איך מוש עש טון • צו איינס
 מאן מוש איך אין בעמן • איך איז ער איינש
 הערצונן זון • איך דרף מיד זיין ביט שעמן •
 זיין ואלטר הוט נהיישן הערצונן נווידון • דרוס
 אשט אין אויך זיין נבעמן • איך וויל אין הבן אונֶ
 קיין אנדרן • ער איז וואל ווערט צו זיין הערצונן
 201. אין וואנדרן :

דער קובינֶ הוב אן אונֶ צו איר שפרך • זיבי
 טוכֶר ווילטו אין יא האבן • זא ווש דו ווילשט
 דש וויל איך אויך • איך נב דיר נאכֶן מיין דר
 לאבן • דא שטוכר זי אויף דש איר בֶאטיר זאך •
 אונֶ זעצט זיך בעבן דען שוכן קנאכן • אונֶ דא
 זי אין נטי וויל ביא אנדר ווארן ניעשן •
 • דא רוסֶט מן זי אילי בייך זי זאלטן קומן צו דעם
 עשן :

202.

דען נגזן טיש דרוזיאנה מיט בצא ריט • דער
קוביץ מושט זי זעאברט שטרוסן • דא בצא נון
וואל זעשן היט • דער קוביץ היש אין וויין שאוסן •
אין איין קושטאיכי קאמר אונ' קושטאיך ביט •
אונ' ביל קבעכט אום אין דא אוסן • אין דער
קאמר שאיף ער און איז זורן • ביש הער קאס
דער אנדר זורן :

203.

דער אנדר זורן קאס דא הער • אין דער שטט
וואור עש בור נומן • ווי בצא דעש קוביץש איידן
מער • אונ' ווי אין דרוזיאנה צו איין מאן הט נ'
כומן • זי זייטן אל דש זיין נטי מער • עש ווערט
אונש ברענגן נרושן ורומן • מיר זומן נון לעבן
מיט נרושן וריידן • מיר דורסן זיך ביט ביזורן
בור דען היידן :

204.

אז באד אז דער קוביץ שטיין אויז דעס ביט • דא
היש ער מן זאט בצא אויז קאויבן • נאר איין
קושטאיכי נאדני קיט • אונ' איין שווארצי סעמטי
שויבן • אזו נגזן ער אויז אונ' ויל קבעכט נוך היט
• אידרמן נוך אב נגן אים די הויבן • אונ' נאבן
אים די הענר אונ' בוטן אים מיל טוב • און דער
בוזוויכט אונלין דער נרוב :

205.

אז באה אז ער די זאך ווארד איבן • דא ווש ער
צו אים זעלבש יעהן • דא מוש איך יא דען הילוך
צוויבן • ווא דער דויזן חיתון בומר נישעהן • ער
שאונן מייך נעשטרט איך מושט אנטריבן • דש
ווייל איך אים הוייט ניט אובר זעהן • אוב קאס
היבוין' צום קובינ' צו דריבן • מיט דעם קוסף בור
בונדן אוב דען ארם אין דער שאיבן :

206.

אין דעם קובינ'ש קאזר קאס ער היבין • אוב
דען קובינ' ווש ער אנטעבן • אוב שפרך נאובט
מוש דער זיין • דער אידינט די דא זיין נעבאבן •
בון ננט מיר איבר ויטר זיין • וויא איז עש מיט
דעם חיתון נבן • איך מאלן אויך ווערליך ניט ויל
מזל ביטן • ווען איר הט טרויאן ניטון נאר איין
שאלעכטן חתון :

207.

ווער הוט מין ניהורט ביא זייבס לעבן • נרושר
לאשטר אוב נרושר שאנדן • דש איין קובינ'
זאל זיין טוכטר נעבן • אייבס זר אפען בובן אויז
אין אנדן • דער קובינ' שפרך זר ביס מייך עבן
• זיין ווארט די טובן מיר אנדן • ביט ביס
דיך אן דער זאך אזו העפעטין • דו דארעשט
ניט זיין האלב אז נשעפעטין :

ח ד

איך הון שטעץ איין נעט קרן זוכן טון • איך הון
 עט נִבְּוֹרֵדֵן דרום איז עט נִשְׁטֵהן • ווש זאלט
 מיר דעש געשטן קובינש זון • דער בוך פי בוך
 סע קונט יעהן • אונזר ווייזי האבן אויך נייט
 דר בון • דש זין זול אן נעט קרן אן זעהן • ווען
 ווש היילעט דער יחוס בון ואתיר אוב מוטר • ווען
 ער ביט זעלבשט איז איין מעבש איין נטר :

209.

דרום נן איך דיר ויטר אונאין • דער דוינן ווארט
 זאלשטו דרך מושן • אונאין נִבְּוֹרֵדֵן נִשְׁכֵּיבֵט בֹּס
 קובינש הין • דעש קובינש ווארט אים אובל ור
 דרושן • ער שפרך מיר צורין דען אל מיין זין •
 דער בוזוויכט מוש זיין לעבן אושן • וואקש שיקט
 ער נוקאל זיין נעטן נִשְׁטֵהן • אוב נעט אין וויא ער
 בִּבְא וואלט זען :

210.

אוב ער דר זילט אין אל די נִשְׁכֵּיבֵט • אוב וויא
 בִּבְא מיט אים וואר אום נִבְּוֹרֵדֵן • אוב וויא
 אין דער קובינש אוביל הט אויז נִשְׁכֵּיבֵט • אוב
 די שאנד די ער הט אנפֿענגן • ער שפרך
 איך הון איין באל נִשְׁכֵּיבֵט • ווי איך דען ב
 בוזוויכט וויל זאגן • דש מיר אין מונן צוטוט
 דר שאגן • אוב ווי אוב ווען
 וויל איך אויך דא זאגן :

211.

אין בוך שאושי' הון איך מיר אושן מאכֶן • צו
דער קאזר דא ער אינן ווערט שאוסֶן • דארום
וואן מיר היינט אל וואכֶן • אובֶ וואן אן טון אל
אובזרי בעשטי וואסֶן • אובֶ וואן אים אב שטעכֶן
זיין ראכֶן • אובֶ אן זייבס לעבן וואן מיר אין
שטרוסֶן • א:ו נאובטן זי אים ער נאובט אין ווידר
עש וואר בון באכֶט בבֶא אינט זיך נידר :

דא אונגלן בון דוכֶט דש ער וואל שאיק • אובֶ די
אויט בֶום וועג בון ווארן • נר ווקש ער אל זייני
ניעלן ריק • אובֶ טעט אויף די קאזר אובֶ ער ניגן
וארן • דא אאן בבֶא אים ביט נאר טיק • אובֶ הט
ניגוהן די ריק אובר די אורן • אובֶ איין איכֶט ביי
דעס בעט דש אויכֶטט העלה • אובֶ
אובטר דעס קוססֶא האט

213. ער סומעה :

עש ווארן אירר לעכֶט צוויינצן מאן • אובֶ מיט
אירן שווערטן אל אויני ניגונן • אונגלן דער שפרך
מעליך בון מאכֶט אויך דראן • אובֶ מיט אויערן
שווערטן זולט איר אין פאנגן • אי אייבר זאך דען
אברן אן • אבר איר קייבר טורשט עש וואנגן •
זי וארכֶטן וואו זי זייבר ווארן ועלן • זא וואורד
ער אין אל אב הויאן די קעלן :

ה ה

214.

בן וואר נאך איין אאטר בזווייכט אובטר אין
דער שפרך ניעליך בור בעמט מיד עבן • וואנט
איין וויבליך מייבס זין • איין נטן רוט וויל איך
אויך נעבן • ווען אויף דעם שטיט אונז קיין ניוון
• מיר מוכטן וואל בור אירן אל אונזר לעבן • וואו
ער אנטוואכט זא ווערדן מיר אל דר שאמן •
קומט הרויז זא וויל איך אויכש זאמן :

215.

זי נעמן הבויש אוב ער מיט אין ריט • אוב
שפרך ווען עש בינכד צו טאמן • זא וויל איך
מיד זימן אין איין ביט • אוב וויל ויינטליך קרוכנן
אוב קאמן • נלייך אז איך איין קדחת היט • אוב
וויל מיד בור בינדן אובטר מייין אוימן • אוב דר
בוך זולט איר בוך בכא שיקן עבן • איך זיי דער
קוביך זולט איר אים צו בור שטין נעבן :

216.

ווען נלייך אז ער הון איך איין בארט • אוב נלייך
אז ער קאן איך מיד שטעלן • אוב ווען ער קומט
זא וויא אים ווארט • נר וויידליך וויל איך אין ועלן
• צו דעם שווארן וויל איך אין שיקן איין בארט
• אוב וויל אים שרייבן דא האב דיר דען ניעלן •
דער דיר דיין זון הוט דר שטוכן • וואשטו זא
ווערט דיין זון נרוכנן :

217.

דער רוט דער דוכט זי אל נאר נעט • אוב אשן
אין בעט אויף שאמ • אוב נייך אז ון דען
קראנקן טוט • היש ער אים אל דינג דאר טרמ
איינר נבנ נוך בֵּא נאר און ניווט • אוב זאנט
הער בֵּא איך זול אויך זאמ • דעס קובין הוט אל
קראנקהייט אל נישטווען • דרום הוט ער אויך
רוסן אושן :

218.

בֵּא דר שראק אוב טעט זיך ווקש אל • אוב
לוי דא הין נב ביהעברן • דא אלן יעבר דורט
אז אין קרבקר זאלן • אוב ווינקט אים צו מיט
דען העברן • אוב שפרך ביזן איך נטרואן קאלן
צו דעס שווארן מוש איך דיק זעברן • אוב דען
דוויין בריף מושטו אים טראמ • אוב דר בֵּון
מושטו קיינס מעבשן זמ :

219.

אוב דרוזיאנה זאלן אויך נישט דר בֵּון • אז איב אז
דיר איז דיין לעבן • אוב אז באר אז דו ווידר
קואשט בון • צו איינס ווייב וויל איך דיר זיא
נעבן • בֵּא שפרך איך וויל נערן טון • ווש
אויך נֵבֵעלט אוב דער צו איז עבן • נֵבֵעדן
קובין איר דורסט ביט זורן • איך וויל אז
רייטן דען דוויין מורן :

220.

עֵט נִיעֵטָן אויך איר אידלר איבר הערן • אוב ער
קושט אין איין קוש איין נרושן • בון היט ער ניהט
זיין הארביש נערן • אוב אויף רונדעאה נריטן זיין
שטרושן • מבר און דרוזינה קונט עש אים ביט
ווערן • דא מושט ער עש אונטר וועגן אונטן •
ער נִינְגֵן אין שטאל אונטר דען סֶטֶרדר און •
באס ער וועלכש אים אן בישטן וואש נִבְאָלן :

221.

אוב נִשׁוּינד רייט דא הין דער דעגן ויין • מאלן
זאך כי רייטן קיין נִשׁוּינדֶרן • בֹּר מעבלי שטט
דא ער ביט קאס איין • ער איש זיך קיינר אייא
ביט הינדערן • ויל לעבך מוש אונז און וואל זיין •
אזו נָט מן אין דען מערן דען קינדערן • דש איז
ווערליך וואר ביי מייבן איידן • ער רייט ביי ער
ש. 221 קאס אויף איין נרושי היידן :

די זון די מֶכָּאט אין :ער דרויף שוויגן • דאש
ער בֹּר נרושר היין וואר שיר נִשְׁטורבן • אוב
בֹּר נרושם דורשט קונט ער קוים נִגְן • אוב בֹּר
הונך ווש ער שיר ור דורבן • דא ואנד ער
דורט איין טויטשן בעטאר זיגן • מיט אייבם
נרושן בעטאר קורבן • דער טרבק נטן וויין
אויז זיינר וועשן • אוב אש קע: אוב ברוט אויז
זיינר טעשן :

223.

בבא נַיַטְנַט אים דש עשן אוֹב בּוּט אים היין •
 נאַר ורויבטאיך דאַנקט ער דעם קנאַבן • דא
 ורענט אין בבא אוֹב ער נישט העט ויין • דש
 ער זיך דא מיט קונט לאבן • דער בעטאר שפּרד
 איך מיט דיר טייל • א: נַט א: איך וואַשו עש
 האבן • בבא נַיַט זיך צו אים אויף די ערד •
 אוֹב בייא דער צאַם הילט ער דש ספּערא :

224.

ער אש איין שטוק ברוט אוֹב וואַכט ניט מיין • אנו
 זער וואר דער ש ווא דיבן • אס קענ האט ער
 שיר אויז נברוכן די צין • ער קונט אים נישט אן
 ניוויבן • ער איש עש אש אובר די וועט דר נן •
 א: לאבן א: איין טרופסן וואש דא איבן • דער
 בעטאר נידוכט העשטו דען טרופסא אן:
 וואן • א וואשו מיר דען וויין בוך
 טוייער ביצאן :

225.

בון האט ער איין וועשאן נַיאַכט אוי: נאַ: • דש
 היבן אים אן דער נייטן דער איבן • דא איבן
 נַט שוואַ טראכט ווא: • דא נאַב ער אים אויז
 צו טריבן • אוֹב אש באַר א: ער האט נַטרוּבן
 דאש • דא וואר ער בור שוואַ הין זיבן • דא
 וואש זיך דער בעטאר ניט לאבן ווימן • אוֹב נאַס
 אים: זיין ריבן בון דעם דוואן :

226.

דר נוך ער אים אובר דעם בוייטן קאם • דען
 ריש ער אים אב בון דער זייטן • אוב דר נוך ער
 אים זיין ננט שווערט נאם • דא ער פֿסלאַן מיט
 צו שטרייטן • דר נוך נאם ער דש פֿסערד ציי
 דעם צאם • אוב הוב אן ווקש דר בון צו רייטן
 • אוב איש אין דא אינן אויף זיינס רוקן •
 ביי דעם קורב מיט דען שטוקן :

227.

זיר אוב צווייבצין שטובד ער דא אן • נאייך אז
 איין טוטר מיט אן זאכן • אוב דא עש וואר בון
 דער אנדר טן • דא ביננד ער ערשט צו אנטווכן
 • דא קונט ער דעבוך ביט אויף טון קיין אויך •
 אזו ווארן זי אים צו גבאכן • ער ניצט זי אבן
 מיט זייבר שפייכט • ביי ער זי דוך ווידר אויף
 ווייכט :

228.

דא זאך ער זיך אום נוך דעם פֿסערד • ער
 וואושט ביט וואו עש וואר הין קומן • דר נוך
 נריין ער נוך זיינס שווערט • דא הט מן אימש
 אויך גבומן • זיין בוייטל ער אויך בינערט •
 ער ואנד אבר נוך ענד נוך דרומן • דר נוך
 דא זאך ער אן זיין דרומן • דא הט מן אים דש
 ויבגלן הין וועק טון דרומן :

229.

ער זאך דען בעטלי קורב זייא איס שטון • דא
 בינונד איס וואל צו בידוכן • וויא איס דער
 בעטאר הט געבן זיין און • דא ער אויז דער
 וועטן הט גיטרוכקן • ווען אז באר אז ער דען
 טרוכק הט גיטון • דא וואר ער צור שאווי בידר
 גיזוכן • ער שפרך דער בעטאר הוט זיך וואל
 בישישן • עש ווער זיר בוצר איך העט געטן
 קיין בישן :

230.

נון בין איך איין צור אירטר זון • ווש זול איך טון
 אודר גינגן • איך הון קיין ספעגין ווש זול איך
 היבן אן • וויא ויל איך דעס הוכר אנטריבן •
 איך ויל זעהן ווש דער קורב דא קאן • גאר ויל
 שטוקר ברוט ואנד ער דא איבן • ער שפרך
 די וואורן גיט דש זי זיך אבן זונן • ער קויבט
 אויז די בישטן אוב שטיש זי אין בוזן :

231.

אוב די אובריין איש ער דא שטין • אוב הוב אן
 ווקש דר צון צו שוירן • ער הט גיט גימאיינט
 אזו ויל צו גיין • דוך לערנט אין אונקלין פארירן •
 קיין אונליק קובט איס שארן זיין • ווען ער הט
 גישט זיין צו זר אירן • ער צוך דורך ברובאנט
 אוב בארעגיייה • ביש דש ער קאס ביש גען
 באבילויגיייה :

232.

דא ורונט ער וואו דא זעט דער שולדאן • דא ווייז
 מן אין אויף דען פאליש בון וערן • דא הרויף ואנד
 ער מעכען מן • אוב דען שולדאן מיט אל זיין הערן
 • דער שולדאן זאך אין איין עט וויילן אן • אים
 בינער צו צווייבאן ווערן • אין דוכט ער האט אין
 באר מין גינעהן • בבא גיינט זיך אוב הוב אן צו
 יעהן :

233.

דען דווינגן בריף הוט אויך גשיקט • רי
 ארמיבייו דער קובין בידר • אנו באאר א: ער דין
 בריף אן פליקט • דא וואלט ער גלייך זינקן בידר
 • אוב דא ער זיך איין וויבין ווידר דר קוויקט •
 דא הוב ער אין אן צו ליאן ווידר • אוב הוב אן צו
 שרייאן אוב צו זאגן • אויוויא דער הוט מיר מין
 זנדאר שאלן :

234.

אויוויא ליידר מיינש ליבן זון • אויוויא דש עש
 מחמיט דר בארס • איי באנקט דען מורדר אוב
 בורט אין דר בון • אוב ווקש הענקט אין אנו
 נוארס • זיין ריקן הובן אן אוב וואלטן עש טון •
 אוב בילן אים אין זיין בידי ארס • בבא וואלט
 זיך מיט גיוואלט בון אין יא ריישן • ער
 האט קיין וויר ער מושט קראלן
 אוב ביישן :

235.

מעבֿן היידן ברוֹכט ער אין בוט • מיט זיינס
 שאַט אוב שטושן • קיין מעבש אין צינעהן הוט
 • איין זיך ווירן אין גאָר מושן • דוך ווארן
 בֿיל הובט דעש האַן טוט • ער מושט זיך דוך
 ואַנג אושן • מיט צוואַלט ווארן זי אין דר בידר
 דרוקן • אוב באַרן אים בידי העבד אויף זיין
 רוקן :

236.

אוב בֿורטן אין בֿור די שטט היבוש • דער
 העבקר הט אין אן אייבר קיטן • בון הט דער
 שוואַרן איין טוכטר די וואר ביט אים הויז • דיא
 וואר ציהישן די שון מרָביטה • די וואר צריטן
 מיט אירן קנעכטן אויז • אוב דען גנבן טגֿניאַט
 זי היטן • עש וואר בון אובנט זי וואלט הייס רייטן
 • דא זאך זי דש דויגן צרוש וואק בֿון
 וויטן :

237.

הין צו צו רייטן זי דא בינאן • דא זאך זי דען
 שובן וואן הער ברענגן • דא זאך זי אין בֿור צרושן
 וואובד אן • אוב שפרך דש איז שר
 זון מן דען הענגן • איך וויל צן זעהן וואש איך
 קאן • אוב איך אים זיין לעבן קובט דר לענגן
 אין די שטט היביין הוב זי אן צו רעבן • ויל ביהעבד
 ווען איין ספֿייל בֿון דער זעבן :

ח א

238.

אַז שטיין אב אוב און צו אירם וטיר הינויף .
 אוב ביל בור אים בידר און די ערדן . איר וטיר
 שפרך בון שטי ווקש און . ווש דו בינערשט
 דש זול דיר ווערדן . אונריטה שפרך ווש הט
 איר דרויף . צו אושן טוטן אזו אין יונג ווערדן
 . דער שולדאן שפרך זול איך דיר ביל זאגן .
 דער דוין הט דיר לאידר דין ברודר צו טוט צו
 זאגן :

239.

הט ער דען איין ברודר זשאגן טוט . זא מוש
 ער ורייך זיין אין שטרך דען . ווער ווייש ווי
 עש איין ברודר אן אין צברוכט הט . ער הט
 זיך וואו מושן וויראוב איז אים אובן זאגן .
 דרום ליבר באטר וואנט אין ווינצין מיינס רוט .
 אוב אשט עש אינזנד אונטר ווען . זא בור
 הייש איך אויך דש איך זין אוב וויין דרויף וויל
 שערסן . איך וויל מאכן דש ער זיך הרויש מוש
 ווערסן :

240

דער שולדאן שפרך וויל ער דש טון . זא וויל איך
 ריך דש מול צווערן . מארניטה וואר ברוז אוב
 רענט דר בון . זי וואלט אים ריטן זיין לעבן גערן
 . אוב דא זי הינויש בור די שטט קאס טון . דא
 זאך זי דורט בון וערן . ווי אין דער העבקר הט

אובן אויף דען נאָמ . אוב וואלט אין אב הער
ווערען אוב נאָיך טאָמ :
241.

זי שריי ווארט ביז איך קום . נראציה נראציה
הוב זי אן צו שרייאן . דער העבקר וועגרט זיך
הין אום . דא זי הט נטון אן שרייא אודר דרייאן
• אוב שפרך צו בכא דו דעמ ורום . נהב דרך
וואל מן הט דרך טון ורייאן . דיש שווארבש
טוכטר זיך איך דא הער רעבן . דש זי דרך הט
אב נבעטן קאן איך וואל קעבן :
242.

מארנריטה רעבט דש סעערד שיר לאס . זיא
וארכט דש זי אין ביט העבמ וואורן . אוב דא
זי בון צו דעם נאָמ קאס . דא היש זי אין אב הער
בֹּרן . אובטר זיין אויף הט ער קיין טרופען דס
• ער ווש אזו טוט ער קובט זיך קוים רורן .
מארנריטה שפרך דו זואטט ביט ור צאָמ . ווילטו
בויארט טון ווש איך דיר וויל :
243.

ווילשטו נאָבן אן אובזרס מחמיט . אוב דייבש
נאָבן ווילשטו דרך מושן . זא הט מיר זיין ואתיר
בֹּר היישן אוב נריט . דש ער דיר דיין לעבן וויל
ושן . אוב וויל דיר דר צו שעבן איין
נב

גלדני קיט • אוב וויל דיק מאכֶן צו איינס הערן
גרושן • אוב זיין אוברשטר הייסט מן גזאשטו ווערן
גיוועלטין אובר אל זייבי הערן :
244.

בֶּא דער ענטוורת איר קיין ווארט • אוב ער ווש
באייכֶר ווען די ערדן • מאַגריטה די וואלט זיך ביט
גוואן דורט • זי היש אין וואקש זעצן צו סעֶערדן ר
זי רייט בעבן אים אן איינס אורט • אוב איר
איין ענטוורת צון אים קונט ווערדן • אבר ער
רידט אז ויל אז די שטומן • ביז דש ער צום
שולדאן ווש ווידר קומן :
245.

אוב דא ער בון קאס צור דען שולדאן • זא ציל
ער אויף זיין קביא דר בידר • דער שולדאן זאך
אין איין נטי ווילן אן • אוב שפרך בישטו קומן
ווידר • בון זג איר וואקש דו ערבר מאן • ווילשטו
ווערן צו איינס היידן בידר • דא וויל איך דיר
דש מול שענקן דיין לעבן • אוב ווש דו איר הושט
גיטן וויל איך דיר ור לעבן :
246.

דא ענטוורת ער אין גולכֶר מוש • איר דורסֶט
אויך בומר אין גידענקן • דש איך זיין
גלאבן בומר אין ווש • ווען איר איר שון אל אויער

לכר וואלט שעבן • איך נאב אן איין גַר דער אג
אכסר אוב גרוש • בֶּן זיין נבוסן דא וויל איך
ביט וועבן • זיין האלץ באמן וויל איך דר קעבן
• בֶּן זייבי ווען וויל איך מיך אשן העבן אוב
ברעבן : 247.

ער איז מיין בישעסר נאובט זיי ער • ער הוט
מיך ביא נאושן ביי מיין טען • אוב ער הוט מיר
ניהאלסן ביש אל הער • אן זיין הייליגן באמן וויל
איך ביט בֶּן זאמן • דרום אושט בוייארט אב בֶּן
אוייער בינער • איר דורסטמירש ביט מיין בֶּן
זאמן • דש איך אין אוש זולט איר ביט רוטן •
איך וויל ביט געבן איין אטבדיגן אום איין טוטן ;
248.

דער שולראן דער בינער צו צורבן בון • אוב גר
צורבן איך הוב ער אן צו זייען • צורט דען
בוגוויכט ווידר דר בֶּן • אוב אושט מיך אין ביט
מיין אן:עהן • מאןריטה שסרך איר זולט עש
ביט טון • איך וויל עש ביט אשן נישעהן • ער
קאן אויך דוך דש דוגין ביט אנטווייבן •
אינט אין בוייארט אן וויל אין דיא
קייבן : 249.

דער שולראן שסרך איך וויל אים דש ציל • בֶּן
זייבי ווען איין חיל דר לעבן • אוב זך אוב דו
ג .

קנשט רידן אז זיל • דש דו אין אין דש נרוש
קהל קאנשט ברענגן • אוב איז זאך דש ער דש
דווינ ביט טון וויל • אזו באאר אן איין ליכטן נאמן
וויל איך אין הענגן • זיין שטרקי ריקן אל וואקש
דאר בורן • אוב בורטן אין דא הין אוב וואורסן
250. אין טורן :

דער טורן וואש וואל זיהן קאנסטרן טיף • דא
איבן לאנגער שווער נואנגן : אין דעם טורן זיל
מעבכר בוזר וואורס איף • בון אינדשן אוב אטורן
אוב שלאנגן • ער צו קוועטשט אל די ער דאר
נריף • מיט זיין בושן טעט ער אין נידראנגן
• בון וואלט די מאדנריטה זיין ביט בור נעשן •
אוב ברוכט אים : עלבשט צו טרינקן אוב צו עשן :
251.

זי נען צו אים אובן אן דש אוך • אוב שריי היבאב
אוב רוסט זירן • או בישטו טוט אודר לעבשטן
בוך • הושטו דרך דער שלאנגן קובן ווירן • דש דו
ווילשט ווערן איין הייד בור הייש מיר דוך • איך
וויל דרך ברענגן צו נרושר אירן • ווארום ווילשטו
דרך אשן אז דר בויילן • בור נרושם יאמר הוב
זי אן צו הויילן :
252.

בבא שפרך אושט אויאר ווארט • איר אידן
יבג ורויא הוך נבורן • איר מעט עש דא מיט

בורט • אובֿ אויילאר ריד זיין אל ור אורן • דא
ווייל איך אי אידן דען ביטרן מורט • מארנריטה
טעטן די ריד זער צורן • אובֿ דא זי איין ווייל דא
ווש נזעשן • דא איש זי אים אין איינס קורב דיין
אבא דש עשן : 253.

אבר דש דוזיג זי נך אוביל צור שמוכט • דש
ער אירש א: אוסט זולט צור זאגן • אבר דענוך
זי אים עשן אובֿ טרינקן ברוכט • אובנט אובֿ
מורגן אזי טעליך טגן • דער טוולדאן ביט זיין אן
אים נידוכט • דש הט זי אים אויך אזוי נטראגן
דש ער זיינר נרושר מאנהט שונט • אובֿ נלב
איר ציל צוואלף נבזר מונט : 254.

נך שווערליך זאגן ער אים טורן נבאגן • אובֿ
דא ער ווש נזעגן איין מונט אודר זיבן • אובֿ
מארנריטה ווש אל טגן אים נגן • אובֿ מיט
נטן מיט אים אן נטריבן • דש ער אירן נאבן
אויף זיך זולט אנסעגן • אובֿ ער ווש אומדר
אויף זיין נבאבן • אובֿ דא ערש יא ביט וואלט
טון מיט נטן • דא הוב זי אן מיט אים צו צורן
אובֿ צו וואוטן : 255.

אובֿ שפרך דא שוויר איך דיר איין אייד • דש
איך דיר ביט ווייל זיין צו עשן נעבן • בבא שפרך
עש איז מיר אייד • אבר דענוך טוט ווש

וואש אויך איז עבן • דא הין גינג מארנריטה דיא
שון מייט • אוב גידוכט איך וויל זעהן זי ער וויל
לעבן • איך וויל אים נאך צו מיינשטרש קומן נאך
מיין גידוכן • ער מוש אין ווילן זיגן און געשן
256. אוב און גיטרוכקן :

אוב אין גנצן טאג זי אין און געשן איש • זי מיינט
אין יא דא מיט צו דר ווערבן • אוב דא זי בון נאך
אוב וואשט געוויש • דש ער אי הונקיש וואלט
שטערבן • אירן גיטרוויאשטן קנעכט זי דא היש
• דש ער אין גיט זאלט אושן צור דערבן • זי
שפראך דו וואשט אים צו עשן טראגן • דאש
איך דיך עש הון געהיישן וואשטו אים גיט זיגן :
257.

דער קנעכט ברוכט אים צו עשן און טאגן • קיינער
זיין איש ער אים גיט גיברעכן • אוב דא ער אזו
שווער גיבאנגן זאגן • צו אים זעאברט הוב ער אן
צו שפרעכן • איך וויל איין מול זעהן וואש איך זי
מאגן • אוב איך אויש דעם צור צאוקטן טורן
עצוואש קונט היאן אודר ברעכן • ער זוכט אוב
ער עצווש קונט האבן • דא ער מיט קונט אויש
258. ברעכן אודר גראבן :

דא זאגט ער איין גרושן הויסן ערד • דא הוב

ער אינן אן צו : וּכֵן אױבֿ צו קערן • דינן ואנד ער
 איין אַלט רושטיגן שווערט • דש ורייט ער : יך
 ואשט אױבֿ : ערן : ער שפרך א: גרוש גאלי בישטו
 מיר ווערט • איך וויל מיך דער היידן בוך מיט
 דיר ווירן • ער אינט עש בידר אין איין איקן •
 אױבֿ מיט שטרא וואר ער
 עש צו דיקן : 259.

אױבֿ דא די צוואלף מונט בון ווארן אויז • די עש
 מאלריטה הט אויגן געזען • דא וואר זי איין מול אין
 אירש ואטירש הויז • דא בינגד ער זי אויף בבא
 צו ווייגן • ער שפרך הוט ערש בוך מיט גווארען
 הרויז • ווארום הושטו מיר בור גאלי • ער היש
 זיין קנעכט זי : זאטן אין ברענגן • אױבֿ אזו ווארם
 זאטן זי אין הענגן : 260.

אױבֿ דא ער אין הט געבן דר לאב • אירי צוויינגען
 אוסן דאהין גאר גשווינדן • אױבֿ אירר בוין אישן
 יך אין טורן היבאב • דש זי אין דא בידן וואלטן
 בינגן • בבא דער וואר איין און זר צאנער קנאב
 • זיין רושטיגן שווערט ווש ער באר וינדן • אױבֿ
 הוב אן מיט וריידן אונטר זי צו שמיצן

שמיצן • אונטר ווילן מיט דער שנייד אונטר
261. ווילן מיט דער שפיצן :

אין גרוש רומור וואר דא דר הובן • רש זי און
אבנדר שאונן אונ' שטישן • בבא ווש ויינטאן
וואוטן אונ' טובן • דש באוט אַלט ער בון מעבן
ווישן • דען רומור הורטן יעבי רובן • בוך אידר
בוין זיך היבאב אישן • אונ' אי זי נאַבן היבאב
טארן קומן • דא הט ער דען ערשטן דש אַבן
262. נבומן :

ער זאך די דונינגן אן אונ' אידר אַלט • אונ' שפרך
בון אויך בין איך און נבונדן • מיט דעם
שווערט ער זיך אן זי אַלט • אונ' שטאך אין
אן נאַר טיסי וואונדן • אונ' היב אין זי דש עש
נאָיך קראַלט • אונ' ביל מינר ווען אין איינר
שטונדן • ער זי זו קייבי שטוקן האַקט • אונ'
דר בוך זוך ער איין אויז מוטר נאַקט :
263.

אונ' די עלבן היידשן קאידר טעט ער אן • רש
ער זאך אז איין הייד בון רעלטן • אונ' דר בוך
נאַם ער איינס איין טולפאן • דען וויקאט ער
אום אַלט הונדרט ועלטן • בוך שטונדן דובן צוויין
שטרקר ון • די בישטן בון ריש קונץש ק

קנעלעטן • די ווארטען נען יעבי כבא ווארן
בינדן • זי וואלטן זי איין אוב איין אויף די
ווינדן :

264.

זי רוסטן היבאב אוב שרייאן הוך • איי הט איר
אין בוך גיט נבונדן • איי קואט דר בון אוב ווי
לנך בוך • הט איר אין בוך גיט אובר וואונדן •
כבא הט כון נלערנט היידישי שפרוך • אוב
שריי היבויף עש איר בון שטונדן • היבט אין בורט
אן אויף צו ציהן • איר הבן אין נבונדן ער קאן
אונז גיט אנפסליהן :

265.

אזו צוהן זי אין זי בייד אלן • אוב דא ער קאס
אובן אויף דער שווען • דא שטיש ער ווקש
רט שווערט אין איין • אוב שטיש דר גידר רען
אנדרן נצען • אוב מאכט זיך ווקש אויף זיין ביין
: אז יאנט אין דער טוייביל אויז דער הען • צום
טור היבויז ער ווקש רעבט • דער טור ווערט
בוך ביזן דער אין קעבט :

266.

יעבר ביןנד ווידר אויף צו שטין • רען ער דר
גידר הט נישטושן • היבויף צום שוואדן קאס ער
צו נן • אוב שפרך איר הבן נלינט איין באושן
• אויויא דער מורדר איר גיט צור האנדן

האבן מין • מיר האבן אין מושן אבטריבן אושן
• אל מין ניעלן הוט ער צו טוט נישאאן • אוב
הוט מיד נישטושן ראש איך הון אויף ניקרט
267. דיא נאָן :

נר אובל צור דרוש עש דען שוואדן • אבר
מארקריטה די הורט עש נערן • דער שוואדן
נבוט אויף צווייא הונדרט מאן • זי וואטן זעהן
אוב ער אין ווידר קונט ווערן • אייבר היש
דער שטרק אברייאן • ער האט איין ברודר
איין שטארקן הערן • די ווארן מיט דעס וואך
וואקש נוך איין בבא הט ביבא ביי צוואו מיין :
268.

אברייאן דעס וואר נוך בבא נך • ואר היבאן
ביננד ער צו רעבן • דא זאך ער דורט ווי אייבר
וואך • דש עש וז בבא קונט ער וואל קעבן •
דא ביננד ער אים צו רעבן נוך • ביהענדר ווען
איין ספייל בון דער זעבן • אוב מיט דער לאבן
ווש ער אויף אין שטעכן • דו בוזוויכט דו מושט
269. שטערבן ווש ער שפרעכן :

בבא דער וויך אים אויז דער לאבן • אוב ביהענדר
וואש ער זיך צו אים וועבדן • אוב שפראבן נאָיך
ווידר צו אים נבן • אוב באס זיין שווערט אין
ביידי העבדן • אוב שטאך עש דעס ס

ספערד אין זיין פאכן • דש עש ביל דר נידר
נאר ביהעבדן • אברייאן וואלט אויז דעס זאטלי
שפרינגן • דא קונט ער די בוש אויז דעס
שטערן'ן ביט ברינגן : 270.

בבא היב איס דש שווערט איס קוספא • אוב
שפילט איס ביי מיטן אין נומן • דש ער זיך אום
דרעאט אז איין טוספא • זיין לעבן דש וואר איס
שון נבומן • דר בוך הוב אן צו לאפן דער ארס
טרופפא • די אנדרן זיך ער הר בוך קומן •
ער שפרך וויל איך ביהאטן מיין לעבן • זא מוש
זיך דש מול וערשן נעלט נעבן :

אובר צווערך ועלד און ער נאר זיר • אובר די
עקר אוב אובר דען נומן • ער האט ביט זיר ווייט
צו דעס מיר • הין צו בינגר ער וואקש צו ש
שטרומן • הער בוך קאס צו רעבן יעגש נרוש
היר • דא באנדן זיא דורט דר שאנגן בר הומן
דא מערקטן זיא וואו דאש אין בבא האט
דאר שאנגן • זיין ברודר הוב אן צו ווייבן אוב
צו קאנגן : 272.

זי זומען זיך איין קאין ווייין בורט • אוב בוך צו
יאן ווארן זי זיך ביט שפארן • בבא וואר בייא
דעס מיר דא ואנד ער דורט • איין הופשי

נאכ צור צארן • ער רוסט אין צו זי קאמן אן דש
פורט • אונז אייטל היידן דא איבן ווארן • אונז אז
באד אז זי אין האטן איין גנומן • דא זאהן זי דש
גרוש היר הער קומן : 273.

מיט דער נאכ צורן זי דר צון צו האבט • דען
גען האטן זי אויף גיבן • אברייאנש ברודר
וואקש צום מיר צו ראבט • מיט אייבס גרושן גי
שריי איין הוהן • געצט דען מורדר ווידר אויף
דש זאגד • ווען דעס שווארן איז ער אבטסלאוהן
געבט איר אין ביט הרויש עש ווערט אויך גי
רויאן • דער שווארן ווערט אויך איין גאלן
בויאן : 274.

דער שיף מאן דער ווענדט דען טימן • אויף דש
לאנד וואלט ער אין ווידר ברענגן • בלא דער
באט אין גער ער זאלט עש ביט טון • ער זאלט צור
גיך צארן נוך דער לענגן • דער שיף מאן דער
עספראך בון אונט דר צון • צון דייבן וועגן זאל מאן
מיד ביט הענגן • בלא שפרך וואלט איר מיד
ביט צורן מיט געטן • זאל וויל איר מיד ווערן
געלעבש ביהוטן : 275.

די קיניף אויט בינגדן צו צורבן זיר • זיא וואלטן

אים עש יא ביט בֹּר טראַנגן • זי אָפֿן אַ אַ אַ אַ אַ
מיט איר וויר • בֹּן דעם טימון וואַלטן זי אין יא הין
וועק יאַנגן • בֹּבא דער שאַוידרט אין אין דש
מיר • אַובֿ דען אַנדערן צו טוט נישאַלנגן • ער שאַנג
אַויף זי מיט נרושן וריידן • אומדר זאַהן צו אַויף
276. דעם אַנד די היידן :

בֹּבא אַאָכט דש זיך אַ די מאַריבער • צו מול ביט
טורשטן בֹּר אים נרוון • זי שפראַכֿן צו אים
איר אידאַר הער • אַיין ווען זאָט איר אַויך אַויג
שפורן • אַובֿ זאַנט אַובֿ וואוּ הין איז אַויבער בי
נער • זאַ וואַן מיר אַויך נערן דאַר בֹּרן • בֹּבא
ורנֿט זי בֹּן וואַכן זי וואַרן • אַובֿ שפּדך זי זאָטן
277. וואַקש דאַר בֹּארן :

ווי באַלד זי דש שייף אַום קירטן בֹּן • אַובֿ די היידן
אַין נאַר זיר בוך שרייאַן • אַבר זי קירטן זיך
בישט דראַן אַובֿ וואַלטן עש ביט טון • עש האַאָף
זי ביט אַ איר נרוש דרייאַן • אַובֿ דאַ זי בֹּן זאַהן
דש זי וואַרן נֿגֿן נֿ בֹּארן דר בֹּן • מיט נרושן
שאַנדן מושטן זי ווידר הייס רייאַן • אַובֿ זאַנטן
דעם שוואַרצן ווי אין יעבי אין די באַב נֿבּוואַן היטן
• עש וואַר אַייד דעם שוואַרצן אַובֿ ליב מרנֿריטה •
278.
בֹּן אַושן מיר בֹּבא בֹּארן אַענבֿי מיין • אַובֿ נֿר אַיין

אין וערן ווען איין לאנגן • אונז וויל אויך זינגן ווי
 עש די וויל • מיט דער איבן דרוזייאנה וואר
 נאנגן • דא בלא ווש הין וועק נאנה אין נרושר
 איין • אונז מיינט נרושר דאנק צו אבסענגן •
 דא בון וואושט בימץ ווען די אין הטן וועלן טון
 ועלן • אונזן אונז איין טייל בון זייני ניעלן :
 279

דען זעלבן מורגן דא מאן זיך זיצט צום טיש •
 דא ווש בלא נוך ביט אויף נישטאנדן • דרוזיינה
 די איש איין היש • דש אונזן ווש זי אבדן • זי
 שפרך ער איז לעכט ביט וריש • זי זען איר ער
 ווער ביט צור הבדן • איר וואטר שפרך איך וויל
 דיר זאגן • איך האלט ער איז אויז נירטן
 יאגן : 280

אונז נאנגן הין דער זעלבין טגן • דש בלא נוך זולט
 עשן קומן • נר זער עש דרוזייאנה אין אירם
 הערצן לאנגן • אים הויז נאנגן זי אום ברומן • זיא
 ורונט אידרומן מיט נרושר קאנגן • אונז זי נישט
 הטן ור בומן • איר קייבר וואושט נישט דר בון
 צו זאגן • זי קונט קום ווארטן ביי עז בינגד צו
 טגן : 281

דא נאנגן זי צור אירן וואטר שטין • אונז שפראך
 זיבר וואטר העלסט מיר דיכטן • מיט בלא קאנגן

עש ביט גלייך צו גין • איך וארבעט מן האב אין גין
טון ריכטן • דארום איבר ואטר שווינט גיט מין •
איר זואט עש ביט אזו גנן בור ביכטן • אין ישריי
זואט איר אושן טון מיט טרוויטן • אוב אין אויט
אירגן גינעהן היטן : 282.

דער קובין שפראך איך בורכט מיך ואשט • מין
האב אים אירגן זיין לעבן גיבון • איך וויל ביט
האבן בוך רו בוך ראשט • איך וויל ווישן וואו ער
אשט גין קוון • אין מיינס הערצן איז עש מיר
אין אשט • מיך רויט דען דען אזו ורוון •
דרום איבי טוכטר רו הושט מין דר אבן • גן אוש
טון אין ישרייא ווי רו עש ווישט הבן :
283.

דרוויאנה די גיבן גאר ווקש אוב דרוט • אוב
יש טון אין גי שרייא גאר עבן • ווער אימין דער
העט דראן בוך שואר בוך רוט • דש בבא ווער
קוון אום זיין לעבן • אוב איז גאך דש ער זיין
גינען ור רוט • גא זול עש אים זיין ור געבן •
אוב דער קובין זול אים איבין הארן • אוב זול אים
דר צו געבן טויגט גילרן : 284.

דש ישריי יש זי טון אין מול אנדר עכט • אויך
דען סאזן אוב אין אן גאשן • בון הט אנליין
2 :

אין און יעדוואן קבעלט • דער וואר דש געשריט
אויף זאשן • ער גידוכט דש געלט ווערט מיר נ
דעלט • דש דוונט וויל איך גיט בור זאשן • איך
וויל נן דרוזיאנה אל דינן זאנן • טויגט נארן דיא
285. זיין גיט אויז צו שאאן :

ווקש אונף ער אין דיש קובינש הוב • אוב צו
דרוזיאנה קאס ער ננאבן • אוב זאנט איר צון
דער אונף ביי אן די גיו • ווי זי עש מיט בכא
האטן אן ננאבן • אוב ווי עש אלז האט גיטון
אונן דער גרוב • אוב נאב איר איין גיטל אין און
• רארויף ווארן אל די געשריבן • די די בור
286. רעטריי מיט אונן הטן געטריבן :

אז באאר אז דרוזיאנה דש דר הורט • דא אונף
זי צו אירס באטר דעס ווערדן • אוב טעט אז
לידר דר צו גיהורט • זי ביל בור אים בידר אויף
דיא ערדן • דער קובינ זי ווידר אויף אנפורט •
אוב שפרך ווש זול זיין די דוויגן גבערדן • דא
הוב זי אים אן צו זמן ננן דש וועגן • אוב נאב אים
דען גיטל ער זולט אין לעגן :
287.

דעס קובינ וואש עש צון הערצן ליד • אוב שוואור
טוייער ער וואלט זי ועגן • אוב ווקש ער צ

אן זייני ריקן זייט • רש זי אלי גאשן זאטן וואו בי
שטען • אוב זאטן אן זיין וואו דרויף בדייט • צו
זאבן אונזין זייט אן זיין געלן • אוב אונזין זאט
מן אנו ווארס זיד טיילן • אוב די אנדרן אן העבן
288. אן העבן זיין :

אזו ויבן זי זי גלייך אז איין האר • איר קיינר
קובט זיך דר צון בור שטען • זי בורטן זי היבוט
בור רש טור • אוב היבן זי אן אויף זייט אירן
קען • אונזין שפרך עז איז ורייך וואר • די
זאטן שפרך ווארט זעטן וען • עז ווערט בוור
איין דיבן זא קיין געשוכן • עש קואט צום
289. היבטרשטן אן די זוכן :

עש האוף אין ביט אן זיין גבעט • דער ור רעטר
דער מושט שטערבן • דער קובין באס אן זיין ג
רעט • זיין קנעכט איש ער עש ערבן • דר בוך
דרוזיאנה ביט אנדרש ווען וויבן טעט • אוב צו
צורן איין יאמר איין הערבן • זי שיקט אוסט אויז
אוב זי קובט דר וארן • אוב איס אס לעבן ווער
עצוש ווידר בארן :
290.

קיין רעכט ווארהייט קובט זי ווערן גוואר • וויא
עש איס דוך ווער דר גאבן • איין טייל זאנטן ווי
ער בי ווער קוון דאר • איין טייל זאנטן ער לען

צַבֵּאָבֶן • אין טייל זאָגן ער ווער נישט אַרבעטן
אומש נָר • דער שוואַרץ היט אין לעבנשט ציהאָבֶן
• אַז דאָ הין וואָרן צאָבֶן איטליכִי טאַגן • דאָ הוב
291. איר באַטר אַן צו איר צו זאָגן :

ליבי טוֹכֶטֶר ווש ווילשטו היבן אַן • ווילשטו בון דיין
טָגֶר זיבן • איך זאָגֶר בוך בַּבֵּא קרעט כּוּמֶר
קיין האָן • אויף אין דאַרשטו דיך ניט עסיבן •
דרום וויל איך דיר נעבן איין אַבֶּרן מאַן • קיין
וואַרט נאָשטו דר ווידר ציבן • אַז איך וויש קיין
דער דיר איז אַז עבן • אַז אַקאַברון דען וויל איך
292. דיר נעבן :

דרווייאַנה הוב אַן צו ווייבן באַר • אַז דר בוך
הוב זי אַן צו אים צו ייעהן • אויב איך וואַרעט איר
האַט לידר וואַר • בַּבֵּא דען ווער איך כּוּמֶר מיין
נעבן • אַבֶּר איך ביט אויך איר נאָשט וואַרטן איין
יאַר • ווער וויש וואַש דאָ מוֹכֶט נישטען • אַז
קומט ער די ווייל ניט אין סאַבֶּרן • אַז ניס איך
293. אַקאַברון אַז מער אַז איין אַבֶּרן :

דרום ליבֶר באַטר כּוּן הוהר אַרט • וויל איך
אים די אי אַיבֶּר נאָבֶן • אַז וויל איך דש ער
מיט דער הוֹכֶצִיט וואַרט • אַז איין נָבֶן יאַר
נאָ זיאַ זיין אויף נישטען • אַז שיקט דער קוביץ

בוך מקברון צארט • דא ער קאם דא זיצט ער
אין אובן • אוב שפרך דו הושט אנן אום דרוזינה
ניוארבן • איך וויל דיר זי געבן זיא איז דיר אן
294. געשטורבן :

אבר אובר אין יאר זושט ערשט הוכציט טון •
מיט ליב אוב מיט וריידן מושן מיר עש געבן •
בון מוכט איר וואל מערקן וויא מקאברון בון שטון
• דרוזיאה די מושט אים די האנט געבן • ער
הוב זי אן צו האלן אוב צו קושן בון • דש עש
גלייך אן איר וואש קעבן • אין דוכט ער נאם בי
קיין ביסרן געמאק אין • אבר דרוזינה דער
295. געבן עש אין גלייך אז :אך ווילן :

מקאברון דער לעבט דש גען יאר אים זוי • אבר
דרוזיאה זאך מן וויגצין אכען • אוב דא דש יאר
בון גען וואר אזוי • זא וואלט ער זיין הוכציטמאלען
• ער צארט דרוזיאה האיים אין זיין הויז • אוב
איש הושט צו ביריטן מיט אן זאכען • אוב גאר ויל
לויט ווארן מיט אים היים קומן • גר וויט וואר
296. בון דער הוכציט בור בומן :

בון וואש בכא גיבארן מיט דער נאכ גר וויט •
אובטר וויילן מיט ווינד אוב מיט רעמן • אוב מיט
גרזער פארטובה אוב בזר צייט • אין גאנגען

מונט אויף דעם מיר גילעןן • אונז קאמן דש זיא
זאהן בון ווייט • איין שובי שטט שטונד אין אן
קין • בון וערן זאהן זי די שובן טורן • בבא דער
היש זיך גר ווקש דאר בורן : 297.

זי הובן ווקש אן צו בארן דאר • אונז קיין רודרן
טעטן זי נישט שפארן • זי קאמן דורט דא איין
זישר וואר • דער וישט מיט זייגס נאך • אזו באר
אז בבא זיין וואורד ניוואר • דא רופט ער אים צו
אונז ער קאס צו וארן • בבא היש זיך אין זיין
שיסן אושן • די מיט דער נאכ היש ער בארן
אירי שטרושן : 298.

בבא שפרך צום וישר בון זיך מיר אן • וועש איז
די שטט די דא אינט בון וערן • דער וישר שפרך
איך אויך וואן זיין קאן • דאש זיא איז איינש
קושט איבן הערן • מקאברון איז געהישן דער אירן
מן • זיין הוכצייט זון איצונד ווערן • אין דער
שטאט בורט מאן איין קושט איך לעבן • קובין
אראיביו הוט אים זיין טוכטר
געבן : 299.

דרוויינה היישט די זעלבין יונק ורויא צארט • מן
זאנט אירן גלייבן וואר ביא גיבורן • אונז בבא דעס

גטולן דעןן בון הוהר ארט • דעם זעלבן הט זי
 איר אי גישווארן • איין נאכץ יאר הוט זיא
 אויף אין ניווארט • אבר ער איז נבליבן בור אורן
 • אוב די וויל ער איר יא ביט הוט קונן ווערן
 • זא ביאט זיא מקאברון אבר נאר און
 300. נערן :

ברא דער וואר אין זיינס הערצן ברא • דא ער די
 ריד הט בור בואן • ער נדוכט קיינש זימן
 איז ביט דא • צו ברוכים היושבים וויל איד
 נאיד קואן • ווי ווערט מקאברון אבר איינש אז
 בא • וויא וויל איד אין האכן אורן אוב ברוואן
 • אוב מיין ליבי דרוזיאנה וויל איד איר איד דר
 נעבן • ווקש היש ער זיך דען וישר אויף דש
 אבד זעבן : 301.

דער וישר בורט אין אויף איין סאן • אן איינס
 אורט דא די אויט אזוי שטיין • דא דאנקט
 ברא דעם וישר שון • דער וישר ווש זיך נאך
 אים בייך • ער העט נערן ניהט איין ספעביל
 צו און • אבר ברא דער הט קיין זיין אייך •
 נאך דער שטט הוב ער אן צו שטרואן • דא
 בינגט אים איין וועאר דער קאס בון רואן :
 302.
 ער קאס אין אנטנאן אויף דער באן • מיט זיינס
 : 7

בעטל זויגן הער צורוישן • ער הט ביל זעק אוב
 קרביר אן • די ווארן גלייך בון אים פוישן •
 בבא שפרך איר ערבר האן • מיר וועגן מיט
 אנגדר טוישן • אויער צורישבן מאנטל ווערט
 מיר גלייך עבן • מיין נטן רוק וויל איך אויך דרום
 געבן :

303.

דער וועלך שפרך דש טו איך ביט • קיין נטן
 רוק וויל איך ביט טראגן • ווען איך קובט מיר
 נישט דר בעטלן דא מיט • אידראן וואור מיד
 בון אים יאגן • אבר ווען איך אלו אום די אמוזן
 ביט • דער קאן מיר זי ביט צור זאגן • איך ווייש
 ביט ווי אים בבא דען מאנטל אויף דעקט • דא
 זאך ער ווי אים איין שווערט הר צור ריקט :

304.

ער זאך דש שווערט איין וויבליך באז • דא קענט
 ער עז אן דער שיידן • דש פומעלה דש שווערט
 וואר דש • דש אים הט געבן דרוזייאבה די שון
 מיידן • דא מערקט ער דש דער דער בעטל
 ווש • דער אימש הט געבן אויף דער היידן •
 ער שפרך בון וואכן איז עש דיר קומן • דו ור
 רעטרש דיב דו הושט מירש געבן :

305.

איינשטו איך וויש ניט דש דו זיך דורט • אויף
דער היידן זכשט שאַפֿן • דא זושטו זיידן דען
ביטרן מורט • אן ריין לעבן וויל איך זיך שטרופֿן •
דער בעטאר קונט אים ענטוורן קיין ווארט • ווקש
נאָב ער אים ווידר זיין וואַפֿן • בַּבֵּא שפּרך דו
זושט דיר ניט נידעקן • דש איך דיר דש אוברין
נרעט וויל שעקן :

306.

זן מיר בורט אן ווקש אוב נרינגן • אודר איך שאַפֿן
זיך נידר צו דער ערדן • וואו זושטו זיין נטון
זיין נאָרן רינגן • אוב ווש טעשטו מיט איינס
פֿעֶרדן • דער בעטאר שפּרך איך וויל אויך אן
דינגן • ביקעגן איר דעגן ורום אוב ווערדן • דש
פֿעֶרד איך מיט שפּיל ור טופּילט • דש זינגרן
נב איך איינס דער מיר איין ניה קופּילט :

307.

עא זיבר הער ור נעבט מיר עש בון • זיין טן זון
עש מיר ניט זיין נישעהן • בֵּון קיינס שפּיל קוושט
ביקש נטש בֵּון • הט איר דש בי הורן יעהן •
בַּבֵּא דער שפּרך הורן זון הורן זון • איך וויל דיר
עש ווער איך ניט אובר זעהן • אוב ווקש האב ער
אויף אין צו שאַפֿן • אוב אויף דעם ועלד ווש ער
אין אום זיאַן :

ז :

דער בעטאר הוב אן איין גרוש געשרייא . אוב איין
 גרוש מורטאך קערן . עא טויט מיך ביט דורך
 דען אבובי . איר גיבעדיך אידאר הערן .
 איך וויל אויך לערנן צווייא אראייא . דש איר דר
 בון רייך מויכט ווערן . בבא שפרך הון איך דיר
 ביט געבן אן גיבן . זא וויל איך דירש בישרן
 געשטו מיר איין אויף :

309.

דער בעטאר זיימט ויך ביט לאנק . אוב צווייא
 וועטליך הט ער העגן בעבן . אין דעם איין דא
 וואר דער שאון טרבק . דא ער אים הט בון צו
 טרינקן געבן . אוב אין דעם אנדרן דא וואר
 איין אנדרר שוואנק . דער קאס בבא אויך גאר
 עבן . עש וואר איין סואכר ווען זיך איינר מיט
 גאלבט . אונטר זיין אויך ער גיבן ור ואלבט :

310.

אונטר דעם סנים ווארד ער גרון אוב געל . אוב
 דא אים זיא דער בעטאר דר רייכט . דא וואר
 בבא דרויף גר העל . ער וואלט געהן דש ער
 אין ביט אייכט . ער שאירט זיין העבד אוב סנים
 אוב קעל . אזו באר דר בון ער גיבן ור באייכט
 . ער הט איין סנים דש דער בעטאר זיין אלכט
 . דר בוך לערנט ער אין וויא מן זי מעכט :

311.

דר בוך נאם ער אים זיין ברייטן הוט • מיט ויל
 באיין בארם אווהער שטעקן • דר בוך נאם ער
 אים זיין אנטיל דער וור ביט נוט • ער הט לעכט
 טויזנט וועקן • אוב איין פוטר בושטר דען אן אן
 דען האזא טוט • אוב אין די הבט זיין וועלר
 שטעקן • אוב אובן דרוין קנוסעט ער איין וטשוון
 • אוב ינך דריין א: איין שסנייוון :

312.

דעם בעטאר נאב ער זיין נטן רוק • ויל שטרייך
 הט ער דרום איין ינוון • דר בוך אין ער אויבר
 שטיין אוב אויבר שטוק • ביש ער אין די שטט
 עאש קוון • דא הורט ער אויטן מענכי נוק •
 אוב בור וריידן וואר די נבן שטט ברוון • דא יך
 ער טבנן דא יך ער שפרינגן • דו הורט ער
 פסוייען דא הורט ער ינגן :

313.

אויף דעם פאזן קאם ער אויף איין אורט • דא
 יך ער איין נרוש ניסוביל • ער וואנר זיבן נר ויל
 בורנר דורט • דיא שפילטן מיט אבנדר שוך צוביל
 • ער שפריך הורט מיר צו איין ווארט • איך קום
 דא הער בון בבא • איך ביט אויך איך בין איין
 ארמר וועלר • דורך בבאש זיל נעבט מיר איין
 הער : זי שפראכן

זי שפראכֶן צו אים וואש זאנשטו דא • זאקאברון
 דער ווערט דירש ביט שטעקן • ווען ער הוט אושן
 טון איין נישרייא אזו • ווער בבֵּא בענט דען זון
 זין דר טרעקן • ווען די קובינן ווערט דען זעלבין
 טֶנְכִיט ורא • ווען זי בבֵּא בורט הורט נידעקן •
 בבֵּא שפרך וועלט איר איר נישט נעבן • זא ווישט
 זיך אין פאליש דש איר אושט לעבן :

315.
 ער קס אויף דען פאליש אוֹבֵ שרייא נר אויט •
 נעבט איר צו עשן זעט אירש ביט טוייער • נעבט
 איר איין זוסן בֶּון דער ברויט • הט איר קיין
 זובעשטר ביי דעם בֶּוייער • נעבט אירש דורך
 דעש אידן בבֵּאש הויט • דש עש זינר זין אוש
 קוזן צו שטוייער • אין די קויך קאס ער אזו
 צו שרייאן • דער קוך שפרך איך וויל דיר דיין
 זוטער נישבייאן :

316.
 דו בזוויילט ניא ווקש ווידר היבאב • ווילשטו
 אנדרש בישטין מיט אירן • מיט אינס בראנט
 ער אים אויף זיין קופֶן נאב • בבֵּא וואלט זיך נישט
 דראן קערן • אוֹבֵ הוב ווקש אויף זיין ווער שטאב
 • אוֹבֵ נַנֶן דען קוך ווש ער זיך ווערן • זי שאונן זיך
 מיט אנבדר איך וויל אויבֶש קוירבן • בבֵּא זעט
 דען קוך אין דש בֶּוייער שטוירבן :

דער אונטער קיך שפרך ווש איז דר מער • אוב
 ווש זול זיין דש דויך ווען • הוט זיך דער
 טוייביל נברוכט דא הער • קאלן ניאן בור דיר
 נבען • עש זול דיר ווערליך ביט אויז זין אער
 • איין שטערן צוקט ער אויז דעם בען •
 ער וואלט אין זין וועק טרייבן מיט דעם שטערן •
 בכא שאן אין צו טוט אויז דעם וועקן :

דא קאם איין שקאלק דא הער צו זין • דיא דא
 טראגן אין דער הנט דיא שטעבן • בכא זינט
 אים ווש זי אים האטן זיטן • אוב ווי זיא אים ביט
 צו עשן הטן וואן זעבן • ער שפרך דו הושט אין
 זעבן דען רעכטן זון • ווען ער וארכטט זיך אויך
 זיין לעבן • ער שפרך איך וויל דיר זעבן איין זוסא
 איין שומבי • איך זיך וואל דו בישט איין ווילדר
 : דומבי

בכא שפרך בון הור מיר צו איין ווארט • דש וויל
 איך אום זיך ור דינן • זי שאעפא די טוטן אויף
 איין אורט • אוב אכט דש זין עש ביט ווערט
 איבן • זא וויל איך זין צו דעם טבן דורט • אוב
 איך איין סעעביבן קונט זיויבן • דער שקאלק
 שפרך דו דרעשט ביט זורן • די זאך זול וואל
 : באייבן ור בורן :

320.

בבא נַכְנַךְ הַיּוֹבֵשׁ אֵין זֵאל • אֹב זַאךְ אַן קֵנְטִי ווִיל
 צו טַכְנֵן • בּוֹךְ דְרוֹזֵיאָבֵה זַךְ עַר זַךְ אֹם אֹבֵר
 אַן • דֵא זַאךְ עַר זַיא אֵיין הַעַר שׁוואַכְנֵן • זַיא
 הַט אַן קֵנַךְ אֹב סַעַרְלִיךְ אֹן צֵאל • אֹב אֵיין קֵנַךְ
 רוֹךְ אֵיין קֵנַכְנֵן • בַּבֵא שַפֵרְךְ צו אֵיר קֵעֵבֵט מֵיר
 אֵיין אַלמוֹזֵן • דוֹרְךְ בַּבֵאשׁ זַיל דֵא אֵיר מֵיט הַאֵט
 קֵלַעֵרֵבֵט שַלמוֹזֵן :

321.

דְרוֹזֵיאָבֵה דֵר שַרְאָךְ אֹב זַאךְ אֵין זַיר אַן • אֹב
 אֹבֵטֵר אֵירן אֹיַן הֹב זַי אַן צו דֵר בַּאֵיִכֵן • אֹב
 וּלְקֵשׁ קֵנַךְ זַי בֵּוֹם טַכֵן הֵין דֵאן • אֹב קֵנַךְ אֵין אֵיין
 קֵאמֵר אַז וואַלט זַי זַיִכֵן • אֹב שַפֵרְךְ רוֹסֵט מֵיר
 דֵרֵיין יַעַן אַרמוֹן מֵן • אַלמוֹזֵן ווִיל אֵיךְ אֵים רֵיִכֵן
 • אַז רוֹסֵט מֵן אֵין עַר קֵאֵם צו אֵיר קֵנַכְנֵן •
 דְרוֹזֵיאָבֵה דֵי וואַר אֵין קֵנַךְ אֵיסֵלִיךְ אַנְסֵכְנֵאן :

322.

אֹב שַפֵרְךְ אֵיר בֵידֵר מֵאָן זַאקֵט מֵיר דֵא הַעַר •
 ווִשׁ וואַשֵט אֵיר בֵוֹן בַּבֵא צו זַאקֵן • בַּבֵא שַפֵרְךְ
 אֵיךְ ווִישׁ דֵשׁ אֵיךְ אֹב עַר • אֵין דֵישׁ שׁוואַכֵשׁ
 הַבֵט קֵנַכְנֵן לֵאָן • דֵי זַעֲבֵיךְ קֵעֵבֵקֵישׁ וואַר
 אֵים צו שׁוועַר • זַיין אֵידֵלֵךְ אֵיִב קֹבֵט עֵשׁ בֵיט
 דֵר טֵראַקֵן • אַז וואַר עַר אַז קֵרֵאָכְךְ דֵשׁ קֵנְט
 דֵר בַּאֵרֵם • זַיין זַיל דֵי קֵנַךְ אֵים אֵוִיז אַן מֵיִבֵם
 אַרֵם :

323.

דר בוך נאב מיר גַנט דש נאויק . דש איך אויש
בראך אויז הערטן שטייבן . דרוזיאנה די קירט
זיך צו רוק . אוב נַנן אן איין ועבשטר ווייבן .
בבא שסרך נַעבט מיר רוק איין שטוק . בון
דען בֹור ווארסני בייבן . דרוזיאנה די וואושט
איר אויג . אוב היש דעס בעטאר עשן דאר
טראג :

324.

דא ברוכט מן אים איין טעאר מיט ויש . אייטן
שטוקר בון דער וואמן . דרוזיאנה דיא זינט זיך
נאנן בעבן אין אן דען טיש . אוב זאך אים צו
דריין שראמן . דא איש זי מעבכן נרושן היש
דש זי עש הורטן אלי זאמן . אוב אומדר הוב
זי אן בון בבא צו רידן . מקאברון קאס אין דיא
קאמר צו אין בידן :

325.

אוב שסרך צו דרוזיאנה ווש טושטו דא . וואש
הושטו צו שיקן מיט דעס וועאר . דרוזיאנה די
עבטוורת אים אוב שסרך אנו . דורך גַנטש ווילן
הון איך אים מאכֶן נַעבן איין טעאר . אבר ער
הוט מיר נַיאנט דש איך ניט בין ורא . איך וועלט
דר בֹור נַעבן דריי העאר . ער שפריכט ער זייא
בווייך ביי מיינס ואתיר נַוועגן . דער זייא זער
קראנק אוב זייא בוך ניט נַעגען :

326.

מקאברון שסרך אוש דיין אובמוט בון • אל רינג
 זושטו ביט אידראן נאבן • אן העט מיר יא
 עזווש נשריבן דר בון • קום אוש דען וועלר איין
 עט יאר האבן • אין דעם דש ער ביי איר דא
 שטון • דא קאמן צו אפן דריי ויר קנאבן •
 אוב זאנטן נבעדיץ ורויא איר זולט ווישן • ווי זיך
 רובדעלה הוט אב נרישן :

327.

אוב לאסט אידין אום אים שטאל • דש קובן מיר
 בור אין ווארהייט זאגן • די צו אים נין די דר
 שלאנט עש אל • אידראן הוט עש הין וועק טון
 זאגן • מקאברון אין הינאב ריש אוב באל • אוב
 וואלט זעהן ווען עש היט דר שלאגן • בבא שסרך
 נוש איז דש ווען • דא קיין מעגש אזו קאן בור
 נבען :

328.

דרוזיאנה שסרך עש איז איין ספערד • דש הט
 איך דעם זעליגן בבא נעבן • אוב זינט הין וועק
 נוך דער דעגן ווערד • דא הוט אים ביאן טורן
 קומן נעבן • איך ווארט אים אזוי אוב טו נוש
 עש בינערט • אוב בון מיר הוט עש זיין לעבן •
 אוב ווען עש הורט גורט בבא נעבאן • א זיין
 ביט זיכר אל דיא ביא אים שטעבן :

329.

בבא טסרד עש אוש זיין נר ווילד . דש איך עש
 גיט ניציים וויל וימן . דרום בֶּזֶרַט ויך היבאב איר
 שונש בילד . עש ווערט איר אים שוואלן ניבאלן
 . דרווייאנה טסרד גיט זייט זא ווילד . עש ווערט
 אויך וימן ור נן דש אלסן . עש שוויצט אויך אן
 טעריל מיט זיין איינן . קוואט דעבוכ מיט איר
 איך וויל אויכש וויינן :

330.

זי נינגן מיט אים ביי בֶּזֶר דען שטאל . נר זיל אויט
 זי דא שטין בֶּזֶרדן . דען הט עש ניטרעטן דאש
 אים אויז נינגן די נאל . דען הט עש ניטאלן טיפֿי
 וואובדן . מקאברון שטובד דא מיט זיין קנעכטן
 אל . זי היטן עש נערן ווידר אן ניבובדן . איר קיינר
 טורשט אין שטל בֶּזֶן אל זיין קנעכטן . די טויר
 היטן זי צו מיט נרושן מעכטן :

331.

בבא נינגן ביש צו דער טויר היבאלן . אובֿ שטיש
 זי אויף נאר נרינגן . א: בילד א: רובדעלה זאך דין
 אירל זאלן . דא קאס עש הרויש צו שפרינגן .
 דא הוב זיך איין נרוש נישטובד אן . די שטיין
 היבויף ווארן זי אל דרינגן . וואל דעס דער אס
 ערשטן קובט אנטרינגן . מקאברון און אין איין
 קאמר אובֿ ור שפערט זיך דינגן :

332.

אידראן עש אויז דעס הוֹבֵ טרייב • זי וואהן דא
הין אז היטן זי וואַנל • דרוזיאנה אײן ראַ ביי בֵבֵא
באײב • אין איר הגט הט זי אײן ברוַנל • רונדעלה
אײן זױ בֵבֵא אױב זיך אן אין רייב • בֵבֵא דער
נאם עש ביי דעס זױנל • אױב בֵוֹרט עש אין
שטל דען עש הט ביזונדר • דש זאך דרוזיאנה
אױב נאם זי נרוש וואונדר :

333.

רונדעלה נײַן אונדר אן אים נײַוא • אױף בֵבֵאש
קוספֿא טעט עש זײן ראַכֵן • בֵבֵא שפרך בון
שוײא בון שױא • ווי קבשטו דײך אזו וואל זױ מאַכֵן
• דש דו אײך באש קענשט ווען דײן ורויא • דש
מוש אײך שון זעלבשט אַכֵן • בֵבֵא און נֵבֵערד
זײן מאַבטיל אױף דעקט • דא זאך זי דש אים אײן
שווערט הר בֵוֹר ריקט :

334.

דא אײף זי נאַר וואַקש זױ אים הין זױ • זי קענט עש
דש עש וואר פומעלה • זי שפרך דש אײז נױוען
בֵבֵאש זאַן מיר וואו • הושטוש נײַוון זאַן מיר
שנעלה • אײך הון אױך וואל נײַהרט ווש זאַנשטו •
ווי דײך אזו וואל קענט רונדעלה • אײך האַלט דו
מײַנשט מיר זױ ור שטין זױ נעבן • ווי דו זײשט
בֵבֵא עש מױכֵט דײך וואל קושטן דײן אַבן :

335.

דש בוז נַשטאַלט נאָיבן זול • דעס אידן הערן
דעס וויבן • אייא וואל המבדיל בין קדש לחול •
צווישן זיינס איבן סנים אוב דעסדייבן • בון
שטובד איין שף מיט וושר ואל • דא שטיש ער
איין די העבר די זייבן • אוב וועשט זיך דא מיט
אונטר זייבן אויבן • דא הט ער איין נַשטאַלט
א: בֹּר ויל טן :

336.

א: באר א: דרוזיאנה דש נַזעהן העט • דא הוב
זי אין אן צו האזן אוב צו קושן • זי היבן דא אן
איש א: איין קלעט • דש ער איר וור וויל קום איש
זי אין ווישן • זי שפרך דו ליבר ורויבט דו ליבר
עט • זולט איך מיין אושט מיט דיר דא בוישן •
אזוויא ווי זול איך מיך בֹּר מקאברון נַרין • היינט
ווערט מן מיך אוב אין צו אנגדר איין :

337.

בבא שפרך ואלן זיינס רוט • זא דרֶשטו דיק
ביט ביזורן • אוב קום היינט הראב צו מיר שפוט
• אוב זיך דש עש באיבט בֹּר בורן • אויף
רונדעלה וואן מיר הין רייטן דרוט • מענכי מיין
אי עש איז מורן • זי שפרך ווי זול איך אויז דער
קאמר אנטריבן • דאש עש מקאברון ביט ווערט
איבן :

בבא שפרך איך וויל דיר זאגן איין שוואנק • אוב
 דור מיר צו נאר עבן • דא וויל איך דיר נעבן איין
 ולעשן מיט טראנק • דא זואשטו אים אויז צו
 טרינקן נעבן • דא ווערט ער נידר באן אויף איין
 באנק אורר אז באר אירגן דר נעבן • אוב אז איין
 זויא ווערט ער דא שאפען • זא קוס הראב אוב
 ברענג מיר מיין וואסן :

339.

דרווייאנה שפרך דש זיין נטי מער • ער ווערט
 עש ניט דורען פייכטן קיינס ספאסן • איך וויל
 אין וואסן טרינקן בוך אל מיין בינער • אל דיבן
 וויל איך אין אויף קלאסן • נב מיר בורט דש ולעשן
 הער • אוב אונש מיד דר בוך מיט שאפען • אוב
 דיין הארניש וויל איך דיר וואל אכטן •
 אל דיבן וויל איך אויף דש בישט אויז
 טראכטן :

340.

זי נאס דש ולעשן אוב נענג דא היין • אבר ייא
 קושטן יך ואר איין וויילן • בון מוכט מיר מערקן
 ווי שטונד מיר יין • צו מקאברון ווש זי יך איילן •
 זי שפרך זול איך אויך ניט זאגן צון דעם פילינרין
 • זיין נלייכן איז ניט אין ויל וויילן • ער שפריכט
 ער וויל וואסן אין דריי טאגן • דש רונדעלע זול
 ביט מין ביישן בוך שאגן :

341.

אקאברון שסרך דש איז נאר נט • הייש איס עשן
 נעבן אוב הייש עש טרענקן • אוב איז זאך דש
 ער דש דווינטוט • זא וויל איך איס נערן עכווש
 שענקן • דרווייאנה שסרך ער נישט בינערט בוך
 אוט • ווען דש זין איט עשן אן איס זול נידענקן
 • אוב דר צו ביי באכט וויל ער דא בידן און •
 איין ביטאן וויל איך איס אושן אילכן אונטר דער
 שטיין :

342.

בון טראכטט דרווייאנה איין אויף זאן • אוב איין
 איר קאמר נעבן זי נישווינדן • אוב דא גס זי איין
 נרושן מאטראן • אוב בכאש הרניש ווש זי דריין
 בינדן • אוב שסרך אזו צו איינס רינאן • דא
 בידן איס שטן ווערשטן איין בעטאר זינדן • דעס
 זולשטו דען דווייגן מאטראן נעבן • אוב הייש זיך
 דרויף און וואו איס איז עבן :

343.

דער רנאן טעט אז זי הט נריט • אוב טרונן איס
 עש היגאב אין שטאן • אוב שסרך דרווייאנה
 שיקט אויך דש ביט • איר זולט אויך און וואו
 עש אויך טוט ניבאן • דא איזש דער רנאן
 בון נעבן היט • דא באנד ער אויף דען באן •
 אוב וואלט זיך איין וויל דרויף און שולסן • דא
 נאכד ער דיבן זיין נעטן וואוסן :

344.

בון וואר דרוזיאנה נגן צום טגן • אז העט זי
 אז דינג בור געשן • אוב דא עש בון וואר בלט
 נגן • מן רוסט אידראן צו דעס עשן • אוב דא
 זי בון הטן געשן בול אירי סאגן • אוב ווארן אין
 ווייל דא גיגעשן • אוב הטן חתן אוב כלה וואל
 ביזונג • דא אסקן זי מיט אין אין קאמר
 גדרונגן :

345.

מקברון דער טראייב אידראן היבוש • אוב מיט
 דעס רין שפערט ער צו דינגן • אוב הוב זיך
 אן וואקש צו ציהן אויש • ער וארלט די צייט
 וואר אים צו דינגן • דרוזיאנה צוך הר בור
 איר קרויז • דא וור דער שאונן טרבק אינגן •
 אוב צו מקברון הוב זיא אן צו שפרעכען • אושט
 אונז בור אין וויילן זעכען :

346.

טויט ואר אין טרובק דעש געטן אלבזיר • דער
 ווערט אויך נגן ורישגען • אוב ווען איר הט
 גטרובקן זא געבט דען מיר • זא וויל איך זי
 בלאט אויש לערן • מקברון דער טרבק זי אויז
 גר שיר • דא בינגד אים וואונדראך צו ווערן
 דען טרבק דען בינגד ער אים קאסן צו בואן •
 אוב אן דעס הערצן ווש ער אים וואלן :

347.

ער זאבן דר בידר אויף איין קישט • זיין אויגן
 אים קוסף אום לאוסן • ער הורט בוך זאך בוך
 רידט בישט • מיט דעם שאוף טרנק הט ער זיך
 אן ציגלען • דרוזיאנה די זעלט ביט ויל מישט •
 דא זי דזעט דאש ער ווער וואל אנטשאוסן • דא
 קאס זי אויז דער קאמר צו שאייכן • אוב שפערט
 זי צו זויבראייכן :

348.

זי גאס דען שאושיל אוב זוימט זיך ביט זיין •
 אוב אויף הין אב די שטינגן שבעלה • אוב בייז אין
 דעם שטאל קאס זי צו זען • דא שטונד בעא אוב
 זאטילט רונדעלה • אוב וואר ציהרבישט בייז אין
 די צין • אוב אן זייכר זייטן הט ער סומעלה •
 אוב אזי באר אזי זי אין שטל וואש קומן • שפרנגן
 ער אין זאטיל אוב זי הינטר זיך ציבונן :

349.

אוב רענט דא הין אזי איין סעיל • די זגן בעט
 און אונטר אושן • אוב ביש אויף דען טנג איין
 ציטי וויל • דא קומן זי אין איין וואלר איין צרושן
 • דא ווארן זי צריטן זיבנצין זייל • דא זאכדן
 זי איין ברובן שון אויז דער מושן • דא שטייגן
 זי אב דא בייא דעם ברובן • אוב רוטן דו אן
 דער זוכן :

אובֿ אשן ווש זי הטן ביא דעס קוואל • אובֿ
 ווארן זיך נגן ווידר דר קוויקן • דר בוך הוב זיך
 די ורייד ערשט אל • בצא דער טעט ווש ער הט
 צו שיקן • דרוזייאנה שרייא אז איין דיבא אים
 שטל • אך דורסט ער זי אין קומפא ביט סיקן •
 ווען יא ווש אים צו מול ביט אויז ווייכן • ווש זי
 דראן ניוואכן דש זולטו אן די זין שטרייכן :

351.

בון אושן מיר די דוויגן זיגן בון • אובֿ איר קורן
 ווייל מיט אנבדר טרייבן • אובֿ בון אונזרס ליבן
 הערן מקברון • וואן מיר איין וויילן שרייבן • די
 באכט דא דרוזייאנה וואר ניווסן דר בון • אובֿ
 הט אין אושן שאוסן באייבן • דא ווש קיין מענש
 דער עש טעט אנדן • ביז צו מורגן דש אידראן
 וואש אויף נישטאבדן :

352.

ביש עש וואר דרייא שטונד אויף דען טג • דש
 עש אידראן ווש וואבדר בעמן • ווארום ער
 אזו לנג ביא דרוזייאנה לאן • אובֿ זי בוך ער
 ביט אויז דער קאמר קעמן • מקברוש וואטיר
 עסרד דש זי דער דבר שאאן • זי זולטן זיך
 אזי בייד וואל שעמן • איך האט זי הבן זיך ביי
 אנבדר ור נעשן • זול בון אידראן באייבן בון אירן
 וועגן און נעשן :

353.

ער וואלט צו מול ביט ווארטן אין • ער הוב אן
 צו רומסילן אן דער טוירן • איין נעטי וויל באייב
 ער דא שטין • ער הורט זיך ביזן דיבן רוירן • ער
 שפרך דש קן ביט גלייך צו גן • איין ווילד וועגן
 מושן זי דיבן בױרן • וואקש היש ער ברענגן
 צוואנג אוב האמר • אוב מיט צוואלט בראך ער
 אויף די קאמר :

354.

דא אין היבין מעבכר נטר ריק • אוב וואקש
 בױר דש ביט נישטיגן • דא זאהן זי דש נדך
 וואר נריכט די דיק • דא דר שראקן זיא דש
 זי גלייך דר שוויגן • דא זאהן זי דורט אין אייבר
 איק • מקברון אויף זייבס מול דורט אין • אוב
 וואש אב נעשטאט מיט זיין הונן • גלייך אז זאלט
 מן אים אין תחת באונן :

355.

זי דר שראקן זיר אוב אסן אן דאר • אוב הובן
 אין אן זיר צו רוטילן • ער וור גלייך אז ווער ער
 טוט גבן אוב גאר • אז היט מן אין דר שלאנגן
 מיט קבויטילן • זי טרוגן אין דא איין גרוש בױיער
 וואר • אוב הובן אין אן צו רייבן אוב צו שויטילן •
 אוב נעטן אים מלביד אין זיין ראכן • אז אגן ביג
 ער דוך הוב אן צו אנטווען :

356.

דא ורונטן זי אין וואש דא וואר דר וער • אוב
וויא אים דוך ווער געשעהן • דא ורונט ער וואו
דרווייאנה ווער • אבר איר קיינר האט זי געזעהן
• דא שריי ער דאש אן עש הורט נאר וער •
אויזוי לידר הוב ער אן צו ייעהן • אויזוי אין שאוף
טראנק הון איך גינסן • אויזוי איך וארכט זי זייא
הין וועק גינסן :

357.

איך וויש איר צו מול ביט טראכטן קיין זין • נוך
בישט גוטש דרויז צו לען • איך וארכט דש דער
געשטרין סיליגין • אישט דער בזווייכט בבא ג
ווען • דרום אכט איר ווקש אין שטאל דא הין
אוב דר וארט איר נאכז דש ווען • זייני קנעכט
לסן דא הין נאר שבעה • זי ואכדן נוך סיליגין
נוך רונדעה :

358.

דא מערקט ער אוב וואשט גיויש • דע זי מיט
בבא וואר דר צון גריטן • אין גרוש געשריי ער
דא אויז איש • אן ורייד וואר אים צור מיטן • זיין
האר ער צור לייד אויז ריש • זיין האלז היט ער
אים גערן אב געשניטן • ער הט אמן ויינטליך
וויבן אוב קלאמן • דרווייאנה דרווייאנה וואש ער
אומדר זאמן :

דרוזיאבנה איך היט דירש ביט צו נטרויט • דש
 דו דרך הישט צון מיר נשיידן • אויף דש אונגליק
 היט איך ביט נצבוט • אויווי מיינש הערבן איידן •
 דש היישט איין הוכצייט און די ברויט • אויווי
 דער קאייני וריידן • אוב ווקש שסרך ער צו אל
 זייבן קנעכטן • זי זואטן אין בוך איין מיט גרוש
 מעכטן :

360.

אקאברונש ואטיר דער הוב אזו אן • אוב שסרך
 איבר זון אוש דרך וואייכן • ווען איך דיר צור איין
 ווארהייט זאגן קאן • דש זי זי ביט קובן דאר
 ראייכן • דארום אוש נורט דא הייאן אל דיין מאן
 אוב ביט זי דרך אז נאר גרוסליך אייכן • אוב
 וילשטו אים יא אושן בוך יאגן • זא הור מיר צו ווש
 איך דיר וויל זאגן :

361.

בון הוט אונש דש בוך אזו טון קונט • ווי מקברון
 היט אייבן נצאבן • דער וואש איין האבר מאן
 אוב איין האבר הונט • זיין גלייכן האט מן ביט
 ניעהן אין אבן • ער און ויל מייל אין אייבר שטובד
 • מעכטן מענשן היט ער גיטון נידראבן •
 זיין ארס נאנצי באיים אויש ריישן • אוב דער
 שטרק פעוקן ווש ער ניהיישן :

362.

אִים טורן אַן ער נִבְאַנן שווער • אַבֿ אַ טן
זאַט אַן אין בון העבֿן • זיין ואַטר שפּרד ווען
אַיך אַז דו ווער • זאַ וועלט אַיך אין שיקן ער
מושט זי ברעבֿן • אַבֿ וועלט אִים נַאָבן בוך
זייער בִּינער • רש אַיך אִים זיין אַבֿן וועלט דר
אַבֿן • אַקברון שפּרד אַיך וועלט אִירש נִיט
בישר מוון • וּאָקש היש ער אִין אַויז דעס טורן
הוון :

363.

פּעלוקן דער קאַס בִּיהעבֿר אַבֿ נִריבֿן • אַבֿ
קביאַט בִּור אַקברון דאַ בִּידר • דאַ זאַנט אִים
אַקברון אַל דיבֿן • אַבֿ שפּרד פּעלוקן דו היאַט
זאַ בִּידר • זיך בִּויאַרט דש דִיר דש מוון נַאָבֿן
אַבֿ ברעבֿן אִיר זי אַלי בִּידר הר ווידר • זאַ וויל
אַיך דִיר דִיין נִיבֿענקש אִידִין זאַן • אַבֿ דו זאַט
נִיט אַען זורן אַל דִיין טאַן :

364.

פּעלוקן שפּרד נִבערִינר הער זאַ סִיין • אַיך ור
הייש אַויך אִיר זאַט נִיט זורן • זי זון אַלי בִּידר
ווידר בִּיאַ אַויך זיין • אִי עש אִיז אַוס די בִּיט
מורן • נַעבֿט אִיר בִּויאַרט פּסִיין אַבֿ בון מִיין
אַבֿ מִיין האַרניש דש אִיר אִיר הט בִּור בורן
אַבֿ הט אַויך נַוויש אַיך וויל זי דר יאַן •
אַקברון מִכֿט אִים זיין נִרעט דאַר טראַן :

פעלוקן דער מעכט זיך אויף זיין ויר ביין • אוב זיר
 ער זיך אויז אנגדר שטריקט • אוב אין דא הין
 אויבר שטוק אוב שטיין • אוב זיין שוואבן ער
 אויבר זיך ריקט • ער זוכט אין אלי העקן גרוש
 אוב קליין • רעכט וויא איין הובט ער אווטוס
 שטיקט • ער מורט אוב הויילט אוב נוש בור זיך
 שרייטן • דען גרושן רומור הורט מן בון ווייטן :
 366.

בון אאנבא דורט ביי דעס ברונן אוב שאיף •
 זיין קוסף הט ער אין דרוזיאנש גרן • דרוזיאנה
 הורט וויא מן וויבטויך אין • דער רומור דער
 וואש זיך אומדר מירן • בבא זי ווקש אויז דעס
 שאוף אויף ריף • זי שפרך איך וארכט דו אושט
 דיך ווירן • הורשטו ניט דען רומור דו דען
 ווערדן • בבא דר שראק אוב שפראנג ווקש
 זו סעערדן : 367.

זיין געטן הארביש דען האט ער אן • אוב זיין
 שווערט נאס ער אין ביידן הענדן • ער שפרך
 איך זיך אסן איין איינזאמן מאן • דער אסט דא
 הער נאר ביהענדן • דרוזיאנה שפרך איז עש
 בוויארט ניט פעלוקן • ווען ער וואר אונש בידן
 שענדן • בבא שפרך ער אסט דא הער אויף
 ויר ביין • דא הוב דרוזיאנה זער אן זו ווייבן :

368.

איר וארב אוב איר רוטר מונד • דער הוב איר אן
 צו ור זאלבן • בצא שפרך דו ליבי ורייד אוב וואונד
 • הב קיין זורן איך וויל אין ראיין זאלבן • איך
 צורכטט מיך ביא צור הונדרט הונד • זאט איך
 מיך דען ביט וויראן נין איינס האלבן • אין דעם
 קאס פעלוקן דא הער צו שגורן • אוב שפרך
 קיר ווידר אום מיט דיינר הורן :

369.

בצא שפרך בון זאש דיר דר ווייל • איך וויל דיר
 וואל אנדרש וויין • איך וארלט מיך ביט צור דיינן
 סעיל • בוך צור אירן שארסן איין • דא שפרכן
 פעלוקאן הינטר זיך אין אייל • איין שפרונג דער
 נוש וואל צו פריין • אוב זוקש איין בוך דעם
 אנדרן הרויש ניוון • אוב שוש אויף בצא מיט
 זיינס בון :

370.

בצא גאס רונדעלע ביא דעם גאס • אוב אויז
 דעם שוש נוש ער איס ווייכן • פעלוקן זוקש
 איין אנדרן סעיל גאס • אוב שוש אבר איין
 שוש איין און נייכן • בצא זוקש נין איס צו רעבן
 קאס • אויבר זיין קופף וואש ער אין שטרייכן
 • פעלוקן שוש אויף אין נר און ור דרושן • ביז
 ער זיין סעיל הט אל ור שושן :

אזב דא ער בון קיין סעיל אין היט • דא צוך ער
 זיין שווערט אויש דער שידן • דא אסן זי מיט
 אנגדר אין די וויט • אזב שאונן אויף אנגדר מיט
 וריידן • אי איינר בון דעס אנדרן זיין לעבן ריט
 • דער נוט שוויש ראן בון אין ביידן • סעאוקן
 שטרייט מיט גרושם שטורם • אזב בבא וואגד
 זיך א: איין אינט וואורם :

רונדעלא האןי בבא מיט גנזם גונשט • דעס
 סעאוקן טעט עש נאר גדראבן • זי מאכטן גר
 איין גרושן דונשט • א: ווער איין דאמסעא בוס
 קאלך אויבן גאבן • בבא דעס ביינוד צו ריבן די
 קונשט • זיין לעבטן וואש איס ביא א: באבן
 • סעאוקן מלט איס זיין גיאקייט איין • בוס ספערד
 373. מאכט ער אין בלאן מיט גרושן שאין :

א: באר א: רונדעלא וואורד גוואר • דש בבא
 בון איס הער אבא וואר גיבאן • דא הובא
 עש אן אזב שפראבן ווקש צו סעאוקן דאר •
 אזב שאונן זיר אויף מיט זיבן צוישן און • עש
 שאונן אין אוסט דש ער ביל צו דער ערדן נאר • דש
 ער גלייך ווידר וואש אויף פראן • סעאוקן דער
 נוש ווקש הינטר זיך צוקן • אזב שפראבן רונדעלא
 אובן אויף זיין רוקן :

374.

רונרעלע ווש ווילד אוב נאר און ניציים • פעלוקן
וואלט עש ביט אויף אים אידן • עש און מיט אים
דורך דורנר אוב באיים • זיין פנים האכט עש
אים צו שניידן • פעלוקן נדוכט ווער איך ווידר
דא היים • איך וועלט אושן בבא ביי זיכר נאידן
• אנו ויל דר וויל קונט אים קוים ווערדן • דש
ער הראב שפראכנ אויף די ערדן :

375.

דא ער בון הרנידן וואש • דא הט ער זיין שווערט
ור אורן • עש וואר אים בידר נבאן אין דש נראני •
אויז דער הנט הט אימש נרישן אין דורן • אנ
באר אנ בבא דר זאך בון דש • דא מינט ער
פעלוקן ווער ור אורן • דא רייש ער אויש אין באס
מיט זיכר וואורצילן • אוב שאונ בבא אן קוספא
דש ער דא הין ווש סורצילן :

376.

ער טורקאט דא הין וואל אין דען טאן • נאיד ביל
ער דר בידר בור דרוניאנה • אוב בור ווידר אויף
אז אין ורישר מאן • אוב ביננר זיך ערשט ווידר
צו דר מאכן • אוב און ווידר דא הין צו פעלוקן
• אוב ווידר אן אננדר אז די ביישיין האנן • אום
דרוניאנה הרום זי מיט אננדר אסן • דרוניאנה
שרייא מורט אוב ציטר וואסן :

או פעלוקאן דורך מיינר דראן שון • ווש אונליך
 וילשטו דא אין ואבן • צדענך אין די טרויא די
 איך דיר הב צטון • דא דו בישט נאטען א: שווער
 צואבן • ווי אדעס הון איך דיר אב צבעטן בון
 מקאברון • ער היט דיר זונשט לענשט צהאבן
 • איך ביט דיר דורך גן אושט מיר אויך שילכטן
 • אוב דיר אוב בלא מיט אנבדר בור ריכטן :

אוב אושט אונ: מיט אנבדר ציהן דר בון • איר
 צוין ורישי דען אלז ורומן • אן די וועלט ווערט
 איר אונטר טון • ווער איז דער דער אויך וויל
 אובר קומן • פעלוקן קומשטו שון ווידר צו מקברון
 : זא ווערט דיר דיין לעבן בון אים צומון •
 וילשטו דעם זעלבן בונזויכט צטרויאן • אויף
 379 ציין ריה איז ווערליך ביט צו בוואן :

פעלוקאן דער אויף ווקש דאר צו איר • אוב שפרך
 איך וויל ואלן דיינר אירן • הייש בלא בוייארט
 אויך ואלן דיר • אוב הייש אין זיך אויך ביט מין
 ווירן • איך וויל אים זר נעבן זר נעב ער מיר •
 ברודרשאפט וואן מיר צו אנבדר שוויקן • וואו
 ער היט וויל זא וויל איך מיט אים ציהן • מקברון
 דעם וועלן מיר וואן אבט וויהן :

דרזייאבה

דרזיאנה די וואר דער ריד נאר ורא • אוב בַּבָּא
 דער אין זיא אנטאָן • אוב זי שפראך פעלוקן
 דער שפריכט אזו • דין שווערט זושטו בידר
 אָן • זא וויל ער באיבן ביא אונז דא • אוב אָן
 דיר וויל ער זיך ביט אין ריָן • אוב מיט אונז וויל
 ער אומדרר וואנדרן • ביז מיר קוואן זי מייבם
 וואטר אין וואנדרן : 381.

בַּבָּא ווראין דש שווערט אוין דש אנד • אוב
 זו פעלוקן קאס ער ווקש אָנאָן • אי אייבר נאב
 דעס אנדרן דיא האנט • אוב מיט ארואן ווארן
 זיא זיך אום בַּאָן • זיא זעצטן זיך זום ברובן
 אין דעס זאנד • אוב דר נאך אָנאָן זיא רונדעלא
 ווידר וואָן • פעלוקן וואנד ווידר זיין שווערט אוב
 סַיִן • אוב דר נאך הובן זיא אן דר בָּן זו איין •
 382.

דרוזינה זאש הינטר בַּבָּא זו סַעֶרד • פעלוקן
 דט זיא הינטר אין אָנאָן • אוב ער און בעבן
 אין אוין דער ערדן • זו בוש וואש ער ביא אין
 שטרעבן • ער וואָנט רונדעלא דער דעָן ווערד
 • ער שפראכן נאר אובר ווייטי גרעבן • מענכי
 בערן זיא מיט אנדרר אוין שטיין • דא זאהן זיא
 אין שון קאשטעל בָּר אין אָן :
 פעלוקן

383.

פעלוקן דער שפראך צום עלווין מול • ברודר
 בבא זאל איך דיר ביט זאגן • דש דורטן קאשטעל
 קען איך וואל • איך בין דיכן ניווען צור מעבן
 טאגן • עש זיצט דיכן אין נרוצ דער איז טונגט
 צול • מיט מקברון הוט ער זיך גשלאגן • מיט
 איינר לאגן הוט ער אין שיר דר שטוכן • אוצ
 מקברון הוט זיך נוך ביט אן אים נרוכן :

384.

ווען ער הוט אין ביא קעבן קוואן אן • ער העט אין
 לענגשט געהאגן • דער עלווין נרוצ היישט
 אורייאן • ער ווערט אונז נאר איסליך אנסעגן •
 דרויינה שפראך ער איז אין ערבר מאן • איך
 הון אין אויך ניקענט צור לאגן • עא אוש אונז
 דר ציהן דו איבר בבא • טרויאן זיין ווייב איז מיין
 נוהטי קרוצה :

385.

אזו ריטן זיא ביי אן דש קשטעל היגאן • דא הטן
 זיא וואל צו נישפערט דיכן • דער טורנער הט זיא
 נבלאזן אן • דער נרוצ נעגן אן דיא ציכן • אז באר
 אז ער דר זאך פעלוקן • דא נידוכט ער אים אין
 זיין זיכן • מקברון הוט אין דא הער אושן קוואן •
 דש מיר מיין לעבן זול צון אים ווערן ניוואן :

דר נוך

דד בוך זאך ער בַּעַא אוב די צַוּיַא • אוב הורט
 זיא רידן אוב אָבן • ער יך זי אן גר צַוּיַא אוב
 צַוּיַא • אוב באס אין גרוש וואונדר דער זַבן •
 ער ריף זיין ווייב אוב שפרך בון שויא • ווער די
 דוּיַא זיין קובשטו דירש זַבן • זי שפרך עז איז
 ביי דעם בורא עואם • מיין קרובה דרוזייאנה איך
 387. וויל איר זין זעבן שאום :

אוב אז טויאר אז איך איין יודין בין • זי האט
 מיט איר בַּעַא דען שונן קנאבן • איך האלט זיא
 האב צַטון מקברון אויבר דען זין • וויל מאַנדיא
 זאך איין נישטאט בוויארט האבן • זי שרייא איר
 היבאב וואו בָּון דער צין • בישטו עש דרוזייאנה
 זול איך עש זאַבן • דרוזייאנה שפרך יא דו ליבי
 קרובה מייני • קום טו אונז אויף אוב אוש אונש
 388. הין איינהי :

דער גרוב דער שפרך גו זיינס ווייב • שרייא
 איר היבאב אין זאָר מושן • דש זי סעלוקאן הין
 וועקן טרייב • זא וויל איך זי אוב בַּעַא איין אושן •
 ווען איך וארעט ער ברענגן זיך אום מיין לייב •
 מיט זייבר קראַעט אזו גרושן • די גרעבין טעט ווש
 זי היש איר מאן זא בידר • דרוזייאנה שרייא
 היבויף אוב זאָגט ווידר : און סעלוקאן

און פעלוקאן דא וויל איך ביט היינין • אוב געבשטן
 מיר נאָרן איין גנן סודר • ווען ער איז איזונד
 דער דיכר ויין • ער איז מיינש בבא גישווארבר
 ברודר • דרום הייט דין מאן און גורמ זין • ווען
 מיר ווען אים איין קיין אודער • דא דער גרוב
 גורט די גוינין ווארטן • דא גינג ער היבאל אוב
 390. טעט אויף די ספורטן :

דא רייטן זי היינין ביי אין דעם הוב • דא ווארן
 זי נאר איסליך אבפענגן • דא זונט זי אוריין
 דער אידן גרוב • וואו הר נוך זי האטן בור אגן
 דא גאטן זי אים בון דער אלף ביי אן דייטיו •
 אן דינג ווי עש אין וואר גנן • דא איש ער אין איין
 שויב קאמר צו בירייטן • ויל ראגן אוב טאמיד
 391. איש ער דריין שפרייטן :

פעלוקאן איש אים בור די געליבן טויר • נאר איין
 הזמש ביט אויף ביטן • אוב דרוגיאנה אוב בבא
 עזוש ווידר בור • דש ער אין איר לעבן וועלט
 ריטן • אוב עשן אוב טרינקן טרונין אין בור
 אן אידש הערנן אושט זיא דינג היטן • אין דעם
 שאוש ווארן זי מעבן טמן • דש מקאברון דר בון
 גיט וואושט צו זאגן :

ער נידולט

392.

ער נידוכט דא פעלוקן אויג ניבליבן וואר • ער ווער
 נאנץ דר בון אנסעלונגן • אוב היט גיא בכא נוך
 נייאנץ אומש נאר • ער ווער איין אנדרן ווען
 אויג ניצונן • ער שיקט אויג זיינר קבעלט מענלי
 שאר • אוב בור היט אין איין שאץ איין הובן •
 גיא זולטן אין זוכן אין און אנדרן • אוב זולטן אין
 זאכן וואו גיא אין זאכרן :

393

אזו שטונד עש מענלי טאן בון אן • דש זקברון
 בישט קובט ווערן איבן • גיא ווארן אוודר בייא
 נרוב אוריין • ויל קורצר וויל טרייבן גיא דיבן •
 אין זאל רייטן גיא אויג זיאנן מיט פעלוקן •
 אין דעם וואר דא דש קשטעל זאן איבן • איין
 פויאר האקט האלץ בון ווייטן • דער זאך בכא אוב
 פעלוקן הינטר אנדרר רייטן :

394.

דער פויאר נידוכט אים אין זיינס זין • דש דוויג
 זול מיר עצוש אויש טראגן • זו זקברון וויל איך
 ציהן דא דין • אוב וויל אים דש ביטן ברוט זאגן •
 אוב וויל זעהן דש איך אזו ויל זר דין • דש איך
 מיר קובט קאסן רוס אוב וואגן • ער זין דא דין
 אוב זאכט איין ווען איין קרוין • אוב זין טאן
 אוב גלט דש ער באר וואלט קוין :

אוב

אובֿ דא ער קאס אין דיא שטאט הייבין • דא קס
 ער אויף דען פאליש נלאסן • אין מקאברונש
 קאר לון ער ווקש איין • ווען דיא טויר ואנד ער
 לייך אסן • מקברון שפראך וואש וילשטו מיין •
 דש דו דיך הריין הושט ור שאוסן • דא שפראך
 דער פויאר וואלט איר מיר עזווש נעבן • זא וויל
 איך אויך זאגן וואש אויך איז עבן :

396.
 מקברון שפראך זאגן מיר בורט אן • איך וויל דיר
 נעבן וואש דו קבשט זאגן • דער פויאר שפראך
 איך הון ניעהן פעלוקן • מיט בבא אין איינס
 וואר נן יאגן • בייא דעס שאש דא איבן ניצט
 אנרייאן • איך האט זי הון זיך צו אים נישלאגן •
 מקברון שפראך דש הור איך נערן • בון קעבן זי
 מיר ניט אנטאן זיא מושן מיר ווערן :

397.
 דאר בוך שפראך ער צו זיינס קנעכט ניא הין
 זיך אוב איז • עזווש דא צו עשן בור דען פויארן
 • אוב נב אים אויך ויר אין נריז • דש ער אים
 מעכט אין ראק בור טרויארן • דר בוך וויל
 איך בוך רואן בוך רשטן ביז • איך דעס שאוש הון
 אב נשושן די מויארן • אוב דען ביטרן טוט
 מושן זיא אל דריי ליידין אוב דרוזיינאה וויל איך נר
 שאעכט אויז שניידן :

וּלְקַשׁ נִבְּוֹט עַר אֹיִף אַל יִיֵן מֵאֵן • דֵּשׁ זֵי זֹלֹטן
 מֵיט אִים צִיֵּהן בֶּזֶן דֹּאבֵן • אַל דֵּעַר בּוֹיֵאָרֵט מֵיט
 בּוֹיִקֶשֶׁן שִׁישֵׁן קֵאָן • אֹדֶר אִיֵן אָרֶם בְּרוּשֵׁט
 קֵן שִׁפֵּאָבֵן • אֵאָז בּוֹהֵן זֵי בִיֵן אֵן דֵּשׁ שְׁאוּשׁ הֵיבֵאָן •
 עַר הֵט מֵיט אִים בּוֹזֵאָן טוֹיִבֵּט מֵאָבֵן • זֵי אֹם
 רֵיבֵנֶטֶן דֵּשׁ שְׁאוּשׁ צוֹ אֵן עֵקֵן • מֵעֵבֶךְ שׁוֹן נִצְעֵטֵט
 זֵאָךְ מֵן אֹיִף שֵׁטֶרֶעֶקֵן :

399.

מֵעֵבֶךְ צִיֵּט עַר אֹם דֵּשׁ שְׁאוּשׁ דֵּא אֵאָן • זֵי שׁוּשֵׁן
 אַב מֵעֵבֶכֵי צִיֵּבֵן • אֹבֹב וּעֵר עַר דֵּר בֶּזֶר נֵאָטֶעֶן אַל
 יִיֵן טֵן • זֵא הֵיט עַר עֵשׁ בֵּיט קֹבֵן נִזּוּיֵבֵן • עַר
 שִׁמְרֵךְ וּנֵעֵן אֵיךְ בֵּיט אַבֶּרֶשׁ מֵאָן • זֵא ווִיל אֵיךְ
 זֵי אֹוִיֵן הֹבֵנֶרֶן דֵּיבֵן • אַבֶּר יִיֵן אֵן שְׁאָךְ דֵּעַר
 וּזֵאָר נֶבֶן וֶר אֹרֶן • וּנֵעֵן עֵשׁ וּשׁ נִשְׁמֵיִיֵט אֹיִף
 אֵיבִיץ יֵאָרֵן :

400.

דֵּא עַר וּשׁ נֵאָטֶעֶן אִיֵן מֹבֵט אֹדֶר עֵכֶט • אֹבֹב
 זֵאָךְ דֵּשׁ עַר עֵשׁ בֵּיט קֹבֵט הֵלֹבֵן • אִיֵן ווִיל בִּי
 בֵּכֶט בֵּאָם עַר יֵיֵן קֵנֶעֶכֶט • אֹבֹב צוֹ דֵּעַם שְׁאוּשׁ
 וּזֵאָר עַר צוֹ טֵרֵאָבֵן • עַר רֹסֶט הֵיבּוֹיִף נֵט הֵיֵן
 אֹבֹב שִׁמְרֵעֶכֶט • צוֹ אֹרֵיִיאֵן אֹבֹב עַר ווִיל מֵיֵר דֵּר
 אֵאָבֵן • אִיֵן וּזֵאָרֵט אֹדֶר צוֹוִיֵי מֵיט אִים צוֹ
 רֵידֵן • אֵן אֵיִיבֶם אֹרֵט דֵּשׁ מֵן בֵּיט הֹרֵט אֹוִבֵז
 אֵיִבֶר אֹוִף :

401.

אוב' לוף' הין אוב' זאנט אים רי מער • אורי'אן קס
 נאר ביהעבדן • אוב' רוסט היבאב ווער איז דער •
 דער בוך מיר אזו הוט אושן יעבדן • מקאברון
 שפרך מיין ווילן ווער • מיט אויך צו רידן אן
 איינאס עבדן • דש אונז ביידן ביזן רידן הורט
 • אורי'אן אל זיין קבעלט הין וועק ור
 שטורט :

402.

מקאברון רוסט היכוין ווילטו מיך ור שטון • עש
 זול דיר ברענגן גרושן ורומן • איך זאלן דיר איך
 בין זעלבשט מקאברון • אוב' וויל דיר זאלן ווארום
 איך בין קומן • דו ווישט דש דו ווידר מיך הושט
 ניטון • דש דו די דווינגן הושט איין ניכומן • ניב
 זי הרויש זא וויל איך דירש ניט ני דענקן • אוב'
 איין זאכצי שטט וויל איך דיר שענקן :

403.

אורי'אן ענטוורת אים צו הגב • אוב' שפרך
 מקאברון ור בים מיך עבן • אוב' שענקשטו מיר
 שון אל ריין לאנד • זא וועלט איך דיר זי הרויז ניט
 נעבן • ווען עש ווער מיר איבינגונד אוב' שאנד •
 דש איך זי זולט ברענגן אום איר לעבן • דרום היב
 דיר כורט ווקש בון היבן • אורר איך זאלך דיר
 דר שישן בון דער ציבן :

מקאברון דער זאב

ט ה

404.

אקאברון דער נאב ווקש וערשן נעלט • ער
בֹּרֶכֶט זיך בֹּר אירן ספֿיין • ער קאס צו רעגן
ביז אן זיינס נִצְעֵלֶט • נַךְ זיר אין נְרוֹטֶר אײן •
ער וואשט זיך קוים זיכֶר אין דער וועלט • דר
נוך שטובד עש אן איין נַט וויין • איין מול הוב
פעוקן אן צו זאגן • וואן מיר היבוש אוב מיט
אין שאגן :

405.

בֶּכָא ענטוורת פעוקן אוב שפרך • טרויאן יא
דו דעגן אלו ורומן • אוריין שפרך עש נַט
מיר אויך • אויער ריד די הון איך וואל ור בונן
זיין קנעכט מן דא אל הארבישן זאך • טויגנט
מאן וואלטן מיט אים קומן • אנו רעגטן זי היבוש
וואל בֹּר די טורן • פעוקן דער נַגן אן דער
שפיגן זארן :

406.

זיין שווערט הט ער אן זיינר זייט • אוב אין
זיינר הנט ספֿיין אוב בונן • בֶּכָא דער רייט
אים נוך ביט ווייט • אוריין דער קאס אויך
דר נוך נִצְוֹנן • מיט זיין זאק די ווארן בירייט
צום שטרייט • איר לעבן וואלטן זי אל וואגן • דא
זי ביט ווייט בֹּן דעם שאוש בון ווארן • דא זאכדן
זי וויינט נְרוֹשֵׁי שארן :

פעוקאן

407.

סעוקן מיט זיינס שארען סעילן • הוב ער אן
 אונטער זיא צו שישן • ער דר שוש אירר ויל אין
 איינר קלייני וויל • דש זיא איר אעבן אן דא אישן
 • בלא דער רענט הר כוך מיט אילן • זיין העלם
 טעט ער וואל איין שאישן • אוב זיין שסער באם
 ער אונטער זיין ארם • אוב מענט מענטס הרויש
 זין דען באן דארם :

408.

אי זיך דיא ויינט הטן צו נרוישט • דא הטן אירר
 בל דש אעבן ור אורן • בלא דער שטך זיא אין
 אירי ברוישט • א: איין דען אוי דאר קורן
 • ער העט זיך מיטן אונטער זיא ניושט • אוב
 רונדעלה שאונ אויף הינטן אוב וארן • עש וזש איין
 נרוש שרייאן אוב ברומן • אורייאן מיט זיינס
 ואלק וואר אויך דר קומן :

409.

עש וואש איין נרושר ויינט איכר רומר • דש זין
 עש הורט אין אלי איקן • דש מקברון נלייך אין
 אנגדר בור • א: טעט אין דש נישרייא דר
 שריקן • אין איינר קורן ער אויך ניהרגישט וואור
 • אוב זיצט זיך צו סעערה מיט זיין ריקן • דעס
 נישרייא זי וואקש אן באך רענטן • דא: אהן זי ווי
 זיך יעבי אנגדר שענטן :

מקברון

מקאברון דער : אך דורט פעלוקאן • ווי ער
 מעגלן מעבשן היב צו שטוקן • אוב דרנאן אויף
 אין מיט אל יין מאן • פעלוקאן דער וועגט אין
 דען רוקן • דא זאגן : ייך גרוב אוריאל • דעם
 וואר עש ביט וואל בינאוקן • יי רעגטן אויף אין
 מיט איינס גרושן נישטובר • מקאברון דער
 411. שטיק אין אובר אוב אובר :

ער ביל בון דעם סעערה וואל אין דען דרעק • ער
 שרייא איך גב מיד נעאנגן • מקאברון שפרך
 צורט אין הין וועק • דער בנוויילט דער מוש
 ווערן נעאנגן • דא הוב ייך ערשט אן איין גרוש
 ניהעק • אובר אוריאלש ואלק וואר עש דר נאנגן
 • פעלוקאן אוב בצא ווירטן ייך איין ווילן • דר נוק
 412. ווארן יי צום שאוש צו איין :

אין דש שאוש וואר אין גר נק • אזו קאמן יי היבין
 צו שפרינגן • איין טייל אירש ואלק קאמן הר נוק
 • דש יי איר לעבן דר בון וואלטן ברינגן • מקברון
 דער שריי גר ווינטאיק הוד • ווקש אושט אוב
 באאל הר נוק דרינגן • אבר דינן צוהן יי אויף די
 שאק ברוקן • אוב וועלכי די הוישן באיבן די היב
 מן צו שטוקן :

אין דעם

413.

אין דעם שאוש דא הוב זיך בון אן • איין גרוש
יאמין אונז גרוש קאלן • זי וואושתן ביט אנדרש
ווען אוריאלן • ווער אויך ווארן דר שאלן • דיא
גרעבין קאלע ווינטליך חום אירן זאלן • דער גרוש
יאמר שטיט ביט צו זאלן • בון וואר זקאברון אין
זיין גצעלט בון קומן • אונז היט גרוב אוריאלן בור
זיך גיבוין :

414.

אונז גיט זר רעטר בישטן דא • ווי זיינשטן דאש
איך מיט דיר וויל לעבן • אוריאלן דער הוב אן אונז
שסרך אלז • זיין אידאר הער זר בעמיט זיך עבן
• אונז טויט זיך ביט :א וויל אויך יא • אוייער
זיינד אין אוייער האנד אל געבן • אושט זיך לעבן
עש ווערט אויך ביט גרוואן • זקברון שסרך איך
וויל דיר ביט גטרוואן :

415.

אוריאלן שסרך גיבעדיך הער דיש לאנד • וואלט
איר זיר יא ביט גלאבן • א וויל איך אויך געבן צו
איינס סקאנד • זיין ליבי צוויג זון די שונן קנאבן
• די זולט איר האלטן אין אוייער האנט • ביז
דש איר זיעני ווערט האבן • זקאברון די דויגן
די וואל גיבלין • אונז שסרך יא איך וויל דעש
גיזישן שפילן :

דא שרייב

דא שרייב אורייאן איין בריף זיינס ווייב • אוב
 איין קנעכט איש ער אין דאר ברענגן • אוב שרייב
 איר געניעמן דיק איבר אייב • אורן ווערט מן מיד
 קוסען אודר הענגן • בון ביט איך דיק טו ווש
 איך דיר שרייב • דש דיר געדין לעבן מוש דר
 לענגן • שיק מיר ואר איין צוויין איבי ערבן •
 זא וויל איך דר בוך אש דר איבר שטערבן :

417.

אוש מיד זי זעהן צור זיינס עבר • איין איבי
 חסדים אלז ווישן • אוש מיר זי ואר לעבן איר
 איבי העבר • אוש מיד זי ואר האלן אוב קוישן
 • מקאברון הוט מיר גלובט דש אז ביהעבר •
 דיר זי ווידר צו שיקן דש זאשטו ווישן • דער
 קנעכט באס דען בריף אוב צוך זיין שטרושן •
 418. צו איר ווארד ער איין גלושן :

אז באר אז זי בויארט דען בריף אן זאך • דא הוב
 זי זיך אן צו ראסן אוב צו שאנגן • אוב רוסט
 בצא אוב דרזנייאנה אויך • אוב איר ליד ווש
 זי אין קלאגן • בצא הוב אן אוב צו איר שפרך •
 גינדיגן ורויא ווי וואלט איר אימש זר זאגן • איך
 האלט די וויל איס מקאברון זיין טרוי הוט לעבן •
 זא טוט ער אין בישט אן אירם לעבן •
 דער גרעבין

דער גרעכין וועט עש איין גרושר ור דרום • איר
 הערן וואר איר שיר צו שפרובן • צוויין קורבא
 די אינט זי אויבר איין רוס • דריין זינט זי איר
 צוויין שונן יונגן • עש וויינטן אל די דא ווארן אים
 שאוס • אבר די קנאבן לאכטן אוב • זי
 מיינטן איין גרושי מציאה צו וינדן • דער קנעכט
 420. צוך הין וועק מיט דען קינדן :

ער טרייב זי צור אים אז איין זאם • ביי ער
 זי ברוכט צו אירם וואטיר בידר • אוריין זי ביי
 אין זיין ארם באם • ער קושט זי זי קושטן אין
 ווידר • אוב אז באלד די בון די באכט הער קאם •
 דש זיך אידראן אינט בידר • דא אינט ער זיך אויך
 מיט זיין צוויין זיבן • שלעכט אויף געטש בורן אז
 די וואר טונן : 421.

צו מורנש שטובר אויף דער גרוב • א ביין • אוב
 זיין קינדל איש ער בייד שאוסן • אוב און ביי צו
 דעם שאוס דעם זיין • אוב הוב אן צו שרייאן
 ציטר וואסן • טוט מיר ווקש אויף אוב אושט
 זיך איין • ווען זיך אברון בין איך אנטאוסן •
 זי באלד זי איסרש טור אויף טעטן • זיין איש
 ווייב קאם אים אנטעגן גיטרעטן :
 זי האלטן :

422.

זי האזנטן זיך אוב קושטן זיך • אז דען ניהורט
זו זולכן זאכן • זי שסראך וואו זיין מיין קינד
דש איך זי ביט זיך • אוריאלן הוב אן זו אלכן •
עש איז מיר איבער אום די קינד ווען אום זיך •
איך קאן דיר וואו אנדרי זאכן • ווער מיר אבר
מיין קוסעא אב זשאמן ווארן • מיר ווער קיין
אנדער ווידר זיבארן : 423.

דא קאס זעא אוב דרוזייאנה די שון מייד • אוב
ווארן זעא דער דרוזיין זשיכטן • אוב אנסענגן
אין מיט נרושר ורייד • ווען אויף קיין בזו ווארן זי
ביט זיכטן • אבר אוריאלן זעט זעב אים דש הערן
לייד • דער הוב אן זיין ור רעטריי זו זו זיכטן •
ער רוסט אין איין קאמר זיל זעט זעען • אוב זעט
אין ווי ער די וואלט זען : 424.

אוב זאנט אין ווי די זאך איין זשטאט העט •
אוב ווי עש אים אלז וואר דר זאכן • אוב ווי ער
מקאברון הט ור היישן אוב זרעט • וויל ער אים
די דרוזיין וואלט זעבן זיבאנגן • אנדר וואלט זי דר
זאלאן אין אירם בעט • אנדר זיין זונן זון ווארן
אים זיהאנגן • דרום זיבן זיען אט עש זייבן ור
שוויגן • זעט אוב זעלט ווען מיר זינגן דר קריגן :
דרום אלט

425.

דרום אכט דש איר דרויף צווארנט זייט • אונ
טוט היינט אן אויער בישטי וואסן • אונ שטיט
ביט צון אנגדר ווייט • אונ ווען אויך דזעט דאש
זי זיין אנטשולסן • א דרינגט אל היינין אין איינר
זייט • אונ אן אירם לעבן זאלט איר זי שטרופן •
אונ דרוזייאנה זאלט איר אושן לעבן • מקאברון
426. דעם וואן מיר זי לעבנדין לעבן :

זי שפרען די ריד גיט אונז וואל איין • מיר וואן
אויך צוואן א: איינס ורומן • ווען מיר וואן ביט
איביג צעלאנגן זיין • ווען וואו דרויף וואן מיר דוך
קומן • מיר הבן שיר ביט מין ברוט בוך וויין •
אונגער לעבן ווערט אונז דוך צינומן • קומט מקברון
הריין א מונן מיר אל שטערבן • איז ביט בעשר
427. דש מיר זיין הולד דר ווערבן :

אונ דא דער סונט בון וואר צימאלט • אי איינר
צון דעם אנדרן שיד ער • איטליכר אים זייר אונ
הארניש אכט • דש זי וואלטן הין ריכטן די הערן
בידער • אונ דא עש וואר צווארן גנץ נכט •
דש זיך אידרומן הט צאניט שולסן בידר • בצא
אינט זיך אויך צו זינר דרוזייאנה • אבר פעלוקן
דען בינער איין אובליג צו אכן :

ווען ער

428.

זען ער וואר אז נר אויז דער מושן ווייז • איין נבן
 לאנד העט ער מונן בִּוירן • אוב מיט זיין אורן
 הורט ער נאר לייז • אוב ווי איין הובט נבן ער אום
 שפירן • אין דוכט מן בִּוירט בִּויר רעטרישי ווייז
 • ער נבן הורכֶן בִּויר אוריאלש טורן • ער היאט
 זיך אן די טויר מיט זיין אורן • דא הט אוריאלן
 מיט זייבס ווייב איין נרושן בִּוירן :

429.

ער הורט ווי זי איש איין נרושן נרין • אוב שפרך
 דער מורט זול ביט נישטען • בִּויר דרויאלש ווען
 איך עש ביט נישטען וויל • אזו וואש זי אומדר
 שריאלן אוב יעהן • אוריאלן שפראך איי שוויין
 דוך שטיל • אודר איך וויל דירש בייא בוק ביט
 אויבר יעהן • זי שפראך איך וואלט מיך אי אושן
 צו הקן • ער הוב אויף די הנט אוב נאב איר איינש
 אן באקן :

430.

דש נייך די קאמר דר בִּויר דר האל • אזו הט ער
 איר איין שטרייך נעבן • פעאוקאן דער שפרכן
 זוקש דורך דעם זאל • אוב צו בבא ווש ער
 זוקש שטרעבן • אוב שפרך זוקש זיס דרך ביט
 אויבר אל • אודר מיר זר אירן אל אונזר לעבן •
 אוריאלן וויל אוב: אל זושן דר שאאן • איין נרושי
 זר רעטריי הוט ער אן נטראאן : בבא טעט

בַּכָּא טעט עש צורן אוב ווי נַבּוּק • וּוּקֶשׁ וואַסֶנֶט
 זיך דער אידל הערן • סעווקאן זיין שווערט מיט
 אים טרוֹן • בֹּר אוריאלנש טויר שטעלט ער זיך
 בֹּן וערן • דא הורט ער ווי אוריאלן זיין ווייב בוך
 שאַן • אוב אז איין זויא מַכֵּט ער זי קערן • זי
 וואלט יא הינזיש אוב וואלט ווארנן דרוזייאנה •
 סעווקן דער ביננה זיך וּוּקֶשׁ צו דר מאַן :

432.

אוב מיט זיינס קוסף לוף ער ווידר די טויר • אוב
 שטיש זיא אויף מיט גרושן נַוּוּאַלֶטן • אוב וּוּקֶשׁ
 צוקט ער זיין שווערט הר בֹּר • אוב זיין קוסף
 ווש ער אים שפאלטן • ער שפראך איין אבדר
 מול ניט פסול וואור • דיין טרויט זאשטו איינס
 נַיַעֵן האַטן • ער מורדט אין אים ביט ביי זיינס
 ווייבן • אבר קיין אייד טעט ער אירם שובן אייבן :

433.

דר בוך מאַכֵּט ער ניט ויל ווארט • זיין ווייב איש
 ער שרייבן אוב צאָן • ער ואבד בַּכָּא אוב זאָט
 אים בֹּן דעם מורט • אוב אף בייד נַבּוּק זי בֹּן
 דאָן • דא הורטן זי אין אייבר קאמר דורט •
 ביי אבגדר וואל צוויי הונדרט מאַן • זי הורטן ווי
 זיא דורך אבגדר אַסֶּן • אוב טעטן אל אן אירי
 בעשטי וואַסֶּן :

אין דיא

434.

אין די קאמער שפראכטן זי אן בייך • מיט איינס
 נרושן שרייאן אוב ברומן • בבא דער שפרך בייא
 מיינס אייד • צו רעכטער צייט זייבן מיר נייך קומן
 • זי שאונן אויף זי מיט נרושר ורייד • מענטש
 וואר זיין לעבן דא נעמען • אי זי זיך צו ריכטטן
 אוב בידוכטן • זי אירר ויל אום ראש לעבן
 ברוכטן :

435.

אייר און הין דער אנדר און הער • וואל דעם
 דער דא קונט אנטריבן • בבא דער ואנד אין
 אטן :ואנער • דער וואר נעמען וואל בוסעין יאר
 דיבן • דער שפרך נענדט מיר איראר הער •
 אייר און וויל איך אויך אושן ווערן איבן • דש
 איר מקברון וואל וועט אנטפאלהן • אוב דש
 436. ער אויך ניט ווערט קובן נוך ציהן :

בבא שפרך נא מירש דוך • ווילשטו ניט אנדרש
 דר שאאן ווערדן • ער שפרך איך וויל אויך ווייזן
 אין אוך • אין הול די ניט אובטר דער ערדן • דיא
 איז ציהן מויל אוב דר צו מין נוך • מן מאן
 דיבן נין אוב רייטן צו סעערהן • בבא שפרך קום
 דו מושט מיר זי ווייזן • דא ווייז ער אים אין טור
 נעמאכט אויז אייזן :

בבא שפרך

437.

בבא שסרך דאנק הב דאנק האב • אוב און
באד בון אים דא שיד ער • אוב און הינוף א:
אין און ור זאגער קבאב • אוב וואלט אן היבן צו
מורדן ווידר • דא ווארן זי אל נשפּרונגן די מיאר
אב • מענלי האטן צו ברעכן אירי נידר • מקברן
ווארטט מיט זיינס וואק דורטן • ווען אים אוריאלן
טעט אויף די ספורטן :

438.

די דייטן : אנטן אים די מער • אוב אל דיבן ווי עש
אין נוש דר נגן • אוב ווי אוריאלן שון דר שאטן
ווער • מקאברן דעם וואר ווי אוב באנג • בון
וואר בבא זין הערן נאר שווער • הין וועק צו
זיהן הט ער נרוש ור לאנג • ער וארכט זיך
מקאברן דער ווארד אין אוילן • ער נט פעלוקן
בון דער היילן :

439.

ער שפראך מיר מונן זיהן דר בון • דש עש קיין
מענש ווערט איבן • אוב אי עש ווערט איבן
מקאברן • זא וואלן מיר זיין ווייט בון היבן • ס
פעלוקאן דער שסרך מיר וואלן עש טון • דא
הרויף וואלן מיר זיך ביט מין בייבן • אויף רוכדעלה
זעלט זיך בבא אוב דרוזיאבה • אוב אין דיא
היל זי צו רייטן בינאבן :

דורך די היל

דורך די הויל שנורטן זי אין אייבר קלייבי ווייל .
 דא ביןוד עש הער צו טאגן . דרוזייאנה דיא
 קובט ביט אזו רייטן אין אייל . ווען נבצי בוין מובט
 הט זי נטראנגן . אוב דא זיא ווארן נריטן וירצין
 מייל . דא הוב זי זיך אן זיר צו קאלמן . זי מושטן
 איין וויבצין לאבצאר רייטן . דא זאהן זי איין שובן
 וואר בון ווייטן :

441.

זי רייטן ביש זי קאמן אין דען וואר . דא שטיין
 זי אב בון דען ססערדן . פעלוקאן האקט אב
 נאר באר . די הויטליין מאכט ער אין אויף די
 ערדן . די וויאן קאמן דרוזייאנה מעביק וואר .
 אי לעבנר אי ווירזר ביןוד איר צו ווערדן . זיא
 וואיינט נאר הייש אוב הוב אן צו יעהן . אויויא
 ווי זול מיר און היב אס נישעהן :

442.

אויויא ווי זול איך ניוויכן איין קינד אליין . אוב
 וואו הר מיט זול איך מיד אבן . הון איך דוך
 אר :עליקט קיין . די איין קינד ביטרין זול הבן .
 פעלוקן שסרך איבש קינד ביט וויין . דו הושט
 מיד אוב בבא דען שובן קנאבן . ער ווערט דיר
 האלטן דיין רוקן . אוב איך וויל דיר דש קינד
 אויש הער צוקן :

אין דעם

443.

אין דעם בינוד זי צו קליין בון • אין שונש קינד
קאס הרויש גינגאנגן • פעלוקן דער מושט אז אין
היב אס טון • דש קינד מושט ער אבסענגן • דא
צוואן זי אין שוינג ויבן זון • אין צוואן אין
ווייליכן אין אהנגן • זי שרייא אז ווי איך מוש
אין צוויבן • מיך דוכט עש שטיקט מיר נוך איינש
דיבן :

444.

אי זי דש ווארט הט אזוי צריט • דא צוואן זי נוך
איינן שובן קבאבן • אוב דא זיא אין בון צוואובן
היט • דא הט זי נישט דש זי זיך קובט אבן •
אויף די ערד אינטן זי זי וועט זי הט קיין בעט • אוב
קיין צויער קובטן זי נישט האבן • פעלוקן שפרך
איך וויל זין אויש אהען • אוב וויל אן דיבן אהען אוב
וויל עש דר צו נישט קאהען :

445.

בבא שפרך זא ווארט נישט מין • אוב אהט
דש דו בישט ווידר דא צו צייטן • פעלוקן הוב
אן דר צון צו זין • דורך דען וואלד וואש ער
וואקש שרייטן • דא זאך ער דורט צון וערן
שטיין • אין הויפש קאשטר נך צון ווייטן • ער
גינדוכט דא וויל איך מיך נישט מין צוויגן • ייענש
קאשטר דש וויל איך נגן אויש צוויגן :

וואקש און
י ד

446.

וּוּקֶשׁ אויף ער היבאן ביי אן דש הויז • אויב
 קאופסעט אן מיט איינס שטעקן • איין קליין
 מוזבלאין : אדך צום וענשטער אויש • אויב ביל גלייך
 היבטער זיך בור שרעקן • אויב מיט איינס אנגעשט
 אויב גרויז • אויף עג בון דעם וענשטער הין וועקן •
 אויב זאגט דעם אסט מיט שרייאן אויב ווייבן •
 עש שטיט אייבר בור דער טויר דער גיט אויף ויר
 ביינן :

447.

ער קאופסעט אן אויב וויל יא הריין • קיין שוויצליכער
 מן הון יאך ביא גינגען • דער אסט דער שפרך
 ווער מן עש זיין • צו דען אברדן מויבליכן הויב ער
 אן צו ייטען • גיט : עכט וואקש אויב אושט אין גיט
 איין • עש לוסן דא הין לעכט אירר ציהן • אן
 דש וענשטער אויב זאהן אין קאופסען • אויב בור
 אבגעשט און אויף אין די טרוסען :

448.

איין אטר מונך שריי היבאב • ווש זא זיין דש
 קאופסען אויב שטושן • דו קואשט דוך גיט הריין
 דש גלאב • דרום היב דרך וואקש דיין שטרושן
 • דער אסט דער וויל אונז גיט געבן דר אב •
 דש מיר דרך בוך ביזן איין הער אושן • פעאוקאן
 שפרך אדך וויל אויכעש מכן : ויאר • אויב מיט אלי
 וירן קאטערט ער אויבר די מויאר : אויב

449.

אוב שפרנג היבאב נלייך ווי איין בוק . די מוינד
אל בור איס הין וועק וואהן . צו דעס אסט אופן זי
אובר שטיין אוב אובר שטוק . מיט איינס נרוש
נשריי איין הוהן . דער אסט היש אויטן די שטורם
נאוק . אוב אז בור אז זי זי האטן אן נצוהן . דא
קאמן די מוינד אל ננאנגן . מיט נרושן קבוטלין
אוב מיט שטאנגן :

450.

אוב שפרנג צו איס מך ריך דר בון . אין דעס
קאשטער גאשטו גיט באייבן . ווש זול איין הונט
ביי אונש טון . וילשטו אערבן אודר וילטו שרייבן
. עש ווארן וואל אירר צווייבני בון . מיט ניוואלט
וואלטן זי אין היבוש טרייבן . איר קוטן הובן זי
אן אויף צו שורצן . איינר ווארף אין מיט איינס
האלן שוך דש ער וואש שטורצן :

451.

אוב ער בור ווידר אויף מיט צורן נרוש . אוב נגן
די מונד הוב ער זיך אן צו ווירן . זיין שווערט גס
ער אין זיין העבדן באוס . אוב איר הויט וואר ער
אין צו בירן . ער היב אין זי דש דש באוט בון אין
באוס . אירי דריי מכת ער די נאנגן אויף קירן .
ווען ער האט זי נישאנגן אויף אירי פאטן . דאש
זי די ועשפר צום ארש אויז ניושן האטן :

אזו באר

452.

אזו באר א: דש דר: אך דער אסט • ווי באר
וואר ער דר בון גלוסן • פעאוקאן דער היט אין
זושט אויך דר שבאסט • היט ער זיך ביט הין וועק
ור שאוסן • אין זיין קאמר וואר ער הייבין גיטראסט
• אבר די טור היט ער ביט גלושן אוסן • ער שאוש
זו מיט איינס הין אודר דרייאן • אוב אינט זיך אן
דש ועבשטר אוב הוב אן זו שרייאן :

453.

גן מיר ווארום בישטו קומן הער • ווארום ווילשטו
אוב: בעמן אוב: לעבן • פעאוקן שסרך עש איז
מיין בינער • דש איר מיר עשן אוב טרינקן זואט
געבן • דא דש הורט דער אסט וויא וואר ער
• ער שסרך: גן מיר בורט ווש דיר איז עבן • איין
מול וויל איך אשן זו ריכטן אוב: בידן • דש דו מיר
בישט ווילשט טון דש זושטו מיר גריידן :

454.

פעאוקן דער שסרך בורכט אויך ביט מין • איין
גלייט: אן איך אויך זו אים רעכטן • דער אסט
ביננד הרויש זו גן • אוב ווקש: אינט ער זו אן
ייבי קבעכטן • דש זי זיך זו מול ביט זואטן: וויאן
מין • הובר אוב געבז זואט איר ויל שעכטן • אוב
איין טייל זואט איר ברוטן אוב איין טייל זידן • ווען
מיט דעם ערבר מאן וויל איך מאכן איין וריידן :
די קבעכט די

455.

די קנעכט די טעטן אז ער הט נייט • אוב נאר
 ווקש הובן זי אן צו קוכן • ויל הובר אוב נעבן ווארן
 דא בירייט • איין וישט קאזב הטן זי נישטוכן
 • אל די מוכך די זיך הטן הין אוב הער ור שפרייט
 • די קאמן אל הער בור נקרוכן • זי זיצטן זיך צום
 טיש אוב טראנקן אוב אשן • דער אסט אוב
 פעלוקן אובן אן זאשן :

456.

פעלוקן דער אש זיין בויך ואל אן • ווען ער הט גיט
 נעשן אין צוויין טגן • דער בוך שפרך דער אסט
 צו פעלוקן • ווש דו מין ביןערשט דש זושטו מיר
 זגן • פעלוקן שפרך דו ערבר מן • דו מושט מיר
 דר זאבן הין וועק צו טראגן • עשן אוב טרינקן דש
 איך מיט קאן שפיינן • מיין אנדרי ניעלן אודר איך
 זיל זיא אויך הריין וויין :

457.

דא דער אסט דש הורט דר שראק ער זער • ער
 וארכט די אנדרן ווערן עש אויך איבן • אוב שפרך
 גיס דיר בוך דיינר איר • אלש דש דיר איז אין
 דייבס זיבן • דו דרעשט גיט זורגן דש איך דיר
 גישט וויר • אוב בעמשטן אלש ווש דא איז היבן •
 פעלוקן שפרך אזו ויל איכש הבן • ווען אן איין
 היילן דער גיט צייכנט וועלט איר גיט נלאבן :
 דר בוך נבג

458.

דר בוך ינבן ער אין איין קעמרון דר . דא ואנד
ער ביל הויבר אין אייבר שטיין . ער שפראך די
הויבר וויל איך נעמן נאר . דיא סעאסן מושן וואו
שטיל שוויין . דר בוך ואנד ער אין אייבר קישטן
רייז אוב סאר . אוב זימוקי אוב וויינבערליך אוב
ויין . אוב וואורץ ער איין נאבן : עקן בול ער בולט
דר בוך אין קוך רי היינין ער טרוט :

459.

דא נאס ער אין נרושן האבן מיט שואלן . אוב
אין זאק מיט ברוט אן נידרונגן . אוב דר נאך
נאס ער איין : עקן מיט : אלן . אוב אויש דען
קעמין ויל דורער בזנגן . אוב אין ועסן מיט
ניוטן וויין אין אטש . די רייף ווארן איס שיר
אב נשפרונגן . ער שפראך דרוי : וועלן מיר מכן
וויין : ויסן . די גרעט לינט ער אל : אויף איין הויסן :

460.

דר בוך נאס ער בון דעס נשיר מעגברייא . בון
שושילן אמלן אוב טעאר . אוב איין קעשילן אוב
אין העבן אורד צווייא . די מן נבט ליינש אום
דרייא העאר . אוב איין סעענדאן דא מן איבן בכט
אין איי . אוב דר בוך ינבן ער הינאב אין קעאר .
אוב בוך איס וויין צוואו נרושר ולעשן . אוב דא
נאס ער איין שעסן ווינדאן צו וועשן :
אוב דא ער

אובֿ דא ער דש דזיגן ציבונן היט • דא צינגן ער אין
 איין קאמער דר בעבן • דא ואנד ער שטיין אין ציט
 צריכט בעט • ער שפּרד דש ווערט מיר צייך
 ציין עבן • קיין מונך דער דא קיין צווי ווארט היט
 צריט • ווען זיא וארכטן זיך אירש לעבן • דש
 צרעט מושטן זיא אל טראגן צו אנגדר • ער שפּרד
 462. בון איז צייט דש זיך דר צון וואגדר :

ער האט ציבונן ביי אין צויער צוויי • אובֿ
 מעגכר לאיי דש איך ביט מאגן צאגן • ווען איך
 וארכט זיך דש איך ביט צוויי • דארט וויל איך
 עש אלזו דיין שאגן • ער שפּרד בון זול גיין ציין
 איין צוויי • דש איך דש צרעט ביט אלש וויל
 טראגן • ווען ווש וואלט איך זיך דוך זעלברט
 צייהן • זי מושן מיר וואל איין ספּערד דר צו
 אייהן :

ער צינגן אין שטאל אובֿ וואר ביט צויל • דא
 שטונדן אים צויל ספּערד אנטאגן • דא קאויבט
 ער אים אויז איין הופשן צויל • דען באשט בינגד
 ער אים אויף צו איגן • עש וואר קיין ספּערד עש
 וואר איין מויל • ער טרייב עש הרויש מיט
 צושן שאגן • די מונך מושטן צו אל אירן שאגן
 • דש צרעט הראב טראגן אובֿ העלסן אדן :
 דר בוך

464.

דר נוך מִכְּט ער זיך אויף זיין בֵּיר ביין • אוֹב דש
 אויל ווש ער בֹּור אים יאָן • דא זאך ער דורט
 היבטר אייגס שטיין • איין מונך מיט זיין בֹּושן הר
 בֹּור ראָן • עש וואר דער זעלבין מויבֿן איין •
 דען ער הט צו טוט נישלאָן • דא צוך ער אים
 וואקש אויש די קוטן • וואלן ווינדן דרויש צו מִכְּן
 בֹּור די שייש פוטן : 465.

דער אסט דער זאך דש ער זי נאס • אוֹב מושט
 זי הין טראָן אושן • ער נאס זיא אוֹב ווארף זי
 אויבר דעס זאס • אוֹב צוך דא הין זיין שטרושן
 • אוֹב צוך ביז דש ער צו דער הוטן קאס • דא
 וואר דיא נֶכֶט נאָיך אן נישטושן • בבא דער קאס
 אים אנטפֿן נאָן • אוֹב נר איסאך וואר ער
 אין אנטפֿן : 466.

וויא עש אים וואר נאָן יאָט אים פעלוקן •
 אוֹב דא זי דש נרעט האטן אב נאָן • דא
 מאַכטן זי איין נרוש בֹּוייער אן • אוֹב ווערמטן
 וואשר דיא קינדער צו באָן • צו אייגס קוך וואר
 בבא דער אידל מאָן • ער מִכְּט נטי פאשטידן
 אוֹב זאָן • אוֹב מאַנדין רייז אוֹב קרעפֿסאָיך אוֹב
 נטי נרעטאָיך • אסֶילי מעליך אוֹב קויבֿליך אוֹב
 ווארמי ברעטאָיך : רונדעל:

רונדעלע זיך ביא אין אין דעם וועג . אום דיא
 הויטן אומהער גראזן . אוב סעלוקן אוב בבא זיך
 זיך טעג . הולן בירן אוב ספיסראינג און . אוב
 אונטר וויילן דא הובן זי אן איין זייען . אוב
 זינגן הירשן אוב האזן . אוב אשן אוב טראנקן
 אז נוך דעם בעשטן . אוב זיך אז דיא זייט
 ווארן זי זיך מעשטן : 468.

זי טרייבן עש אן וואל דריישין טאן . אוב דרוזיינה
 די וואר בון זיגען . בבא שפרך אזו עש ביט טג .
 מיר מושן אן היבן אן אכדר וועגן . איך וויל זין
 זעהן וואש איך ור מאן . אוב איך אוב איין וועג
 קובט אויז לעגן . ביי זו דעם מער וויל איך רייטן
 אוב איך קובט דר זעהן איין שיף בון ווייטן :
 469.

זא וואלטן מיר אן זיהן אויבר מער . אוב מיט
 אכנדר וארן ביש אין אומפארטן . זא וויל איך
 ווידר קומן זו גרושר איר . איך ווייש דש ויל אויט
 אויף זיך ווארטן . דרום ליבר סעלוקאן איך ביט
 זיך זער . האב אכטונג אויף זיין קינד דיא
 זארטן . אוב ווארט אויך אויש זיינס ווייבן
 אויבר איין טג אודר זון וויל איך ביט אויז
 באיבן :

זו דרוזייאנה

זו דרוזיאנה נַכְנַךְ ער אין דיא הויט הינן . זיין
 זווין קינדער היש ער אים לאבן . ער קושט דיא
 נַכְנַךְ בייד אזו ויין . אין איקליכן ארם העט ער
 איינש נַכְנַכְנַךְ . ער שפראך האב אַכְטֹונג אויף
 דיא קינדער מיין . אוב' אוש דרך ביט בוך מיר ור
 לאבן . דו הושט פעלוקן דו דרעשט ביט זורן .
 איך וויל ווידר דא זיין היינט אודר זורן :

471.

הין רייט דער דען זארט . אויש דעס וואר זיין
 שטרושן . דרוזיאנה הט ער וואל ביווארט .
 פעלוקן הט ער בייא איר נילושן . דען נַכְנַכְנַךְ טאן
 נַכְנַךְ ער ביט זון איר איין וארט . אין דער הויטן זי
 בייא אנבדר זאשן . אוב' דא עש בון וואר באַכְט
 ער איר דש ביטאן אַכְט . אוב' שטונד זֹור דער
 הויטן אוב' דיא נַכְנַךְ באַכְט וואַכְט :

אוב' דא עש בון וואר אויף דען טאן דריי שטונד
 פעלוקן אינט זיך היבטר דיא הויטן . אוב' אין דער
 זובן שאיף ער וויא איין הונד . קייבראייא איש ער
 זיך ביט קרויטן . דרוזיאנה בון זו אנטוואַכְנַךְ
 בזונד . אוב' אירן קינדן נַכְנַךְ זיא אירי טויטן . דא
 קאמן זווין זיבן דא הער נַכְנַכְנַךְ . אוב' אַכְטֹונג בוך
 אייבר היבדן אוב' וואלטן זיא לאבן :
 דיא היבר

דיא הינד דיא און נאר באר דר בון • א: דען ספאען
 צו אסען די הינדן • די איבן זאהן דש הוטאין בון •
 הינדין אסען זי נאר נישווינדן • דרווייאנה הוב אן
 איין שריי צו טון • זי שוויקטן צו איר אוב צו דען
 קינדן • אוב מיט אירן שוועבנן הובן זי אן צו
 ווידאן • ווען קיין איב טוט נישט קיינס באט דעס
 איראן :

פעלוקאן דער וואושט בון קאיינראיא • ער אן
 אוב שאין דורט אין דער איבן • דרווייאנה דיא
 וועקט אין מיט אירם נישרייא • דען קוסף בינד
 ער אויף צו היבן • דא נאך ער די ווידאן טיר און
 צוויי • אין דער הוטן שטובדן די צוויי איבן • ער
 בור אויף בון דער ערדן נאר ביהענדן • אוב נאם
 זיין שווערט אין ביידן הענדן :

א: באר א: אין דר נאך דער איין • דא קאס ער
 אויז דער הויטן צו שפרינגן • פעלוקאן נאב אים
 איין שטרייך ביט קיין • אויף זיינס קוסף מיט
 זיינר קיינגן • דער איב ריכטט זיך אויף זיין
 הינטרשטי ביין • מיט פעלוקאן וואלט ער יא
 דינגן • פעלוקאן מיט זיינס שווערט זיך נען אים
 קירט • אוב נען דעס איבן ער זיך ווירט :

דער איב

דער איב דער שטונד אין גרושר בוס • בור אנשטן
 וואר ער זיך גלייך ביקאקן • דר בוך רייש ער אים
 מיט זיינר סעוט • איין גרוש שטוק וויש אויש
 זייגס באקן • דש ער גלייך בור באוט וואש רוט •
 אויף דעס איבן הוב ער אן צו האקן • דר בוך ער
 אים דש שווערט אין זיין בוך שטעקט • דש ער
 477. איי ביר בון אים שטרעקט :

דא דער אנדר איב דר זאך בון דש • דא קס ער
 אויש דער הויטן צו שבורן • אוב שוויקט צו דעס
 טוטן איבן מיט דער באז • אוב הוב אן צו הויילן
 אוב צו מורן • פעלוקאן וואר מויד אוב היט זיך
 זעצט איבש גראז • דער איב דער קאס אובר אין
 צו סורן • אוב מיט זיין שוואגן ווש ער אין שאמן
 478. פעלוקאן וואלט אין יא בון אים יאמן :

דער איב דער ווש זא וריש אוב קעק • אוב האט
 איין גרוש שאמן אוב ביישן • מונד אוב באז
 רייש ער אים הין וועק • דר בוך וואר ער אין דר
 בידר ריישן • אוב צוך אין מיט צוואלט אין דרעק
 • אוב זעצט זיך אויף אין מיט ווישן • אוב שטיש
 אים איין סעוט ביז מיטן אין רוקן • אוב קונה
 אוב ווישט רייש ער אים צו שטוקן •
 דש ואדר

דש ואדר ט"ו אש ער אויף גנץ גלט • ביט איין
 בישן העט ער דא גלושן • דא ער בון וואר ב"ו אוב
 זאט • דא אוף ער דא הין זיין שטרושן • דא בון
 דש דרוזיינה געהן האט • דא הוב זי אן איין
 יאמר גרושן • זי וארעט בבא ווער אויך ור אורן
 • אוב ב"ו דען איבן ב"ו ריסן ווארן :

זי טפרך ז"ו איך דא ווארטן אין • זא ווערט
 מיר מיין לעבן אויך גנומן • דער איב דער
 ווערט דעס גשאלעך בוך גן • איך וארעט ער
 ווערט ווידר קומן • דוך וויל איך עש הויט
 לושן אן שטיין • אוב וויל ווארטן אויף דען דען
 ורומן • קומט ער ביט הויט זא וויל איך דר ב"ו
 שטרומן • אוב ווידר זיהן ב"ו מייבס עטן אוב ב"ו
 מייבר מומן :

מיט איר זעלברט הט זי איין גרושי קאן • אוב
 ב"ו איין ייעמארקאיד גיבערדן • דען גנץ טג זי
 בייא דען קינדן אן • אין דעס הוטאין דא אויף
 דער ערדן • אזו גנץ בון הין דער זעלבין טאן • דש
 ביט קאס בבא דער דען ווערדן • ווען דורך איין
 ווילדן טאן וואר ער גריטן • אוב הט מיט איבט
 ווארמן גשטריטן :

די גנץ

יא ב

דיא נאנן באכט טעט זיא ביא קיין שאוף . אוב צו
 מורנבש בור זי אויף נר נישווינדן . א: איין אונגניץ
 זי אין דער הויטן אום און . דער קינדער גרעט
 וואש זי צו אבגדר בינדן . צווייא ורישר אייר זיא
 אויז און . דר בוך נאב זי צו זיין דען קינדן . אוב
 באנד איינש אויף דען רוקן אוב איינש אויף דען
 ארם . אוב זייט דש עש גַ דר בארם :

ווארום האן איך ביט ניבאלנט וואטיר אוב מוטר זיין
 . דען ערבדן אוב אויך דען ורומן . וויא היט איך
 א: וואל מונן עליך זיין . היט איך עש בורט אויף
 ניכונן . אויווי דעש גרושן יאמר אוב סיין . אויווי
 וואוהר צו בין איך בון קומן . איך מאן בון וואל דש
 שפריך ווארט זאלן . דש מיר דש הילן אויף דען
 האל: אי: נישאלן :

זייט דען קינדן און זי הין נר באנד . אובר שטוק
 אוב אויבר שטייבן . ביי זי קאס דורך דען וואל
 . די קינדער אומדר שראיין אוב גראייבן . איר
 יאמר וואר גרוש אוב מעניק ואלד . אוב זי טעט
 אויך ביט אבדרש ווען וואייבן . זי און צווערך
 ועלד א: די ור אירטן . דא: אכ: זי דורט בון וערן
 איין הירטן :

דא וואש

דא וואש זי ורא אוב נינגן הין צו • נאר ביהענר
 אוב אויך נישווינדן • זי שפרך צו דעם הירטן זי
 מיר וואו • וואור איך די בעשט שטט וינדן •
 דער הירט שפרך : עלן דיק בידר אוב רוא • איין
 ווילן מיט דיינן קינדן • דר בוך וויל איך דיק בורן
 אובר יעבי שטאייג • אוב איין שויבי שטט וויל
 איך דיר צאייג :

זי ניצט זיך צו אים אן איין באך • ער ביננד זי
 יסאך אן צו אכען • דר בוך מוטט ער איר אן
 כך וכך • ער וואלט זיך יא אן זי מכן • זי שפרך
 איי ימה שווד זכרך • וויא טרשטו מיר צו מוטן
 נא כִּי זאכען • דער הירט שפרך איר נאט מירש
 ור טראגן • איין מאן מאנש מוטן איין ורויא מאנש
 ור : אגן :

דרוזייאכה די וואלט זיך ביט זוימן זיין • די קינד
 זי נאר ווקש דא זיינט • אוב הוב אן נאר ווקש
 דר בון צו זיין • דער הירט איר דען רעכטן וועג
 צאיינט • זי ניענענט אין אוב איש אין דא שטין •
 דער הירט זיך זיין איר באיינט • ער היט זי אומדר
 גערן אן גינעהן • אן זיין טאג וואר אים בי ווירשר
 נישעהן :

זי נינגן

יא ג

488.

זי נַכַּן בַּיַּת זַיַּא דַּיַּא שַׁטַּט זַאךְ רוּרַט • אַוּבַּ נַכַּן
 דַּאָר אַיַּן אַיַּבֶּר קַלַּיַּבִּי שַׁטוּבֶדֶן • דַּשׁ מַיִד נַכַּן
 הַרוּם אַן אַיַּבֶּס אַוּרַט • שַׁטַּעַן וּל קוּיַא אַוּיַּט זַיַּךְ
 דַּא בֹּנֶדֶן • זַי נַכַּן הַיַּבַּל אַן בַּיַּשׁ אַן דַּאשׁ סוּרַט •
 דַּא זַאךְ זַי וּל שַׁיַא דַּא אַן נַבּוּבֶדֶן • דַּא זַאךְ זַי
 אַיַּן נַיַּאָה רוּרַט בֶּן וּוַיַּטַּן • דַּיַּא הַט אַיִר וַאֲטַרַשׁ
 בַּאבִּיר אַן דַּעַר זַיַּטַּן :

489.

זַיַּא זַאךְ וּוַיַּא זַיַּא זַיַּךְ בֶּן רַיַּכְטַטַּן נַיִר • אַוּבַּ וּוַאֲטַן
 נַיַּיַךְ בַּאָרַן בֶּן דַּאבַּן • דַּי אַבְקַר הוּבַן זַי אַוּיַּז דַּעַס
 מַיִר • דַּעַן זַעַן הוּבַן זַי אַוּיַא בֶּן שַׁפַּאבַּן •
 דַּרוּזַיַּאבֶּה רוּבֶּט בֶּן דַּעַס :עַלְבִּינַן הַיִּר • אַיַּן דַּשׁ
 קַיַּיַן שַׁיַּסֶּן שַׁמַּרְאבַּן וַיִּר מַאבַּן • זַי זַאָהַן וּוַאֲל
 דַּשׁ עַשׁ וּוַאֲר אַיַּן שׁוּבִי דַּיִר • זַי בֶּוּרַן דַּאָר אַוּבַּ
 וּוַאֲטַן אַיִר סַעַרְבִּירַן :

490.

דַּרוּזַיַּאבֶּה זַיַּיַט אַיַּבִּי נַיַּזַּעַן מַיַּיַן • וּוַעַט אַיִר מַיִךְ
 אַיַּן דַּי נַיַּאָה בַּעַמַּן • דַּא וּוַעַט אַיַּךְ אַוּיַּעַר קוּכִין
 זַיַּיַן • בַּיַּז מַיִר אַיַּן אַוּיַּעַר אַאבַּד קַעַמַּן • דַּי מַאֲרַיַּבַּעַר
 שַׁמַּרְאבֶּן קוּאֶט בּוּיַּאֲרַט הַרַיַּיַן • וּוַעַן מַיִר דוּרְסֶן
 זַיַּךְ אַוּיַּעַר בַּיַּט שַׁעַמַּן • וּוַאֲשׁ אַיִר בַּיַּנַּעַרַט דַּשׁ
 גּוּלַּט אַיִר הַאבַּן • זַי שַׁטַּיַּן אַיַּן דַּשׁ שַׁיַּסֶּן מַיַּט אַיִרַן
 בֶּוּיַּן קַבַּאבַּן :

זַיַּיַטַּשׁן

זי שטישן בֿון לאנד אונז בֿורן דר בֿון • זי קאמן
 צו דער גליאה אונז היבין זי שטאין • זי בֿרטן
 די קוכֿן צו דעם פֿטרון • די שון הייד וואלן זיא
 אים צייגן • ער שפּרד אז באַר אז ער זי זאך בון
 • אורר גַנט מוש מיד ועלן אונז וואיגן • דש אישט
 דרוזיאנה די מיר אום ציהן זוכן • דש זיך איר
 492. וואטיר הוט טון איר אנטרוכֿן :

ער נענגֿצו איר אונז גאַב איר די הבט • אונז גַר
 איסאך וואר ער זי אנטפֿענגֿן • אונז שפּרד זייט
 איר ביט דרוזיאנה געבט • אויער וואטיר הוט
 בוך אויך ור לאנגן • ער הוט מיד בוך אויך אויש
 געיאבט • ער וויש וויא איר מיט בֿדא הין וועק
 זייט גאַנגֿן • דרוזיאנה די ווינט אונז איר בוט זי
 אים קאַנט • אונז ווי עש איר וואר גַנגֿן זי אים
 זאַנט :

אונז בֿורן זי הין וועק בֿון דעם זעלבין אורט • עש
 וואר אין דעם לאנד בֿון בארבריאה • זיא בֿורן אונז
 אונז ביש זיא קאמן דורט • דש זי דר זאהן איר
 שטט ארמוביאה • זי בֿורן הין ביי אן דש פֿורט •
 אידרמן קאס צו אַסֿן צו דער גליאה • רא זאהן זי
 ווארן אן דער שפיצן • דרוזיאנה מיט צוויי שובן
 קיבדן זיבן :

אייבר אונז

יח ד

אייבר און היין נאר וריש אוב דרוט • אוב מאכט
 איין וועג איין קרוון • אוב: אנט דעס קובינ דש
 בוטן ברוט • אויאר ליבי טוכטר די איי קוון •
 אוב צווייא קינדר זי מיט איר הוט • איך הון זי
 הורן שרייאן אוב ברוון • דער קובינ צור וריידן
 גליך אויף הוססט • אוב זינט זיך צו ספערד
 אוב עש זער שטוססט • 495.

אויף איקליכר זייטן און אים איין רינאן • זיין
 ליבי טוכטר וואלט ער אנפסנגן • אוב דא ער
 קאס אויף דעס פלאן • דא קאס זי אים אנטניגן
 נאנגן • ער שטיין ווקש אב אוב נאב איר איין
 שוואן • אוב מיט ארמן וואש ער זי אום ואנגן
 • דיא צווייא קינדר זאך ער איר בוך טראגן •
 אוב שפראך ווער זיין די זואשטו מיר זאגן :
 496.

דא הוב זי אן צו ווייבן אבר אין מול • אוב שפרך
 צון בבא זיין זי מיר ניבורן • אבר עש איז מיר
 לידר ביט נאנגן וואל • איך וארכט איך הב אין
 ור אורן • איך ווייש ביט וואש איך מיר נידעבן
 זול • צון ליבן איז ער צו רישן ווארן • ווען איין
 אייבס ווילרן וואלד זיין מיר נאטען • זי הבן אין
 צו רישן הון איך מיר דר וועגן :
 ער שפרך

ער שמרד איבי טוכער איך ביט דין דרום • דו
 זאשטו גַט אן דינג אושן וואלטן • אוב׳ ייא בון
 איזנד אוב׳ בורבאש ורום • אוב׳ זאשט דין
 ערבליך האלטן • אוב׳ גַ ביט אין מיט בארהייט
 אום • א ווערשטו מיט אירן אלטן • אוב׳ ווש
 דו הזשט גַטון ווערט אן דיר ור געשן • אן וינט
 498. אין יונג ברויאן די זיין ור געשן :

דר נוך זאגט זי אים אן דינג גַגן אוב׳ גאר • אוב׳
 וואש אונגליך זי הט גליטן • אויף דש סעלער זי
 אויך גיעשן וואר • הינטר אירס וואטיר קאס
 זי גריטן • אוב׳ דר נוך ברוכט אן איר די קינד
 דאר • זי שמרד זי זיין נוך ביט בישניטן •
 דער קוינג שמרד דו דארשט ביט זורגן • איין
 גוסשי ברית מילא וויל איך מאכן זורגן :

499.
 דער אנדר טג קאס הר נוך • דא איש ער די
 יונגן יודשן טראגן • אבר דעבוך ורוגט ער דרוזייכה
 דוך • וויא זאן זי היישן זאשטו מיר זאגן • זי
 שמרד אי דער זעלבין בבא בון מיר זוך • דא
 זגט ער מיר אן טעגליכי טגן • איינש וויל איך
 היישן נוידיגן נוך מיינס וואטר • אוב׳ איינש
 סיביבאר נוך מיינס געבאטר :

דער קוינג
 יא ה

500.

דער קובין שפרך דש איז נר נוט • אוב היש אין
 אזו די בעמן נעבן • ער מאכט איין מול אז
 מן בוך טוט • זי בורטן נאר איין קושטאיד לעבן
 • דרוזיאנה די הט ערשט איין נוטן מוט • ויל
 קנעכט אוב מייד נעבן איר בעבן • בון אושן מיר
 דרוזיאנה ביי אירם ואתר באיבן • אוב וועלן איין
 ווילן בון בכא שרייבן :

501.

דען זעלבן טג דא זי וועק ניצוהן ווש • דא וור ער
 ווידר קומן צו רייטן • דא זאך ער ויל באוט אויף
 דעם נראז • אוב איין טוטר איב לאן דער זייטן
 • ער דר שראק אוב נידוכט ווש איז דש • דא
 וויל איך ביט לעבן בייטן • אוב רייט צו דער
 הוטן אוב ווקש אב נישטיין • דא זאנר ער דש
 הינטר טייל בון פעאוקן איין :

502.

דר בוך זוכט ער דרוזיאנה די שון מייד • דיא
 קובט ער בירגן וינדן • ער שפראך אויווי מיינש
 נרושן אייד • די טיר הבן זי צו רישן מיט אירן
 קינדן • אויווי מיינר קינדן אל בייד • אל מיין
 איב ווייב מיט דער הויט דער אינדן • אל ווי איין
 זאכר איב וואר בי נידורן • אויווי ווי הון איך זיא
 אז בושאיד ור אורן :

וש זול

וּשׁ זֶל אֵיךְ אֵן הַיְבֵן וּשׁ זֶל אֵיךְ טוֹן . אִוּוּי דַעַר
 נָאָר קֵיִיבִי וּרֵיִדֵן . אֵיךְ מֵיִינֵט אֵיךְ וּוַעַר אִוּוּי אֵן
 מֵיִינֵט אִוּבֵן־קֵיךְ נִוֹן . דֵּא הַיְבֵט זֵיךְ עַרְשֵׁט אֵן מֵיִינֵן
 אֵיִדֵן . אִוּ סַעֲלוֹקֵן דִּז אִיבֵר קִוּמִסְכִּיִן . וּוּיֵא הַוּשֵׁטוּ
 דֵּיךְ בִּוֹן מֵיִר נְשִׁיִדֵן . אֵיךְ הַיֵּט בֵּיט נְמֵיִינֵט דֵּיךְ
 אִזֵּן זֶוּ וּר אֵירֵן . זֵא בֵישֵׁטוּ וּוּאָרֵן זֶוּ רֵישֵׁן בִּוֹן דַעַן
 בִּוֹן טֵירֵן :

וּוּיֵא בֵין אֵיךְ נִוֹן דַעַר עַרְמֵשֵׁט בִּוּבֵא . דַעַן גֵּנֵט
 אִוּוּיִךְ דֵּיא וּוַעֲלֵט הַוּט נַעֲבֵן . דֵּא מֵלֵט עַר מֵיִט
 זֵיִינֵט שׁוּוַעַרֵט אֵיִינֵן נְרִוּבֵא . בְּכֵא דַעַר : עֲלִבֵן דַעַן
 וּוַעַרֵדֵן . אִוּבֵךְ דַעַר שֵׁטוֹק בִּוֹן סַעֲלוֹקֵן עַר דַרֵיִין הַוּב
 . אִוּבֵךְ שֵׁאֵרֵט עַשׁ זֶוּ מֵיִט עַרֵדֵן . עַר שִׁמְרֵךְ דֵי
 וּוּיֵא דִז בֵישֵׁט אַנְדֵרֵשׁ בִּוֹן מֵיִר קֵאנְשֵׁט הֵאָבֵן . זֵא
 וּוּיֵא אֵיךְ דֵיר אֵן טוֹן דֵי אֵיר אִוּבֵךְ וּוּיֵא דֵיךְ בִּינְרֵאָבֵן :

דַרֵוּ: מֵיִיאָבֵשׁ הַט עַר זֵיךְ נְכֵן אַנְטֵרוֹכֵט . עַר מֵיִינֵט
 זֵי וּוַעַר וּר אִוּוּי . עַר שִׁמְרֵךְ דַעַר טֵן מִוּשׁ זֵיִין
 וּר וּוּלֵכֵט . דֵּא אֵיךְ בֵין אֵן נִיבִוּרֵן . בִּוֹן הַט עַר
 אֵן דַעַס מֵיִר נִי:וֹכֵט . אִוּבֵךְ קֵיִין שִׁינֵי וּוּאָר עַר אֵן
 זֵיכֵטֵיךְ וּוּאָרֵן . עַר נִידִוֹכֵט עַשׁ קִוּמֵט קֵיִינֵשׁ אֵיִן
 אֵאָנֵן זֵיִיטֵן . שֵׁאֵעֵכֵט אִוּיבֵר אֵאָנֵר וּוּיֵא אֵיךְ דַר
 בִּוֹן רֵיִיטֵן :

אִוּבֵךְ וּוּיֵא

אוב וויל נאייך אושן שטין דש מיר . דש אים געט
 איין נעטש יאר מוש געבן . אוב וויל רייטן אן
 לכן אוב אונזער . איך וויל זינדן ווש מיר איז
 עבן . אוב וויל זיידר קומן צו גרושר איר :
 אוב גולט איך דרום זר אירן מיין לעבן . אוב אויף
 רונדעלא רייט ער זיין שטרושן . די טרעהרן אים
 507. אויבר דש סעערה הער אב וושן :

ער רייט אוב וואושט נוך וועגנוך שטען . אים
 בינגנט מענכער אינט ווארם . אוב רייט דורך
 מענך ווילד גיהען . ער ואכד מענך טיר מיט
 ווילדן סורם . איין גרושר ריי: בינגנט אים אויף
 דעם ווען . דא בישטונד ער מיט איין שטורם .
 אי ער אין דר שאונן נאב ער אים שטרייך נעמן .
 איך זיך עש ביט שרייבן איך האט עש זר אונן :

508.

בוזר הט ער נוך רו ראשט . ביש ער קאס אין
 איין שטט מיט שונן טורן . בור איין ווירטש
 הויז רייט ער הין גר ואשט . דער ווירט שטונד
 אונטר דער טורן . ער שפרך וואו אויז מיין איבר
 נאשט . וועלט איר אויער סעערה ביט איינהער
 בורן . בבא שפרך איך טעט עש גערן . זא הון
 איך קיין סעעניג דש איך קאן גערן :
 דער ווירט

דער ווירט שפּרד דא אייט ניט אן • בֹּר דש נַעֲט
 דורֶסֶט איר ניט זורן • איך זיך אויך אן בֹּר אין
 זאָלן מן • דש אויך איין אורטן איז זו בורן •
 איך בין איין ווירט דער דער אורטן דר ווארטן קאן
 אונֶ בליבט איר האט ביש אונר זורן • בבֶּא
 בקונד אין שטאל זו רייטן • דא שטונד ער ואל
 510. סֶעֶרד אן און רייטן :

בבֶּא ורונט נוש דש דזיך ווער • אונֶ בֶּון וואגן די
 סֶעֶרד אל קעמן • מן נַעֲט אים עז איז איינר
 קומן הער • ער ויל זאבר ויל ער אויף בעמן •
 בבֶּא נידֶרֶט דש זיין נַעֲט מער • ער ווערט זיך
 וויינר ניט דורֶסֶן שעמן • רונדעלע בֹּרט ער אין
 איין שטאל דער בעבן • איין מוסלן האברן היש ער
 511. אים נַעֲבן :

דש ווירטש הויז הט קאזרן און זאל • עש נוש
 נַעֲבוֹיט נַעֲיִך ווי איין וישטן • בבֶּא דער נַעֲנַהֲבוֹיף
 אין זאל • ער ואבר אין בֶּון מיט נַעֲשֶׁטן •
 מיט ויל ווייטן נוש עש ואל אויבר אל • די אשן
 אונֶ טראבן בוך דעס בעשטן • אין די שטוב
 דיגיין קאס ער נַעֲנַאָבֶן • בֶּון דעס הייבט מן וואר
 ער וואל אנפֶּסֶנֶן :

זי: אהן

512.

זי זאהן אין אל בור וואונדר אן • וויא ער נען אין
 הער שרייטן • איינר שסרך קיין זולכן מאן •
 הון איך ניעהן אין אןן צייטן • וריילך ער מוש
 זיין איין נרושר האן • מיט ועכטן אוב מיט
 שטרייטן • איך האט עש זיי ווירר אויף נשטאנדן
 דיטריך בון בערן • אורר היזבראנט די זעאביןן
 הערן :

513.

בצא דער נען בור דען הייסט מאן הער • אין
 דער שטובן אויף אוב בידר טראבן • דער הייבט
 אן ורונט אין ווער ער ווער • בון ווילכס וואך
 אוב בון וועלכס נאבן • אוב וואו איס הין שטונד
 זיין בינער • אוב אוב ער זיין זולר וועלט האבן •
 איר זולט בייא מיר האבן נט לעבן • ויר הונדרט
 514. אן וויל איך אובטר אויך נעבן :

בצא שסרך אידאר הייבט אן ורום • אוייערן
 זולר וויל איך ביט אויז שאאן • ווען איך בין
 קומן אויז סוילן דרום • דש איך זולכס האנדל בוך
 וויל ייאן • וואו הין וואלט איר דש איך מיט אויך
 קום • דש זעאביןן זולט איר מיר בורט זאן • דער
 הייבט אן שסרך אידאר דעןן צארטן • איר מושט
 מיט אובש ציהן ביז אין אמסרטן :
 דא אנט

515.

דא אַקט איין שאַוש היישט שאַבשימון • דא איז
 איין קושטליכער הייבט מן איבן • דער היישט
 סיניבאד איך בין זיין זון • איין הערצונ וויל דש
 שאַוש ניוויבן • דער זיצט צו אנטונה אוב היישט
 דודן • וואו ויר הובדרט מייל איז עש צון היבן •
 דש דוינץ וואק הון איך אויף ניבומן • דש איך
 מייבס וואטר צו האוף וויל קומן :

516.

בון הורט בצא אוב וואושט ניוויש • דש צון
 זייבן וועטן וואר אל דש וועטן • אוב וואושט דש
 דער טיריץ בון היש • וועטן זי הטן מיט אבנדר
 נשריבן אוב ניעטן • אבר ער זיך צו מול ביט
 מערקן איש • נייך אז ווער ער עז ביט ניוועטן
 • אבר ער הורט עז בון הערצן נערן • ער נידולט
 דש ווערט נט צור מיד ווערן :

517.

בון רוקט טיריץ דען ווירט היביין • אוב היש אין
 דען טיש וואקש ריכטן • אוב היש אין אויף
 טראַנגן נעטן וויין • אוב מכן איין מול מיט ביל ניריכטן
 • דא שוב בצא נרושי בישן איין • ער אש מין
 וועטן זיהן זייבש ניריכטן • וועטן ער הט ביט ביל
 נעשן אין מעבכן טמן • טיריץ ביננד מעליך צו
 דען אבנדרן צו זאגן :

איך האלט

518.

איך האט דש דעש דווייגן בישטי קונשט זייא .
 שטעץ צו דרעשן אוב' צו דוואן . ער אישט וואל א: ויל
 אז זייבר דרייא . איך האט אין דור איין שאעכטן
 טרוואן . איך האט דש ער בורט דור בעטארייא
 . אוב' דור הונג' זיי קוואן אוי: סוואן . איך האט
 דש ער אי ציהבן קליך טר צירן . אי דש ער זיך
 זיגן אייבס טר ווירן :

519.

בדא דער הורט דש טירין דש ריט . אבר ער
 שטעלט זיך ביט דעש קלייכן . אוב' דא בון אידראן
 קעשן היט . צו דעס ביט צו זינגן זי שטרייכן .
 בדא דער אן בייא טירין איס ביט . אוב' אז באר
 אז דער טן קאס הער צו שאייכן . דא היש טירין
 וואקש אויף טרוואביטן . די זאלנער דורן אל אויז
 אירן ביטן :

520.

טירין דער שסרד מיר וועלן בון זין . אוב' וועלן
 אונ: מען אויף די שטרושן . עש ווארן אירר
 עכט הונדרט אדר אין . איין טייל צו בוש איין
 טייל צו רוסן . בדא וואש זיהרבישט ביש אין די
 זין . ער אוב' טירין צו סעערד וואל זושן . זי
 טיילטן די זולדנער אוב' אונטר זיך באמן . אוב'
 רייטן ביש זי שיר זין שנשימון קלאון :
 אוב' דא

אזב דא זי בון שיר ווארן ביי שנשימון • סיניבאר
 קאס אים אנטנין מיט שאן • אזב מיט גרושן
 וריידן אנטפיינגער זיין זון • אזב די זאכר ווארן
 אים וואו גיבאלן • אזב דא ער גאך דען שונן
 הייסט מן בון • דער וואר דער וויידליכשט אונטר
 אין אלן • ער שפרך ליבר זון וואו ביטטו א: אן
 גבליבן • אזב וואו הושטו דען שונן הייסט מן
 522. אויף גיטריבן :

טיריץ דער שפראך ליבר וואטיר מיין • איך הון
 אין גיבונדן און אלש גיבערדן • אזב אזב ער איז
 שון גאר הוסש אזב ויין • ווער ווייש וויא ער הוט
 גיבערדן • איך האלט אין בור דער גרושטן ברושן
 איין • רי דא ביא זיין קומן אויף ערדן • קיין
 מאגהייט הון איך בון אים גייעהן • ווען דש ער
 523. אישט מין ווען מיינר גייהן :

בבא דער הורט עש אבר אין מול • אזב דיא
 ריה אין גאר אוביל ור דרושן • ער גינג בן טיריץ
 מיט בורן בול • ער שפראך דער ריה זאשטו דיק
 מושן • דש איך מיד אויך טר ווירן וואו • דש
 ויל איך דיק בוך זעהן אושן • אזב בישטו וריש
 זא: זאשטן מיר בור שפרעכן • דש דו מיט מיר
 ווילשט טון איין גייען שטעכן :

אזב עז

524.

אוב עש זול נעלטן אום דען זואר • דען דו מיר
איין מובט זואשט נעבן • אוב איך וויל דיר זיין אים
הערבן הוט • אל די טאג די איך ווער לעבן •
טיריץ דער שפרך עש נאלט וואל ביי נאל • דש
דווינאיש מיר אויך נר עבן • אזו נעבן זי זאוקש זו
בידייטן • אוב אויף דעם פאלן זי מיט אנברד
רייטן :

525.

איר זואנער נעבן אין ביידן בוך • זיא וואלטן אין
זו זעהן נערן סיניבלד דער זאלן אן אייבס וענשטר
הוך • אוב וואלט אויך זו זעהן בון וערן • דען זווין
וואר אויף אנברד נך • זי רעבטן אויף אנברד
מיט אירן שפערן • בדא שטך טיריץ זיין שילט
זו שטוקן • דש ער אוב דש פסערד זילן בייד
אן רוקן :

526.

ער זיל דר בידר וואל אין דען זאנט • דש ער
נלייך באייב דיבן שטעקן • זיין קנעכט די זאסן אל
דר זו הבט • אוב הובן אין אויף מיט נרושן שרעקן
• ער זינט זיך ווידר זו פסערט מיט נרושר שאנד
• אוב רייט זון דעם פאלן זין וועקן • אוב שפרך
אן דען בזוויכט וויל איך מיר רעבן • מיט זייני
העברן וויל איך אין דר שטעבן •
דא סיניבלד

527.

דא סיניבאר דש אלש ניעהן היט • דא שיקט
 ער וואקש נוך אין ביידן • אוב מיט נטן ווארטן
 ער צווישן זיי ריט • דש ער זי בון אנבדר וואלט
 שיידן • ער שפרך אושט עש זיין אלי בייד וויעט •
 אוב לעבט מיט וריד אוב וריידן • זא ווערט
 איר אידראן אמן אובן • די טרווי מעט ער זי
 אנבדר נילובן :

528.

ער מעט זיך אן אנבדר האלן אוב קושן • אוב
 נרוש איבשאפט זי אנבדר ספלאן • טירין קליידט
 אין בון הייבט ביש צו בושן • זיין וארבא מעט ער
 אין אן טראגן • בון איבן הערן איר זאלט ווישן • דש
 איך אויך הון ור נעשן צו זאלן • וזיא זיך בבא הט
 היישן אנשטין בעבן • אין דר ווארטן דש אין
 ביאט זאלט קעבן :

529

אזא הישן זי אין רען שובן אנשטין • אוב דא דש
 דוניבון אזא וואר ניעהן • אוב דער זעלבין טן
 וואר בון נבן הין • דא הוב בבא צו טירין אן צו
 יעהן • ברודר טירין ווילטו ואלגן מייבס זין •
 זא וועלן מיר אוי רייטן בייעהן • ווש אובזר וייבד
 צו אנטונה טויבן • אוב מיר דיא צירובן אן אין
 ניוואובן :

טירין רער

יב ב

530.

טיריץ דער שמרץ איך זויס עש ביט • ביי מורן
וואן מיר בוך בייטן • צו מורנש טרוויטט מן אויך
אז איז דער זיט • דא זך מן זיך זיר צו בירייטן •
עכט הונדרט זואר באמן זי מיט • טיריץ אוב
בצא ואר אן הין רייטן • די זואר קאמן הר בוך
צריטן אוב זנגן • נוידיגש באכיר טרוין זי אן
אייבר שטאמן :

531.

זי קאמן זי אנטונה צו מורנש בריא • זייך אז
דער הירט הט אויש זטריבן • דא באמן זי זך
זיל קעלבר אוב קויא • אוב איין הערט שוין אודר
זיבן • זי טריבן זי הין וועק מיט אייבר צרושן
מויא • ביט איין קלא ווער דא זבליבן • צו
אנטונה וואר מן עש איבן • ווען זי הטן עש
זיעהן אן דער זיבן :

532.

ווקש צוך מן אן די שטורם זוק • אום איר ציך
שרייאן זי זיטר וואסן • דער קלאנט זיין זייש
דער קלאנט זיין בוק • דער קלאנט זיין קוא אוב
זיין שוסן • אוב צום טור היבוש אובר שטיין
אוב שטוק • צוויי טויזנט מן אויז אוסן • הערצון
דרון הט דש זשריי ור בואן • ער אוב זיין ברודר
אלבוריץ וואלט אך מיט קואן :
זיל שטרקר

533.

ויל שטרקר מן אויך מיט אין צוך • מיט אירן
בוקשן אויב בונן אויב ספייין • אאבוריין וואר בוך אין
נד נד • וואר אן הין ביננד ער ווקש צו איין
• הערצונדודון וואנט אים בוד בוך • לעכט ביי
אייר קייבי האלבי מיין • בכא :אך זי הר בוך
הער ציהן • די מיט דעס ויך היש ער ווקש
: ויהן :

534.

אויב ער אויב טירין די באיבן דא שטין • אויב נון
אין ווארן זי :יך ווקש וועבן • בכא שפרך ווער
זיין יעבני צוויין • די דא הער ציהן נאר ביהעבן •
טירין דער שפרך איך :ןדיר ביט מין • גע דער
ביהוט מיך צור אירן העבן • דען ערשטן היישט
מן דען שטארקן אאבוריין • זיינס ברודר הילסט
: ער קרייט :

535.

אויב דער אנדר אג דער שאק • דער מיין ליבן
הערן צו טוט הוט דר שאק • אין זיינס שילט
דא שטיט איין וואק • זיכשטו אין ביט וארן אן
טראק • בכא שפרך :א ווי זיינס באק • ווי וויל
איך אין :א רייבקויך צוואן • ער רענט נון אים
מיט זיינר לאבן • אויב :אנט ווירט אויך איר צור
רעטר צון מנאבן :

אאבוריין

ב ג

אבורין רענט אים אנטען אויך • זיין העאס
 רען וואש ער וואל איין דרוקן • בַּבָּא אויף אין
 מיט זיכר אנטען שטאך • אין זיין בויך ביי מיטן
 אין רוקן • ער ביל דא הין אונז ווי בוך און ביא
 שפרך • בַּבָּא וואש די אגן וואקש אויז אים צוקן
 • אונז נען דורן ער אויך וואקש רענט • דורן
 דעט דש ניעהן אונז צור צורן ברענט :

537.

זי שטאכט אויף אנטער די דען ווערד • דש
 איר אנטען איי בייד צו ברעכן • דר בוך נאם א
 איקליכר זיין קושטאך שווערט • אונז אויף אנטער
 היבן אונז שטאכטן • איי איינר דיש אנטערן אעבן
 בינערט • איין גרושר דונשט נען צון אין ראכטן
 • בַּבָּא נאכ דורן איין נעטי סוף בירן • ער היב
 ער היב אים איין גרושי שראם אין זיכר שטירן :

538.

דר בוך שטך ער אין אין זיין ווייך • דש אים נלייך
 אונגעכטיג וואלט ווערן • דר בוך נאכ ער אים בוך
 איין שטרייך • דש ער נלייך ביל צון דעם סעערהן
 • אונטער זיין אויגן וואר ער גען בלייך • ער זאכט
 גען בידר אויף די ערדן • בַּבָּא וואלט אים זיין
 אעבן הבן גען נעמוין • דא וואר דש גרוש וואך
 אובר אין קוויין :

איר הערן

539.

אירן הערן דען זאהן זי ניוואונד אנו . דש ביינוד
זי נאר אויבא צו ור דרישן . זי קאמן אל צו אסן
אויבר בבא דא . מיט העלפערטן אוכ שווערטן אוכ
שפיסן . זי וואלטן אין צו טוט דר שאנן יא .
מיט ספייין ווארן זי אין אין שישן . זי הטן אין אום
נרינגלט צו אן זייטן . דא העט אים אייבר נערן
: מונן צו זעהן שטרייטן :

540.

ער מעכט מענכס זיין קוסף וואל רוט . מן העט
וואל מונן צו זעהן דען יונגן . ער דר שאנן וואל
אירר צוואנגצין צו טוט . ביי דש ער קאם אויז
דעס קרייז נדרונגן . ער ווירט זיך עש טעט
אים נוט . אוכ אויף רונדעלה ווקש דר צון
נשפתונגן . אירר ויל רענטן בוך דעס ארמן בובן
: די אנדרן באייבן דורט אוכ דודן אויף
: הובן :

541.

אויף זיין צושן קונט ער ביט שטין . צון דען נרושן
זיינטליכן שאינן . אויך קונט ער ביט רייטן מין .
הענד אוכ צוויש קונט ער ביט ריין . זי באנדן
נרושן שילט צוויין . אוכ בוך דער לענג ווארן זיא אין
דרויף אינן . אוכ אין די שטעט זי אין ווקש טרוגן
: טירין אוכ בבא זיך מיט דען אנדרן שאנן :
בבא הט

542.

בבא הט מיט טירין ווידר אום נקירט • אובֿ הוב
ערשט אן איין שטרייט איין שווערן • טירין זיך
אויך ווינטליך ווירט • דש העט אייבר ומן :עהן
נערן • אובֿ ווי דעס דעס עש וואש בישירט •
דש ער אין צו טייל זואט ווערן • זי זאהן דש עש
אויבר הבט וואלט בעמן • דר בון צו וויהן וואלטן
: זיך ביט שעמן 543.

היבין נ שבימון וואר אין נך • דש קאשטען
דש זעכטן זי נר וואל צו שאישן • ייעבי ייאנטן אין
אויך ביט זיר בוך • דש מוזר זי אין אבסעליהן
אישן • דש זעלבין היר ווידר נ אנטונה צוך • דש
באט זך מן בון מעכעס ווישן • צו אנטונה טרייבן
זי יאמר אובֿ אידן • אובֿ צו שבימון טרייבן זיא
: נרושן וריידן 544.

דש בייך דש זי הטן נברוכט דר בון • דער סאל
אובֿ אזי נאשן בול זאגן • זי וואשטן ביט ווש זי
מיט אזו זיל זואטן טון • זי מושטן אירר ביל אן קופען
שאגן • טירין דער שפרך צו זיינס זאטר בון •
איי ווי הוט זיך אנשטין אזו וואל ביטראגן • אבורין
דען הוט ער צו טוט נישטוכן • אובֿ אן דודן הוט
: ער אובז וואל נרוכן :

אובֿ איך

אוב איך אויך צור וואר זאגן קאן • ער הט אים
 נשאלאגן טיפֿי וואונדן • מיין טאג הון איך ביט נ
 זעהן קיין ורישרן מן • נאובט זייא גַדש איך אין
 הב נצונדן • ער ביזט זיך דער זאך אז העפֿטיג
 אן • אז איין אינט וואורס הט ער זיך ניוואונדן •
 אוב ווער זעלכשט בכֿא אוב ווער ווידר קוואן •
 זא העט ער זיך דער זאך נכונן אן נכונן :

546.
 סיניבאר שסרך איך הון איין נטן טרושט • דש
 ער מיין ליבן הערן ווערט רעכֿן • דר נוד איש ער
 צו ברייטן איין נטן פושט • שוף אוב קטובר היש
 ער זלשעכטן • נטי בראזאזיך אינטן זיא אויף דען
 רושט • אוב זי הובן אן צו טרינקן אוב צו זעכֿן •
 סיניבלרש ווייב הורט אויך צון דער וריידן • זיא
 קאס אויך צו נן מיט אירן מיידן :

547.
 סיניבאר זיין ווייב נעבן זיך זיבן היש • אוב בכֿא
 זאש נגן איר אס שראגן • דען נגזן טיש זי איר
 אויגן ביט צון בכֿא איש • אין איר זעלברט הוב זי
 אן צו זגן • איך האט דער זייא בכֿא ניוויש •
 ווען נאייך אזו הט ער נרואי אויגן • אוב אזו איין
 הויפֿש מוויין מיט וויישן ציבליך • ביי דעם אזויב
 טיגן גַט ער איז אים נגזן עבליך :

דא מן הט

548

דא מן הט געשן זא זינגן זי הין דאן • אוב רופט
אירן זאן אין אין קאזר דר בעבן • אוב שפרך
איך דאן אנשטין וואל זינגען אן • בלא דעס זיכט
ער ביט זער און עבן • איך האט ער זיין זיווארן
אז אין זיכר זאן • ער טאר עש וואל זיין זיין
זייבס זעבן • סיניבאד שפרך צו דער זעלביגן הערין
זו זישט זיין זוק אין רעכטי בערין :

549.

בלא דער איז אןשט זיווארן הין זריכט • אוב זיין
זוני זוטער האט עש זר שוויגן • זוען איכש זידענק
זיר זיין הערן זריכט • זרזס זייל איך שטען
זיט אין קריגן • אבר אנשטין בלא אזו עבליך
זיכט • אז זוער ער איז דעס זחת זשטיגן •
אזו זינגן זי זיך צו אנזדר זידר • די זרויא זידוכט
די זגן זכט אן בלא זיידר :

550.

דא דער אנזדר טן זיקוזן זואר • דש מן זיך זיכט
אבר צו דעס עשן • די זרויא די קאס אבר זינגן
זאר • אוב זוקש זינגן בלא זויבר זיגעשן • זי
זאך אבר זייל ער זבא אז עבליך זואר • דש קובט
זי צו זול זיט זור זעשן • אוב אזו זאר אז מן זום
זיש זואר זינגן • אירן זון זיריג זוש זיא זיין זיין
זעבן זאנגן :

אוב זורט

551.

אוב' בֹרַט אין אין קאמֶר היבין • אוב' שפּרד
 אורֶר איך אוש דען בוין חולה ניוויבן • דיין ציעל
 אַנשטין דער הייסטאן זיין • דש איז בֶּכָא בוך אל
 זיין זיבן • טיריץ שפּרד עש טר בייא בוך וואל
 זיין • וויא טעטן מיר דש מיר עש ווערדן איבן •
 זיין מוטר שפּרד הור מיר צו נַר עבן • איין נַטן
 רוט וויל איך דיר נַעבן :

552.

נַא הין אוב' בֹרַט אין איבן באד • זא וויל איך דיר
 זאַן וויא דו אין ווערשט קעבן • איין ואַטקאן הוט
 ער אובטן אן איינר וואד • און נוערד מַכֶּט איך
 אין איין מול ברעבן • עש איז קוינליך אז איין ראד
 • אוב' צוואו ווארצן אים אויף דער אכשיל שטעבן
 • טיריץ שפּרד דש וויל איך באד זעהן • אוב' נַבן
 צו בֶּכָא אוב' וואש צו אים ייעהן :

553.

אַנשטין דו איבר ציעטן זיין • ווילשטו מיט מיר
 אין דש באד קומן • זא וואלן מיר טריבן זוסן וויין
 • אוב' איין נַברוטבן קאפּוין הון איך מיט נַכווין •
 בֶּכָא שפּרד בון וואל אן דש גול זיין • אנו נַבן זי
 מיט איין אבנדר די דען ורומן • זי נַבן היבין
 אוב' ווארן זיך אויש ציהן • בֶּכָא האט איין אייב אז
 אייטל מילך צייהן :

זי זאשן

554.

זי זאשן נעבן אנגדר אין דעם באד . טיריץ בינגר
 די ווארץ צו דר זעהן . דר בוך דא זאך ער דש
 וואַקן אן דער וואד . אוב' הוב אן צו אים צו יעהן
 . איי וויא איז דשאז איין גרושר שאד . ווי איז
 דיר אן דעם ביין נישעהן . בבא שפרך איך קאן
 דירש ביט זאן . אל מיין טגהן איך עש אזו
 גיטראן : 555.

טיריץ קונט קום ווארטן ביז זי נגנן אויז . ער
 בארט בורט איין קלינש וויין . ער אש איין בישן
 אוב' טעט איין סויז . אוב' הייס וואר ער זיך זער
 אילן . אוב' אונף צו זיינר מוטר אין איר הויז . ויל
 ביהענדר ווען בון דער זעבן די פסיין . אוב' שפרך
 איך בין מיד דען גרוסליך אייכן . זא הוט אנשטין
 אל יעבי ווארצייכן : 556.

די ברויא די שפרך ביי מיינס אייר . זא וויל איך
 אין גן ערשט אנפסבן . זי אונף אים אנטגנן מיט
 גרושר ורייד . איר בידי הענד וואש זי אים דאר
 לאנגן . אוב' ויל אום אין מיט אירן ארמן בייד .
 אוב' קושט אין אויף זיין רוטי וואנגן . אוב' שפרך
 בישטו ביט בבא דען איך הון דר צונן . אוב' בון
 מיינן ברושטן הושטו גינגן :
 בבא שפרך

בבא שפרך דש אויך גַנט דר ורייא • יא איך בין
 עש איר אידאש ווייבן • אבר איך ביט אויך אַכט
 דרויש קיין נישרייא • אשט עש אגו ביי אויך באיבן
 • אובֿ גַנט קייבס מענשן בֿון קיינר אייא • בוייארט
 אויארן צוויין ליבן אייבן • אויער ליבן און אובֿ מיין
 ליבן נִבֿאטר • דען איך הון אש הוט א: ווער ער
 מיין בֿאטר :

אין דעם סיניבאד קאס אויך צו נַן • ווען טירין
 הט אים נִיאַנט דש וועגן • יי בֿיאן בבא אום דען
 האל: איי צוויין • אובֿ אבסֿינגן דען דעגן איי: דר
 לעגן • ער קושט יי יי קושטן אין בוך מיין • אובֿ
 ורנָטן אין וואו ער ווער נִוועגן • אובֿ בֿורטן א
 אין הייס מיט ביידן ארמן אום ואנגן • בבֿאגַנט
 559 אין אל דינג ווי עש אים וואר נַגן :

בון אשן איר די באיבן בייא אנבדר בון • אובֿ ויל
 קורן וויל מיט אנבדר טרייבן • אובֿ וועגן ווידר
 אן היבן בֿון הערצונֿ דודן • אובֿ איין וויל בֿון אים
 שרייבן • אין ייבס לאנד הט ער איין נִשרייא אשן
 טון • דש אל די ארצט בֿון וואונדן אובֿ בֿון אייבן
 • די זאטן אל דאר קומן אובֿ זאטן אין היילן • אובֿ
 וועאָר ביט קעס דעם זאט מן ויר טיילן :

אגו ווארן

560.

אזו ווארן דאר קומן אל די ארצט בון נאר . די דא
 זאשן בון בודהטן אוב בון ווייטן . צו שבשימון ווארן
 זי עש אויך ניוואר . בכא שפרך איך וויל אויך ביט
 בייטן . אז העלף מיר נַט איך וויל אויך ציהן דאר
 . אויף אייבם וויל וויל איך דאר רייטן . אוב בור
 איין ארצט וויל איך מיד אויז געבן . אוב דעס
 561. בוזוויכט וויל איך בעמן זיין געבן :

טירין שפרך דש איז איין גנט גיטרעכט . אבר
 און מיד : זא עש ביט גשעהן . איך וויל בעבן דיר
 לאסן אז איין קבעכט . בור איין רינאזן ווערט מן
 מיד אן געהן . אוב אזו באאר אז דו דודון הושט
 גשעכט . זא וויל איך דר שלאגן זיכר הערן ציהן
 . אוב די אטן הערן אוב די טרויאן גיגען . די
 וויל איך אל אונטר דעס טור בישטען :

562.

דש ווען זי ווערן הוירן איין גשריי . זא זאן זי
 נוקש באזן איין הורן . זא זאן זיין נאטיר האלטן
 אים האיי . מיט אונזרן ריקן אויז דר קורן . אוב
 ווען זי ווערן באזן איין מול אודר צוויי . זא זאן זי
 קומן צו רעבן צו דען טורן . בכא בכא זאן זיא אל
 שרייאן . זא ווערט אידרמן קומן צו אויסן צו אונז
 דרייאן :

סיביבאר שסרך

563.

סיניבאר שפרך עש ניבלי מיר וואל . אבר איך וואר
כט מן ווערט טירין קעגן . כבא שפראך צו דעם
געבלין מול . זא קאן איך דוך איין סואבר ברעגן .
דא וויל איך אין מאכן שווערער ווען איין קול . ווש
דר צו ניהורט דש ווש ער אין בעגן . אוב דא
מאכט ער דש סואבר מיט און :אכן . נליך אז אין
564. דער בעטאר הט לערנן מאכן :

אוב דא ער דש סואבר הט בירייט . דא הוב ער
אין אן צו שמירן . יין הענר אוב ענצאט ווייט
אוב ברייט . אוב האלז אוב אורן אוב שטיין .
אוב נליך אז אין מור וואר ער נקלייט . אז ווער
ער איינר צון און צירן . אוב אין רויקלין דש
וור אים וואל אן נאעמן . אוב אויף ייגס תהיה הט
565. ער איין דעמן :

כבא הט אים איין שארליכן רוק נמאכט . אוב
איין שארליכן מבטיל איין לאנגן . אוב איין ברייטן
נרטיל הט ער אים נמאכט . וייט אייטל נאדי
ששאנגן . אוב אונטר דעם רוק הט ער ניד וואל
ביזאכט . סומעלה הט ער דרוגטר ניהאנגן . אוב
אויף ייבר אכסיל האט ער איין קאסמיס פול . אוב
הט איין הויב מיט אייגס הוהן ניספול :
סיניבאר האט

566.

סיניבאר שעבקט אים איין שון מויל • דש ער
 נליך אז איין ארצט זאלט רייטן • אוב טירין דען
 נאב ער איין אלטן ניל • דש ער אים בוך זאלט
 טרוטן בון ווייטן • זי רייטן דא הין אוב ווארן ביט
 בױל • זי קאמן נאכטובה אין קורצר צייטן • אוב
 צוהן איין צו דעס בעשטן ווירט אין אכטובה •
 דש זעלבין ווירן הויז היש צו דער קורובה :

567.

טירין דער הוב זיך ווקש אויף אוב נבך אויז •
 אוב זכט צו אכבדר אל די הערן • אוב זאלט
 זי צו אכבדר אין איין הויז • דש ער אין וואלט נן
 די נטן מערן • ער שפרך וואלט איר שווייץ אז
 איין מויז • זא מוכט אויאר זאך בוך נט ווערן •
 איד וויל אויך זאמן נר איין שמועה טובה • אז
 568. אוב אז איז הער קומן בזכא :

אוב איד בין סיניבארש זון • דען דודן וועלן מיר
 בעמן זיין לעבן • אוב אז אוב אז וועלן מיר אים
 טון • דרום זאלט איר אויארן זין דרויף נעבן •
 אוב זנט קיינס מעבשן נישט דר בון • אוב זאלט
 איין בעמן די טור נאר עבן • אוב ווען איר הורט
 דש ער דר שאמן איז ווארן • זא לויף אייבר אויף
 די מוילאר אוב באז איין הורן :

ביט ווייט

ביט ווייט צון היבן ווארט דער זאטיר זיין • מיט
 טויזנט וואל ניהרבישטי זאבן • אזו באזד אז זי עש
 הוירן זא קומן זי הריין • דש טור זואט איר אויף
 שפאבן • די דויגן ריד גיבן דען הערן וואל איין
 • אוכ ווארן ורא אוכ גיבן צון דאבן • אוכ בירייטן
 זיך צו מיט נרושר זורן • בון זואט דש ערשט ג
 שעהן מורן : 570.

בון הורט מן זאבן אז ווייט אז די שטט • ווי איין
 קושטליכר ארצט ווער קומן • ער קובט מין ווען
 נאזייעבוס אוכ אסוקראט • ער היילט די זאמן אוכ
 די קרומן • דער אבן צעבה העט בי נאערנט ניהט
 • וואש זיך דער ארצט הט אן גיבומן • אוכ צון ג
 שטאלט ווער ער איין זאן איין זיבן • דיא בונ
 בראבדובייה די וואר אויך ניוואר זיבן :

571.

זי שיקט בוך אים איין אירר קבעלט • דש ער צו
 איר זואט קומן מורן • זי וואלט ווערן מיט אים
 באזד שאעלט • קיין סעעבינג זואט ער איר ביט
 בורן • איז דש ער אירן מן צו קריסטן ברעלט •
 זא דורסט ער זיין אעבטן ביט זורן • זיין קבעלט
 גיבן אוכ אים די בוטשאסט זאנט • בבא קובט
 קויס ווארטן בי: עש טאנט :

אזו האזד

ג ח

אזו באר אז עז איכער טענען וואר • ער אוב טירין
 קאמן אויף דעם פאליש געגאנגן • בראברווייה די
 לוי ווקש צו אים דאר • אוב מיט ווייבן וואר ייא
 אין אנסענגן • זי שפרך מיין איבן מן ביבעל איך
 אויך גר • איך ווארעט עש זי אום אין דר גאנגן
 • דרום איבר מינשער קונט איר אין היילן • לייב
 אוב קוט וויל איך מיט אויך טיילן :

573.

זי וואלט אים יא געבן מיט גוואלט די הגט • אבר
 ער וואלט עש ביט אושן געעהן • ער קירט זיך
 אומדל גען דער וואלט • בור בוש הייט מוכט ער
 זי ביט אן געהן • אזו בורט זי אין דא ער דען
 הערצונן ואגר • דא הוב בכא צו אים אן צו ייעהן •
 גענעדיך דער ווי בורט איר אזו איין וועגן • הבט
 574 קיין זורג איך וויל אויך מיכען געגען :

דרום זאלט איר האבן צו מול קיין גרוי • אושט מיך
 בוויארט אויער וואונדן שוילן • אוב זיכט אויך
 אומער באקט אוי • אושט געהן ווי מן אויך האט גן
 הוילן • אבר היישט מיר אידראן גן הינויש •
 איך וויל ביט היבן האבן כוך מאבן כוך זרוילן • דא
 טרייב ער הינויש זיין ווייב אוב הערן • בכא גען
 ווקש די טויר צו שפערן :

הרדון דער

דודן דער זיימט זיך ניט לאנק • ער הט זיך
 זאקש אויף זיכונדן • בלא זיצט זיך צו אים אויף
 די באנק • אונ דודן וויי אים זייני וואונדן • ער
 שפרך איבר מיינשטר ווי בין איך זא קראנק •
 איך וואלט איך היטש אונד וואונדן • בלא שפרך
 ווי איז דער שטרייט צו זאנגן • אונ ווי הט די
 576. זיינטשאסט אן זיאנגן :

דודן שפרך עז איז איין אטר קריג • ער הט זי
 ווערט מעבלי טאנגן • אונ ווערט מיר דש זאק
 דש איך זי אונד זינגן • איך וויל אינש ניט בור
 טראנגן • אונ דער מיד הט זישאנגן דש איך דא
 זינגן • דען וואלט איך זערן זעהן אונד זיין אוינגן •
 ער הט מיר אויך זיכונדן קויא אונ קעלבר • איך
 577. האט ער זיי דער טוייבילן זעלבר :

בלא שפרך עש איז לעכט דעש זון • דער בון
 אויך זימורט איז ווארן • זיינש זאטיר רוכונדן וויל
 ער לעכט טון • אז איין דענגן אויז דר קורן • דודן
 שפרך דא אושט בוייערט בון • דער הט זענגשט
 זיין זעבן בור זורן • אויף דען זעלבינגן דארף איך
 צו זול ניט דיכטן • איך הון זימכט זיין מוטר אין
 זין ריכטן :

בלא שפרך

578.

בבא שמרך בון זיך מיך וואל אן • דוכט דרך בית
איך זיי בבא עבן • וואר עש בית נינוק דו בור
רעטרישר מן • דש דו מיינס ואתר באמשט זיין
לעבן • דוכט דרך בית דש איך דירא ביזאלן קן •
דיין רעכטן און ויל איך דיר נעבן • זיין שווערט
וואש ער וואקש הער בור בוקן • אוב היב דען
579. בזוויילט צו קלייבן שטויקן :

אוב דא דש דווייג בון נישעהן וואר • דש זיך בבא
אן דודן הט נירוכן • טיריץ דער וואר עש ווארן
ניוואר • דער הט וואל אירר זיהן דר שטוכן •
בבא וואר בון צו אים קומן דאר • מענכס וואורד
זיין קופף צו ברוכן • מן זאך בבא וואויטן אין
וואמש אוב הונן • אוב אויף דער מוואר הט מן
580. דש הרן נבאונן :

בימץ וואושט וואש דא וואר דאר מער • בון אירס
אובליך וואושטן זי בית צו זמן • אייבר און היין דער
אבדר הער • מן הורט איין ויינטליך ווייבן אוב
קלאן • אין דעס קאס סיניבאר מיט זאיינס נאק
דא הער • נויידובש באביר הטן זי בור אין טראן
• בבא בבא זי אומדר שרייאן • אוב דען בון
מנגל ווארן זי ויינטליך דרייאן :
זי היבן

581.

זי היבן אין זי אז אין די הונד • ביש זי אין דעש
 לעבן הטן נכוון • דש גישלען ווערט זיהן נכנר
 שטונד • ביש זי זיא אל הטן אויבר קוון • סיניבארש
 זאלק ווארן אויך ויל ניוואונד • עש וואר אין ויינט
 איך שרייאן אוכ ברוון • דא בכא בון דוכט דש זי
 אל דר שאלן היטן • דא איש ער אין נשרייא טון
 מיט טרומיטן :

582.

אידראן זיין וויר בידר אינן זול • וויל ער אנדרש
 ביט ווערדן ניהנן • אל די בורקר די בכא וואלט
 וואל • די קאמן מיט וריידן ננאלן • בכא נכנר
 צום פאליש דש זעלבין זול • אוכ הט בון אין
 שוואנן אין לאבן • זי נליטטן אין ביש אן די
 שטיין • אל דיכ וואר בון נישטילט אוכ נשוויגן :

583.

בכא דער היש בון הין וועק טראגן דודון • אוכ
 אויף דש ועלד זולט מן אין בינראבן • אוכ דען
 אנדרן זולט מן אויך אז טון • אנדרש וואלט
 ער אין ביט דר לאבן • דר בוך קאס צו נין
 זיין בויזי מוטר בון • אוכ מיינט אויך נכוד בון
 אים צו האבן • זיא זיל בור אים בידר אויף די
 ערדן • אוכ שרייא אוכ וויינט אוכ הט אין
 ווילד נבערדן :

איבר זון

יג ג

איבר זון איך בין אין דיינר ניוואלט • דו מנשט מיט
 מיר טון ווש דיר איז עבן • הון איך דיר שון נטון
 ווש דיר ביט נכאלט • איך ביט דיר דו: וואשט
 מירש צור נעבן • איך בין יא דיין מוטר דש באוט
 דש וואלט • איבר זון נטר מיר מיינש לעבן •
 בבא דער קונט מיט איר קיין ווארט רידן • ער
 שפרך סיניבאד אוב טירין איך ביבעל אויכש בידן:
 אוב אין איין קאמר נענגער נר דרוט • אוב
 סיניבאד הוב אן צו איר צו: אאן • ברנדובייה
 ברנדובייה דו בוזי קרוט • דיין מאן הושטו צו
 טוט אושן שאאן • אוב דיין זון הושטו ווען נעבן
 אין טוט • וויא קן מן דירש ור טראאן • דו
 העשט ור דינט דש מן דיר זואט קוסען • אוב דורך
 די שטט שאיען מיט דיין צוסען • 586.

אבר די ווייל דש דו בישט די מוטר זיין • דיש
 זעלבין זאשטו נגישן • דש מן דיר זא שטענקן
 דש לעבן דיין • אבר אין איין קאשטר זא מן דיר
 שאישן • טירין שפרך עש דוכט מיד אויך נט
 זיין • אירי קנעכט זי הין וועק זי צורן הישן •
 אוב שפערטן זי אין איין בוכן קאשטר • דיבן מושט
 זי זיין ביש נען זכא אושטר :

דר בוך

587.

דר בוך ברוכט סיניבא: זיין ניינד אאז דאר . אוב
מיט בבא ער איין קושטאך לעבן בורט . סיניבא
אוב טירין דיא ווארן עש נאר . אז אין ביידן
וואל זו צבוירט . אוב דא איין האב יאר הין וועך
בון וואר . אוב קיין מענש ווידר בבא זיך דורט .
איין מול שפיט ער מיט סיניבא אים שוך צובל .
דא ברוכט אים איינר איין בריף בון בבא :

588.

אין דטן בריף דא שטונדן ויל: עלאן מער . די היט
אים די שון מארנריטה נישריבן . ווי דער שווארן
איר וואטר נישטורבן ווער . אוב ווי: אללין ווער
אויבר נבליבן . אוב ווי פאשמונט דער הער .
העט: זי שיר אויז אירס לאנד ור טריבן . אוב טעט
איר אז ווי דש עש ביט שטונד בון נלאבן . ווען
ער וואלט: זי בון איינס ווייב יא האבן :

589.

אוב דרום דש זי היט הורן זין בון . ווי עש אים
אז: וואל ווער נאכטן . דא בט: זי אין דש ער אז: וואל
זולט טון . אוב: זולט איר העלאסן אויז אירן צידראכטן
בון דער טרוי וועטן דש: זי אים היט ניהאלסן דר בון
. דא ער ווש נולעטן אים טורן צבאכטן . אוב ווער
עש זאך דש ער אין קונט בור טרייבן . זא וועלט
זי נערן זיין זיין איליכש ווייבן :

אז באל

יג ד

^{590.}
 א: באר אז בכא דען בריף אן זאך • דא בתונד
 ער זער צו דר שרעקן • ער נאב אין סיניבאר
 אוב צו אים שסרך • די דוזינ וויל איך ניט אושן
 שטעקן • זי הוט איר ניהולסן אויז איין בוטן אויך
 • איך ווער זונשט נישטורבן אויף דעס אלעקן •
 סיניבאר שסרך איז זי דיר צוועגן אנו טוינליך •
 דש דו איר זולשט העלסן דש איז וואל אוינליך •

^{591.}
 אין דעס קאס טיריז נלייך אין די מיט • בכא נגט
 אים די דוזינן :אכן • ער שסרך דו מושט אויך
 קוון מיט • מיין הייסט מן וויל איך דרך האכן
 טיריז שסרך איך זויס עש ניט • עש איז איר
 קויס אים שואלן נביאכן • בכא שסרך נבאטר
 איר מושט אויך דר וועטן • דש איר דא ווייל מיין
 592. אכר וועלט סעלען :

סיניבאר שסרך איך ור הייש דיר נויש • דש
 דו דרך ניט דארעשט ביזורן • בכא ווקש איין
 נישריי טון איש • אויף אלן סלעבן נאר און ור בורן
 • אוב דריי טויזנט מאן ער זיך צו בירייטן היש •
 דש זי זולטן זיין בירייט אויף מורן • אוב דש זי
 צו סעערד בור דעס פאליש קעמן • זא וואלט ער
 זי מיט אים נביאבילובייה בעמן :
 אוב דא

אוב דא דער אנדר טן בון קומן וואר • דא זעצטן
 זי זיך אל צו סעערהן • אוב רייטן צור דעם פאיש
 דאר • ון קונט קויס צור אין זעהן די ערדן •
 אוב דא זי בון אל דא ווארן נאר • דא קאמן צו
 רייטן די צוויין דען ווערדן • בבא נאב טידין
 צוֹסֶציהן הונדרט מאכן • אוב ער נאס די אנדרן
 אוב צוהן בון דאכן :

594.

אוב רייטן דו הין אוב ווארן ביט טרען • צירונן
 נדוק זי מיט אין באמן • בבא לערנט זי ווען אוב
 שטען • ווען ער קענט די שטרושן איי זאמן •
 זי רייטן מעבליי אוב טען • ביש דש זיא נע
 באבילאנייה קאמן • אוב דא זיא דר זאהן ד
 די שטט בון ווייטן • דא היש בבא איין בוטן
 ואר אן הין רייטן :

595.

דש ער מארנריטה זולט זאנן די מער • ווי בבא
 ביט ווער ווייט בון דאכן • אוב דש זי דרויף
 ניווארט ווער • אוב זולט היישן הארבישן אל איר
 מאכן • אוב ווען זי דוכט דש בבא דאר קומן
 ווער • דא זולטן זי די טור אויף שפאכן • אוב
 זולטן הרויש אויף די היידן רעבן • דא וועלן מיר
 דש היר נבן צו טרעבן :

הין וועק

יג ט

596.

הין וועק רענט דער בוט אוב זאך זיך אום בי .
 גלייך ווי אין דער טוייביל יאנט . ער קאס דורך די
 ווינד איך ווייש ביט וויא . אוב מארנריטה ער
 דט בוטן ברוט זאנט . דא זי דש הורט ווי ברו
 וואר זי . אן איר זי ביט אין בור זאנט . אוב צבוט
 ווקש אויף אירי הערן . אין דעס בנקוט עש בון
 נכט צו ווערן :

597.

זיא הארנשטן זיך ביז אין די צין . אוב בינכרן
 אן פאליש צו רייטן . עש ווארן איר צוויי טויזנט
 אורר אין . די גבן נכט ווארן זי אויף בבא בייטן
 . בון אושן איר די אויף דעס פאזן דא שטין . אוב
 וועלן דאזן בון בבאש שטרייטן . ווי ער זיין וואק
 הט צנוואן . אוב וואר בוןביש אן די שטט גבן
 קוואן :

598.

אוב טירין העכט זיך אן איין אורט . מיט אל זיין
 שטרקן ריקן . זי ואנרן נאר ויל דער היידן הורט .
 אומריבילט די שטט צו און איקן . דא הוב זיך אן
 איין גרושר מורט . זי ווארן זי נאר אן מוט-ליך
 אויף וויקן . אוב נאר ויל ווארן אירר צו טוט
 צו נישאמן . אין דעס בינכד עש גלייך צו
 טמ
 פאשמונט טסרך

פאשאמונט שפרך זא מיר בוקש שוויץ • אדך
 וויל זעהן ווער די דוינגן זעבן : וואקש אכט ער זיך
 זארן אן דער שפיץ • אוב בור צורן וואר ער גלייך
 ברעגן • אין דעם בינענט אים גלייך טירין וואקש
 בינענדן זי אויף אנגדר צו רעגן • אוב מיט אירן
 זאנען זי אויף אנגדר שטאכן • דש אירי זאנען אלי
 600. בייד צו בראכן :

דא דש דר זאך דער פאשאמונט • דא בינענד
 עש אין וואונדר צו נעמן • ער שפרך בון בייט בון
 בייט דו הונט • דיינש זעבן וויל איך מיך רעמן •
 אוב איך וויל דיר נעמן דיין ניגנט • מיט מיינס
 שווערט וויל איך דיר לעמן • איר שווערט הובן
 זי אן אויף צו זיהן • קיינר וואלט בור דעם אנדרן
 601. וויהן :

דא זאך וין די צוויי און זר זאנען וואן : מיט גרושן
 שאינן אויף אנגדר שטרייכן • אבר טירין דער
 הוב זיך גיין אים ביט אן • דעם פאשאמונט
 קונט ער ביט גלייכן • ער שאונן אין דש ער צו
 טורקילן בינען • זיין קראסט בינענד אים צו אנט
 ווייכן • אוב אז זי זיך זאגן אן אנגדר שאונן • דא
 בינענד עש בבא צוין וערן צו אונן :
 אוב זאך

אוב זאך וויא טידין שטונד אין נוט • אוב וויא
 ער זיך איש אויבר ווינדן • ער ווענדט רונדעלאה
 וריש אוב דרוט • אוב רעבט גגן אים גר נישטווינדן
 • מעבן היידן שטך ער אונטר וועגן צו טוט •
 וויא דעס דער זיך איש וינדן • ער שטאך דען
 פאשאונט דש זיין ספערד טורקיאט • אוב אויז
 603. דעס: אטיל ער אין פֿורקיאט :

ער אין דורך אוב דורך נישטוכן היט • דש ער
 לאנגשטריקט אויף דער היידן • ער רוסט: ער
 אן זיין מאחזויט • אבר ער נאב אים אין קלייבי
 וריידן • אוב אי ער דש ווארט הט אויז גריט •
 דא וואר ער שון גבן ור שיידין • אוב די אנדרן
 היידן די דש דר: וויא באה זי דא היבטר זיך
 צוהן :

דר צון צו וליהן וואר אין נאר גך • בוך וואנט אין
 בבא דער דעגן ורומן • מארנריטש הייסט מאן
 אויך אויז הער בוך • דא ער הט ניהורט דש
 בבא וואר קומן • ויל שטרקר מאן קאס אין אויך
 בוך • די היידן הטן זיא אין די מיט ניכומן •
 אוב שאונן אין זי אז אין די הונדן • זי שאונן אירר
 אז בילאז זי צונדן :

בבא איש

בבא איש רונדעלא דען צאם • עש שמראנאג
 וויך עש אין אויסטן • בבא מענכס היידן זיין
 לעבן באם • עש קונט קייבר קוואן צו קרויסטן •
 אוב טיריץ אויך הר כוך צו רעבן קאס • אוב
 שטרייט נאר מיט גרושן צור בוסטן • אין אנדרי
 לאבן הט ער גנוואן • אוב וואר בון ווידר צו אים
 :עאברט קוואן :

606.

מארנריטש הייסט מן מיט זיינס היר • דער קס
 אים ווקש כוך צו ציהן • בבא דער שאן אין זיא
 גר :ער • מענכר וואורד אין זיין לאבן גריהן •
 אירר ויל שמראנגן אין דש מיר • דש זי מיינטן
 דר צון צו וויהן • אוב שרייאן ציטר וואסן מיט
 הער שטימן • דש וואשר נכנאין אינש מויל זי
 :עארבטן שווימן :

607.

דא זי זי בון הטן דר שאנגן נאר • דא הורטן
 זי אויף צו שטרייטן • טיריץ בון צו בבא ווידר
 קוואן וואר • אוב רייט בעבן אים אן דער זייטן •
 מארנריטש הייסט מן דער קאס אויך דאר • אין
 די שטט קאמן זי צו רייטן • מיט שאמאין •
 ספוייען אוב טרומיטה • אובן אן איינס טורן
 :אן מארנריטה :

דא זיא

דא זי בַּבָּא זאך ווי באַר זי אב הער נינגן • אַז
 און אים אנטנינגן מיט אירן היידן • זיא ביל אים
 אום דען האל אַז אַז אַז אַז אַז אַז אַז אַז אַז אַז
 מיט נרושן וריידן • איין עטי ווייל זיא דא אן אים
 הינגן • אַז דרוקט אין מיט אירן ארמן ביידן •
 זי שפראך נרוש ורוינדשאַפֿט הושטו מיר טון
 צאייגן • דרום איז מיין אייב אַז עט אַז דין
 אייגן :

דו בישט איין דענגן וואל ניטון • דו בישט צו אובן
 אַז ביט צו שעטן • דו טרוייל די איך דיר הון
 ניטון • די הושטו מיר וואלן בור געלטן • אַז
 דו הושט מיר געבן איין ניטון און • ווי וואל דש אן
 עש וינט נר געלטן • עט מיט עט ספֿאַינט אן ביט צו
 ביצאן • דר בוך בורט זי אין היבויף אין אירן זאן :

אַז דא אידראן זיין הארכיש אויז ניטון הט •
 דא מאַכט זי איין מול מיט נרושן אירן • אַז דא
 זי בון הט געשן דש זי וואר זאט • דא ווש זיך
 מאַנריטה נינגן בַּבָּא קירן • זי שפראך נידענקט
 זיך ביט ווש איך זיך באט • אַז דו וואלשט אבר
 ביט וואלן היינד אירן • דו וואלשט ביט טרעטן
 אין הייבן גאַבן • בון וויל איך אין דען הייבן ווילטו
 מיך הבן :

בַּבָּא שפראך

611.

בבא שמרד ווילטו דש טון • זא וויל איך דרך בעמן
 נאר אוב נר גערן • אוב וואן מען איין קושטליכי
 הולכניט בון • אבר אויבר איין מונט זא זי ערשט
 ווערן • אז ווייט אז די וועלט זאל מן זאלן דר בון
 • איך וויל שיקן בוך צורשטן אוב הערן • אזא
 גאובט זי אים ער גאובט איר ווידר • דר בוך אינט
 612. זיך אידראמן שאוסן בידר :

זו מורנש איש בבא אויג רוסן איין הוב • אוב
 ורטאד אוב היימש איש ער ווישן • קויבן אוב
 צורשט הערליך אוב גרוב • אויף די גונץ לייט
 זאלטן זי זיין גבלישן • אוב די ברוילסט זאל ווערן
 באזל טוב • איצונדר גלייך זו ראש חדש ביסן •
 די בוסן אין אזי אנה אזי רייטן • אוב זו בבילונביה
 613. וואר אין גרוש זו ברייטן :

טן בוך נכט הט קיין מענש קיין רוא • צור
 גרושר וריידן אוב גלוקן קלינגן • בון לושן מיר די
 זיך ברייטן זו • אוב ווען איין וויל בון דרווייכה
 זינגן • די וואר ביי אירם וואטיר איר וואושט וואן
 וואו • אוב הורט גן בון דען דינגן • ווי בבא אזא
 זו אירן וור קומן • אוב ווי אין די שון מארקרטה
 הט גיבומן :

אוב ווי

אוב ווי די הולצנייט זאל ווערן שיר • אוב ויל אויט
 דר קעמל בון ווייטן • דרווייאנה וואר ברו אוב נ
 דוכט אין איר • דא אז ביט לענגר צו בייטן • איך
 וויל אים קומן אז ער קאם מיר • צו ברוכים
 היזשעם צו רעכטער צייטן • אבר מיין ואטיר זאל
 עש ביט ווערן איבן • ער אושט מיר: ונשט ביט
 615. בון היבן :

בון הט זי די ווייל נאעריכט וואל • דש זי אויף דער
 אייער קובט שאנגן • אוב בבא דער הט זי נאעריכט
 אין מול • דש זי בון דעם סולבר וואושט צו זאנגן •
 דא מן זיך מיט מאכט שווארץ אז אין קול • דא
 שווארט זי זיך אוב איר קינדער אונטער אירן אויגן
 • אוב רעכט ווי אין בעטארין וואר זי זיך קאידן •
 אוב נענגדא דין מיט אירן קינדן ביידן :

616. זי וואר אויף נעשטאנדן אין שטונד בור טג • אוב
 איר אייער האט זי אן איר זייטן • זי נענג זיך אז
 מור דש זי אויסט דר זאנגן • זי נענג באאר אין אייבר
 קורבן צייטן • דוך ביט אז באאר אז איך דא זאנגן •
 באבילאנדיה דר זאך זי בון ווייטן • זי הוב אן אוב
 שסרך צו אירן קינדן • אין דער שטט ווערט איר
 אויערן ואטיר זיבן :

אז נענג זי

א:ן נַבְּנָן זי אין די שטט הייבן • אין נַרוּש ווירטש
 הויז ווש זי זיך רעמן • זי ורוּנַט אוב ער זי וועלט
 בעמן איין • דער ווירט ורוּנַט זיא בֶּוֹן וואכן זיא
 קעמן • זי שפרך איך וויל אויף דער הוֹכְזִיט זיין
 • אוב איך איין ספֿעבין קובט איין בעמן • מיט
 מיינר אייער וויל איך דא אום ווינדן • אוב וויל
 618. דריין זינגן מיט מייבן קינדן :

דער ווירט שפרך דו הושט נַר רעכט • נעלט
 נַבְּנָן ווערשטו דיר נַוויבן • ער היש דש מן איר
 זו עשן ברעכט • זי מוש אובז אויך אייערן היבן
 • אין איין קאמר ווייש זי דער קנעכט • דא אש זי
 אוב טראכך דיבן • אוב דר בוך מושט זי די נַבְּנָן
 נכט אייערן • אוב איין טבן מכן דען זעלבן
 נַשְׁבִּיאַרן :

זו מורנש שטילט זי זיך בֶּוֹר דעם פאליש דאר •
 אוב הוב אן מיט איר אייער זו קאינגן • אוב איין
 איר הט זי נַמַּכְט נבן אוב נַאר • בֶּוֹן בבא אוב
 דרוזיאבה ווש זי דריין זינגן • אוב וויא זי אין
 איינס וואלד נַלעמן וואר • אוב בֶּוֹן מקברון אוב
 פעלוקן מיט אזי דינגן • אוב וואש זי מיט אבגדר
 האטן נַהבדילט • דא זי אים לאנד ווארן אום
 נַוואבדילט : אוב דא

620.

אובֿ דא זי בון דש איר הט אויש • בבֿא אן אן איינס
וענשטר דר בעבן • אובֿ שוואיינשטיא וויא איין
מויז • אובֿ הורט איר צו נך עבן • אובֿ שסרדך
צו זיין קנעלֿטן בֿורט זי הרויף אינש הויז • עשן
אובֿ טריבןן זאלט איר איר נעבן • איך וויל זי ורויף
בֿון וואבן זי איז קומן • אובֿ וואו זי די דויגן מער
הוט נעמון :

621.

דרווייאנה די און דר בֿון נך וריש • זי שסרדך ער
דארף מיר בישט שעבן • בבֿא דער איש איין
נרושן היש • אובֿ ביננה זיך ערשט רעלֿט צו
בידעבן • דרווייאנה די איז אלעלֿט בוך נעזובט אובֿ
וריש • דש הויר איך אן דען דויגן שוועבן • זיין
קנעלֿט הוב ער אן צו שעלטן אובֿ צו וואכן • זי זאלטן
נן די בעטארין זוכן :

622.

זיין קנעלֿט די אופן אויז דעם :אל • ויל נעשוויגדר
ווען די היבן • זי ורויטן בוך דער בעטארין אובֿר
אל • זי קובטן זי בירגן ויבן • דר בוך זעלֿטן זיז
איש שפיטאל • אונטר דען אמן אובֿ אונטר דען
בליבן • בימז וואושט בישט בֿון איר צו זאלן •
ווען אין דעש ווירט הויז הט זי זיך באאר בֿור
שאלן :

דיא קנעלֿע

623.

די קנעכט די קירטן ווידר אום • אוב זי: אנטן
 עש בבא אירס הערן • ווי זי ווערן צוועגן אומטום
 • אוב העטן זי ביט קובן אן זיכט ווערן • בבא
 הט גרושן אובמוט דרום • אויף זייבס הערבן
 בינכד עש אים צו שווערן • די דויגן ריד קובט
 ער ביט ור געשן • מן זיצט זיך צו טיש אבר ער
 מוכט בישט עשן •

624.

בון וואר דרוציאנה וויד ר קומן אין דש הויז • אוב
 באס בור זיך אירי צוויג יונגן • אוב צוך זי אין
 וואמש אוב הונן אויז • זי ווארן מיט גלדן וערן
 געשונגן • אוב בירשטט זי אבר זי הטן קיין אויז •
 איר הור וואר א: גלד גדרובנגן • אוב טעט אין אן
 זיידבי רויקליך • זי גינגן הריין א: צוויי הוסשי
 טויקליך :

625.

זיא שפרך זיא זאטן זיך ביט זוימן מין • ביש זי
 די שטיג בון פאליש אויף שטייגן • אוב היבין אין
 זאל זאטן זי גן • אוב זאטן אין רעס חתן מיכן
 צייגן • אוב גר זויברליך זאטן זי בור אים שטיגן
 • אוב זאטן זיך גיגן אים בייגן • אוב ווען ער זי
 וואורד ורוגן ווער זי: עבן • זא זאטן זי זאגן מיר
 אוב: זעלבש ביט קעבן :

דיש וואלשע

626.

ריש וואלעש נישאעכט ריש זיינן מיר • אונזר
 ואטר הבן מיר ביא זינען • מיר ווישן ביט אוב
 אין הבן זון רישן די טיר • אונזר וויא אים זונשט
 איז נישען • אונזר מוטר די זינט דורט ביי דעם
 ביר • אוב זון אונזר הוט זי אזו זינען • דש
 דויניניקראן זון מיר אויך שענקן • אין דאר ווארטן
 דש איר אן זי זאל נידענקן :

627.

זי נאמן דש וינקראן אוב זינקן דא הין • אויף דען
 פאלישוויי זון זי זון וערן • זי זינקן זון בבא אוב
 נישטן אין • אוב ביינקן זיך זינקן דעם הערן •
 בבא דער זיך אין אונטן אן דש קין • אוב ורוינט
 זי ווער זי דוך ווערן • ער שפרך איר זייט זון
 זיבר קנאבן • זון וואנן קומט איר דא הער זון
 טראבן :

628.

אוב אויער ואטר אוב מוטר ווער זיין זי • דש
 זאל איר זיך דוך זושן ווישן • זי שפראכן אונזר
 ואטר דען זאהן מיר בי • די ווארן טיר הבן אין זון
 רישן • אוב אונזר מוטר די איז איזונד היא •
 אוב זיט זון הארט אוב זון רישן • אוב איש זין
 שווער זון ווען די קולן • אוב שפריכט איר זאל
 אויך זי זיין זושן זיבאלן :
 אוב בוך

אוב' בוך מין הוט זי אונז ניאנט . מיר זון אויך
 דש וינגרן שעבן . דש איר עט בון אירן ווען
 אן טראנט . אוב' דש איר אן זי זאלט נידעבן
 . בבא דער דען און ור זאנט . דער קענט דש
 וינגרן אן זיין נאעלבן . אוב' שפרך איך הון עש
 ביא מיינס לעבן . דרויאה בור אין העמד
 וינגרן לעבן :

630.

אוב' עש איז ווערט איינש נגנן אבד . זאלט איך
 עש ערשט ביט קעבן . די צוויי יונגן נאס ער
 ביא דער האנט . אוב' שפרך מיט מיר זאלט איר
 רעבן . אוב' ווייט מיר די אויך הוט הער ניאנט
 . איך וויל זי ורמן וויא זי זיך טוט בעבן . די צוויי
 יונגן ווארן וואל צו פרייזן . זי שפרך מיר ווען
 אויך זי לערן ווייזן :

631.

בבא דער נגנן דען יונגן בוך . מיט ויל קנעכטן
 אוב' מיט ביל הערן . דען יונגן דען וואר צו איר
 מוטר נך . אוב' דא זי קאמן אן די טבערן .
 בבא שפרך ווישט מיר זיא דוך . דא שטונד
 זיא נגן אים בון וערן . אוב' אז באר אז זי דר זאך
 זיין נט נשטאלטן . דא קונט זי זיך ביט מען
 אויף האלטן :

אוב' נך

אוב נאר ביהענד אונף זי צו אים דאר . מיט נרושן
 נריידן אוב מיט שאן . זי שפרך איך וויל מיכש
 ביט שעמן אומש נאר . זי קושט אין בור אין אן
 בצא דער נאך דש דרוניאנה וואר . אין אונמעכ
 טינ וואלט ער נאך צאן . ער שפרך איך מיינט
 דו ווערשט נשטורבן . דא הון איך דיק מיט געטש
 633. הונף ווידר דר ווארבן :

דרוניאנה די הוב אן אוב צו אים ריט . איבר בצא
 דו דארשט דיק ביט שעמן . ווען דא איך א
 מקאברון נעמן היט . דא טעטשו דיק מייבר
 הולציט איך רעמן . בון אושן מיר עש נין אבנדר
 זיין וויט . דו נאשט מיר בורט ווידר נעמן .
 דא וויל עש געאזו הוט טון ציין . איך וויל מיר
 634. בוך אן דיר בינדין :

בצא שפרך דו איבר אייב . קיין זורן דארשטו ביט
 האבן . איך בין דיין מאן דו בישט מיין ווייב .
 מרנריטה מוש מירש וואל דר אבן . דש איך דיק
 ביט אוב זי זר טרייב . דר בוך באס ער זיין צוויין
 זייני קבאבן . אוב הוב זי אן צו האזן אוב צו
 קושן . דש ער וואר איר וואטיר איש ער זיא
 וואושן :

אוב אויף

635.

אוב אויף דעם פאליש נינגן זי גר דרוט • אן
 איקליכר הבט הט ער איינש ניבומן • מאַריטה: נַט
 אן דש איידין ביטן ברוט • וויא בבא זיין ערשט
 ווייב ווער קומן • זי דר שראק דש זיין ביל בור
 טוט • אוב רידט נאייך אז: זיל א: די שטומן • בבא
 דער מושט זי: עאבשט לאבן • ער שפרך דו מושט
 סַבַּענַיִיה האבן :

636.

עש איז איין זאך די דא אינט אס טג • עש הבן
 עש ניבומן אונזר אטן • דרום אוי: דיינס זין דיר
 עש בורט שאגן • אוב אוש אונזרן הער גַט וואלטן
 • אבר הור מיר צו ווש איך דיר זאגן • ביי אירן
 וויל איך דירך ביהאטן • אוב וויל מֶכֶן דש דו זושט
 האבן גַט אטבן • מיין ני:עלן טירין וויל איך דיר
 געבן :

637.

דער איי: דיר נאייך אז: גַט אז: איך • דו דרֶפֿשט
 דיר זייכר ביט שעמן • מאַריטה שפרך וואלט
 ער בורט מיר • וויא גר גערן וועלט אין נעמן
 • ווען איך ווארֶט וואו איך עש לענגר אויף זיך •
 דש ביט בילבואיס דריין קעמן • בבא דער שיקט
 וואקש בוך טיריגן • אוב נעבן מאַריטה מֶכֶט ער
 אין זיגן :

ער מֶכֶט

יד ר

638.

ער מַכֵּט זיי נעבן אן אנגער די טרויטא • אונֶ די
אי אנגער נעבן • דר נוך קאלידט בֶּכָא דרויניבה
בויא • איין שוני הוֹכֵצֵיט וואר אן ניהובן • מן
הוב ערטט אן איין הוסש נעבויין • די הוֹכֵצֵיט וור
וואל צו אובן • עש קאמן דר נך ויל חֲזוֹנִים •
אויף דער ברויילֶט ווארן קומן וואל דריי ורעמדי
מניבים : 639.

מן לעבט וואל אונֶ הט איין נטן מוט • עש ווערט
וואל נגער וואַכֵן וירן • מן טנצט א: מן אויף אן
הוֹכֵצֵיט טוט • שפרינגן שטעכֵן אונֶ טורבירן
• דרויניאנה אונֶ מאַרְנֵיטֶה דוֹכֵטן נידֵ בייֵד נט
• איטליֶכי בינגנד אן דעס אירן • טיריֵן הט איין
לייב א: ווער ער נידרעכֵשיט • אבר דרויניאנה
640. העט דענוך ביט מיט איר ניוועכֵשיט :

אונֶ דא די הוֹכֵצֵיט בון נשעהן וור • בֶּכָא האַן
טיריֵן בֵּיל שטעט ניויבן • אונֶ דא ער דש לאנד
הט ניוואונן נאַר • אונֶ אן דש שוואַדנש לאנד הט
ער איבן • בֶּכָא נענן צו איס אונֶ צו מאַרְנֵיטֶה
דאר • אונֶ שפּרֵךְ איך וויל בֵּון היבן • איך ביט
אויך איר זאט מיר אורלאב נעבן • ווען און מיך
קובט איר וואל לעבן :

טיריֵן דער
יב ב

טיריץ דער שפרך אונז מארנריטה מיט • וואשטו
 עש יא הבן • זא ציך הין אורלאב זוימט דרך ביט •
 זו הושט אונזר ביידין דר לאבן • בבא היש אויף
 טרומיטן אז דא איז דער זיט • ער באס זיין
 ווייב אונז זיין זווין קנאבן • טיריץ היש זיך או
 מארנריטה זו בירייטן • אונז מיט אל זיין וואך זיא
 זו נלייטן :

642.

אז רייטן זי מיט אנגדר דר זון • אונז דא זיא זיא
 זואו זיין נלייט היטן • דא ניענעטן זי זיך אנגדר
 זון • אונז מיט ווייבן זי מיט אנגדר ריטן • אונז
 איין פרוש האלן אונז קושן ווארן זי טון • בבא
 ניענעט אונז מארנריטה • אונז זי שפרך איך דנך
 דיר אל דיין טרויאלן • דש איך טיריץ הין זנוואן
 הוט זיך ביט נרויאלן :

643.

דר נוך קירט טיריץ אום מיט זיינס היר • אין די
 שטט קאמן זי נאכנאן • אונז בבא רייט דא הי
 נר זער • ער זוך איין ווייטן ווען איין לנגן • נען
 אנטובה קאס ער מיט פרושר איר • זון סיניבלד
 וור ער שון אנסענגן • אונז ער זרוקט וואו ער
 טיריץ היט נאושן • בבא זנט אים די זיינונג אין
 אור מושן :

וויא אים

ויא אים וייב אוב קינד קוואן ווער • אוב ווי ער
 טירינגן מארנריטה הט געבן • אוב ווי ער ווער אנו
 איין גרושר הער • אוב ווי ער היט אנו איין קושטאך
 לעבן • סיניבאל דער שפראך דש זיין גיטי מער
 • אין מינר אינטר ווערט עש זיר עבן •
 אנו נאב ער בכא זיין אנד ווידר • אוב בכא זינט
 זיך צו אנטונה בידר : 645.

אוב מיט דרוזייאנה ור טרייב ער זיין זייט • ער
 וואושט ביט ווש ער מיט איר זאלט טרייבן • ער
 גימאן איין לאנד דש ווש בראייט אוב ווייט •
 מעגלן הערן האלט ער ור טרייבן • די געלבין
 גישלינג אוב די שטרייט • די מאנגאך ביט אל
 שרייבן • זיינס שוועהר מושט ער צו היילן אויך
 קוואן • ווען מקאברון הט אים שיר זיין לאנד גלן
 גימאן : 646.

דער שטרייט ווערט מעגלי איביג טג • דש מיג
 אויך אויך ביט גאנגן • ביש דש בכא אובן גאנגן •
 אוב דש ער אין אים שטרייט הט דר שאנגן • אוב
 ער דש געלבין לאנד אויך סלאנגן • ווען זי הטן אים
 די שאושיל אנטענגן גיטראנגן • מאקברוש לאנד
 הט ער אויך דר ווארבן • אוב זיין שוועהר וואר
 בון אויך גישטורבן :
 דש לאנד

647.

אובֿ דש זעלוינֿ אבד דש וואר אויך זיין • ער דורכט
 עש ביט ויל צוויבן • און אלי שטרייט נאס ער
 עש איין • גרוש רייכטום ואנד ער דיבן • דר
 נוך צוך ער זעלבר היניין • גר גערן האטן זיא
 אין דיבן • ער גט נון רוא בון און
 זייטן • בון און קריג אובֿ בון און
 שטרייטן : 648.

ער וואר איין קובינֿ גרוש אויז דער ווש • ער וואר
 איין קובינֿ צוועלטיג אובד דריי קובינֿ רייכֿן • זיין
 צוויין זון ווארן אויך בייד גרוש • אובֿ ווארן צוויין
 דעגן טונקטאייכֿן • אובֿ איטליכס נאב ער זייביש
 ואנד איין שטוש • אין דער וועלט וואר ביט איר
 גלייכֿן • זי הטן ויל אבד אונטר אירן הענדן • דא
 מיט הט דש בוך איין עבדן : 649.

רוך וויל איך אויך בעבן ואר • ווער דש בוך הט
 ניאכט אובֿ גשריבן • אליה בחור בעבט ער
 זיך צוואר • איין גנץ יאר הט ער דרובר בור
 טריבן • אובֿ הט עש ניאכט דש זעלבין יאר •
 דש מן זילט צוויי הובדרט אובֿ זעכצין אובֿ זיבן •
 ער הט עש אויז אין ביסן אובֿ הוב עש אן אין אייר
 • גַן זול אובז געבן בור און בויען תייר :
 אובֿ זל

אובֿ זול אובז דר און אויג אובזר סיין • אובֿ זול
 אובז די ניבולן נעבן • דש חיר אל מושן זוכה זיין
 • משיחש צייט זול דר לעבן • דער זול אובז בורן
 ני ירושלים היבין • אנדר אירן אין איין דורסאן דר
 נעבן • אובֿ זול אובז דש בית המקדש ווידר בוואן
 • וְכֵן יְהִי רִצּוֹן אֱמִד טרויאן :

חֶסֶלֶת מִסְכֶּת
 בְּבֵא דֵאֲנִטוֹנָא

גילובט

זיאל גענט • דער אונז נ
 הולסן הוט • דש מיר
 דש בוך אויז גדרוקט האבן • אוב מיר האבן עש
 גיזיגט מיר צוויין קנאבן • יוסף אוב אליה אונזר
 נאטיר היישט כמר יצחק ביהם בון רוס • אוב v.
 מרת חנה היישט אונזר מוס • אוב דער דש בוך
 גימאכט הוט דער איז אונזר העראן • אוב מיר
 האבן עש גימאכט אז ריין אז איין סעראן •
 גנן אוב נאר מיט גנבס וליים • דש גיט
 אז גנאבן דיבן איין גרייס • אוב x.
 דער גענט דער אונז הוט גיטון די
 טובה • דש מיר אויז גדרוקט
 הבן בכא • דער זול
 אונז אויך העלסן
 דש מיר דרוקן •
 דש בוך דער

שונן

אוב אנדרי טויטשי סערים זיין •
 וְכֵן יְהִי רִצּוֹן אֱמֻנָה :
 xvi.

נדך

וויל איך שרייבן די וועלשן ווארט •
 די דא שטיין אין מענכן אורטר • אוב
 וויל זי אין טויטשן בישידן • מיט ליב אוב מיט
 וראידן :

אין שׂיף איין דש אן אינז מיר	אַנְקֶר
ווערסט אן איינס זיל :	אַלְמוּדֶז
ווש אן ארמאן אויטן ניבט :	באַבילֶונְבִּיָּה
רי שטט בבא :	בּוֹבאַצֶה
ווען דש מיר קיין ווינד הוט :	באַשֶׁט
איין זאטל מיט שטרו נימכט :	באַרֶז
איין הער אן דיש קובינש הוב :	בְּרִידֶלִיד
וויש ניברוטן אויף דעם רושט :	צֶראַצִּיָּה
ניכוד :	טִימּוֹז
די דייכסיל הינטן אן איינס שׂיף :	טּוֹלפּאַז
דש די טורקן אום דען קוסף טובן	טאַודערֶז
איין שאַעכט ווירטש הויז :	טַעֲרָה דִימֶזֶרִי
מורן אַנר :	טְרִידִיאַה דֶפֶערֶלֶז
איינר איי אויז דער	
אסוטיק :	זֶשֶׁטיֶצִּיָּה
נרעכטיקייט :	מִדּוֹבָה
אין קושטליכי וריא :	מִדּוֹבַעֶשֶׁטֶר
איין ואר נריכט :	מִטְרֶז
איין בעט אויז וואל נימכט :	מִרִיָּצֶר
שׂיף אויט :	

סורט	דא די שנין זיין אן גבוגרן :
סטרון	דער הויז הער :
סיליגרין	איין בעטאר :
סיצענציה	מיט אידן :
סוטאנה	איין זונה :
פאטר בושטר	דא די נויים אן בעטן :
פר הון	ער איז גלייך אז הון :
פארטונה	און ניוויטר איס מיר :
פאר	גבויער וויין :
פעשטה	איין ורליך וועגן :
קובטענט	וואל צו ורידן :
קומסאכין	נט גיגעל :
קישטינאר	שטרוסן :
רינאן	איין רעבר :
רוזור	איין גשריי אוב באבא :
שטוידן	טעקן גימקט אויז באשט או שטרן :

גדרוקט צו אייזנה דש יאר דש מן
 צילט דריי הונדרט אוב
 איינש :

סליק

When, after several years of hazardous escapades and tribulations, Bovo, now already an adult, appears before Tiric (Bovo's elder chum and son of Bovo's godfather Sini-bald) who does not recognize him, it leads Tiric and his admiring recruits to compare Bovo to Hector and Fioravante. The Italian original's excursions into Trojan and medieval Italian wars would have fallen dead upon Levita's Jewish auditors or readers, and these paragons of heroic valor are replaced in the *Bovobuch* by Ditrich for Bern and Hildebrant (512.7-8) the heroes of the most popular books of chivalry and adventure, constantly thundered against in Jewish religious and ethical books (Preface to Yiddish translation of Pentateuch, Constance 1544; Preface to Levita's Yiddish translation of the Psalms, Venice, 1545; Preface to Maasebuch, Basel, 1602; Preface to Yiddish version of the Song of Songs, Cracow, 1579).

Likewise, to strengthen and bring better home to his Jewish readers and auditors the Italian original's reference to the great names of medical history, Galen and Hippocrates, Levita adds the world-famed Jewish physician Abn Zenh (Avicenna, or ibn-Sina) to Galyenus and Apokrat ((570.3-5).

In passages like these (to take but a few) Elia Bachur "Jewishified" the Italian original truly, but one can say rather subconsciously, because he was a Jew through and through, and his entire individuality has expressed itself in and imprinted itself on his masterpiece the *Bovobuch*.

As for the charge that there is no character-drawing in *Bovobuch* that the heroes are wooden mannequins (Erik, 193, and after him Zinberg, 76; 97) devoid of character or individuality I shall merely say that repeated reading over and years of study have convinced me that Brandonia, Druziana, Pelukan, Bovo and the monks are strongly-limned personages, full of vital and varied interest.

his making the Italian original more Jewish by using many Hebrew words and expressions such as: they say "mazl tov" when Druziana is betrothed to Bovo; Druziana's relative comes down to "give *shalom*" to her; or that a story is related from "*alef biz an der thiu.*" But today *mazl tov* is among New York Jews the only way to congratulate the parents of a girl graduating from Barnard; the female relative had no other means to say "how do you do?" to Druziana, nor is there any other way for Jews to say from *a* to *z*, or from *alpha* to *omega*, because the alphabet is the same in Yiddish and in Hebrew.

As for the Hebrew sundry words they hardly outnumber the borrowings from the Italian.

These mechanical devices for 'Jewishification' amount to absolutely nothing. Personally I think that the passage (441—443) when Druziana laments in typical Jewish woman manner that she is all alone, that she has no midwife to tend her nor anything to comfort or refresh her,—then the devoted half-man half-dog Pelukan builds a bower and couch and tenderly helps Bovo to deliver the twins, and to cap it all raids a nearby monastery to produce all manner of food for Druziana, but especially the chickens and chicken-broth considered by a Jewish woman an indispensable for a woman in confinement,—a scene like that contributes a hundred times more true Jewish coloring and character than all the Hebrew words or phrases rolled into one.

And the same may be said about Strophe 25. Brandonia makes believe in the middle of the night that she is deathly ill and shrieks and carries on as if ready to pass out: in keeping with medieval middle-class practices, the aged King brings her the urinal to try in some way to relieve her pangs and anxiously inquires what ails her. There is nothing of this sort in the original Italian text—it is a typical Jewish family scene.

English Queen Elizabeth when she entertained her intimate circle of friends—outstanding writers and statesmen—according to that tradition.

If the objection is raised that those were not Jews and that the Jewish circles were animated by higher ethical standards, I shall cite the following documents.

(1) In the unicum *Prayerbook* in Yiddish by Bar Yakar (Ichenhausen 1544, prior to the war, in the Munich Public Library) the translator says on the penultimate page, trying to boost his own version as compared with the previous ones by others: “eš iz aza groš(e)r unter šeid az cvišn ein(e)m altn weib(a) un’ ein(e)r jung(e)n meid”—actually closing the text of a *prayerbook*!

(2) In the University Library of Cambridge, England, there is a Yiddish Manuscript (1504), a rhymed סדר נשים (a guide book for woman’s conduct in the religious sphere), reprinted in its first part in Venice (1552), (a copy in the Library of the Jewish Theological Seminary of New York), assuredly not a ribald novel by an intinerant poet-reciter Elia Bachur. On f. 80b there is a description of the women chatting about the bride on the morrow of the wedding: “di נשים zag(e)n ir עדיה al: *vi zi hot g(e)šrian az ein dip(a) in dem štal.*” But these are the very words of which Erik says tauntingly that Elia Bachur “described with great relish the manner in which Bovo and Druziana celebrate their love.” It is clear that our poet had borrowed the entire objectionable passage bodily from a *religious book*, or at the least that it was a current simile in people’s speech.

But further down on folio 81b there is a description of a circumcision ceremony. On the third day after it the women crowd around the child: “zi an di מילה greifn d(a)š lošn zi jo nit h(a)lt. lib(e)r tetn zi eš, ver eš alt” . . . At bathing “zi greifn im nevach (nebach) v(a)š im išt avancert.”

The same literary historians set to Levita’s credit side

But on account of this to accuse Levita of having been a sort of irresponsible buffoon or having written a pornographic work is quite a different matter.

Our historians of Yiddish literature point accusing fingers at Levita, particularly—Dr. Max Erik. On p. 194 of his *History of Yiddish Literature* (Warsaw, 1928) he says: “The manner in which Bovo and Druziana celebrate their love is described with great relish.” . . . “The love-element is delineated in loud sharply-physical colors, without a hint of spiritual or romantic depth.”

I can assure the readers that the description of the culminating love-scene in the Italian prototype (Pio Rajna, p. 530, vv. 1269—1288) and the *ottava rima* editions of 1491 p. 45, strophes 5-8) are truly and prosaically coarse and matter-of-fact in comparison with the passage in *Bovobuch* of which the extremest two lines are

Bovo der tet v (a) š er h(a) t(te) cu šikn

Druziana šrei az ein dib(a) im štal. (350.4-5)

Now in ליד אײן כלה ליד (a bridal hymn) by the great הגאון מהרר יוסף אולמא ז"ל (died 1618?), printed at the end of the Yiddish *Minhagim* (Venice 1593), the author says instructing the bridegroom after the wedding ceremony (Str. 12, 1-3):

recht tu baglük

mit v (a) z du hošt cu šikn, exactly the words used in *Bovobuch*.

Let not the reader misunderstand me that I wish to whitewash Elia Bachur! But one must remember that we are dealing with a romance of chivalry at the beginning of the XVI Century, and that *Decameron* (1348—50) had reached all cultured circles as readers long before Elia's time.

And even if it is more likely that the tradition is uncertain or apocryphal, it behooves us to remember what were the reported topics of conversation at the court of the great

perfection in the *Bovobuch*. To quote a few illustrations:

(1) Ver do vil šlofn uif huit ganc(e) r

Der nim ein meil fur (=für) ein pancer.

(49.7-8) a truly Shakespearean distich.

Who wants to sleep with skin unharmed,

He with a mile should be forearmed.

—the advice Tiric gives his father Sinibald and companions to seek safety in flight by gaining a mile's start on their pursuers.

(2) And here are the thunderous lines in which Bovo's wicked mother Brandonia, an earlier Lady Macbeth, commends to her subjects her lover Dodon who has just treacherously murdered her old husband and their ruler Gvidon:

Do zecht an mein libn m (a) n Dodon

Den jungn, štarkn, štolcn rizn (35.3-4).

how admirably these lines are calculated to evoke the image of a great hero in the hearers' fancy by contrast with the decrepit old King that he has slain and she wants them to forget.

(3) When speaking of the misunion between old Gvidon with the young and high-spirited Brandonia, the poet remarked over four centuries ago, quite in keeping with a modern psychiatrist's tenets, casually, and sarcastically-nonchalantly, but in full sympathy with the wronged woman (6.6-8)

Bei im h(a)t(te) zi ein koštlich lebn:

Vaš zi bigert(e) vur (d) ir giacht,

Zi h(a)t(te) guti teg un' bo(e)zi nacht.

(With him she led a luxurious life:

Whatever she wished was done outright,

Her day was fine, but grim the night.)

I have gathered the *impression* that—as naturally should be expected—the technical mastery of versification grew apace with the progress of the poem. Accordingly, the follow-

On the other hand the *ottava rima* stanza was the unheard-of individual creation of Levita, an achievement all the more outstanding that, in endeavoring to match his Italian prototype, he had truly to fine-hammer the lexical stock of a burgeoning language into the capriciously exacting shape of *ottava rima* which by its very novelty and rather intricate pattern (rhyming ab, ab, ab, cc) demanded a considerable amount of rhythmic and prosodic re-education on the part of even a highly cultured hearer. But of this ordeal he acquitted himself with brilliant success more than a century before the Germans had managed to introduce the 8-line stanza in their literature. It is important to bear in mind that only as late as in 1626 (or 118 years after the composition of the *Bovobuch*) a German translation of Tasso's *Jerusalem Delivered*, the first German poetic work in octaves, was published.

Yet, in spite of all this, the success and popularity of the *Schmuelbuch* never approached those of *Bovobuch* in the extraordinarily large circles of Yiddish readers. From 1544 until 1612 (Basel) there were only 6 printed editions of *Schmuelbuch*: whether there were, and if so how many, other editions—we have no means to tell. Of the *Bovobuch* the editions were numerous, running into the XXc, as we have seen before.

The freely-flowing, almost tripping lines of *Schmuelbuch*, as e.g. the following (Str. 7, Staerk u. Leitzmann, p. 246)

Nun saß in selben zeiten zu Rama in der štat,
 Ein man, der hiss 'Elqana der macht di armen sat
 Der selbig man 'Elqana hat zu seinem leib
 Hanna un' Phennina genommen zu zwei weib,—

Such drum-like rhythmic lines can and do become very monotonous and tiresome after several dozen repetitions.

The case is quite different in regard to external, formal

The only conclusion one can draw from this is that he had a number of important books in Yiddish, possibly even as high as the number of his works published in Hebrew—who can tell?—and that among his manuscripts there were other works of the nature of *Bovobuch* and written in the same language.

As a rule those who have written about the famous *Schmuelbuch* have unhesitatingly set it down as the supreme masterpiece of Yiddish worldly literature. In my humble opinion this verdict is too high and unwarranted: such distinction should by right go to the *Bovobuch* (or *Paris and Vienna?*). Indeed, what has contributed to the *Schmuelbuch's* great vogue for a length of time?

In the first place, the great popularity of its hero, the great King David: the epic-dramatic vicissitudes of his life; his soulstirring victory over Goliath; his banishment and persecution by King Saul; his long battles with the Philistines; his final winning the throne—all these had powerfully appealed to the reader's or auditor's imagination, heart and sympathies.

Next, the *Schmuelbuch* originated shortly after 1450, when, structurally, Yiddish was still so close to the language of the *Nibelungenlied* and its characteristic stanza, that the *Schmuelbuch* easily donned the newly-created *Hildebrand strophe*. This was a quatrain rhyming aa, bb, of verses of 11 to 13 syllables, with a caesura cutting the line into 2 semi-verses with 3 accents each or 6 in each verse. It was a slight variation on the original *Nibelungenlied strophe* where the eighth semiverse of the strophe was found to have 4 stresses instead of 3 as in the preceding 7 half-lines. It was wonderfully adapted for Yiddish poetry, and the rhythmic-prosodic contour of this stanza, with its graceful and energetic movement easily met the widespread popular taste of the day.

the frontispiece or not.

Some writers on the subject have declared that Levita's authorship is out of the question.* As I have said, it will take much more than a mere perusal of this unique print to decide the moot point one way or another. But . . . a mere glance at the very top of the first page (back of the frontispiece) reveals a most intriguing hint in favor of Levita's *presumptive* authorship. A hardly visible line in small type across the top of that mutilated page says simply and unostentatiously

“der nigun fun Bovo buch trift sich druif
gar ebn”

which in plain English means: the melody of *Bovobuch* fits this perfectly.

Turning now to *Bovobuch* of which the first edition (Isnae 1541) had been unknown until 1931 when discovered in the Central Library at Zürich by Dr. Max Weinreich, we have 2 manuscripts allegedly of the XVI century, complete printed editions of Prague 1660, Amsterdam 1661, Frankfort on Main 1691, Wilmersdorf 1724, Prague 1767 and an unidentified different edition in my possession, lacking a frontispiece.

In the Prologue to the first edition set in type by his two grandchildren under the poet's own supervision, Levita says that after having published 8 or 9 books in Hebrew for men folks he has decided to comply with the desire of women, who are ignorant of the Bible tongue, and to publish in succession all his works written in their spoken language, because he is old and may die at any moment. He adds that he will print them in their regular (=chronological?) order one by one and it should be only natural to begin with the *Bovobuch* composed 34 years before and, that if the time sufficed, he intended to publish all his Yiddish books.

* Dr. Max Weinreich, *Bilder* etc., pp. 190—191.

One must know that in Yiddish there are in all but 3 literary monuments in *ottava rima*. The other is the novel *Pariz un Viena* of which we possess but a single copy (printed at Verona, 1594), and even of that copy an entire one-third, the first 24 folios, is missing. Of late it has been commonly acknowledged that its author is Levita. While so far I am inclined to agree with the general view, only a detailed linguistic investigation of the rhymes, characteristic turns of phrases, and standing formulas will prove conclusively whether there is any possibility that this view must be reconsidered.

As to the third work, it is an *ottava rima* version of the romance of chivalry *Kinig Artish Hof* (*King Arthur's Court*—of him of Round Table fame), and the question here is more complicated owing to the fact that we possess other versions of the same theme in Yiddish in several printed editions and old manuscripts of which one (from my own *private information* it has the inscription of its one-time owner, the famous Talmudist Joseph ben Moshe fon Höchstett, the author of *Leket Yosher*, who lived in 1420—1488) existed already in the 15th Century and may well have been written much earlier. The connection and interdependence of the various versions of *King Artish Hof* will require a great deal of long and painstaking study.

I have recently obtained a complete photostatic reproduction of this *ottava rima* version, but I dare not venture any opinion, still less any conclusion in the matter. More than half of the frontispiece, the lower half, is torn off and it is impossible to know the date or place of publication, though the type, vignette, etc., allowed Steinschneider to determine with a modicum of certainty that it had appeared in Prague ca. 1652—69. Likewise we do not know whether the author's name had been recorded on the missing part of

(Heaut. I, 11) could fully apply to Levita.

In the Italian romances of chivalry Levita found a rich unfamiliar land that fascinated his glowing fancy and suited his predilections for the dramatic and the fantastic. And so, having learned Italian, he was captivated by the *Buovo Dantona*, most likely a 1497 (Toscana) edition in *ottava rima*, and turned out a Yiddish poem in *ottava rima*, after 13 months of assiduous labor in 1507-8. His work *Bovobuch* contains 650 strophes, with a Prologue, Epilogue and glossary of Italian words,—as compared with some 1400 stanzas in the original poem.

The *Bovobuch* became the most popular and widely-read Yiddish book on a worldly subject, holding its countless readers by a neverfading charm, through an infinite number of editions. And editions in a simplified prosed version (here and there still preserving the original rimes of 400 years ago) under the new title of *Bove Majse* or *The Tale of Bovo*, appeared as late as 1909-10.

The unbroken vogue for more than four centuries was so striking and universal that by a slight twist into *Bobemajse* (with the *bobe*, from Slavic *baba*, old woman, grandmother) it became a synonym of a fantastic, incredible fairy tale, a tale of old wives.

In its 5262 lines the *Bovobuch* contains 1 Slavic word (there are 3 in Levita's Yiddish) and there are some 70—75 Hebrew words, now common in everyday Yiddish, such as *hekdesch*, *mazl tov*, *chosn*, *kale*, *b (e) shure* (tidings, news), etc. But the Italian linguistic and higher cultural surroundings of Levita during his 13 year sojourn in Italy as well as the language of his Italian model are responsible for some 5—6 dozen Italian words belonging to many departments—homelife, kitchen, utensils, social classes, navigation, abstract ideas, etc., which he partly registered in a special glossary at the end of the book in its first printing.

quite in keeping with the customs of the place and time, had composed his *Hamavidil* (1514), a virulent lampoon against a certain teacher of Hebrew, Hillel Hakohen, probably a competitor in the limited circle of prospective pupils in the Hebrew tongue. Another pasquinade on the *Conflagration in Venice* (1509 also of a like character), was similarly connected with his earlier life in Venice where he put his hand to many things, writing occasional or topical verse and reciting and even singing them before gatherings; working on questions of philology and composing his poetical works like the *Bovo Dantona* (*d'Antona*) (*Bovobuch*) and *Paris and Viena*, but evidently with meager results, occasionally being forced into a life of a wandering minstrel:

Nun vil ich uich ein vincig zingn mit mein (e) m
boezn קיל

Fon nui gšehn dingn di ied(e) rman višn zol.

Levita, a man endowed with a keen sense of joy from creative work in any sphere of his activity, records in the epilogue to his *Tishbi*, when he was 73 years old, the youthful enthusiasm derived by the septuagenarian from things esthetic in his creative work as a linguist pure and simple, when crossing the Alps on his way to Isnae in answer to Fagius' invitation to come to Germany to collaborate with him:

“there I stood atrembling, I was thinking of words in my mind and inscribed them on the tablet of my heart. And on arriving at the roadside inn I opened my traveling bag, pulled out my notebook and recorded the words which Almighty had put into my heart”.

The giant mountains capped with eternal snow set his heart acquiver in an escape from the humdrum of linguistics!

He was fond of all the joys of life and Terence's line—
“*Homo sum, humani nihil a me alienum esse puto*”—

“In order to dress and adorn all these women and all female particians, how much gold was required, what a multitude of pearls beloved of the Venetian women, how many mirrors, how much fur and laces and precious stones! Never and nowhere has such wealth and variety of fabrics been brought together as in Venice of the XVI Century! On the days of great holidays and celebrations the houses, the gondolas, even the market squares—everything was draped and adorned with velvet, brocade and rarest rugs. During the processions on the Grand Canal of Venice, the gondolas—counting into many hundreds—were decked out with glittering red silken webs.

“But we have no idea, we are incapable of imagining this splendor. We have lost the sense of adequately appreciating the exotic beauty of the vari-colored costly fabrics which covered the walls of whole edifices and descended in shimmering cascades from the lofty roofs. Present-day life does not lavish such celebrations on our gaze and we know only shreds of fabric, but no fabric. That is why we can have only a most remote conception of the decorations for a holiday in Venice, just as remote as the conception of the vast expanse of the sea is in the mind of one who knows only brooks and shoal rivers”.

In this most resplendent and pleasure-filled city of the time, the well-to-do Jewish families took a full share in the sparkling joyous outdoor life of the community, and no wonder that his *joie de vivre* made Levita the faithful, unswerving lover of Venice to which he returned shortly before his death in order to spend the last years of his earthly life in the city where he had found inspiration and sustenance during nearly half a century.

It was here, in this rushing, seething atmosphere that in his earlier life, in his struggle for sheer existence, the poet,

But in 1527 King Charles occupied Rome, and Levita once again lost all his possessions and the manuscripts of his new works. For two years he wandered from city to city, though managing to publish *Pirki Eliohu* in Pisaro (Soncino) and reached Venice in 1529: here Egidio came to his assistance again and so did another pupil in Hebrew, the French Ambassador George de Selve. In 1538 he published in Venice מסורת המסורת wherein he declared that the diacritical marks and the cantillation marks in the Bible are not part and parcel of the Bible but a later accretion that has nothing holy in it—which raised a veritable storm among the orthodox. Back in Germany (1541) he published in Isnae the מתורגמן שמות דברים (1542) and חשבי (1541-42), with Yiddish and German words interpreting Hebrew and Aramaic terms, the שמות דברים really a Yiddish (or German)-Hebrew Dictionary for gentile German students in Hebrew composition. For a while (till 1542) Levita continued in Germany, as “proof reader”, *i.e.* editor in Paulus Fagius’ publishing house where a number of translations from Levita’s pen were promised (the book of *Job* was actually ready for the press, but the manuscript was lost forever!), but finally old age impelled Levita to return to his beloved Venice (1544) “to die in peace with my dear aged wife” (Preface to *Meturgemon*). But even here he kept up his labors, and a Yiddish version of the *Psalms* (without Hebrew text) appeared in Venice in 1545, to enable “pious maidens and some men who had studied little in their youth to while away their time on Sabbath days and holidays by reading divine stories and not about Titrich von Bern or the Schöne Glück.”

Why did Venice mean so much to a supposed to be dryasdust philologist or grammarian? The reader will get an inkling of Venice’s powerful appeal to Levita from the following lines of P. Muratov’s *Images of Italy* (Leipzig, 1924, I, 21-22, in Russian):

ELIA BACHUR THE MAN AND THE ARTIST

Elia, son of Osher ha-Levi Ashkenazi, commonly known under the name of Elia Levita Bachur, *i.e.* Celibate (possibly owing to his having married unusually late in life, as viewed in those days) was born in the village Üpschheim (an der Aisch) near Nürnberg, in 1469 and died in Venice in 1549.

He was the youngest of the 9 sons in his family and received his early training in Hebrew from his father. Whether the persecutions in Germany or his desire to study Hebrew scientifically brought him to Italy, we do not know,—he was in Venice already in 1496, and Reuchlin's teachers were Italian and Spanish Jews who knew incomparably more than the German Jews.

In 1504 we see him in Padua, surrounded by a number of pupils; here he put out a revised edition of Kimchi's grammar, which at once made it *the* textbook of Hebrew among non-Jews. In 1509, when the enemy invaded the city, Levita lost all his possessions and barely escaped with his life, to Venice. A fresh start had to be made, and it was a hard struggle to keep the wolf away from the door,—but in 1514 he made the acquaintance of Egidio da Viterbo, later cardinal at Rome. For 13 years Levita lived in Egidio's house teaching him Hebrew and making voluminous extracts from the great Hebrew cabbalistic writers: in the British Museum there is one bulky manuscript (*Add. N27, 199*) of over 1200 pages, made by Levita for Egidio, who was passionately interested in mysticism. He published his grammar *ha-Bachur* in 1517, then books came regularly on various aspects of and in various fields of Hebrew linguistics.

ELIA BACHUR'S POETICAL WORKS

in 3 volumes

with Philological Commentary,

Grammar and Dictionary of Old Yiddish

By JUDAH A. JOFFE

(Commemorating the 400th anniversary of
the Poet's death, 1549)

ELIA BACHUR'S POETICAL WORKS

Volume I

reproduction of BOVOBUCH First Edition, 1541

Published by
Judah A. Joffe Publication Committee